

INSTITUT PRO KRIMINOLOGII A SOCIÁLNÍ PREVENCI

**RESORTNÍ STATISTIKY - ZÁKLADNÍ
ZDROJ INFORMACÍ O KRIMINALITĚ
V ČESKÉ REPUBLICĚ**

Alena Marešová

Vybrané metody kriminologického výzkumu

Svazek 2

Praha 2011

Autor:

PhDr. Alena Marešová

Recenzenti:

prof. JUDr. Jan Musil, CSc. (Ústavní soud České republiky, Brno)

doc. JUDr. Ivana Zoubková, CSc. (Policejní akademie ČR v Praze)

Řada: Vybrané metody kriminologického výzkumu.

Odborný garant: PhDr. Martin Cejp, CSc.

Svazek 2

Tento text neprošel jazykovou ani grafickou korekturou.

ISBN 978-80-7338-110-3

© Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011

www.kriminologie.cz

Obsah

Předmluva	4
1. Úvod do problematiky	7
2. Jak byla hodnocena kriminalita dříve (do 70. let 20. století)	14
2.1. Analýza dostupných materiálů od dob konce Rakousko-Uherska za období 1. světové války a 1. republiky	14
2.2. Analýza dostupných statistik o kriminalitě po roce 1946	34
3. Statistiky kriminality zpracovávané v resortu MV ČR od roku 1974, zprávy o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky	41
4. Statistiky kriminality zpracovávané v resortu MSp ČR, zprávy o činnosti státních zastupitelství	52
5. Klady a zápory současného způsobu hodnocení kriminality v ČR s využitím resortních statistik	62
6. Souhrn a návrh na možné další využití resortních statistik, projekt na mapování latentní kriminality	74
Závěr	83
Seznam zkratk	85
Seznam použité literatury	86
Resumé	90
Abstrakt	92
Přílohy:	94
1) Nařízení vlády republiky Československé č. 198/1922 Sb. o evidenci soudních provinilců a sbírání dat pro účely kriminální statistiky	94
2) Vzorce I.-II. k Nařízení vlády republiky Československé č. 198/1922 Sb.	103
3) Dotazník na zjišťování latentní kriminality	103

„Pro přesné studium zločinnosti platí požadavek, že nestačí zločinnost měřiti, je třeba ji vážiti. To bývá na základě pouhé kriminální statistiky možné jen zřídka a měrou omezenou.“

Vladimír Solnař¹

Předmluva

Je ironií osudu, že práce na téma „resortní statistiky – základní zdroj informací o kriminalitě v ČR“ je předkládána v době, kdy od 1.ledna 2010 platí nový trestní zákoník a z toho důvodu se resortní statistiky Ministerstva vnitra ČR (dále v textu MV) a Ministerstva spravedlnosti ČR (dále v textu MSp) začínají zpracovávat od „roku 0“.² Stává se tak prací částečně bilanční – skončil jak trestní zákon platný cca padesát let, který byl základem některých číselníků resortních statistik o kriminalitě, tak doznal radikálních změn samotný systém resortních statistik - zpracovávaný více méně stejným způsobem od 70. let minulého století. Tento fakt doplněný o skutečnost posledních let, kdy v případě statistik o kriminalitě, místo navazování na zkušenosti z let minulých, často vycházejících z tradic I. republiky, doplněné o zkušenosti z vývoje statistického zpracování údajů o kriminalitě v okolních státech (Rakousku, Německu apod.) - se opakovaně pokoušíme začít od nuly, znovu „na zelené louce“. Nula pak představuje nově vymyšlené způsoby zpracování statistik s důrazem na jejich maximální přizpůsobení IT technologiím a požadavkům zahraničních resortních statistik (převzatým především z anglofonních zemí) a je zčásti výsledkem upřednostnění kultu mládí v resortních střediscích zpracovávajících statistická data a prezentovaným mj. právě pracovníky IT – „ajtáky“ – pracovníky informačních technologií, jen v omezené míře disponujícími znalostmi o předmětu jejich informačně technologických manipulací. Kromě toho tito pracovníci jsou často přesvědčeni, že nový přístup automaticky znamená zlepšení, zkvalitnění systémů dat, nahrazení přežitých, zastaralých techniky a přístupů, novými lepšími. Pochybnosti starších a zkušených pracovníků současných informačních systémů bývají zlehčovány, a to především tam, kde vedou k formulaci otázky – bude tomu skutečně tak? Seriozní odpověď na tuto otázku, pokud nechceme čekat na výsledky po uplynutí několika dalších let, může dát jen analýza dosud užívaných systémů a syntéza jejich kladů a negativ.

Křivka znázorňující vývoj kriminality v ČR po společenských změnách let devadesátých, ve srovnání s léty sedmdesátými a osmdesátými 20. století, prudce vyletěla vzhůru a kulminovala v letech 1998 a 1999. Po roce 2000 pak začala padat a přibližovat se klidné hladině průměru kriminality v okolních státech. Řečeno méně dramaticky, podle dokumentů, hodnotících bezpečnostní situaci ve státě, po roce 1992 vzrostla kriminalita v ČR téměř

¹ SOLNAŘ, V. *Zločinnost v zemích českých v letech 1914 – 1922*. Praha: Nákladem knihovny sborníku věd právních a státních, 1931, s.7.

² Tato informace byla poskytnuta pracovníky PP CIAP (Centrály informatiky a analytických procesů služby kriminální policie a vyšetřování Policejního prezidia ČR) v roce 2010.

čtyřnásobně (3,53x) ve srovnání s předchozím cca dvacetiletým obdobím a po roce 2000 začala výrazně klesat, byť původním hodnotám sedmdesátých a osmdesátých let zůstala a stále zůstává výrazně vzdálená. Ustálila se na cca trojnásobku hodnot těch dob. Lze však eruptivní nárůst zločinnosti v ČR po roce 1990 považovat za vysvětlitelný jen radikálními společenskými změnami po „sametové revoluci“? Jsou základní argumenty používané v oficiálních dokumentech na podporu tvrzení, že tomu tak je a které vycházejí jen ze statistických údajů zpracovávaných policií a trestní justicí o jimi evidovaných trestných činech, správné anebo zapomínají uvádět i další okolnosti, které obecně uznávaný pohled na trendy kriminality posledních let zpochybňují? Nechybí mezi těmi všemi, jako argument užitými čísly, další důležité informace o kriminalitě, změnách jejího obsahu a struktury, obecných zákonitostech ovlivňujících její úroveň i vývoj, o charakteristikách jejích pachatelů? O čem všem vlastně statistická data zpracovávaná v resortech MV a MSp poskytovaly a poskytují informace? Mění se jejich vypovídací hodnota v čase, nebo jsou v rozdílných časech srovnatelná? Jakou mají skutečnou vypovídací hodnotu o jevu, k jehož interpretaci jsou využívány především? Mají tato čísla hodnotu při srovnání úrovně kriminality v ČR a v okolních státech? To jsou otázky, na které se pokouší odpovědět předkládaná práce.

Naposledy se problematikou statistik o kriminalitě, jejich významem i problémy, na které nelze zapomenout při jejich interpretaci, zabývali právníci věnující se teorii trestního práva, a to v dobách I. republiky. Po válce byly údaje kriminální statistiky, s výjimkou několika let kolem roku 1968, širší odborné veřejnosti nedostupné, a proto i nediskutované a do dnešních dnů se tomuto tématu, kromě Š. Hundáka³ z Policejní akademie ČR, publikací pracovníků VÚK⁴ a následně IKSP a několika článků v Kriminologickém sborníku⁵ nikdo hlouběji nevěnoval. A přitom kritický pohled na vypovídací hodnotu statistických údajů zcela zjevně chybí, a to nejen ve vztahu ke kriminálním statistikám.

Tato práce má za cíl zpřístupnit pracovníkům orgánů činných v trestním řízení a studentům i jiným hlubší, především kriminologický (a kritický) pohled na data o kriminalitě, t.č. jednotlivými orgány činnými v trestním řízení prezentovaná. Dále analytický pohled na informace, které byly o kriminalitě v ČR oficiálně děle než 100 let (s výjimkou období okupace a poválečného období) zveřejňovány a současně i přehled o historickém vývoji zpracovávání statistických dat o kriminalitě a jejich výkladu. Jedna kapitola je věnována kriminologickému pohledu na kriminalitu, kde základním zdrojem informací byly údaje z resortních statistik Policie ČR a MSp a návrh mapování latentní kriminality jako součásti popisu stavu kriminality v ČR.

³ HUNDÁK, Š. *Policejně-bezpečnostní situace a její analýza, identifikace a hodnocení*. Praha: Policejní akademie ČR, 2002, 131 s.

⁴ VÚK – Výzkumný ústav kriminologický působil v resortu Generální prokuratury ČSSR, předchůdce IKSP – Institutu pro kriminologii a sociální prevenci, který je v působnosti MSp ČR.

⁵ Srov. např. FLEGEL, J. Statistika je opravdu přesný souhrn nepřesných čísel. *Kriminologický sborník*, červenec 1995, s. 275-279, VÁCHA, M. K hodnocení údajů policejní statistiky. *Kriminologický sborník*, 2003, č. 3, s. 44-48.

Při zpracování studie byly využity zejména následující metody a výzkumné techniky:

- Studium, analýza a komparace dostupných literárních pramenů
- Historická analýza
- Analýza časových řad
- Studium a analýza dokumentů (českých i zahraničních)
- Sondáž názorů kriminologů na resortní statistiky o kriminalitě pomocí dotazníkového šetření
- Zpracování metodiky výzkumného nástroje pro zjištění latentní kriminality (ve spolupráci s M.Martinkovou)
- Uplatnění kriminologického přístupu při analýze současného stavu sběru a zpracování statistických dat o kriminalitě.

Hned v úvodu však je nutno zdůraznit, že tato práce prezentuje jen pohled jednoho kriminologa, využívajícího jen dostupné materiály a touto okolností je práce značně limitována. Mimo výše citované práce Hundáka, která je však především popisná, povinné kapitoly o stavu, struktuře a dynamice kriminality v učebnicích kriminologie, studií VÚK a později IKSP a několika krátkých článků v odborném tisku, nebyla a není této oblasti, s výjimkou některých medií⁶, ale spíše bulváru, věnována odpovídající pozornost. Statistika je v obou uvedených resortech často hodnocena jako podpurný a nepřilíš spolehlivý zdroj informací o skutečné kriminalitě a odbornými pracovníky využívána zpravidla jen tehdy, kdy jakoby nezávislými čísly potřebují podepřít vlastní tvrzení. Hlubší zkoumání obsahu číselných údajů, jejich věrohodnosti se zdá složitým, nezáživným a pracným úkolem. Proto diskuse nad možnými jinými názory či přístupy k řešené problematice lze snad očekávat až po zveřejnění předkládané práce.

Využívám této příležitosti k poděkování za poskytnutí vzácných materiálů a cenné připomínky prof. JUDr. O. Novotnému, CSc., JUDr. J. Kulíškovi, Ing. Bc. V. Stolínovi, A. Danihelovi a J. Benešovi.

⁶ Srov. např. Počet trestných činů majetkové kriminality v roce 2010, *Magazín SECURITY*, č. 99, s.24, zprávy TV novin.

1. Úvod do problematiky

Kriminalita je nejnebezpečnějším sociálně patologickým jevem. Je to jev dynamický, jehož obsah i rozsah se mění v závislosti na čase a prostoru a který vždy žije v symbióze s dalšími, z hlediska společnosti méně nebezpečnými, sociálně patologickými jevy. Kriminalitu doprovázejí či v pozdějším stádiu do ní vyúsťují i takové jevy, které jsou společností na počátku svého vzniku, nebo pokud zůstávají okrajovým jevem, více méně tolerovány (např. hazardní hry, zneužívání alkoholu, drog, prostituce, výtržnictví, vandalismus a další porušování sociálních norem). Popis stavu kriminality v určitém čase a na určitém území tak nikdy nebývá zaměřen jen na kriminální jevy samotné, ale vždy sleduje i stav sociálně patologických jevů vyskytujících se v dobové společnosti a jejich dílčí projevy, neboť mohou v relativně krátkém čase, jak nás poučují zkušenosti s drogami a šikanou, přerůst v jevy společnost výrazně ohrožující, a následně touto společností proto kriminalizované.

Základními pojmy, kterými je kriminalita, ale i další sociálně patologické jevy, popisovány a mapovány, jsou jejich rozsah, intenzita, struktura a dynamika vývoje. K analýze jevů, bez které nelze těmto pojmům přiřadit obsah, jsou maximálně využívány statistické údaje a metody. Kriminalita u nás i ve světě je sledována především resortními statistikami orgánů činných v trestním řízení. Největším problémem je skutečnost, že tyto statistiky obsahují jen údaje o evidované kriminalitě, a tak veškeré analýzy, pro které jsou základním zdrojem resortní statistiky, jsou informacemi jen o kriminalitě evidované orgány činnými v trestním řízení a o známých (zjištěných) pachatelích.⁷

Také současný stav kriminality v ČR, jeho změny v porovnání s dobou minulou či prognózy změn v čase budoucím, jsou popisovány a dokladovány statistickými údaji z evidované kriminality a komentáře se týkají také jen této části kriminality. Nejčastěji to jsou údaje a komentáře orgánů činných v trestním řízení, které tyto údaje sbírají, zpracovávají a garantují tak jejich správnost. Jsou tudíž údaji o skutečích těchto orgánům známých, a to co není evidováno, pak jakoby neexistuje.

V současnosti základní informace o kriminalitě v Česku podává jak státotvorným orgánům, tak i veřejnosti a mediím především Policie ČR. Každoročně počátkem roku je pak odborem bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra ČR zpracovávána „Zpráva o situaci v oblasti veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti na území České republiky v roce ... (ve srovnání s rokem předchozím)“. S touto zprávou je seznámen prezident republiky, parlament a prostřednictvím jejího následného zveřejnění na webových stránkách MV byli v období let 2001 - 2008 seznamováni s jejím obsahem i případní zájemci z řad veřejnosti. Od roku 2009 se její dostupnost na internetu zkomplikovala. Poprvé byla zpráva zpracována v roce 1993 a zveřejněna pod názvem „Zpráva o bezpečnostní situaci v České republice v roce 1993“.

⁷ Srov. KURY, H. Das Dunkelfeld der Kriminalität. Oder: Selektionsmechanismen und andere Verfälschungsstrukturen. *Kriminalistik*, Kriminalistikverlag Heidelberg 2001, č. 2, s. 74-84.

Zpráva má již několik let ustálenou podobu. Je velmi rozsáhlá a obsahuje značné množství údajů zpracovaných z policejních, justičních statistik a dalších podkladů vyžádaných z resortů MV, MSp, MO, příp. dalších. Jako přílohy bývají zpravidla informace o kriminalitě v některých okolních státech, informace o problematice extremismu na území ČR, příp. informace o organizovaném zločinu, terorismu apod.

Základem hodnocení kriminality na území České republiky je její stav, struktura a dynamika.

Stav kriminality (kvantitativní ukazatel) je vyjádřením počtu evidovaných trestných činů, které jsou spáchány na sledovaném území (republiky, krajů, okresů či jinak definovaných územních celků) v určitém období). Je zpravidla prezentován jak v absolutních číslech, které vypovídají o **rozsahu kriminality**, tak i v podobě tzv. indexů kriminality, které vypovídají o **intenzitě kriminality** ve vztahu k počtu obyvatel na hodnoceném území.

Index kriminality (dříve též označován jako **koeficient kriminality**) bývá užíván pro kvantitativní vyjádření **intenzity kriminality** - zamoření určitého území kriminalitou a představuje počet evidovaných trestných činů na 100 000 nebo 10 000 obyvatel trvale žijících na hodnoceném území (může být užito i jiné menší měřítko – např. na 1 000 obyvatel, na počet obyvatel žijících v určitém územním celku - na sídlišti, v určitém městském obvodu, při zjišťování intenzity kriminality v různých sociálních skupinách). Ve starších kriminologických materiálech ČR byl počet obyvatel zúžen na počet obyvatel trestně odpovědných (starších 15ti let). Index kriminality je užíván nejen ve vztahu ke zjištěným skutkům, ale i známým osobám pachatelů – stíhaným a vyšetřovaným, obžalovaným, odsouzeným, vězněným a problémovým skupinám obyvatel – prostitutkám, nezaměstnaným, bezdomovcům apod. Jeho užití je nezbytné při mezinárodním srovnání dat o kriminalitě. V zahraničí je užíván především ke statistickému vyhodnocení výskytu určitých zločinů na určitém území a jejich trendů. Jedná se především o činy označované jako „přirozené zločiny“, příp. již přímo jako „indexové delikty“ (vraždy, loupeže, závažná ublížení na zdraví, krádeže, tj. činy v ČR zahrnované pod obecnou kriminalitu).

$$Index = \frac{\text{počet trestných činů}}{\text{počet obyvatel na vymezeném území}} \times 100\,000 \text{ (10\,000, 1\,000)}$$

Např. v roce 2009 bylo v ČR policií evidováno 322 829 trestných činů, což v přepočtu na 10 000 obyvatel ČR bylo 308,4 tr. činů - tj. index kriminality na 10 000 obyvatel tak představoval číslo 308,4 a na 1 000 obyvatel – 30,84 (v Praze pak dokonce 682,2 na 10 tis. a 68,2 na 1 tis.obyvatele).

Struktura kriminality (kvalitativní ukazatel) ukazuje obsah stavu kriminality podle charakteru v určitém období spáchaných trestných činů (druhů trestných činů), členěných do skupin podle předem stanovených kritérií. U policejní statistiky jsou tato kritéria stanoveny zvláštním předpisem - takticko-statistickou klasifikací (TSK), u justiční statistiky jsou užívány dvě dělení – jednak podle hlav zvláštní části trestního zákona, jednak v souladu s policejním dělením (tj. na násilnou, majetkovou, mravnostní, hospodářskou a zbývající, jinou kriminalitu). Pro jiné potřeby lze provést rozdělení podle jiných kritérií, např. podle členění známých pachatelů a jejich charakteristik jako věku, pohlaví.

Dynamika kriminality vyjadřuje změny v rozsahu, intenzitě nebo struktuře kriminality v delších časových úsecích na určitém území a užívá pojmy: změna trendu, nárůst, pokles, stagnace kriminality.

Níže uvedený obr. 1 ukazuje jednak členění základních zdrojových statistik dvou bazálních resortů, jejichž statistické systémy tvoří páteř statistických informací o kriminalitě v ČR, jednak ukazuje z jakých zdrojů pocházejí podklady pro zprávu o bezpečnostní situaci.

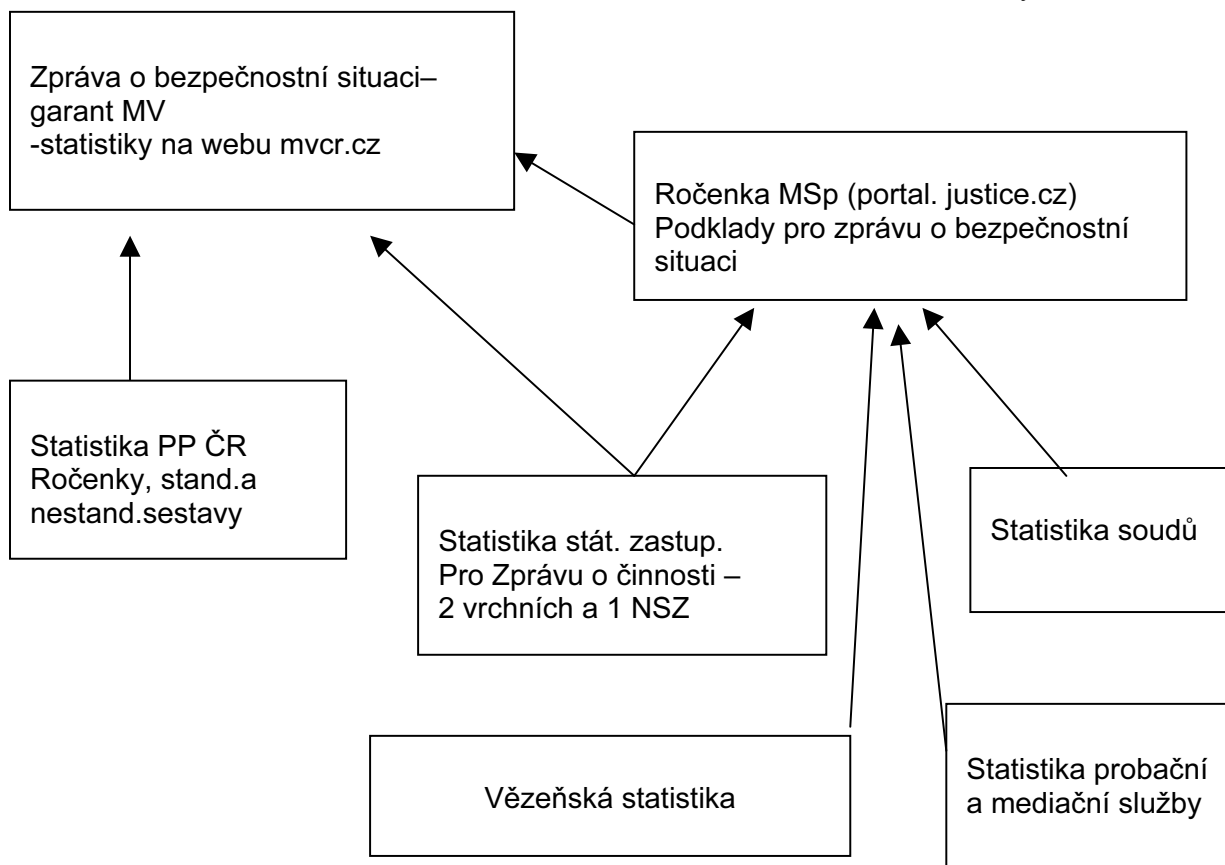
Obr. 1 Členění resortních statistik

MV

Policejní prezidium (ESSK)

MSp

Systém trestních statistik (na základě statistických údajů státních zastupitelstev a soudů)
Vězeňská statistika
Statistika Probační a mediační služby

Ve své základní části Zpráva obsahuje stručný popis základních údajů o trestné činnosti a přestupcích, vycházející především ze statistik Policie ČR, a popis vývoje jednotlivých druhů trestné činnosti a bezpečnostních rizik. Každý sledovaný dílčí kriminální jev je uveden grafem jeho vývoje za poslední decennium, kriminální a soudní statistikou za poslední rok a srovnáním s rokem předchozím. Další součástí hodnocení vybraných jevů jsou opatření směřující proti jejich výskytu, příp. rozšiřování, a to v rozsahu často přesahujícím popis stavu. Značná pozornost je věnována popisu preventivní činnosti v resortu MV. Více než polovinu zprávy tvoří tabulková a grafická část dokumentující informace obsažené v části první. Analýza bezpečnostní situace vychází tak zejména ze statistických údajů o policií evidované kriminalitě, o její struktuře, orgánům činným v trestním řízení známých pachatelích, ale i z dalších informací o významnějších změnách v oblastech s kriminalitou souvisejících a o opatřeních legislativní i nelegislativní povahy, jejichž cílem je kriminalitu potlačovat.

V posledních letech, předpokládáme, že částečně i zásluhou IKSP, je zpráva doplněna o vysvětlení obsahu ve zprávě užívaných základních pojmů a její rozsah a zaměření je podstatně více než dříve využitelné i pro odborné publikace věnované kriminalitě. Avšak většina pro zpracování zprávy poskytnutých materiálů neobsahuje podrobnější komentář, ale jen popis prezentovaných statistických údajů, srovnání čísel s obdobnými ukazateli v roce minulém. Jako podklad pro hlubší analýzu kriminality je zpráva zdrojem prokazatelně nedostatečným. Současně však Zprávy o stavu bezpečnosti v ČR jsou jediným základním zdrojem informací o kriminalitě, protože většina sestav Policejního Prezidia ČR, ale i statistiky jiných resortů (MŠP, Generálního ředitelství Vězeňské služby aj.) jsou publikovány jen na webových stránkách příslušných resortů a tyto statistiky (včetně statistik publikovaných ve Statistické ročence ČR) zpravidla vůbec nejsou opatřeny komentářem. Naopak často jsou užívány (byť nevědomě a neúmyslně) k zavádějícím či zkresleným závěrům o stavu i trendech kriminality. Že se tak běžně děje lze každodenně dokladovat na většině medializovaných informací o kriminalitě.

A tak vznikají otázky, zda lze hodnotit bezpečnost země především na základě zpracování statistických dat policie o té kriminalitě, kterou sama eviduje. Zda mají statistiky policie zejména z cca posledních 20 let dostatečnou vypovídací hodnotu o vývojových trendech v kriminálních jevech a zda jsou schopny zadokumentovat jejich skutečný stav a příčiny jejich změn, vysvětlit jejich vývoj a připravit příslušné resorty na očekávané vývojové změny?

Proto je zde nutno pojednat i o té druhé části kriminality - tj. kriminalitě neohlášené, orgánům činným v trestním řízení neznámé, do statistik nezahrnuté, o kriminalitě tzv. latentní. Je mnoho dalších názvů neevidované kriminality, různě vysvětlovaných, navzájem se v obsahu zcela, či jen částečně překrývajících. Např.: skrytá kriminalita, umělá latence, temná čísla kriminality, šedá čísla kriminality aj.⁸

⁸ HULMÁKOVÁ, J. Stav, struktura a vývoj kriminality. In KUCHTA, J., VÁLKOVÁ, H. a kol.: *Základy kriminologie a trestní politiky*. 1.vydání. Praha: C.H.Beck, 2005, s. 123-150.

Níže uvedené schéma se snaží znázornit obsah a odlišnosti latentní kriminality od kriminality policií evidované. Je to však zjednodušující model, protože do latentní kriminality ověřované např. viktimologickými výzkumy jsou vždy zahrnovány i mnohé sociálně patologické jevy, které ve skutečnosti kriminalitou nejsou. Také odlišení přestupků je neproveditelné.

ČR je mezi vybranými čtyřmi zeměmi, které spolupracovaly při přípravě metodologie opatření z Akčního plánu EU, týkající se metodologie a vyzkoušení šetření viktimizace. Garantem za ČR je Český statistický úřad. Expertním pracovištěm je IKSP. V roce 2010 bylo v gesci ČSÚ ve spolupráci s IKSP provedeno pilotní šetření návrhu výzkumného nástroje.

Odhad rozsahu latentní kriminality je zatím stále řešeným a dosud nedořešeným problémem. V současnosti je latentní kriminalita mapována prostřednictvím kriminologických výzkumů, především viktimologických výzkumů zjišťujících zastoupení obětí kriminality mezi vybranými vzorky obyvatel méně často selfreporty o tom, zda se dotazovaní sami nedopustili v průběhu určitého časového období trestného činu, který nebyl ohlášen a evidován. V Česku jiný výzkum latentní kriminality než výzkum viktimologický nebyl nikdy realizován, proto k objasnění náplně latentní kriminality jsou často užívány poznatky ze zahraniční odborné literatury. Např. v německých publikacích lze nalézt následující poznatky k latentní kriminalitě:

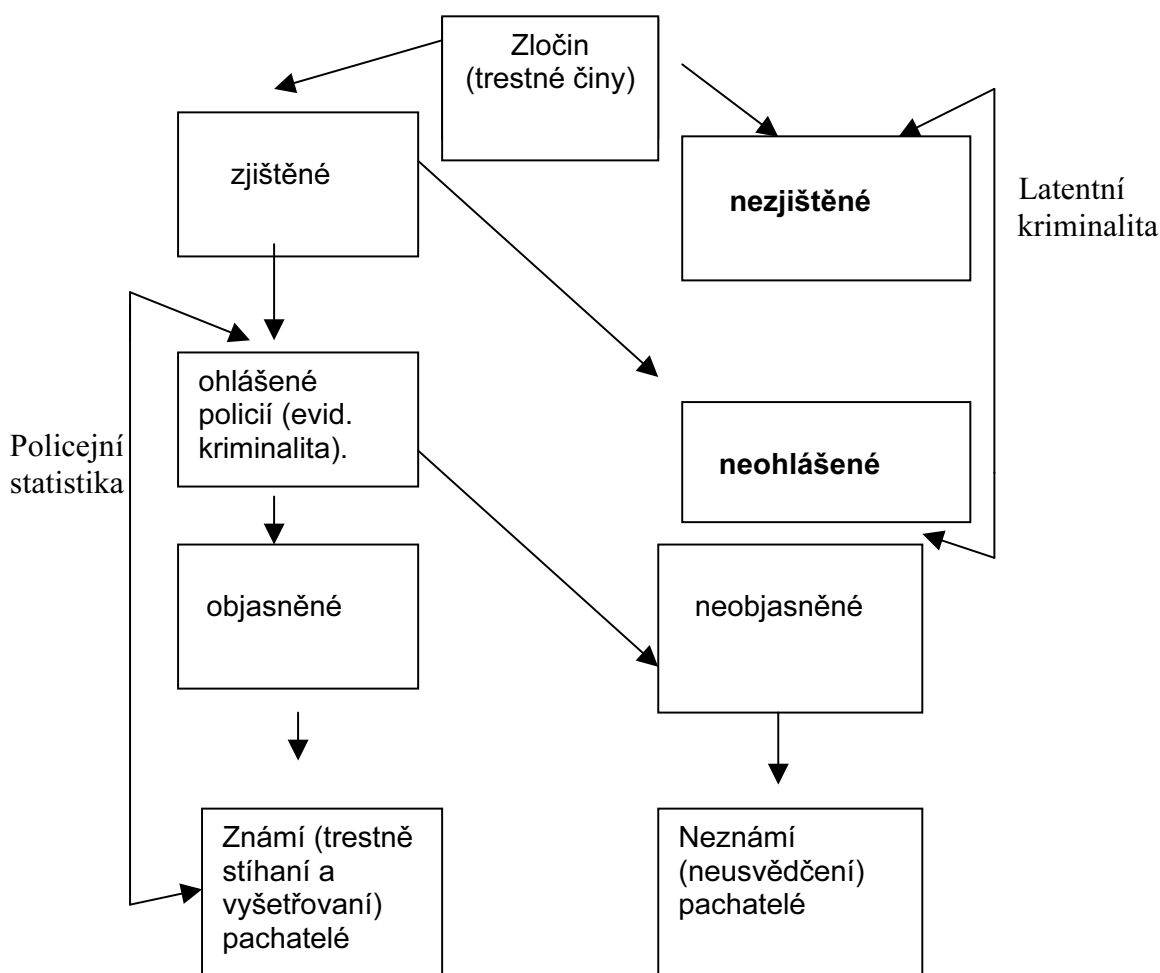
1. „Latentní kriminalita je v zásadě u všech druhů kriminality větší než registrovaná (méně je trestných činů oznámených než neoznámených),
2. míra latentní kriminality se liší podle jednotlivých druhů kriminality (vyšší míra latence se předpokládá zejména u trestných činů souvisejících s domácím násilím a sexuálně motivovaných trestných činů mezi rodinnými příslušníky, v případech zneužívání dětí, drogové kriminality, organizovaného zločinu, hospodářské kriminality apod.),
3. míra latence je zpravidla vyšší u méně závažných majetkových trestných činů než u některých druhů závažnější majetkové kriminality (např. při výzkumu obětí provedeném v německém městě Bochum v letech 1975, 1986, a 1998 vyšlo na jeden registrovaný trestný čin prosté krádeže přibližně 6 až 8 neregistrovaných, naproti tomu u krádeže s přitěžujícími okolnostmi byl tento poměr přibližně 1 : 2), dále je vyšší u nedokonaných vývojových stádií trestných činů než u dokonaných trestných činů,
4. čím je vyšší četnost trestné činnosti, tím se zvyšuje pravděpodobnost, že bude policejně zachycena,
5. stejně jako u registrované kriminality, i v oblasti latentní kriminality se ženy dopouštějí trestné činnosti méně často než muži, i když rozdíl mezi nimi je zde nižší než u registrované kriminality,
6. z geografického hlediska se minimálně ve velkých městech základní charakteristické rysy latentní kriminality do značné míry překrývají s rysy evidované kriminality,

7. existuje vysoká míra latentní kriminality u dětí a mládeže, zejména pokud jde o bagatelní kriminalitu. Naopak případy závažné a recidivní kriminality mládeže jsou i v oblasti latentní kriminality méně časté. Jen část dospívajících je odhalena, stíhána a trestána“.⁹

Rozsah latence u jednotlivých trestných činů v ČR je, podle našich zkušeností z viktimologických výzkumů provedených Institutem pro kriminologii a sociální prevenci, značně různorodý – např. u vražd se jedná o maximálně několik skutků ročně, u kapesních krádeží a krádeží např. v obchodech o statisíce¹⁰.

V Institutu pro kriminologii a sociální prevenci užíváme následující schéma pro popis latentní kriminality (Marešová¹¹). Obr. 2 však neobsahuje odkaz na trestné činy ohlášené, tj. orgánu činnému trestním řízení známé, ale nevidované a dále nešetřené.¹²

Obr. 2 **Rozdělení kriminality na evidovanou a latentní**

⁹ Citováno z KUCHTA, J., VÁLKOVÁ, H. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 1.vydání. Praha: C.H.Beck, 2005, s. 125-130.

¹⁰ MARTINKOVÁ, M. *Zkušenosti obyvatel České republiky s některými delikty – výsledky viktimologického výzkumu*. Praha: IKSP, 2007. ISBN 978-7338-064-9, 87 s.

¹¹ MAREŠOVÁ, A. *Kriminalita v roce 1992*. Praha: IKSP 1993, příloha 2.

¹² HULMÁKOVÁ, J. Stav, struktura a vývoj kriminality. In KUCHTA, J., VÁLKOVÁ, H. a kol.: *Základy kriminologie a trestní politiky*. 1.vydání. Praha: C.H.Beck, 2005, s.125.

Je žádoucí pokusit se dosáhnout i na zmapování této dosud neevidované, ale veřejností často vnímané kriminality, a opatření proti stávající kriminalitě i preventivní opatření pojímat komplexně – tj. i jako opatření proti kriminalitě latentní. Pro takový komplexní přístup, ale i pro vyvozování závěrů o stavu a vývoji současné kriminality použití jen oficiálních policejních statistik o evidované kriminalitě nestačí. Statistiky dosud informují především o fungování a efektivitě institucí kontroly zločinnosti. Proto je např. případný vzestup či pokles evidované kriminality možné vysvětlit částečně také změnou v možnostech a schopnostech těchto institucí, přičemž ke změně vývoje skutečné kriminality dojít nemusí. Pouze se přesune část latentní kriminality do evidované a naopak.¹³

Proto IKSP zpracoval pro Policii ČR projekt výzkumu zaměřeného na zmapování latentní kriminality (navazující na viktimologické výzkumy v ČR již provedené), který by byl periodicky opakován a jehož informační hodnota by byla jistěna policejními statistikami a využívána policií v analytické a preventivní činnosti. Sběr dat by byl prováděn námi navrženým dotazníkem (příloha). Projekt byl sice úspěšně oponován, avšak z důvodu předpokládaných finančních nákladů nebyl zatím uskutečněn.¹⁴ Blíže viz 7. kapitola předkládané práce.

¹³ Srov: KUČTA, J., VÁLKOVÁ, H. a kol. Základy kriminologie a trestní politiky. C.H.Beck 1.vydání. Praha 2005, s. 129.

¹⁴ Srov. návrh projektu výzkumu: MAREŠOVÁ, A., MARTINKOVÁ, M. Informační podpora pro návrh informačních systémů za účelem předcházení trestné činnosti a odhalování latentní kriminality (VE20072007001).

2. Jak byla hodnocena kriminalita dříve (až do 70. let 20. století)

2.1. Analýza dostupných materiálů o kriminalitě od dob konce Rakousko-Uherska, za období 1. světové války a 1. republiky

Stále bychom se měli vracet k minulosti a zužitkovávat zkušenosti již jednou získané, tak by se dal stručně hodnotit vývoj sběru statistických dat pro popis kriminality v České republice v průběhu posledních cca 100 let. A je jen pozitivem, že u statistik o kriminalitě se v mnohém, bez ohledu na historické zvraty, kontinuálně pokračovalo až do dnešní doby. Bylo tak často činěno nevědomky, ale zpětně hodnoceno, tak tam, kde se navazovalo na vzory z dob c.k. statistik, lze i dnes vytěžít množství informací o vývoji kriminality, jejím obsahu i způsobu zpracování statistických dat. Slabší vytěžení těchto informací je však z období, kdy byl uplatněn inovativní přístup ke statistickým údajům ovlivněný především politickými zásahy s cílem podpořit různé tendenční názory vedoucích činitelů orgánů činných v trestním řízení, i když přímo metodiky statistiky se to většinou netýkalo. Ovlivněny byly spíše interpretace standardním způsobem získaných dat jištěné jejich utajením, tj. zneprístupněním pro širší i odbornou veřejnost a někdy i lajdáckostí při jejich zpracování. Pro potvrzení výše řečeného předkládám následující informace získané z dobových kriminálních statistik:

V době **1. republiky** trestní statistika (z Čech, Moravy a Slezska) byla zpracovávána státním úřadem statistickým, který ji předkládal veřejnosti formou publikace vydávané v souboru s dalšími československými statistikami, a navazoval tak na tradici z dob Rakousko-Uherska¹⁵. Byla zpracovávána zpravidla za určité období několika let v jednom svazku (např. 1913-1918, 1919-1922, 1923-1927). Publikace z roku 1925 (za období 1919-1922) a z roku 1931 (za období 1923-1927) obsahovaly i textovou část – první komentář napsal ministerský tajemník MSp JUDr. Jaroslav Stehlík, jehož součástí byl i stručný pohled na historii zpracování trestních statistik v předchozím období¹⁶.

Trestní statistika té doby byla dělena na statistiku kriminální, věnovanou vykazování trestných činů a osob, které je páchají, uložených trestů a zabezpečovacích opatření, a na trestní statistiku správní, zachycující v číselné podobě trestnou činnost soudní s cílem „pomoci soudní správě poznat stav svého soudnictví a najít správný základ a směr jeho dalšího vývoje¹⁷“.

I tehdy byla kriminální statistika nahlížena jako obtížně zpracovatelná. „Pracuje totiž s pojmy, které lze těžko definovat“, trpí „těžko odstranitelnou vadou, že lze totiž statisticky šetřit pouze to, co jest úředně zjištěno v rámci zákonných předpisů... Proto v málo kterém

¹⁵ Blíže viz pasáže dále věnované kriminální statistice v komentářích dr. Stehlíka a studii prof. Kallaba.

¹⁶ Trestní statistika z Čech, Moravy a Slezska v letech 1919 – 1922. *Československá statistika* - svazek 25, řada V. Trestní statistika, sešit 2. Praha: Státní úřad statistický – knihkupectví Bursík a Kohout v Praze, Melantrich, 1925, s.7-42.

¹⁷ dtto

jiném statistickém oboru naráží jakákoliv snaha ve statistickém šetření na tak velké a těžko odstranitelné překážky jako v šetření kriminálně statistickém, ač jeho výsledky jsou k prospěchu nejen správě justiční, nýbrž celé veřejnosti“.¹⁸ Byl kladen důraz na závislost trestní statistiky na platných trestněprávních předpisech formálních i materiálních.

Zajímavost: „Naléhavá potřeba justiční správy, aby měla přehled o procesní činnosti soudů a státních zastupitelstev v záležitostech trestních, vedla k tomu, že z počátku byla její pozornost skoro výhradně věnována statistice trestně soudní činnosti a teprve později statistice kriminální“¹⁹.

Některé zajímavosti z původních materiálů cituji v pasážích zvýrazněných kursivou a jsou označeny jako zajímavost. Např. výše zmíněnou „naléhavou potřebu justiční správy“...

Jak z komentářů Stehlíka vyplývá, sahají začátky trestní statistiky v českých zemích až do 18. století. Trestní soudní řád z roku 1788 nařizoval soudům sestavování čtvrtletních přehledů, které měly poskytovat stručný přehled o pohybu zločinnosti a průběhu trestního řízení²⁰. Podobné ustanovení měl i trestní zákon z roku 1803. Jednotnost předkládaných výkazů byla zavedena dekretem v roce 1822, podle něhož byly soudy povinny vést „výkaz subjektivní o souzených osobách“ a „výkaz objektivní o zločinech“ a později též o těžkých policejních přestupcích. Data těchto výkazů byla postupována zprvu nejvyššímu justičnímu úřadu a od roku 1848 „ministerstvu práv“. Výsledky nebyly uveřejňovány oficiálně. První oficiální statistiky rakouské se týkají let 1845-1848.

Ve světě se o kriminální statistice psalo již dříve (Quetelet. *Physique sociale*, 1835; *Quarterly Review*, 1821²¹). Časopis *Quarterly Review* již tehdy obsahoval varování před ukvapeným soudem ze statických dat, ale současně i tvrzení, že „jen státník, jenž bedlivě uváží objektivně zjistitelná data o jevu, do něhož svým opatřením chce zasáhnouti, má čáku, že se udrží na správné cestě.“ *Queteleta, jako matematika, pak lákala myšlenka, že čísla lze využít „k vyjádření mravních (psychických) vlastností lidských“.* Dle jeho názoru právě zločiny jsou mimo sňatky jediná jednání, jež poskytují svědectví o tom, co se v nitru člověka děje a jež lze statisticky zachytit a dokonce jejich výskyt předpovídat. Poprvé užil pojem *pechant au crime* – sklon ke zločinu, kterým chtěl vyjádřit pravděpodobnost, že se někdo v budoucnosti dopustí zločinu.

Základem pro kriminální statistiku v Evropě byla jednoznačně kriminální statistika francouzská. Francie počínaje rokem 1827 vydává *Compte général de la justice criminelle en*

¹⁸ Trestní statistika z Čech, Moravy a Slezska v letech 1919 – 1922. *Československá statistika* - svazek 25, řada V. Trestní statistika, sešit 2. Praha: Státní úřad statistický – knižkupectví Bursík a Kohout v Praze, Melantrich, 1925, s.7-42.

¹⁹ dtto

²⁰ Konkrétně se jednalo o jméno a stav obviněného, data procesní a správní, den zadržení obviněného, jeho výslechy, rozsudku apod. Vrchní soud měl „pečlivě a rozvážně uvést stoupání a klesání zločinů, jejich hlavní příčiny, pokud se naskytla příležitost je zjistiti, pili a nepili trestních soudů, všechny případná pozorování, jež by ke zlepšení trestnictví vésti mohla...“

²¹ Srov. KALLAB J. Dvě studie o významu kriminální statistiky pro reformu trestního práva. In *Sborník věd právních a státních*, ročník XIII, 1912-1913, sešit 1., vydal K.Kadlec v Praze v roce 1913, s.375, (první studie ve které autor pojednává o historii kriminální statistiky).

France. Tato statistika byla prý tak dokonalá, že po více než padesát let byla vzorem pro ostatní státy, a to vzorem nedostižným.

Jejím původním cílem bylo pomocí srovnání výsledků různých let přispět k poznání okolností, jež vedly ke zvyšování či snižování kriminality, především pak, zda hospodářské reformy vlády Ludvíka XVIII. působily na snížení kriminality v zemi. Zákonodárci měla ukazovat prospěch a vady jeho opatření.

V komentářích Stehlíka však není odkaz ani zmínka o práci Kallaba „Dvě studie o významu kriminální statistiky pro reformu trestního práva“, vydané již v roce 1913²², kde v úvodu bylo též krátce pojednáno o výkaznictví o činnosti trestních soudů, zpracovávaném Statistickou ústřední komisí od roku 1885. A současně byla uvedena pochybnost, zda značná práce, která byla do tohoto výkaznictví vkládána „je ve správném poměru k zisku, jež z těchto statistických publikací má teorie a praxe“²³. Odpověď Kallaba zní, že ze statistik je při přípravě reformy trestního práva čerpáno „poměrně velmi málo“ a že by se nelze bylo divit názoru, proč rozšiřovat statistické údaje, když existující nejsou využívány. (Kallab 1913, s.372). Dle Kallaba byla zkoumáním kriminálně statistickým a kriminální metodologii tehdy (stejně jako dnes – pozn. AM) neprávem věnována malá pozornost. Sám doporučoval využít připravovanou změnu trestního práva a změnit také systém kriminální statistiky, i za předpokladu, že výsledky dosavadní statistiky bude možno jen složitým postupem srovnávat s výsledky nové statistiky. Doporučoval důkladnou revizi vztahu mezi „kriminální statistikou a ostatními obory kriminologie, jmenovitě kriminální politikou, a to jak ze stanoviska statistiků, tak i stanoviska kriminologů. **Jen součinností těchto dvou oborů vědních bude možno dojít k účelné kriminální statistice.**“ (Kallab 1913, s. 373)

Dle Kallaba²⁴ po celé století kriminální statistika postrádala bezprostřední styk s trestním právem, speciálně trestní politikou. Jednak proto, že bylo od počátku jasno, že zachycuje jen malý zlomek jevů – zločinů, jednak bylo obtížné zjistit příčiny značného kolísání statistických dat o kriminalitě v čase. (Do příčinného vztahu se změnami ve výskytu kriminálních jevů byly dávány: pohyb cen obilí, pohyb tzv. kriminální citlivosti ve společnosti vůči určitým sociálně negativním jevům, politickým změnám, ale např. i jako důsledek obecného „zjemnění mravů“. Avšak nebyl opomíjen ani názor, že nápadný vzrůst evidovaných zločinů může souviset s větší intenzitou práce policie, její lepší organizací a „netušeným rozvojem veřejné správy vůbec“.

(Kallab 1913, s. 382)

Data kriminální statistiky v Rakousku byla sbírána zpočátku ve formě výkazů: individuální výkazy o každé odsouzené osobě, tzv. **trestní listy** (toto označení je v justiční statistice užíváno

²² KALLAB J. Dvě studie o významu kriminální statistiky pro reformu trestního práva. In *Sborník věd právních a státních*, ročník XIII, 1912-1913, sešit 1., vydal K.Kadlec v Praze v roce 1913, s. 372-390.

²³ Trestní statistika z Čech, Moravy a Slezska v letech 1919 – 1922. *Československá statistika* - svazek 25, řada V. Trestní statistika, sešit 2. Praha: Státní úřad statistický – knihupectví Bursík a Kohout v Praze, Melantrich, 1925, s.7-42.

²⁴ Srov. KALLAB, J. Dvě studie o významu kriminální statistiky pro reformu trestního práva, in *Sborník věd právních a státních*, ročník XIII, 1912-1913, sešit 1., vydal K.Kadlec v Praze v roce 1913, s. 380-390 – druhá studie o metodice kriminální statistiky.

i dnes), ale protože takto získaná data se ukázala jako málo spolehlivá, byla v roce 1895 nahrazena tzv. sčítacími lístky – **formuláři o každé právoplatně odsouzené osobě**. V rozsáhlejší formě listů trestních pak byl zaznamenáván počet odsouzení a osvobození pro jednotlivé trestné činy, a to s rozlišením, jde-li o čin hlavní či vedlejší. Od roku 1904 byly vyhotovovány též zvláštní formuláře na právoplatně odsouzené osoby mladší 20 let, na nedospělé osoby a mladistvé. Byly tak sčítány jednotky různého druhu: trestní případy, počet provedených trestních procesů a počet trestných činů, za které byly odsouzeny konkrétní osoby, a konečně počet odsouzených osob. Tj. značná část dat byla určena k využití při hodnocení výkonnosti justiční správy. Z pohledu kriminologie pak byla využitelná jen ta část získaných dat, kterou bylo možno použít k odhadu rozsahu státní represe proti kriminalitě a k zjištění územního rozložení kriminality. Kallab i další kriminologové upřednostňovali využití dat o odsouzených osobách před užitím dat o počtech kriminálních případů. Ke srovnání v čase či místech byly užívány různé koeficienty přepočítávající počet případů a osob na 100 odsouzených osob, na 100 osob obyvatel v obvodu bydlících, příp. trestně odpovědného věku, nebo na 10 000 apod. - inspirace byla brána z německé kriminální statistiky. (Obdobný přístup je uplatňován i nyní, i když místo pojmu koeficient je častěji užíváno označení index.) Jedním z cílů takových srovnání bylo poznat „sociální význam zločinu“, vhodnost užití jednotlivých opatření kriminální politiky v rámci trestního práva (Kallab 1913) – tj. zachytit maximum informací o pachatelích zločinu v určité době na určitém místě. Naděje, že by jen z dat kriminální statistiky bylo možno toho dosáhnout, hodnotila většina kriminologů jako nereálné. „Nebudeme tedy pokládat obraz kriminality, jaký nám poskytuje kriminální statistika, za jev samostatný, nýbrž jen za symptom nějakého hlubšího jevu.“ (Kallab 1913, s.388) Statistická data pro poznání kriminality tak byla již tehdy hodnocena jako nedostačující zdroj a bylo žádáno, aby byla doplněna o další zkoumání, které však v té době chybělo – tj. kriminologický výzkum.

Ve stejném duchu pokračovala kriminální statistika i v dobách I. republiky. Od roku 1922 byly sčítací lístky každý měsíc zasilány prostřednictvím Ministerstva spravedlnosti též Státnímu úřadu statistickému. Všechna nařízení týkající se sčítacích lístků pozbyla platnosti až 1.1.1923, kdy vstoupilo v platnost vládní nařízení o evidenci soudních provinilců a sbírání dat pro účely kriminální statistiky. Tj. kriminální statistika jako součást československé statistiky byla zpracovávána jednak s využitím výkazů státních zastupitelství, jednak s využitím sčítacích lístků, vyhotovovaných soudy na jednotlivé odsouzené osoby s vědomím, že odsouzené osoby mohly být ve sledovaném období, pokud byly vícekrát odsouzeny, započítány do statistiky i opakovaně. Tímto způsobem byla zaznamenávána data nejen o osobách pravomocně odsouzených, ale i obžalovaných a obviněných. U těchto dat bylo zdůrazňováno, že data nutno interpretovat s ohledem na časový rozdíl mezi spácháním trestného činu, zadržením pachatele a dobou nabytí právoplatnosti rozsudku, tj. že tento časový rozdíl závisí též od rychlosti trestního řízení. „Spořádané poměry a dobrá policejní služba zmenšují počet neznámých pachatelů.“ (Mataja 1915)

Statistická data soudů byla soustavně uveřejňována již od roku 1828. Až do roku 1840 byla dostupné v litografické podobě a potom až do roku 1848 byla vydávána tiskem v podobě

„Tafeln zur Statistik der österreichischen Monarchie“. Od roku 1849 pokračováním „statistických tabulí“ byla „nová řada“, a to až do roku 1865. Její součástí byl i stručný komentář. V některých letech byla kriminální statistika publikována formou zvláštního svazku a zvláště bývala publikována i justiční statistika, nebo obé byly zahrnuty do statistik rakouské monarchie²⁵. Součástí c.k. soudních statistik byly i údaje o „věcném zatížení stavu personálu“ okresních (krajských) soudů. Někdy byla statistická data doprovázena komentářem, jindy nikoliv. Rok 1913 byl zpracován již jako součást československých statistik, v části obsahující data let 1914-1918. Číselná data z těch let byla zpracována do velkého množství tabulek (do stovek tabulek).

V dobách monarchie (např. za rok 1912) byl vývoj „nápadu případů, podstatných momentů sporných řízení, jakož i výsledků sporných soudních řízení“ uváděn s využitím indexů (poměr případů - sporů k počtu 10.000 obyvatel jednotlivých rakouských územních celků, zastoupení určitých druhů osob, či případů na 100 odsouzených apod.). Za léta 1898-1912 byl dokonce znázorněn i ve 12 spojnicových grafech. Cílem bylo porovnání „věcného zatížení personálu“ v jednotlivých obdobích a jednotlivých okresech.

Součástí porovnávacích statistik byly též údaje o počtu obyvatel jednotlivých územních celků podle posledního sčítání lidu. Jako základ pro výpočet některých indexů (tam, kde to bylo možné) byl brán počet obyvatel ve věku nad 14 let. Je zajímavé, že počet obyvatel v Čechách a na Moravě byl v roce 1921 (10,01 mil.) blízký počtu obyvatel v roce 1980 (10,29 mil.) a 1991 (10,3 mil.), jen zastoupení osob ve věku do 14 let bylo vyšší - v roce 1921 – 2,8 mil., 1980 – 2,4 mil., 1991 – 2,2 mil. osob).²⁶

V předmluvě k justiční statistice z roku 1915, jejímž autorem byl dr. Viktor Mataja, je zdůrazněno, že nová císařská nařízení ovlivnila i statistiky. A vyzval čtenáře, aby sledovali, jak novelizace zákona se zpětně promítla do čísel soudních statistik, a mohli tak posoudit „význam, věrohodnost a časovou pomíjivost kvantitativních číselných řad“.

V letech 1918-1920 bylo podstatně změněno trestní právo procesní i hmotné. Byly zavedeny tzv. lidové soudy (spolurozhodování přísedících z lidu), byly zřízeny tzv. lichevní soudy (pro trestání válečné lichevy). Vojenské trestní soudní řády z roku 1914 (pro brannou moc a pro zeměbranu) byly zúženy do jednoho „pro československou brannou moc“. Civilní trestní soudnictví bylo omezeno co do rozsahu pravomoci a působnosti porot. Na některých územích platilo ještě trestní právo německé. Všechny soudy byly přetíženy, a proto statistiky trestní z té doby byly těmito skutečnostmi značně ovlivněny.

Přesto svazek trestní statistiky za léta 1918-1922 byl vydán (v roce 1925)²⁷, s podrobným komentářem. Jsou z něho čerpány i předchozí informace. Komentář ministerského tajemníka

²⁵ Srov. Österreichische Justiz-Statistik. Ein Handbuch für die Justizverwaltung, Berichtsjahr 1912, Wien 1915, Verlag der k.k. Statistische Zentralkommission, 480 s. s předmluvou dr. Viktora Mataji, prezidenta Centrální statistické komise.

²⁶ Srov. SRB, V. 1000 let obyvatelstva Českých zemí. Praha: Karolinum, 2004, s. 101. ISBN 80-246-0712-3.

²⁷ Trestní statistika z Čech, Moravy a Slezska v letech 1919 – 1922. Československá statistika - svazek 25, řada V. Trestní statistika, sešit 2. Státní úřad statistický – knihupectví Bursík a Kohout v Praze, Melantrich, Praha 1925.

JUDr. Jaroslava Stehlíka byl značně obsáhlý (209 s.) a zahrnoval analýzu dat části správní: 1) přestupkového řízení před okresními soudy, 2) odvolacího řízení u soudů sborových prvé stolice v záležitostech přestupkových, 3) trestního řízení u sborových soudů prvé stolice, 4) trestné činnosti u sborových soudů druhé stolice a 5) řízení u nejvyššího soudu. Značná část komentáře byla věnována analýze dat v části kriminální statistiky.²⁸

(Nařízení vlády republiky Československé 198 o evidenci soudních provinilců a sbírání dat pro účely kriminální statistiky včetně vzorců²⁹ - viz příloha této práce.)

Poznámka: Trestním případem se rozuměl soubor trestně procesních jednání tvořících vzhledem k trestným činům nebo osobám procesní jednotku. Jeden trestní případ se tak mohl týkat několika osob a několika trestných činů.

V komentáři Stehlíka z roku 1925 je v 83 tabulkách dokladován vývoj dat trestních statistik v českých zemích, a to od roku 1882 až do roku 1922. Poskytují mj. přehled o počtu osob odsouzených jednotlivými druhy soudů za zločiny, přečiny a přestupky podle platného trestního zákoníku, přehled o trestných činech, indexy k počtu 10 000 obyvatel starších 14 let, ale i přehledy o pohlaví odsouzených, zemi jejich rodiště (Čechy, Morava, Slezsko a mimo uvedená území), zemské příslušnosti, věkové skladbě, školním vzdělání, majetkovém stavu (nezámožný, zámožný, neznámý stav). U mladistvých osob pak poskytují přehled o tom, zda se nejednalo o sirotka, s kým žili mladiství ve společné domácnosti, o velikosti obce, kde pobývali před odsouzením. Dále tabulky obsahovaly data o recidivě odsouzených osob, o podmíněném odsouzení, druhu a délce uložených trestů atd.

Zajímavost: Např. z 1000 osob zatčených v přípravném řízení, na něž byla podána obžaloba, bylo v letech 1922 ve vazbě do obžaloby po dobu delší 14 dnů až do jednoho měsíce 230 osob a déle než jeden měsíc - 266 osob).

Stehlík iniciativně porovnával změny, ke kterým došlo v prvních letech České republiky, ve srovnání s průměrem let 1882 až 1886, v letech válečných (I. SV) a poválečných letech až do roku 1922.

Léta válečná, zvláště pak poválečná, jak dokládá, radikálně zvýšila počet výskytu závažných trestných činů, především majetkového charakteru (konkrétně krádeží a spoluúčasti na ní), zejména na území působnosti vrchního zemského soudu moravsko-slezského. V roce 1915 krádeže a spoluúčast na krádeži činily 50,8 % ze všech zločinů a v roce 1919 až 83,3 %. V letech 1920 – 1922 dochází k poklesu kriminality jako důsledku zrychleně přijatých zákonných opatření, jimiž byla pozměněna kvalifikace majetkových deliktů. Komentář obsahuje i upozornění na užití přísnějšího měřítka soudci při posuzování trestnosti obžalovaného. Také přiznává vliv pohybu obyvatel na rozložení kriminality v jednotlivých územních celcích. Při výpočtu indexu kriminality vysvětluje, že od celkového počtu obyvatel by bylo nutno odečíst ty osoby, které nejsou způsobilé se trestného činu dopustit ať už z důvodu věku či stavu

²⁸ Statistické zpracování po technické stránce řídil statistický rada Josef Prášek.

²⁹ 198. Nařízení o evidenci soudních provinilců a sbírání dat pro účely kriminální statistiky. Sbírká zákonů a nařízení státu československého, částka 68 z 25.července 1922.

nepříčetnosti a ty, které civilní trestní pravomoci nepodléhají (tj. osoby vojenské). – Některé shody s vývojem kriminality po roce 1990 jsou nepřehlédnutelné.

Komentář obsahuje i otázky, na které je nezbytné odpovědět, aby hodnocení stavu kriminality více odpovídalo skutečnosti – např. zda lze vzestup trestné činnosti vysvětlit nedokonalostí zpracování údajů zákonodárnou administrativou státu.

V části věnované odsouzeným osobám je zdůrazňována rozdílnost kriminality podle pohlaví pachatele. Kriminalita žen, zejména násilná kriminalita, je považována za značně nižší a méně závažnou než obdobná kriminalita mužů. Jako typicky ženské delikty jsou uváděny: potrat a vražda dítěte. Současně však autor komentáře zdůrazňuje vliv sociálních poměrů pachatelů na vznik kriminality a skutečnost, že znesnadňují vysvětlení některých trestných činů rozdílem pohlaví. Uvádí indexy³⁰, podle kterých na přelomu století bylo z 1000 všech odsouzených jen 154 odsouzených žen, v roce 1918 až 420 žen a v roce 1922 již jen 222 odsouzených žen.³¹ Také si všímá, že k většímu nárůstu kriminality v hodnoceném období došlo u žen ve věku nad 50 let. Upozorňuje i na nárůst počtu odsouzených mladistvých žen. Vzestup kriminality u žen hodnotí jako vyšší než u mužů a u starších 20 let vyšší než u mladistvých. Současně si ztěžuje na nedostupnost populačních dat potřebných ke srovnání počtu odsouzených s počtem obyvatel.

V komentáři je pojednána i otázka trestné činnosti cizinců. Na přelomu 19. a 20. století podíl cizinců mezi odsouzenými muži činil 6-9 %. V roce 1918 byl pod 6 %. U žen byl podíl ještě nižší.³²

Z rozboru dat o stavu odsouzených – svobodný, ženatý, dává Stehlík k úvaze závěr, že manželství u mužů působí na snížení kriminality účinněji než u žen.

Zvažuje i to, zda příslušnost k určitému náboženství má vliv na zločinnost a dochází k závěru, že nikoliv. Vliv povolání hodnotí jako problém těžko řešitelný – je těžké určit, zda rozdíly mezi zastoupením zemědělců a pracovníků v průmyslu byly způsobeny jejich příslušností k určitému stavu, anebo tím, že se jednalo o značně rozdílná prostředí – např. že pobyt v lidnatějších místech průmyslových aglomerací poskytoval větší možnost dostat se do konfliktu s trestním zákonem než pobyt na venkově apod. Také zvažoval možnost, že údaje ve sčítacích lístcích byly v této části vyplněny nepřesně. Vliv školního vzdělání na kriminalitu nebyl, dle Stehlíka, prokázán. Usuzoval to z toho, že úbytek negramotných mezi odsouzenými odpovídal úbytku negramotných mezi obyvatelstvem obecně. Zachycení působení majetkových poměrů odsouzeného na jeho kriminální jednání, shledal, s ohledem na způsob sběru údajů, jako nemožné.

³⁰ Trestní statistika z Čech, Moravy a Slezska v letech 1919 – 1922. *Československá statistika* - svazek 25, řada V. Trestní statistika, sešit 2. Státní úřad statistický – knihkupectví Bursík a Kohout v Praze, Melantrich, Praha 1925.

³¹ V roce 2008 bylo, dle soudní statistiky, z 1000 odsouzených osob 122 žen.

³² V roce 2008 jsou dostupná jen data o cizincích Policií ČR stíhaných a vyšetřovaných. Představovali 7 % ze všech v tom roce stíhaných osob. Více než 90 % z nich byli muži.

Část tabulek zahrnutých v komentáři Stehlíka shrnovala údaje o mladistvých delikventech, a to podrobněji než u dospělých. Autora komentáře k tomu vedlo přesvědčení, že správné představy o příčinách delikvence mladistvých, získané zpracováním statistických dat o nich, mohou nepřímo přispět ke snížení zločinnosti mládeže. Materiály o mladistvých (včetně sčítacích lístků) z dob válečných však byly neúplné – podrobněji byly zpracovány až od roku 1919.

U odsouzených mladistvých mužů byly v té době silně zastoupeny zločiny proti manželství a pohlavní mravnosti, zatímco u mužů starších věku mladistvých, trestné činy proti životu a zdraví a proti obecnému míru a pořádku (především nebezpečné vyhrožování a násilné vpádnutí do cizího majetku nemovitého). Početně méně významné skupiny odsouzených byly pak odsouzeny za zločiny proti hospodářskému pořádku, zločiny obecně nebezpečné a zločiny proti cti a náboženství. Ze 100 odsouzených za zločin krádeže a účastenství na nich v roce 1914 připadalo 31 % na mladistvé, v letech 1920 až 1922 pak za krádeže a účastenství na nich bylo ze 100 odsouzených - 26 %, 24 % a 18 % mladistvých. Vyšší procento mladistvých v letech válečných bylo vysvětleno tím, že značná část osob starších dvaceti let (mužů) v tomto období podléhala vojenské trestní pravomoci a nebyla tak zahrnuta do civilních statistik odsouzených osob.³³

Značný počet tabulek v komentáři ilustroval udělené tresty. (Na trest bylo pohlíženo jako na opatření, s jehož pomocí bylo dosaženo ochrany platného právního řádu.) Jako trest hlavní byl u zločinů trest smrti nebo žaláře, u přečinů a přestupků vězení, ale i trest peněžitý, ztráta práv a povolení a u některých přestupků důtka. Přičemž, dle hodnocení Stehlíka, bylo možno již před 1. SV pozorovat pozvolný přesun trestů z kategorie trestů déle trvajících do kategorie trestů krátkodobých.

U přestupků došlo již v předválečném období k vzestupu počtu uložených peněžitých trestů a trestů vězení v délce od 1 týdne do 1 měsíce a trestů v délce od 1 měsíce až do 3 měsíců. Trestů kratších 1 týdne ubylo. Tato tendence trvala i po dobu války a po ní až do roku 1921. Zvláště silný vzestup počtu trestu žaláře do 1 měsíce byl, ve srovnání s léty předchozími, zjištěn v roce 1917. Tento náhlý, avšak trvajících vzestup trestů krátkodobého žaláře se projevil u všech souzených zločinů. U krádeže činilo procento trestů žaláře do 1 měsíce z celkového počtu k trestu žaláře odsouzených osob v roce 1916 – cca 27 %, v roce 1917 – 39 % a v roce 1918 – 44 %, u podvodu: 47 %, 60 % a 64 %. U vydírání – 28 %, 53 % a 43 %. Pokles byl zaznamenán až v roce 1922 a vysvětlen novelizací trestního zákoníku. Nárůst delších trestů u přečinů byl zdůvodněn tím, že se jednalo výhradně o tresty uložené za přečiny válečné lichvy.

V roce 1919 nabyl účinnosti zákon o podmíněném odsouzení a podmíněném propuštění. Problémy vznikly při statistickém zpracování nových údajů – sčítací lístky se vyhotovovaly až po výkonu dodatečného trestu a odvoláních. Také problémy v praxi výkonu nových opatření byly významné, a tak údaje z roku 1919 – 1922 byly statisticky zpracovány vždy až po šesti letech od roku, kdy podmíněné odsouzení bylo vysloveno.

Mezi osobami podmíněně odsouzenými v těch letech bylo mnoho nedospělých osob a hlavně mladistvých. Podmíněné tresty byly ukládány spíše ženám než mužům. Takže především

³³ V roce 2008 z počtu všech osob odsouzených za krádeže bylo 7 % mladistvých.

mladistvý věk, zachovalost (bezúhonnost) a mírnější hledisko u žen byly důvodem k uložení podmíněného trestu.

Jako o jedné z nejdůležitějších charakteristik zločince bylo v komentáři pojednáno o tzv. zpětnosti – recidivě. Dle Stehlíka je úkolem kriminální statistiky k „tomuto kriminálně politicky důležitému elementu zvlášť přihlížet.“ (Stehlík 1925, s. 34) Proto v mnoha tabulkách, tam kde bylo pojednáno o osobách pachatelů a vypočítány indexy na počet 100 odsouzených osob, bylo uváděno nejen zastoupení počtu osob nedospělých (10 až 14 let), mladistvých (starší 14 let až do 20 let) a starších 20 let, ale i zastoupení odsouzených před trestem zachovalých (prvotrestaných) a již trestaných (recidivistů). Podrobnější členění pak rozdělovalo pachatele ještě na odsouzené za přestupek, za přečin a za zločin.

Jinak období 1. SV, dle Stehlíka, mělo škodlivý dopad na kriminalitu, protože v době válečných poměrů oproti dobám mírovým, se mezi pachateli trestných činů zvýšilo procento osob dosud zachovaných (bezúhonných - prvotrestaných) na úkor recidivistů.

Sborník trestních statistik za léta 1923 – 1927, vydaný Státním úřadem statistickým v roce 1931, také ještě obsahuje komentář dr. Stehlíka.³⁴ Je to komentář v justičních statistikách předválečné doby poslední a velmi obsáhlý – včetně tabulek obnáší cca 60 stran a je, jak je u Stehlíka zvykem, kriminologicky orientován. Ve srovnání s předchozím komentářem z let 1925 obsahuje zvláštní pojednání o národnosti odsouzených, o místu narození odsouzených osob, místu jejich pobytu a místu, kde spáchali trestný čin, o počtu členů rodiny odsouzeného na něm finančně závislých, vlivu alkoholismu na kriminalitu, o hospodářské škodě způsobené kriminalitou. Značná část komentáře je věnována kriminalitě mládeže a recidivě (zpětnosti).

Komentář z roku 1931 navazuje na komentář z roku 1925 a obsahuje navíc data z území Slovenska a Podkarpatské Rusi, tj. ze všech území tehdejšího Československa. V tabulkové části (tj. mimo tabulky použité v komentáři) obsahuje dalších 23 i několikastránkových tabulek, a sborník tak má celkem úctyhodných cca 400 stran.

Autor komentáře se též zmiňuje o v té době realizované reformě trestního rejstříku. (Ten byl zřízen v českých zemích v roce 1897 a původně byl veden státními zastupitelstvími podle zásady domovské příslušnosti odsouzených.)

Zvláštní pozornost je v komentáři věnována problematice mladistvých delikventů a připravované reformě trestního zákona. Avizuje reformu nejen trestního rejstříku, ale i zvláštní úpravy statistik vedených na mladistvé provinilce, kdy budou soudně zjišťována nejen jejich základní identifikační data, ale i data důležitá pro poznání osobních vlastností mladistvých, stupně jejich rozumové a mravní výchovy a zvláštních poměrů jejich vývoje. V připravovaném trestním zákoně měla být zohledněna zpětnost (recidiva) - proto se jí komentář více věnoval - a měl být upraven i sčítací lístek. Připravovalo se rozšíření šetření

³⁴ Trestní statistika z republiky československé v letech 1923 – 1927. *Československá statistika* – svazek 49, řada V. Trestní statistika, sešit 3. Státní úřad statistický – v komisi knihkupectví Bursík a Kohout, Politika, Praha 1931, 400 s.

ohledně osobních poměrů odsouzených a měly se rozlišovat trestné činy vedené nízkou pohnutkou a jinou pohnutkou. Měla být věnována pozornost geografickému roztrídění výskytu kriminality a přesnějším údajům kriminalistickým, zohledňujícím nejen místo, ale i den spáchání skutku apod.

Zvláštní pozornost i v tomto komentáři byla věnována trestům ukládaným mladistvým, tj. dítce, trestu vězení, trestu státního vězení, uzamčení, pokutě a jiným výchovným opatřením.

Základní sčítací jednotkou zůstávala odsouzená osoba, o níž byl vystaven sčítací trestní list (jakmile o ní bylo právoplatně rozhodnuto), a tak statistika o kriminalitě byla stále v komentáři nazývána jako statistika individuálních odsouzení.

V části komentáře věnované rozboru statistických dat o trestné činnosti soudů bylo zdůvodněno, proč bylo třeba výkaznictví v této oblasti zjednodušit. Čísly byla dokladována přetíženost soudů a současně zdůrazněno, že trestní případy byly čím dále tím rychleji vyřizovány.

Zajímavost: Z počtu osob odsouzených za přestupky v letech 1923 – 1927 bylo 77 % odsouzeno v témže roce, v němž spáchaly trestný čin, u zločinů to představovalo 47 %, u přečinů 26 % odsouzených.

Část komentáře věnovaná rozboru kriminálních dat byla oproti obdobnému komentáři z roku 1925 radikálně rozšířena. Bylo zde upozorněno, že dostupné řady statistických dat o kriminalitě v republice Československé sice tvoří novou řadu kriminálně statistických dat, avšak tato řada není zatím dostatečně dlouhá, aby se z ní mohly vyvozovat konečné úsudky. Bylo pojednáno i o změnách platných zákonů, které ovlivnily statistická data a o společenských změnách s dopadem na kriminalitu: např. o znehodnocení peněz, zrušení zákona o podloudném vývozu apod.

Bylo zdůrazněno i to, že v komentáři vždy jde jen o kriminalitu evidovanou a že takto zjištěná kriminalita se výrazně liší od kriminality skutečné, nejen v ohledu časovém (prodlouženém o policejní pátrání ovlivněné např. i jeho intenzitou, dále o trestní řízení a dobu do právní moci rozsudku), ale i tím, že nezahrnuje neznámé pachatele trestných činů, a pachatele činů, u kterých nebylo trestní řízení zavedeno.

„Pro kriminalitu není jen rozhodujícím počet osob, které se dopustily trestného činu, nýbrž i jakost a množství deliktů.“ (Stehlík 1931)

Kriminalita byla tehdy dělena na zločiny, přečiny a přestupky. Za zločiny byl stanoven trest smrti nebo nejtěžší tresty omezení svobody (žalář, káznice, státní vězení), za přečiny též omezení svobody (vězení, státní vězení, uzamčení), případně i peněžitě tresty (a u mladistvých na Slovensku a v Podkarpatské Rusi i dítky). Za přestupky se ukládal trest vězení (na území Slovenska a Podkarpatské Rusi uzamčení), případně trest peněžitý a tresty mírnější.

Tam, kde byla kriminalita posuzována podle „jakosti“ (závažnosti), byly obtíže u případů trestního souběhu (konkurence). Souběh mohl být stejnorodý, nesterorodý. Pro účely statistické byl proto oddělován trestný čin hlavní (nejtěžší), podle kterého byla vyměřena sazba trestu, od trestných činů vedlejších; byl-li hlavní nebo vedlejší trestný čin spáchán několikrát, byl počítán za jediný trestný čin.

Z osob odsouzených v zemi České a Moravskoslezské bylo 90 % všech osob odsouzeno za přestupky, na Slovensku a Podkarpatské Rusi téměř 80 % osob za zločiny a přečiny. Srovnání kriminality „západní“ a „východní“ však Stehlík vylučuje pro velkou rozdílnost v kvalifikaci trestných činů.

Zvlášť se zmiňuje o trestných činech, které jsou svou početností či závažností hodné pozornosti. Mezi takové trestné činy stejně jako dnes patřily krádeže, podvody a s nimi do jedné skupiny řazené trestné činy podvodného úpadku a poškození cizích věřitelů, zpronevěry, loupeže a úmyslné poškození cizího majetku.

V období 1918 – 1922 připadalo na zločin krádeže 74 % všech zločinů a 38,4 % přestupků. V následujícím období (po roce 1923) dochází k poklesu: v letech 1923 – 1927 činily krádeže skoro polovinu všech zločinů a přestupky krádeže přes pětinu všech přestupků.³⁵

U podvodů se ve sledovaném období projevují tendence opačné. Dochází k trvalému růstu. Za období 1923 – 1927, ve srovnání s obdobím 1918 – 1922, o 73 %. Jejich podíl se zvyšuje z necelých 8 % na celých 17 %.³⁶

V tu dobu rostl počet zjištěných zpronevěr. Podíl loupeží spíše klesal. Dle Stehlíka to bylo tendencí doby, vyznačující se hospodářským rozmachem, který zajistil prostředky na život i těm, kteří si je za války mohli zaopatřit často jen protizákonně, současně poskytl dosti příležitostí těm, kteří neváhali investovat svůj důvtip do nepoctivého jednání.

Jakousi protiváhou poklesu krádeží byl v té době vzestup počtu útoků na život a zdraví, který však již tehdy představoval i přestupek spáchaný většinou z neopatrnosti při jízdě motorovými vozidly (z 863 trestných činů odsouzených v roce 1923 stoupl na 1229 v roce 1927).

Trestné činy proti obecnému míru a pořádku, reprezentované větším počtem přestupků zákona o donucovacích pracovnách a polepšovnách, narůstaly podle Stehlíka proto, že v okolních státech (Německu a Rakousku) byly špatné hospodářské poměry a do našich příhraničních okresů přicházelo mnoho tuláků a žebráků (zvyšoval se počet přestupků žebroty, potulky a zahálčivosti).

³⁵ V roce 2008 představovaly krádeže 17 % ze všech soudy evidovaných trestných činů. V roce 2000 – 26,5 %.

³⁶ V roce 2008 představovaly podvody – včetně úvěrového podvodu – 8,5 % ze všech soudy evidovaných trestných činů.

Celková tendence kriminality na území Čech, Moravy, Slezska v pětiletí 1923 – 1927 byla tak dosti odlišná od předcházejícího období.

Dále Stehlík, opět jako v předchozím sborníku, pojednává zvláště o kriminalitě žen, a zdůrazňuje, že typickým důsledkem války v Československé republice, ale i jiných zemích, je zvýšená kriminalita žen. Po válce až do roku 1922 kriminalita žen sice klesá, zůstává však vyšší, než byla před válkou, a ženy jako pachatelky se objevují i u trestných činů, které do té doby byly doménou mužů. Celkově se však dopouštějí trestné činnosti méně závažné (těžké) než muži a častěji se jedná o ženy starší 18 let než mladší.

V období let 1923 – 1927 bylo odsouzeno za zločiny a přečiny 2 205 mužů mladších 18ti let a 402 mladších žen (což představuje 85 % a 15 %) a 26 690 mužů starších 18ti let a 8418 žen (75 % a 25 %).³⁷

Dle starého rakouského a uherského trestního zákona byly děti do věku 10 let považovány za úplně trestně nepřičetné, takže nelze bylo proti nim zahájit trestní řízení. Děti starší 10 let až do 14 let byly označovány za nedospělce a pokud se děti-nedospělci dopustily činu, jenž byl podle zákona zločinem, byly potrestány pouze za přestupek (tzv. přestupek nedospělých) uzavřením na odděleném místě. Dopustily-li se přečinu nebo přestupku, bylo jejich potrestání přenecháno tzv. domácí kázní nebo bezpečnostnímu úřadu. Osoby starší 14 let byly osobami dospělými a úplně trestně přičetnými, avšak věk do 20 let byl při stanovení trestu polehčující okolností a osobu, která se ve věku do 20 let dopustila trestného činu, bylo možno potrestat maximálně těžkým žalářem od 10 do 20 let a jen podle zákona na ochranu republiky a osoby mezi 18 a 20 lety doživotním těžkým žalářem. Na Slovensku a na Podkarpatské Rusi byla hranice úplné trestní nepřičetnosti omezena věkem dovršení 12 let. A osoby mladistvé ve věku od 12 do 18 let byly posuzovány podle stupně jejich rozumového a mravního vývoje, přičemž pokud bylo zjištěno, že jsou rozumově či mravně zaostalé, nemohly být odsouzeny. Vzhledem k těmto a jiným rozdílům v posuzování trestní odpovědnosti mladších osob byly statistiky komentovány jen v jednotlivých územních celcích zvláště a nebyly navzájem srovnávány.

V komentáři uvedené poznatky se tak týkaly především kriminality v Čechách, na Moravě a ve Slezsku.

Např., že s přibývajícím věkem stoupal výskyt kriminality jak u mužů, tak i u žen a dosahoval maxima ve věku 25 – 30 let a pak následoval pokles. Proměnlivá křivka výskytu kriminality u mužů v pozdějším věku (od 50 do 60 let) byla, dle komentáře, zaviněna především častějším výskytem v této věkové kategorii notorických tuláků a žebráků.

Pro období let 1923 – 1927 byl charakteristický, oproti předchozímu období, pokles zločinů v nejnižších věkových kategoriích, zvláště u žen, avšak u dětí ve věku 10 – 14 let byl zjištěn naopak velký přírůstek.

³⁷ V roce 2008 bylo odsouzeno za trestnou činnost 2 688 mladistvých mužů a 218 dívek (92,5 % a 7,5 %), dále 63 799 mužů starších 18ti let a 9 056 žen starších 18ti let (87,5 % a 12,5 %).

Komentář obsahuje i pasáže věnované národnosti odsouzených. Rozdíly nebyly významné, jen u německé a maďarské národnosti byla v poměru k ostatním národnostem zjištěna kriminalita o něco nižší a u národnosti polské a ruské podstatně vyšší, než byl československý průměr. Několik pasáží je věnováno i „cikánům“. Dokonce je jim věnována zvláštní pozornost. Označování odsouzených osob za „cikány“ bylo prováděno soudy, přičemž nebylo známo, zda všechny soudy označovaly takové osoby stejným způsobem, zejména v případech, kdy sami odsouzení uváděli jinou národnost. Státní zastupitelství v Brně vedlo pro „cikány“ zvláštní rejstřík trestů jednotný pro celé území republiky. Často byly mezi nimi osoby, které byly necikánského etnika, ale které „nemajíce stálého bydliště a žijíce po cikánsku“ byly za „cikány“ považovány. (Soupis osob cikánské národnosti byl proveden při sčítání lidu v roce 1921 a soupis osob žijících „po cikánsku“ až v roce 1928.)

Z přehledu uvedeného v komentáři vyplynulo, že typickými trestnými činy „cikánů“ v Čechách, na Moravě a ve Slezsku byly trestné činy proti obecnému míru a pořádku (tuláctví a žebrota), a teprve v druhé řadě proti majetku (krádeže a účastenství na nich), na Slovensku a v Podkarpatské Rusi se nejčastěji u nich vyskytovaly stejné trestné činy, ale v obráceném poměru: 1) krádeže a přechovávání, 2) tuláctví a žebrota. Ovšem nelze zapomínat, že hodnocení přestupků a zločinů nebylo zcela v porovnáváných oblastech totožné. Stehlík shrnuje, že dohromady bylo pro tuláctví, žebrotu a delikty proti majetku odsouzeno 90 % všech odsouzených „cikánů“, avšak je skutečností, že trestné činy tuláctví a žebrota se nedají tak lehko zatajit, jako delikty proti majetku.

Dále komentář obsahoval pojednání o náboženském vyznání, protože Stehlík mínil, že by příslušenství k církvi mělo mít blahodárný vliv na snížení kriminality. Není-li tomu tak, lze si to vysvětlit tím, že velká část příslušníků té či oné církve je jen u církve přihlášená. Z příložené tabulky (uvádějící, kolik z 1000 obyvatel určitého náboženského vyznání v Čechách, na Moravě a ve Slezsku bylo v průměru let 1923 – 1927 odsouzeno) je patrné, že kriminalita příslušníků jednotlivých církví byla odlišná. (Nejvíce bylo odsouzeno osob římskokatolického vyznání a nejméně židovského - izraelského). Na Slovensku a Podkarpatské Rusi to byli nejčastěji odsouzení pravoslavného vyznání a nejméně opět židovského. Jak je v komentáři uvedeno, vysoká kriminalita u pravoslavných byla ovlivněna jednak skutečností, že je vždy vyšší než republikový průměr, jednak tím, že podle sčítání lidu v roce 1921 přibýlo v republice ruských běženců.

Dalším znakem, kterému se věnoval komentář, byl stav rodinný – dalo se očekávat, že u svobodných mladších mužů byla zjištěna nejvyšší kriminalita. Větší kriminalita mužů ženatých na území Slovenska a Podkarpatské Rusi byla vysvětlena skutečností, že je tam zvykem vstupovat do manželství podstatně časněji než v zemích Českých, na Moravě a ve Slezsku. U žen naopak to bylo - na všech sledovaných územích převládal počet vdaných žen odsouzených za kriminalitu nad počtem žen svobodných. Bylo to vysvětleno tím, že nejvyšší procento odsouzených žen je ve věku 30 – 40 let, a to je období, kdy většina žen je již provdána. Ze statistických čísel pak podle Stehlíka lze těžko zjistit, jak dalece manželství ovlivňuje kriminalitu manželů, zda ztroskotané manželství je podnětem zvyšujícím kriminalitu

u rozvedených či odloučených, nebo naopak, zda kriminální sklony osob nepůsobí škodlivě na manželství. U žen pak lze soudit, že manželství, spíše pak starost o materiální zabezpečení dětí, je jednou z příčin kriminalitu žen zvyšujících.

Povolání jsou věnovány ve sčítacím listě dvě otázky: u osob odsouzených dospělých se první týká druhu povolání a postavení v něm a druhá u osob mladistvých povolání a postavení rodičů mladistvého. Obě zjišťovaly stav v době spáchání činu. Získaná data však trpěla velkými nepřesnostmi a nebyla srovnatelná s daty o povolání zjištěnými při sčítání lidu, proto od rozboru dat o povolání bylo upuštěno. Byly zpracovány jen tabulky bez komentáře. Z nich vyplynulo, že mezi odsouzenými muži v Čechách, na Moravě a ve Slezsku s velkou převahou převládaly osoby z kategorie „ostatní zaměstnanci v průmyslu“ a mezi ženami tatků kategorie doplněná o „dělníky“ bez bližšího zpřesnění a „zaměstnance v zemědělství“. U rodičů mladistvých odsouzených pak převládaly osoby tří kategorií: stejné zastoupení měli „dělníci“ bez bližšího členění, „samostatní pracovníci“ a „nájemci“ v zemědělství. U žen pak „ostatní povolání“ a „ostatní zaměstnanci v průmyslu“.

Povolání odpovídaly údaje o vzdělání: u osob negramotných byla zjištěna daleko vyšší kriminalita než u osob ostatních, včetně těch, které uměly alespoň číst. Jako poznatek bylo v komentáři prezentováno zjištění, že negramotnost je faktorem kriminogenním zejména tam, kde je negramotnost jevem sporadickým, ale i takové zjištění, že tam, kde je velký nepoměr mezi obyvatelstvem studovaným a školně nevzdělaným, jsou pro osoby s vyšším vzděláním větší svody chovat se kriminálně.

V několika tabulkách bylo sledováno místo narození (země a vybraná města) odsouzených, místo jejich pobytu a místo, kde spáchali trestný čin. Získané údaje byly přepočítány na indexy. Konkrétní tabulky z této části komentáře však chybí. Nechybí už údaje o tom, v jakém měsíci byl trestný čin spáchán, a to v členění podle jednotlivých druhů trestných činů. Bylo tak zjištěno, že v Čechách, na Moravě a ve Slezsku bylo v průměru let 1923 – 1927 nejvíce zločinů spácháno (tam, kde se podařilo dobu spáchání zjistit) v srpnu, listopadu, říjnu a červenci, přečinů – v listopadu, přestupků pak v červenci, srpnu a květnu. Takže na určité skupiny přestupků měla, podle Stehlíka, roční doba pronikavější vliv než na zločiny a přečiny – nejvýznamněji na přestupky tuláctví a žebroty. Ve skupině přestupků proti majetku bylo spácháno více přestupků v době zimní než letní. (Dnes jsou podobné souhrnné informace občas zjišťovány a publikovány kriminalisty.)

Do roku 1922 byly šetřeny též majetkové poměry odsouzených osob, ale získaná data byla neuspokojivá, a tak v roce 1924 bylo provedeno šetření jen u osob odsouzených pro trestné činy proti majetku, ale i zde výsledky byly sporné. A tak v posledním komentáři Stehlíka byla uvedena jen tabulka členící odsouzené osoby starší 18 let na osoby, které se před odsouzením o nikoho nestaraly, a osoby, které živily jednu osobu, 2 nebo 3 osoby, 4 nebo 5 osob a více než 5 osob. U mužů i u odsouzených žen převládaly osoby, které se o nikoho nestaraly, následované počtem osob, které živily 1 až 3 osoby. Jako logický se pak jeví závěr, že

okolnost, zda odsouzení živilí nějaké další osoby z rodiny, nebyla hodnocena jako kriminogenní.

Také byl hodnocen vliv alkoholismu na kriminalitu. Bohužel se v tu dobu nepodařilo zjistit početní zastoupení pijáků (alkoholiků) v populaci. Takže chybí srovnání poměru pijáků v populaci odsouzených osob a v populaci vůbec. Dle tabulky z roku šetření – 1924 – zjistíme, že cca 51 % odsouzených označených jako pijáci spáchalo trestný čin ve stavu podnapilém, a zbytek pak ve stavu střízlivém. Z toho byl učiněn závěr, že alkoholismus je kriminogenním faktorem. Zvláště byly uvedeny údaje o přestupku opilství, kterého se dopustil každý, kdo jako opilý se dopustil trestného činu. Převažovali muži (98,6 %) a trestné činy nebezpečného vyhrožování, zlomyslného poškození cizího majetku, zločin těžkého poškození na těle, krádež a smilstvo. Počet osob odsouzených za přestupek v období let 1923-1927 byl rok co rok menší. V roce 1923 byly odsouzeny 602 osoby a v roce 1927 jen 484 osoby.

V roce 1924 byla do sčítacích lístků zařazena otázka ke zjištění způsobené škody v Kč především u krádeží, podvodů a zpronevěr. Výsledek: na území Čech, Moravy a Slezska se škoda u krádeží nejčastěji pohybovala mezi 200 – 500 Kč, u podvodu a zpronevěry mezi 1000 – 5000 Kč. U přestupků nejčastěji způsobená škoda činila 100 Kč.

Nejobsažnější část komentáře z roku 1928 byla věnována tzv. zpětnosti – tj. **recidivě** odsouzených osob. Šetření bylo prováděno jen u osob narozených v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Oproti létům 1923 – 1927 bylo šetření značně rozšířeno. Ve sčítacích listech bylo zjišťováno, byla-li odsouzená osoba již trestána pro zločin, přečin nebo přestupek, a jaká doba uplynula od odpykání trestu za poslední trestný čin do nového rozsudku.

Ve sčítacích lístcích z předchozího období chyběly např. údaje o přestupcích a také údajů o mladistvých bylo méně. Chyběly informace o tom, zda se jednalo o opakované trestání jednou nebo vícekrát, pro trestný čin stejný, podobný nebo jiný atd.

Z tabulek let 1923 – 1927 pak vyplynulo, že v průměru ze 100 osob odsouzených pro trestné činy (zločiny, přečiny a přestupky) bylo osob zachovalých (dosud netrestaných mužů i žen) 57 osob a trestaných 43. Z toho u odsouzených za zločiny bylo zachovalých 43 ze 100, pro přečiny 71 a pro přestupky 58 osob. V období předchozím – tj. od roku 1918-1922 byly údaje na 100 odsouzených pro trestné činy následující: celkem 62 zachovalých a 38 již dříve trestaných.³⁸

Při vydělení osob odsouzených pro těžké kriminální delikty, tj. zločiny, Stehlík zjistil, že v posledním období počet zachovalých klesal a počet osob již trestaných stoupal. U přestupků tomu bylo naopak. Z toho vyplynulo, že závažná kriminalita těch let byla páchána stále častěji recidivisty. Mezi ženami bylo zachovalých (dosud netrestaných) osob daleko více než mezi muži.

³⁸ V roce 2008 nebyly počty osob netrestaných zjišťovány. Jako recidivisty označily soudy 10 % ze všech odsouzených osob.

Největší počet dosud netrestaných byl ve skupině trestných činů proti hospodářskému pořádku a proti právu autorskému, známkovému a patentnímu. Povaha těchto trestných činů však již sama vylučovala časté opakování toutéž osobou. Největší počet recidivistů byl ve skupině trestných činů proti obecnému míru a pořádku – ze 100 odsouzených bylo 79 % recidivistů (převažovali „řemeslní tuláci a žebráci“). Následovali recidivisté majetkové kriminality (63 %). Výrazně častěji recidivovali muži než ženy. Jen v kategorii trestaných více než 10x bylo zastoupení žen a mužů zhruba stejné.

Prvními trestnými činy u recidivistů byly zpravidla krádeže, podvody a zpronevěry. Od doby uložení trestu za první trestný čin u recidivistů z roku 1925 uplynula nejčastěji doba delší 5 let, tj. tyto osoby recidivovaly minimálně až po 5 letech od svého prvního odsouzení. Nejméně odsouzených recidivistů bylo v době delší jednoho roku a kratší dvou let. Tabulka recidivy byla pak předložena jako důkaz o tom, že doba, která uplynula od trestu uloženého za první trestný čin až do posledního odsouzení není závislá na kategorii a druhu trestného činu a že trestná činnost u většiny recidivistů je jevem dlouhodobým.

Takže souhrnem: nejčastěji ve 20. letech 20. století recidivovali v Čechách, na Moravě a ve Slezsku v trestné činnosti ti, kteří zahájili zločineckou kariéru tuláctvím a žebrotou (cca 90 % recidiva), na druhém místě pachatelé krádeží a dalších majetkových trestných činů (80 % recidiva) a na třetím pachatelé mravnostní kriminality (30 % recidiva). Periodicita stejného druhu trestného činu byla nejčastějším jevem a měla podobu 1 roku, uplynulého ode dne ukončení trestu za předcházející trestný čin. Více než polovinu recidivistů představovaly osoby, které již recidivovaly minimálně 5 let svého života. Číselné údaje v tabulkách byly interpretovány tak, že osoby, které již někdy spáchaly zločin, se nového dopustí podstatně častěji než osoby, které dosud pro zločin trestány nebyly. Mezi mladistvými bylo recidivistů podstatně méně než mezi dospělými odsouzenými. Ze 100 mladistvých chlapců ve věku od 14 do nedokončených 18 let byli cca 3 recidivující, ze 100 dospělých odsouzených mužů 9 recidivistů. Recidivisté mezi mladistvými se dopouštěli opakovaně především majetkové kriminality.

Tresty (členěné na hlavní a vedlejší) byly zpracovány do cca 5 tabulek v členění na tresty hlavní a vedlejší. Jako tresty hlavní byly uvedeny: tresty na životě, na svobodě, na majetku a právech, a kromě toho ještě trest důtky, ztráty práv a oprávnění, odkázání do pracovny (na Slovensku a Podkarpatské Rusi). V té době trestní právo v Čechách, na Moravě a ve Slezsku znalo dva tresty odnětí svobody: 1) žalář, který vedle trestu smrti byl hlavním trestem za zločiny a 2) vězení, které bylo hlavním trestem za přečiny a přestupky. Nedospělým do 14 let byl ukládán za tzv. přestupek nedospělých trest uzavření na odděleném místě. Trestní právo platné na Slovensku a Podkarpatské Rusi znalo pět různých trestů odnětí svobody. Za zločiny byl ukládán trest káznice a žaláře, za přečiny vězení a za přestupky uzamčení. Kromě toho za některé zločiny a přečiny byl stanoven tzv. nezneuctívající trest státního vězení.

K tabulkám bylo připojeno upozornění, že je někdy těžké zjistit, zda postupné přibývání trestů krátkodobých a ubývání dlouhodobých trestů odnětí svobody znamená zmírňování

represe nebo skutečně ubývá těžkých trestných činů a narůstá počet trestných činů méně závažných.

Několik tabulek bylo věnováno podmíněnému odsouzení. Zákon o podmíněném odsouzení ze dne 17.10.1919 č. 562 Sb. byl v praxi jednotlivými soudy, dle komentáře, nesterpně využíván. Nejvýznamnější vzestup podmíněného odsouzení byl zaznamenán u přečinů, u nich bylo odsouzeno nejvíce osob podmíněně. V průměru let 1923 – 1927 bylo ze 100 osob odsouzených v Čechách, na Moravě a ve Slezsku za přečiny 62 osob odsouzeno podmíněně, za přestupky ze 100 odsouzených bylo 45 osob odsouzeno podmíněně a za zločiny – 32 osob.³⁹ Častěji byly podmíněně odsouzeny ženy než muži, osoby nedospělé (ve věku od 10 do 14 let), mladiství než dospělí, prvotrestaní (71 osob ze 100 odsouzených prvotrestaných) než recidivisté (11 osob ze 100 odsouzených recidivistů, z recidivistů odsouzených za zločin jen 4 byli odsouzeni podmíněně). Souhrnem bylo konstatováno, že na podmíněné odsouzení měla největší vliv zachovalost (dřívější trestní bezúhonnost), věk a pohlaví odsouzených osob. Cílem uplatnění zákona o podmíněném odsouzení byla snaha docílit, aby se podmíněně odsouzený polepšil a vedl dále pořádaný život, zvláštní důraz byl proto kladen na provinivší se mladistvé osoby. Od roku 1923 stoupal počet podmíněně odsouzených osob s jednoroční uloženou zkušební lhůtou, kdežto počet osob s víceletou lhůtou (dvou a tříletou) klesal. U osob s 6 měsíční lhůtou počet osob v průběhu let mírně kolísal a vzhledem k malému počtu odsouzených s touto lhůtou nelze bylo změny interpretovat.

Sankce uložení ochranného dozoru a omezení místa pobytu a způsobu života bylo soudy v posuzovaných letech užíváno nepatrně a dokonce rok od roku se jejich počet zmenšoval.

V roce 1931 byl v Praze vydána publikace doc. JUDr. **Vladimíra Solnaře** věnovaná **zločinnosti v zemích českých v létech 1914 – 1922 z hlediska kriminální etiologie a reformy trestního práva.**⁴⁰

Tj. v době, kdy již byl vydán druhý statistický sešit trestních statistik za období let 1923 – 1927.

Solnař touto svou publikací navazoval, jak uvedl hned v úvodu, na práce dalších evropských autorů věnovaných odpovědím na otázku, jaký vliv měla první světová válka na zločinnost v zemích ve válce zúčastněných, ale i neutrálních.

Konkrétně navazoval na J.R.B. de Roose, G.L.Suermondta, Otto Grönlunda, Exnera, von Koppenfelse, Trommera, Calbairaca, N. Leviho, Hackera.

V úvodu se též zmiňoval o tom, že „zločinnost v našich zemích nebyla dosud podrobena odděleně zkoumání statistickou metodou. Data z českých zemí byla sice pojata do studií

³⁹ V roce 2008 bylo ze 100 osob odsouzených za trestné činy 56 osob odsouzeno k podmíněným trestům.

⁴⁰ SOLNAŘ V. *Zločinnost v zemích českých v létech 1914 – 1922*. Praha: Nákladem knihovny sborníku věd právních a státních, 1931, 137 s.

o zločinnosti v Rakousku (Herz, Hoegel⁴¹), ale tyto práce se vztahovaly na území značně rozsáhlé a různorodé.“ (Solnař 1931, s.5) Podkladem pro další analýzy mu byla především data uveřejněná v Československé statistice (za léta 1913-1918 v roce 1923 a za léta 1919-1922 v roce 1925), na která jsou v předchozí části této studie též četné odkazy.

Je zajímavé, že stejně jako Stehlik se ani Solnař nezmiňuje o práci Jaroslava Kallaba, z roku 1913: Dvě studie o významu kriminální statistiky pro reformu trestního práva. (Příspěvek k nauce o methodách vědy trestní) ⁴²

Svoji snahu o popis zločinnosti pojmenoval jako „kriminografický úkol“. Pojem převzal z kriminální sociologie. **Za cíl práce si stanovil zpracovat podklad k dalším úvahám obecnějšího rázu při hledání příčin zločinnosti a zdůvodnění k chystané reformě trestního práva. (Tento cíl se shoduje i s cílem Kallaba a všech dalších kriminologů zabývajících se statistikami až do dnešní doby, ale vlastně nikdy nebyl zcela naplněn).**

Ke kriminální statistice, která byla dle jeho mínění zdrojem pro studium zločinnosti jen omezeným, přibral tzv. **kriminální zkušenost**: tj. především poznatky získané ze soudních a jiných úředních spisů, zkušenosti z praxe, vyšetřování jednotlivých případů atd. A ihned si postěžoval, že při rozsahu zkoumaného problému a stavu studia zločinnosti v té době nebylo možno studovat původní spisový materiál tak, jak by si to řešení některých otázek žádalo, a proto kriminální statistice musel dát větší prostor, než zamýšlel. Tzv. kriminální zkušenost pak autor čerpal především z výročních zpráv vrchních státních zastupitelství v Praze a Brně. (Kriminologický výzkum mimo analýz statistických dat v té době neexistoval.) Dnes je postupováno obdobně. Jako zdroj statistických informací bývá upřednostňována statistika policie. A dodatečným zdrojem bývá statistika státních zastupitelství (včetně příkladů z řešených věcí) publikovaná v každoroční Zprávě o činnosti státních zastupitelství a soudní trestní statistika publikovaná v ročenkách Ministerstva spravedlnosti ČR.

Solnař na statistiku pohlížel, stejně jako v tu dobu Hurwicz⁴³, jen jako na číselnou podobu jevu, která však nemůže podat uspokojující kauzální výklad zjištěných jevů. Ale současně měl za to, že ke zjišťování etiologie kriminality je vhodná přiměřená kombinace obou způsobů sběru informací jak z dat kriminální statistiky, tak i zkoumáním jednotlivých případů (Solnař 1931, s. 14). Kriminální statistika dle Solnaře - stejně jako u Kallaba - podává rámeček jevu a poznatky z jednotlivých případů jej vyplňují, příp. opravují obraz daný kriminální statistikou. Tj. za cca dvacet let žádný radikální posun v přístupu ke kriminální statistice. A po cca 100 letech můžeme konstatovat, že k velkému posunu v této oblasti zatím nedošlo.

⁴¹ HOEGEL: Die Grenzen der Kriminalstatistik, *Statistische Monatschrift*, N.F.XII.,1907, s. 383, o šetřeních omezených na menší území.

⁴² KALLAB, J. Dvě studie o významu kriminální statistiky pro reformu trestního práva. In *Sborník věd právních a státních*, ročník XIII, 1912-1913, sešit 1., vydal K.Kadlec v Praze v roce 1913, s. 372-390.

⁴³ Zu den Streifragen der Kriminalstatistik. *Monatschrift für Kriminalpsychologie*, XI. (1914-1918), s. 288 In SOLNAŘ, V. *Zločinnost v zemích českých v letech 1914 – 1922*. Praha: Nákladem knihovny sborníku věd právních a státních, 1931, 137 s.

Světové války výrazně ovlivnily úroveň i trendy kriminality nejen v Evropě. Během několika válečných let se obraz zločinnosti mění podstatněji, než za celá předchozí desetiletí. Kriminologové a další odborníci zabývající se zločinností tak na války začali pohlížet jako na jakýsi sociální experiment. A to ihned po skončení I. světové války.⁴⁴ K srovnání pak užívali, stejně jako my dnes, indexy kriminality představované poměrem statistických dat o kriminalitě v poměru k počtu obyvatel („schopného býti subjektem trestného činu“ – tj. trestně odpovědného, ale někdy i k celkovému počtu všech na určitém území žijících obyvatel). Současně se snažili zohlednit větší přesuny obyvatel, ke kterým často v důsledku války došlo.

A tak bez ohledu na to, že se shodli na radikálním zvýšení stavu kriminality statistikou nepodchycené – latentní, skryté - byla kriminálně statistickou metodou zkoumána „zločinnost zjevná, zákonná“. Všemi autory odborných publikací o kriminalitě v té době byl chápán fakt, že skutečná kriminalita je přímému zjišťování nedostupná. **Zločinnost známá** pak byla dána počtem známých trestných činů (evidovaných v oficiálních trestních statistikách), ať už došlo k odsuzujícímu rozsudku, či pachatel zůstal neznámý nebo nebyl usvědčen. **Zločinnost zákonná** byla podchycena v počtu odsuzujících rozsudků a zohledněn její úzký vztah k platnému právu, jehož změny a zvláštnosti se „mohou na první pohled v datech statistických jeviti jako pohyb zločinnosti“. (Solnař 1931, s.18). Jako příklad byla uvedena data majetkové kriminality, jejíž pohyb byl nepřímo ovlivněn poklesem hodnoty peněz a poklesem kupní síly obyvatelstva. Přímo pak změnou určené výše tzv. škody kvalifikované – tj. výše škody způsobené trestným činem – která určovala, zda se jedná o majetkový zločin či přestupek. (Srovnání se současností 21. století se nabízí samo.)

Oba druhy zločinnosti pak byly nahlíženy jako výsledek poznávací a hodnotící činnosti a aplikace trestně právních norem a počítalo se, že představují jen zlomek zločinnosti skutečné (Solnař 1931, s. 17). Byl zohledněn i fakt, že rozdíl mezi skutečným počtem trestných činů a jejich statistickým obrazem je u různých trestných činů různý.

Vliv změny normy na výši zločinnosti byl dokladován jednak na majetkové kriminalitě – srov. výše - u které změna normy vedla k poklesu zjištěné majetkové kriminality, jednak na zločinu a přestupku zlomyslného poškození cizího majetku, kde nedošlo ke změně a kde statistická data se za stejné období výrazně zvýšila. Analýza válečných let, kdy vliv na statistiku různých změn a opatření nelze bylo vysledovat, pak vedla ke zpochybnění údajů válečné a poválečné trestní statistiky (např. aplikace nových norem, zvláštní přístup k mladistvým, uzákonění instituce podmíněného odsouzení, omezení příslušnosti soudů občanských ve prospěch vojenských, kde trestní statistika nebyla vedena, četných amnestií, zastavení činnosti porotních soudů atd.).

Kromě otázky změny normy zajímaly Solnaře vlivy na trestní statistiku proměnlivého obsahu pojmového znaku obsaženého v trestní normě, různé aplikace normy, různé intenzity a rychlosti trestního stíhání a vlivy přesunu obyvatelstva, a to ze zvláštním důrazem na zkušenosti z válečného a poválečného období. Kriminologicky přistupoval k vysvětlení

⁴⁴ GRASSBERGER: Die Brandlegungskriminalität, Wien 1928, In SOLNAŘ

značného nárůstu počtu zprošťujících rozsudků v tomto období, nárůstu neobjasněné trestné činnosti, poklesu počtu obžalob atd. Tam, kde Solnař argumentuje statistickými daty z těch let, odvolává se na Stehlíka a jeho komentáře.

V závěru úvah o užití trestní statistiky z doby války zdůrazňuje užitečnost jejího využití k analýze změn zločinnosti v rámci jedinečného sociálního experimentu. S pomocí trestní statistiky pak rozpracovává periodizaci vývoje válečné a poválečné zločinnosti. Odmítá periodizaci Exnera, který stejné období dělí na části: období válečného nadšení až do začátku roku 1915 (pokles zločinnosti), dobu plnění povinností do roku 1917 (stoupající zločinnost žen a mládeže), dobu ochabnutí (do podzimu 1918), období katastrofy do podzimu 1922 a období obnovy (Solnař 1931, s. 36). Argumentuje tím, že závěry z celkového stavu zločinnosti nemají valné ceny. Aby se dopracoval hodnotnějších dat, zkoumá zločinnost těch let podle struktury kriminality, rozboru skladby odsouzených osob, zvláště žen a mladistvých a trendy ukládání trestů.

Zvláštní pozornost věnuje krádeži jako trestnému činu, pro dobu války nejtypičtějšímu. V diskusi používá data o počtu osob odsouzených. Počty trestních oznámení a počty osob obžalovaných vypovídají, dle jeho názoru, spíše o intenzitě činnosti bezpečnostních orgánů, a pro analýzu nejsou dostatečně specifikovány (Solnař 1931, s. 40). Nejvyšší počet odsouzení pro krádež spadá do let 1920-1922. Nárůst oproti letům předchozím Solnař, stejně jako Stehlík, vysvětluje skutečností, že velká většina bývalých vojáků již spadala do kompetence občanského soudnictví, a proto i do oficiálních statistik (v letech předtím podléhali vojenskému soudnictví, a proto nebyli vykazováni v oficiálních statistikách). Dále diskutuje dopad změn hodnoty peněz na hranici mezi zločinem a přestupkem.

Odděleně zkoumá zločinnost žen a zda lze z ní usuzovat na trendy kriminality celkové. Snaží se tak eliminovat vliv vojenských let na evidovanou kriminalitu mužů. Ale výsledkem si není jistý. A to přesto, že z uvedených dat je zřejmé, že vzestup zločinnosti (žen odsouzených za krádež) dosáhl maxima již za války, nikoliv jako celkové počty kriminality až v letech 1920-1922. Upozorňuje na další potenciální vlivy, které nelze kvantifikovat: změny v kvalitě bezpečnostních služeb za války, snížení intenzity trestního stíhání za krádeže u soudů, zvýšení kriminální citlivosti poškozených, změněné společenské a sociální poměry atd. Také chybí bližší informace o povaze krádeží – např. typickým předmětem krádeží v době války byly krádeže potravin a surovin vůbec; v normálních poměrech to byly totiž jevy poměrně řídké.

Z dat týkajících se charakteristik odsouzených zjišťuje, že s nárůstem zločinnosti za války stoupá počet veřejných zaměstnanců „nižší kategorie“ mezi odsouzenými, osob zaměstnaných v zemědělství atd. Také stoupá zastoupení prvopachateli mezi odsouzenými. A zvyšuje se počet krádeží menší závažnosti.

V části věnované etiologii kriminality uvádí názory kladoucí paralelu mezi hospodářským stavem země a počtem odsouzení pro trestné činy proti majetku (Solnař 1931, s. 48,49) a dospívá k názoru, že se to týká jen drobných krádeží, páchaných především prvopachateli.

Těžší formy zločinnosti jsou počtem přibližně stálé. A tak část krádeží je, dle Solnaře, za války motivována nouzí, ale i nedostatečným střežením předmětů lákavých k odcizení – tj. zvýšenými potřebami pachatelů a také zvýšením výskytu kriminogenních situací. A k tomu dochází k výraznému nárůstu latentní kriminality.

Zvláště zkoumá statistiky doby poválečné charakteristické tím, že po válce dochází k trvalému vzestupu zločinu a přestupků podvodu a zpronevěry, nebezpečného vyhrožování, ublížení na těle, zločinů vraždy, loupeže, zabití, ale i žhářství a trestných činů proti mravnosti. Poklesem za války a poválečným vzestupem se liší podvod od krádeže a je, dle kriminologů, spjat s poválečným hospodářským rozvojem. Za války podvody zahrnovaly např. získání neoprávněné podpory pro manželky vojáků, padělání chlebenek a jiných poukázek, padělání legitimací. Téměř neexistovalo odsouzení za podvodný úpadek a jiné trestné činy proti věřitelům. Po válce se tento trend rychle obrátil. Zločin těžkého ublížení na těle za války klesá, a tento pokles byl podle Solnaře a Exnera ovlivněn zmenšenou spotřebou alkoholu způsobenou jeho nedostupností za války. Vliv alkoholu na zločinnost je obsáhle dokladován odbornou literaturou té doby.⁴⁵ Se zvyšováním spotřeby alkoholu roste i kriminalita. Dále s nárůstem počtu tuláků a bezdomovců roste po válce počet případů žhářství a přestupků proti tuláctví. Poválečný nárůst násilné trestné činnosti je vysvětlován válečným zesurovením a poklesem ceny lidského života.

Poslední v řadě publikací o kriminalitě před okupací Československa je **Trestní statistika** Republiky Československé za léta **1928 – 1931, vydaná roku 1937**. Obsahuje jen 26 vícestránkových tabulek o činnosti soudů a o osobách právoplatně odsouzených v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, ale i na Slovensku a Podkarpatské Rusi⁴⁶. V krátké předmluvě k této publikaci píše JUDr. Jan Auerhan, prezident Státního úřadu statistického, že textová část k tabulkám bude z úsporných důvodů připojena až k příštímú svazku. Příští svazek však již nebyl vydán a informace o kriminalitě v letech následujících zcela chybí.

2.2. Analýza dostupných statistik o kriminalitě po roce 1946

O existenci statistik, či materiálů statistiky obsahující, o kriminalitě v ČR v letech okupace a bezprostředně po skončení 2. světové války se autorce nepodařilo nic zjistit a doba po roce 1937 až do roku 1946 (tj. 8 let) zůstává tak zatím nezmapována. Jediná informace o statistických údajích z let doby okupace byla zveřejněna ve Statistické ročence kriminality v roce 1997 MSp ČR⁴⁷. Jednalo se o počty odsouzených osob (předpokládám, že byly odsouzeny jen civilními českými soudy) v letech 1940, 1941, 1942, 1943 a 1944 - viz příloha

⁴⁵ Např. KOHLRAUSCH. Alkohol und Verbrechen, *Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft*, XXXII-1912. BÖNHOFER. Beruf und Alkoholdelikte. *Monatsschrift für Kriminalpsychologie und Strafrechtsreform*, II-1906, HOPPE. Alkohol und Kriminalität .aj.

⁴⁶ Trestní statistika republiky Československé za léta 1928–1931. *Československá statistika* – svazek 139, řada V. Trestní statistika, sešit 4. Státní úřad statistický – v komisi knihkupectví Bursík a Kohout, Melantrich 1937.

⁴⁷ Statistická ročenka kriminality v roce 1997. Praha: MSp ČR, 1997, s. 197.

2. Ale ani v ročence nebyl uveden konkrétní zdroj v tabulce použitých dat. Avšak existence těchto dat potvrzuje, že sběr statistických dat v působnosti české trestní justice pokračoval i v době okupace. V tabulce prezentovaná data jsou neúplná. U roku 1938, 1939, 1945 a 1949 je místo údaje o počtu odsouzených osob poznámka - neuvedeno.

Důkazy o tom, že ihned po ukončení 2. světové války byla i nadále zpracovávána statistika o kriminalitě (alespoň v rámci policie), lze nalézt v dokladech archivu Policejního prezidia ČR. Díky osobnímu nasazení pracovníků CIAP⁴⁸ Stolína a Danihela jsou tak od letošního roku k dispozici přehledy o trestných činech v řadě od roku 1946 až do roku 1966, a to v členění statistik policie z let 1964. Mají podobu ručně vyplněných tabulek (plachet A3) s postranním tiskem členění skutků v tu dobu užívaného ve výkazech trestných činů a jsou označeny jako tajné. Není známo, že by toho času někde v archivu byly dostupné podklady, ze kterých byly tyto „plachty“ zpracovány. Ale zjevně ještě v roce 1964 - 1966 existovaly a bylo z nich čerpáno pro určitou jednorázovou potřebu. Údaje od roku 1946 do roku 1964 byly nárazově souhrnně zpracovány, zdá se, pro potřebu níže uvedené Zprávy o stavu a vývoji kriminality. Později byly v několika tabulkách údaje dopisovány. Tabulky obsahují počty trestných činů evidovaných celkem v Československu a počty známých pachatelů (opět v členění let 1964 – formulář A-1) až do roku 1972 včetně. Některé statistiky, ze kterých byla pro tyto souhrnné přehledy čerpána data, by snad někde v archivech mohly být ještě náhodně objeveny. Chybí však jakýkoliv komentář či vysvětlivky k těmto tabulkám, a jsou tak jen podkladem pro další pátrání s cílem sebrat dostatek informací pro následnou hlubší analýzu období let 1946 – 1956.

Zajímavost: Z tabulek vyplývá, že v roce 1946 bylo evidováno celkem v celém Československu 166 658 trestných činů a bylo stíháno a vyšetřováno 132 654 známých pachatelů. Z těchto čísel lze jen odhadovat, že tak malý rozdíl v počtu evidovaných trestných činů a známých pachatelů byl zcela ovlivněn tou dobou – tj. spíše někdo „poznal pachatele“ a k němu byl orgány činnými v trestním řízení přiřazen dříve zjištěný trestný čin. Až do roku 1948 pak počet trestných činů a stíhaných pachatelů klesal, a to na 123 368 trestných činů a 96 691 známých pachatelů, stíhaných právě v roce 1948. V roce 1949 dochází ke skokovému nárůstu „kriminality“ na 180 927 trestných činů a 157 270 známých pachatelů. Počty evidovaných trestných činů kulminují v roce 1953 na 269 629 evidovaných trestných činech a počty známých pachatelů na 267 605 osobách. Zcela zjevně tyto počty a téměř totožné počty evidovaných skutků a stíhaných pachatelů dokreslují období politických procesů.

Jediný materiál (zatím zjištěný) o stavu kriminality s krátkým komentářem byl zpracován až 27 let po vydání poslední Trestní statistiky a zahrnuje statistické údaje od roku 1956 do roku 1964. Tento materiál autorka našla v archivu MV, a je to Zpráva o stavu a vývoji kriminality a zhodnocení úrovně práce orgánů činných v trestním řízení z roku 1964. (Materiál byl v době vydání označen jako přísně tajný!)

Zpráva v rozsahu 22 stran obsahuje především zhodnocení vývoje kriminality a trestního postihu v celé Československé republice s využitím statistik kriminální policie a trestní justice,

⁴⁸ Centrála informatiky a analytických procesů služby kriminální policie a vyšetřování.

a to v porovnání období 1956 – 1963 a 1960 - 1963. Je doplněna tabulkami uvádějícími statistická data od roku 1956, 1958 až do roku 1963, a to o počtech stíhaných osob, žalovaných osob, odsouzených osob a rovněž koeficienty (indexy) na 100 000 obyvatel. Statistika také obsahuje informace o uložených trestech a nápravných opatřeních, nehodovosti a podílu mladistvých na celkové kriminalitě. Zdá se, že podklady pro tuto zprávu zpracovávali pracovníci kriminální statistiky VB na zadání vyššího orgánu. Později byly tytéž podklady, rozšířené o několik dalších let, využity ještě při zpracování jiného materiálu v rámci reformy v resortu MV probíhajících v letech šedesátých (1965-1968). Konkrétní informace o těchto materiálech zatím nebyly nalezeny.

Dle hodnocení obsaženém v citované zprávě, docházelo od roku 1956 do roku 1959 k trvalému poklesu stíhaných, žalovaných a odsouzených osob (z 203 541 stíhaných osob v Československu v roce 1956 na 109 749 v roce 1963). Zpráva současně vyjmenovává důvody, proč v letech 1960-1963 došlo k tolika výrazným výkyvům v počtu stíhaných osob. Uvádí 4 základní důvody počínaje územním rozdělením Československa až po radikální změny v trestní legislativě:

- 1) v důsledku územní reorganizace v r. 1960 byla část trestních věcí z roku 1960 vyřízena až v roce 1961,
- 2) nové zákony z roku 1961 (zavedení provinění a přestupků) měly za následek překvalifikování některých trestných činů na mírnější provinění a přestupky,
- 3) řada skutkových podstat byla podstatně zúžena,
- 4) změnil se způsob vyšetřování méně závažných trestných činů spáchaných neznámými pachatelí – došlo ke snížení počtu případů, kdy bylo zahájeno vyšetřování a současně k nárůstu počtu přerušovaných trestních řízení.

Užití indexů na regionální kriminalitu ve zprávě vedlo k určení 3 krajů v 60. letech nejvíce zatížených kriminalitou: Severomoravského, Severočeského a Západočeského. V těchto krajích byly koncentrovány především trestné činy výtržnictví, silniční a železniční nehody, trestné činy proti svobodě a lidské důstojnosti, proti životu a zdraví a útoky na veřejné činitele.

V roce 2008 (tj. po cca 50 letech) jsou kriminalitou nejvíce zatíženy: Praha, a to dvojnásobně než další v pořadí Moravskoslezský kraj, následují Ústecký a Liberecký kraj.

Od roku 1961 docházelo k dalšímu poklesu počtu stíhaných osob, avšak některé trestné činy naopak vykazovaly vzestupný trend. Konkrétně se jednalo o výtržnictví, příživnictví, vraždy, ublížení na zdraví (úmyslné i z nedbalosti), loupeže, znásilnění, krádeže a neoprávněné užívání cizí věci, opilství a zanedbání povinné výživy.

Osoby stíhané za vyjmenované trestné činy představovaly cca 57 % ze všech stíhaných osob. Dalších 22 % představovaly osoby stíhané za rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví a 10 % za silniční nehody.

Počty odsouzených osob poklesly ze 115 474 odsouzených v Československu v roce 1956 na 63 692 odsouzených v roce 1963 (index na 100 tis. obyvatel poklesl z 872 na 456). I zde

určitý dopad na statistiky 60. let měla územní reorganizace, nové trestní kodexy, ale i velká amnestie prezidenta republiky, která omilostnila 9 tisíc osob. Počty uložených nepodmíněných trestů odnětí svobody poklesly z 38 302 uložených v Československu v roce 1958 na 14 508 uložených v roce 1963. Také podíl uložených nepodmíněných trestů odnětí svobody ve srovnání s počtem podmíněných trestů odnětí svobody se radikálně snížil (cca na polovinu), a naopak podmíněných se radikálně zvýšil. Nejčastěji byl nepodmíněný trest odnětí svobody ukládán v Severomoravském, Západočeském a Severočeském kraji a v Praze.

Podle údajů ze 60. let vzrůstal počet recidivistů⁴⁹ – v roce 1960 bylo v Československu stíháno 32 154 recidivistů, v roce 1963 již o cca 12 % více (str. 11 citovaného materiálu). Recidivovaly především osoby stíhané za zanedbání povinné výživy, za zpronevěru a podvod, příživnictví, rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví, krádeže a výtržnictví. Silnější koncentrace recidivistů byla v Praze, Severočeském a Severomoravském kraji. Byly vykazovány i podíly osob dříve netrestaných. Uvedené údaje pak byly užity jako argument, že převýchova osob dříve trestaných je neúspěšná a není úspěšná ani převýchova osob vracejících se z výkonu trestu, především byla zpochybněna efektivnost institutu podmíněného propuštění z výkonu trestu.

Vzrůstal počet pachatelů, kteří se dopustili trestných činů pod vlivem alkoholu, a tak i trestní postih těchto pachatelů. Preventivní opatření proti alkoholismu byla hodnocena jako neúčinná.

Počty mladistvých pachatelů (stíhaných i žalovaných) a jejich podíl na celkové trestné činnosti v 60. letech v Československu vykazoval nepatrný vzestup, a to jak v číslech absolutních, tak i relativních. Např. v roce 1959 bylo v Československu stíháno celkem 7 983 mladistvých pachatelů (7,4 % ze všech stíhaných pachatelů), v roce 1963 již 8 810 mladistvých (10,4 %). Více než 10 % ze všech stíhaných mladistvých představovali mladiství recidivisté. Nejčastěji se mladiství pachatelé dopouštěli majetkových trestných činů. Cca 70 % činil podíl mladistvých pachatelů na počtu všech spáchaných (evidovaných a objasněných) trestných činů krádeží, krádeží vloupáním a krádeží motorových vozidel. Nejvyšší kriminalita mladistvých byla v Praze, Severočeském, Jihomoravském, Východočeském a Západočeském kraji (str. 14 citované zprávy). Přes tento nepříznivý vývoj kriminality mladistvých byla žalovatelnost mladistvých až do roku 1962 ve srovnání s žalovatelností dospělých pachatelů vždy nižší.

V závěru zprávy byl kladen důraz na zvýšení postupu proti kriminalitě preventivní činností, důslednou kontrolou, ale i trestním postihem jako nezbytným prostředkem výchovného působení a účinné ochrany společnosti. Rozbory prováděné orgány činnými v trestním řízení, dle závěrů zprávy, neumožňovaly zatím hlouběji ukázat příčiny, jež vývoj kriminality ovlivňují. Byl to důsledek nedostatečné úrovně rozborové činnosti všech tehdy činných tří resortů zabývajících se kriminalitou (MV, MS (soudů) a Generální prokuratury) a nedostatečné

⁴⁹ obsah pojmu recidivista nebyl v materiálu blíže vysvětlen

koordinace, jak pokud jde o výběrová šetření, tak i pokud jde o jednotný přístup ke statistickému šetření a prvotní evidenci trestné činnosti. Dále bylo uvedeno: „Úroveň dnešního stavu práce na tomto úseku nedává pak ani dostatečnou možnost i účinnému spojení vědy s praxí. Hlubšímu vědeckému rozpracování problematiky kriminality brání i utajování údajů trestní statistiky.“ (str. 22) Jako návrh na zkvalitnění rozboru stavu a vývoje kriminality pro závěry a účinnost prevence byla doporučena analýza existujícího stavu zpracování rozborů, sjednocení základních statistických ukazatelů všech orgánů činných v trestním řízení a zavedení jednotného statistického systému, aby byla zajištěna časová návaznost sledovaných ukazatelů v průběhu trestního řízení. Zásadní řešení této problematiky mělo být základním předpokladem možnosti vědeckého zkoumání příčin trestné činnosti. Návrh nebyl nikdy realizován.

Dalšími již dostupnějšími materiály o stavu a vývoji kriminality v následujícím období byly formou brožované publikace vydávané a určené jen pro vnitřní potřebu Kriminální statistiky Veřejné bezpečnosti (vydávané MV-HS-VB Praha statisticko evidenčním odborem, od roku 1968 Federální kriminální ústřednou), a to za roky 1966 – 1974.

Kriminální statistiky veřejné bezpečnosti za rok 1966 obsahovaly soubor tabulek umožňující studovat trendy kriminality v Československu od r. 1957, avšak neobsahovaly komentář, ale jen vysvětlivky. Ty byly věnovány vysvětlení některých pojmů – např. zbývající kriminality, „děti“, „závislosti“; dále způsobům výpočtu indexů, procent apod. Na začátku statistiky z roku 1966 byly graficky znázorněny počty i indexy stíhaných a odsouzených osob podle okresů, struktura kriminality, vývoj kriminality od roku 1957 do roku 1966 (trestné činy, provinění včetně objasněných trestných činů a provinění). Tabulky byly členěny podle druhů kriminality (obdobně jako nyní platná TSK – takticko statistická klasifikace), a to od roku 1957, a také podle územních celků - podle krajů a okresů. Evidovaná kriminalita v jednotlivých obvodech Prahy byla zpracována jen za roky 1965 a 1966. Údaje o kriminalitě byly členěny na zjištěné a objasněné. Zvlášť byla vykazována provinění, údaje o dopravních nehodách včetně následků. Mladiství pachatelé byli vykazováni zvlášť, též počty delikventních dětí. Byly tam údaje o recidivující mládeži, vztahy a poměry v rodině (zaměstnanost rodičů, neúplná rodina, rodiče trestaní, alkoholici, delikventní sourozenci apod.).

Obdobné údaje obsahovala i ročenka z roku 1967, ale byla podrobnější a obsahovala grafy znázorňující skladbu, vývojové křivky závažnějších druhů kriminality, rozdělení pachatelů podle věkového složení a jejich trestní minulosti. S ní totožná co do rozsahu byla ročenka z roku 1968, ale v základních ukazatelích již vykazovala údaje nejen za Československo, ale i zvlášť za ČR a SR. Téměř totožná s ročenkou 1968 byla ročenka 1969 – měnili se jen jí podepisující náčelníci Federální kriminální ústředny. Až v roce 1970 ročenka obsahovala pětistránkový rozbor kriminality v roce 1970 v porovnání s rokem předchozím – 1969. Na rozdíl od předchozích „ročenek“, kde bylo uvedeno, že ročenky byly zpracovány kolektivem statisticko-evidenčního odboru MV-HS-VB, od roku 1970 jsou uvedena jména konkrétních zpracovatelů: v roce 1970 – kpt. Urban, v roce 1971 mjr. Urban, kpt. Krumlová a nstržm. Berkmanová, titíž i v roce 1972. Od roku 1973 pak opět jen kolektiv OKER FKÚ a SVA FMV.

V rozboru kriminality „napadlé v roce 1970 v porovnání s rokem 1969“ bylo konstatováno, že přes určité výkyvy měla kriminalita od roku 1960 do roku 1969 tendenci trvalého růstu. V roce 1970 došlo proti roku 1969 k poklesu o cca 10 tis. případů trestných činů (což představovalo 4 % ze všech v tu dobu v Československu evidovaných trestných činů), současně však k vzestupu počtu přečinů o cca 4 tis. Tento pokles byl vysvětlen mimořádností nárůstu kriminality v roce 1969, především politickými událostmi v tom roce a novelizací tr. zákona a překvalifikováním některých trestných činů na přečiny. Šlo o část trestných činů rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví, zpronevěr a podvodů, spáchaných ke škodě majetku v socialistickém i osobním vlastnictví, kde způsobená škoda se zvýšila z 500,- Kč na 1500,- Kč. U těchto trestných činů pak došlo k poklesu výskytu – byly evidovány jen jako přečiny (byly přesunuty do kategorie přečinů). U závažných násilných, mravnostních i některých majetkových trestných činů byl naopak zaznamenán vzestup. Došlo ke zvýšení počtu loupeží, i loupeží spáchaných pod vlivem alkoholu. Byla zdůrazněna okolnost, že docházelo k nárůstu hrubosti pachatelů, brutality v jejich jednání a užití neadekvátního násilí vůči obětem. U krádeží vloupáním došlo k obnovení nebo rozšíření druhů, které se dříve příliš nevyskytovaly: vloupání do pokladen, pancéřových skříní, do prodejen starožitností, muzeí, zámků a galerií (tj. došlo k výraznému zvýšení počtu krádeží uměleckých předmětů).

Podstatnou část majetkové kriminality tehdy (jako i nyní) tvořily tzv. krádeže prosté (příležitostné). Z celkového počtu majetkové kriminality představovaly více než 60 %. Na vzestupu byly krádeže motorových vozidel.

Krátký rozbor obsahovala i Kriminální statistika Veřejné bezpečnosti za rok 1971. Rozbor byl opět proveden ze statistických čísel sledovaných v kriminální statistice VB a byl oproti roku předchozímu mírně rozšířen (o 3 stránky), a to především o část pojednávající o jednotlivých druzích kriminality. Ve sledovaném roce došlo opět ke zvýšení počtu evidovaných trestných činů, především to bylo způsobeno nárůstem počtu trestných činů příživnictví na více než 11 tis. případů (dnes se jedná o nekriminalizované odmítání práce), opilství a hospodářské kriminality. Celkově bylo zvýšení kriminality vysvětlováno zvýšenou intenzitou práce bezpečnostních orgánů ve vyhledávání latentní trestné činnosti.

Zajímavost: Ve srovnání s dnešní dobou byl evidován vysoký počet vražd novorozeného dítěte matkou - tehdy v celém Československu 46 případů – dnes v ČR výjimečně 2-3 případy ročně. Je to výsledek změn v potratové politice.

Majetková kriminalita byla hodnocena jako kriminalita páchaná převážně „z ulice“ (obchody, výklady, restaurace) nebo „na ulici“ (motorová vozidla, krádeže věcí z nich). Výrazně stoupal počet požárů (byly sledovány požáry, kde bylo zjištěno cizí zavinění nebo jeho předpoklad). V roce 1971 se jednalo o 1 413 případů. U rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví se zvýšil počet případů provedených machinací v administrativě („kriminalita bílých límečků“) a touto trestnou činností způsobená škoda. Celková objasněnost (tj. procento evidované trestné činnosti, u níž byl pachatel znám či zjištěn) v tehdejší republice představovala v roce 1971 u obecné kriminality 66,2 %. U celku trestných činů pak 77,6 %, u celku přečinů 52 %.

Zvýšil se počet „pachatelů dříve již trestaných pro úmyslné trestné činy“ z 35 tis. na 38 tis. a jejich podíl mezi trestně odpovědnými pachateli činil 34,3 %. Ti spáchali více než 50 % (51,2) ze všech ve sledovaném roce objasněných trestných činů.

U některých druhů trestných činů byl jejich podíl ještě vyšší: např. u loupeží představoval cca 45 % ze známých pachatelů, u příživnictví dokonce 67 %, u podvodů ke škodě majetku v socialistickém vlastnictví a soukromých osob 65 %, u vloupání do bytů a u krádeží v bytech 57 %, u vloupání do obchodů, restaurací, hotelů a jídelen – 55 %, u nebezpečného vyhrožování 52 %.

Zvýšil se také počet recidivistů⁵⁰. Jejich podíl na obecné kriminalitě činil cca 30 % a podíl mezi pachateli obecné kriminality 17,2 %.

„Rozbor kriminality zjištěné na území ČSSR v r. 1972 ve srovnání s r. 1971“ již obsahoval 12 stránek doprovodného textu přesto, že v tu dobu k žádným výrazným změnám v úrovni kriminality nedošlo. Navýšení stránek bylo naplněno spíše srovnáním čísel než úvahami o příčinách změn. Na závěr bylo konstatováno, že objasňování majetkové kriminality se v relativním i absolutním poměru zhoršilo.

„Rozbor kriminality zjištěné na území ČSSR v r. 1973 ve srovnání s r. 1972“ je téměř totožný ve svém uspořádání jako rozbor roku předchozího. Ovšem počet tabulek a statistických údajů je podchycen už na cca 240 stránkách. Je tak jako v předchozích materiálech zachována kontinuita dat pro sledování časových řad. A je zdůrazněno, že statistická data byla zpracována pomocí výpočetní techniky.

Právě v souvislosti se zavedením výpočetní techniky do zpracování resortních statistik o kriminalitě byl radikálně metodicky upraven sběr základních dat, jejich třídění, zpracování a vykazování. Nově zavedený systém kriminální statistiky od roku 1974 pokračoval kontinuálně až do roku 2010.

První Kriminální statistika Veřejné bezpečnosti za rok 1974 vydaná FS VB - FKÚ Praha ukazuje „okouzlení“ z možností, které poskytla výpočetní technika zpracování kriminálních statistik. Vyniká mimořádným rozsahem – má 307 stran, 80 základních tabulek a velké množství doplňujících tabulek, indexy na 10 000 obyvatel podle okresů za ČR i SR. Rozbor kriminality, s nezbytným úvodem o závěrech sjezdu KSČ, na cca 25 stránkách je však opravdu jen rozbohem čísel dále obsažených v tabulkách: čeho je více, čeho je méně než v předchozím roce. Jako hodnocení lze uvést jen konstatování, že došlo k zastavení nepříznivého vývoje kriminality, a to vyplynulo „z porovnání trendu posledních 5 let, kdy „zjištěná a odhalená“ kriminalita nepřevýšila léta 1971 a 1972“ (str. 5 rozboru).

⁵⁰ jako **recidivisté** byly tehdy označovány osoby nejméně dvakrát pravomocně odsouzené pro úmyslné trestné činy kriminální povahy stejného nebo podobného druhu, nebo trestné činy opakovaně spáchané organizovaně, ve skupině (i když nešlo o trestné činy stejného nebo podobného druhu). Taktéž osoby jen jednou pravomocně odsouzené pro úmyslné trestné činy kriminální povahy spáchané v sérii, nebo zvláště odborným způsobem, nebo spáchané z povahových vlastností, ze zavrženíhodných sklonů a návyků, které znovu spáchaly úmyslný trestný čin stejného nebo podobného druhu, případně v sérii.

3. Statistiky kriminality zpracovávané v resortu MV od roku 1974, zprávy o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky

Na kriminální statistiky vydávané MV-HS-VB do roku 1973 plynule navazoval „Metodický pokyn pre systém počítačového spracovania kriminálnej štatistiky VB“, publikovaný Federálním ministerstvem vnitra – Federální správou veřejné bezpečnosti v Praze v roce 1974, který se spolu s publikací „Číselníky a kontrolní tabulky systému kriminální statistiky VB“ stal základním východiskem metodiky kriminální statistiky až do současné doby.

Byly v něm mj. vysvětleny základní pojmy užívané ve vztahu k vykazování trestných činů v systému statistiky, jako např. jeden skutek, pokračující trestný čin, souběh trestných činů (jednočinný a vícečinný), souběh s přečiny atd. Důraz byl kladen na posouzení vzájemných souvislostí trestného činu, hlavně časových, místních a věcných a posouzení úmyslu pachatele. Např. u krádeží vloupáním byly trestné činy vykazovány podle počtu napadených objektů.

V metodickém pokynu byl podrobně popsán postup při vyplňování formulářů kriminální statistiky: 1. formuláře o trestném činu – přečinu, 2. formuláře o známém pachateli a 3. formuláře změn.

Další materiál, a to „Číselníky a kontrolní tabulky systému kriminální statistiky VB“, obsahoval 13 číselníků, v nichž byly uvedeny číselné kódy: 1) krajů, okresů, útvarů a označení sledovaných měst, 2) takticko-statistické klasifikace trestných činů, 3) objektů napadení-osoby, 4) objektů napadení-ostatní⁵¹, 5) předmětů zájmu pachatele, 6) forem hospodářské trestné činnosti, 7) hospodářských úseků napadených hospodářskou trestnou činností, 8) okolností, které vedly k trestné činnosti nebo ji umožnily, 9) států, 10) zaměstnání, 11) údajů k mládeži, 12) způsobů ukončení vyšetřování, vyhledávání, objasňování a 13) prokázaných trestných činů a přečinů pachatele. Tyto číselníky s menšími úpravami a změnami platily až do dnešních dnů. Rozšíření z 90. let mělo za následek doplnění o další číselníky, např. o číselník 14) chování při výslechu, 15) údaje k příslušníkovi policie, 16) oznámení nebo podnět k zahájení trestního řízení, 17) podíl na objasnění, 18) druhy trestných činů s extremistickým podtextem, 19) speciální hledisko pachatele, 20) kódy na formulářích, 21) průběh a ukončení trestního řízení a komentáře k novým číselníkům.

⁵¹ Jako objekt napadení jsou mj. evidováni i poškození kriminalitou – fyzické oběti trestných činů. Policejní statistiky tak jako jediné obsahují údaje o obětech trestné činnosti, byť počty obětí uváděné v nestandardních sestavách policie jsou minimálními počty obětí.

Kontrolní tabulky č. 1 a č. 2 obsahovaly přípustné vztahy mezi kódy určitých položek. A přípustné druhy změn k záznamu o trestném činu – přečinu a o známém pachateli. (Později – v 90. letech - tzv. Logické kontroly formuláře o trestném činu a formuláře o známém pachateli a upozornění na vazby v těchto formulářích).

Od roku 1974 byly kriminální statistiky zpracovávány s využitím výpočetní techniky a v souladu s výše uvedenými pokyny, číselníky a kontrolními tabulkami FMV⁵².

Vedení evidencí a statistik o kriminalitě je jedním z důležitých úkolů Policie ČR. V současné době vedené policejní evidence a statistiky tvoří ve svém souhrnu systém, který je možné členit horizontálně a vertikálně. Při horizontálním členění uvedeného systému tvoří jeho jednotlivé části dílčí evidence jednotlivých služeb policie. Při vertikálním členění uvedeného systému jsou jeho částmi jednotlivé evidence na územních stupních řízení a výkonu služby policie (centrum, kraj, okres, základní útvar).

Celostátní policejní informační systémy⁵³ obsahují informace soustředěvané z celého území ČR. (Do roku 1993 stejná centrála zpracovávala i data policejního statistického systému ze Slovenska.) Z obsahu jejich databází lze získat např. informace o:

- celkovém nebo dílčím nápadu trestné činnosti;
- trestné činnosti páchané na jednotlivých územních celcích;
- migraci pachatelů trestné činnosti;
- identifikačních znacích osob pro potřeby pátrání;
- způsobu spáchání trestného činu;
- změnách sledovaných ukazatelů v jednotlivých obdobích apod.

Uvedené informace ve svém celku kvalitativně ovlivňují odhalování a objasňování trestných činů a přestupků a jsou zdrojem informací i pro analytickou činnost prováděnou v rámci řízení činnosti policie při zajišťování policejně-bezpečnostní situace. V rozsahu vymezeném zákonem slouží informační systém vedený policií i pro potřeby dalších ozbrojených bezpečnostních sborů (např. Bezpečnostní informační služby, Vojenského obranného zpravodajství, Vojenské policie atd.) a pro potřeby ústředních orgánů státní správy. Současně je základním zdrojem informací o kriminalitě i pro širokou veřejnost – poskytováním informací médiím, odborné veřejnosti apod.

Z hlediska praktické činnosti policie při zajišťování policejně-bezpečnostní situace policejní informační systémy poskytováním sledovaných informací plní zejména následující funkce:

- jsou zdrojem poznatků o zjištěné trestné činnosti evidovaných osob;

⁵² Srov. Metodický pokyn pre systém počítačového spracovania kriminalnej štatistiky VB, Federálne ministerstvo vnútra, Federálna správa Verejnej bezpečnosti, Praha 1974, 53 s. a Číselníky a kontrolní tabulky systému kriminální statistiky VB, Federální ministerstvo vnitra, Federální správa veřejné bezpečnosti, Praha 1974, 48 s.

⁵³ Blíže viz HUNDÁK, Š. *Policejně-bezpečnostní situace, její analýza, identifikace a hodnocení*. Praha: Policejní akademie ČR, 2002, s. 48-49.

- jsou podporou pro objasňování trestných činů (typování možných pachatelů);
- jsou podporou pátrání po osobách a věcech;
- **jsou podporou identifikace osob (zjišťování totožnosti osob, které nechtějí nebo nemohou prokázat svou totožnost, identifikace mrtvol, částí lidského těla a kosterních nálezů neznámé totožnosti atd.);**
- jsou prostředkem podpory součinnosti a koordinace činnosti uvnitř policejních služeb a útvarů a mezi jednotlivými policisty;
- jsou podporou komunikace, výměny a poskytování dat a informací.

Z hlediska provádění analytické činnosti v rámci řízení činnosti policie při zajišťování policejně-bezpečnostní situace jsou policejní informační systémy základním zdrojem informací pro analytickou činnost na úseku stavu a vývoje této situace. Za tímto účelem byly využitelné všechny informační systémy vedené policií, zejména však následující:

Evidenčně statistický systém kriminality (ESSK) – kriminální statistika;

informační systém Kriminalisticky sledované události (KSU);

informační systém Evidence dopravních nehod (EDN);

informační systém Událost;

informační systémy pátrání po osobách a věcech, kterými jsou:

informační systém Pátrání po osobách (PATROS);

informační systém Pátrání po odcizených vozidlech (PATRMV);

informační systém Evidence odcizených a nalezených zbraní;

informační systém – Systém evidence uměleckých děl (SEUD);

informační systém Evidence trestního řízení (ETŘ);

informační systém Zájmové osoby policie (ZOP);

informační systém Telefoto;

informační systém Doklad;

informační systém Neukončené přípravné řízení o známých pachatelích (AVIZO).

informační systém Stíhané, podezřelé a prověřované osoby ve vyšetřování (SPPO).⁵⁴

Základním zdrojem pro analýzu kriminality a vypracování kriminalitu omezujících opatření byl a stále i dne s zůstává informační systém „**Evidenčně statistický systém kriminality**“ (dále též ESSK).

Kromě tohoto systému kriminální statistika Policie ČR toho času eviduje trestnou činnost ještě s pomocí dalších tří systémů. A to: systému ZAHÁJENÍ – zahájení úkonů trestního řízení, systému ŽALOVATELNOST – průběh a výsledky trestního řízení a systému SEBEVRAŽDY – dokonané sebevraždy. ESSK zůstává hlavním systémem, který obsahuje údaje o všech evidovaných trestných činech (přechynech a zločinech) a jejich pachatelích, ke kterým prováděly policejní orgány trestní řízení. Informace do systému ESSK jsou získávány při plnění úkolů policie na úseku předcházení a odhalování trestné činnosti, zjišťování pachatelů a konání vyšetřování o trestných činech.

⁵⁴ HUNDÁK, Š.: *Policejně-bezpečnostní situace, její analýza, identifikace a hodnocení*. Praha: Policejní akademie ČR, 2002, s. 48-49.

Byl uveden do celoplošného rutinního provozu v roce 1973 jako centralizovaný systém pro sledování stavu a vývoje kriminality. Je to dodnes oficiální informační zdroj pro statistické údaje o kriminalitě v ČR. Veškeré záznamy a změny k nim jsou pořizovány na formuláře, digitalizovány jsou na úrovni kraje (od 1.1.1994 má systém unifikovanou krajskou úroveň) a odsud přenášeny do centra. Pořizování vstupních dat a jejich zpracování vzdálené od uživatele je poplatné době vzniku systému. Stávající řešení kriminální statistiky z ESK nepokrývá operativní potřeby výkonných útvarů policie na variabilní výstupy. Výstupy jsou využívány většinou jen řídicí sférou jako kritérium hodnocení práce policie. Statistické údaje jsou v praxi manipulovatelné a jsou pořizovány subjektivně. Vzhledem k tomuto se kriminální statistika stala „pouhou statistikou kriminality“, čemuž odpovídá i její dosavadní organizační začlenění.⁵⁵

Evidenčně statistický systém kriminality – kriminální statistika – je počítačově vedený systém, který registruje a zpracovává statistické údaje o neobjasněné i objasněné trestné činnosti a o jejich pachatelích. Tento systém obsahuje údaje o:

- trestných činech spáchaných na území republiky občany ČR i cizinci;
- trestných činech spáchaných občany ČR v cizině (pokud byly do ČR předány i příslušné údaje).

Evidenčně statistický systém kriminality byl budován především k využití v analytické řídicí a organizátorské práci policie. Sledovaná data umožňují zjišťovat stav a vývoj trestné činnosti v rámci celé ČR a na jednotlivých územních teritoriích republiky. Systém umožňuje rovněž získávat i přehled o stavu a pohybu vyšetřovacích spisů nebo o vazbách v přípravném řízení. Policejní statistiky obsahují i sestavy „Průběh a výsledek trestního řízení u státních zástupců“ a „Průběh a výsledek trestního řízení u soudů“.

Údaje do tohoto systému jsou získávány z „**Formuláře o trestném činu**“ a z „**Formuláře o známém pachateli**“, ve kterých jsou sledovány potřebné informace o spáchaném trestném činu a o samotném pachateli trestného činu. Tyto formuláře jsou vyplňovány převážně z příslušných číselníků a kontrolních tabulek na základě informací o spáchaném trestném činu a o jeho pachateli. Některé tyto číselníky jsou základem i pro práci ostatních informačních systémů policie. Jedná se např. o číselníky jednotlivých útvarů policie, takticko-statistickou klasifikaci trestných činů apod.

Formulář o trestném činu eviduje kriminální skutky (trestné činy) evidované na základě oznámení občanů, či přímo policií zjištěné. Podmínkou zařazení do evidence je stanovení trestně právní kvalifikace.

Formulář o známém pachateli eviduje trestně stíhané a vyšetřované osoby – osoby, proti kterým bylo zahájeno trestní stíhání, nebo kterým bylo sděleno podezření ze spáchaní trestného činu. Zahrnuje však i osoby, které z důvodu věku nejsou trestně odpovědné, tj. děti, které nedovršily patnáctý rok věku.

⁵⁵ citováno z *Vyhodnocení současného stavu informatiky v Policii ČR. Společný policejní informační systém. Část I. Policie ČR, zvláštní tým „SYSTEM“, Praha 1995, s. 34*

V současné době je Evidenční statistický systém kriminality využíván především pro pravidelné statistické zpracování údajů o trestné činnosti v základním členění podle služebních obvodů (základní útvar, okres, kraj, republika) a podle takticko-statistické klasifikace trestné činnosti (označované jako **TSK**). Tato klasifikace má podobu trojmístných kódů označujících jednotlivé trestné činy či jejich skupiny. Kódy byly uspořádány zhruba podle hlav platného trestního zákona vzestupně, s tím že první číslo trojčíslí ukazovalo základní skupinu dle závažnosti trestního jednání. TSK začínala od kódu 101 a pokračovala až do kódu 903. Kódy 101 byly přiděleny útokům na život a zdraví osob atd. Pořadí v druhé polovině základního rozdělení kódů, zhruba od 511, však s postupem doby a v důsledku změn provedených v trestním zákoně a zařazení nových skutkových podstat do TSK, již původnímu záměru – tj. čím nižší závažnost trestné činnosti, tím vyšší číslo na stupnici TSK - dávno neodpovídá. Ani účinnost nového trestního zákoníku kódy TSK nijak nezměnila.⁵⁶

Obvyklou formou předávání výsledků z tohoto systému jsou tiskové sestavy. Standardně zpracovávané výstupy z tohoto systému jsou uživatelům předávány periodicky v měsíčních, čtvrtletních, pololetních a ročních intervalech a jsou též zveřejňovány na stránkách intranetu PČR a na internetu na webových stránkách MV ČR: www.mvcr.cz, konkrétně na webových stránkách Policie ČR.

Základní výstupy mají podobu tabulek. Jedná se o statistický výkaz č. 1 – kriminalita za období od...do... a Statistický výkaz č. 2 – porovnání kriminality v obdobích...Kromě toho pro vnitřní potřebu vydává PP CIAP Statistiku kriminality v působnosti resortu MV a Policie ČR na území České republiky ...(rok), kde v podobě více než 80 tabulek jsou zpracována statistická data o skutcích a stíhaných osobách podle jednotlivých druhů kriminality a mimo celkový přehled za republiku i podle krajů. Do roku 2006 byla ještě v tištěné podobě vydávána Kapesní ročenka kriminality v ČR, která obsahovala mimo základní data přístupná ve výše uvedených statistikách ještě cca 7-9 stránkový komentář vývoje kriminality v tom kterém roce v porovnání s rokem předchozím a grafickou část znázorňující v cca 30 grafech evidovanou trestnou činnost v porovnání jejího vývoje za posledních pět let.

Lze však provádět i nestandardní vytěžování Evidenčně statistického systému kriminality, a to podle operativních potřeb a požadavků jednotlivých uživatelů. Zadání dotazů lze provést v jakékoliv kombinaci položek sledovaných ve výše uvedených formulářích. Uvedené nestandardní výstupy poskytuje na základě vyžádání příslušné pracoviště Policejního prezidia ČR (konkrétně od roku 2010 označované jako Centrála informatiky a analytických procesů služby kriminální policie a vyšetřování – CIAP).

Kriminální statistika (ESSK) v průběhu let byla zpracovávána následující technikou⁵⁷:
od roku 1974 do cca 1984 – ICL 1904
od roku 1984 do 1993 na technice JSEP (EC1033, EC1045)
od 1993 do současnosti WYSE

⁵⁶ Od 1. ledna 2010 platí nový trestní zákoník – zákon č. 40/2009 Sb.

⁵⁷ zpracováno s pomocí JUDr. J.Kulíška

Primární data byla pořizována na příslušných krajích podle policejního členění s výjimkou Prahy a Středočeského kraje, data kterých byla zpracovávána až do roku cca 2003 na společném pracovišti. (Obdobné to bylo s Bratislavou a Západoslovenským krajem do roku 1993).

Z počátku se data pořizovala na 5-ti stopou děrnou pásku, později na magnetickou pásku. Nyní je vstup do příslušné oblasti počítače přes INTRANET. Data se na příslušné pracoviště zasílala po telefonních linkách a odtud byla předána k počítačovému zpracování.

Zpracování bylo (a je stále) denní – dávkové s výstupem – chyb. Nikdy nebyl zaveden přímý přístup do dat – pro opravy.

Podle ročního harmonogramu byla prováděna příslušná měsíční, čtvrtletní, pololetní a roční zpracování se standardními výstupy, které se postupně rozšiřovaly.

Před tzv. měsíčním zpracováním bylo “denní” opakováno do odstranění zjištěných chyb.

Formulář a datový záznam

Základní struktura formulářů a číselníku je platná dodnes, až na několik výjimek. Některé položky (např. Zajištěné stopy, nařízené expertizy) jsou použity k jiným účelům. Důvodem je nemožnost změny položkové skladby, eventuálně velikosti jednotlivých položek. To znamená, že od roku 1993, kdy byl proveden převod na stávající techniku, nedošlo ke změně názvu a velikosti jednotlivých položek. (O obsahu viz výše.)

Snahou “provozních technických a programátorských pracovníků” bylo a je (snad i nyní) nepřipustit bez jasné koncepce případné rozšiřování o nové položky, případně změny velikosti stávajících položek. Případné změny totiž musí předcházet KONVERZE stávajících “živých” záznamů na nový formát, a totéž platí i pro archivní záznamy.

Obecně lze říci, že se provádějí dva typy konverze. První byla nutná při přechodu na jinou výpočetní techniku a byla provedena v roce 1993. Druhá (snad ji lze označit jako “datová”) se prováděla a provádí při změně obsahu příslušných číselníků. Ale ne každá změna nutně znamenala potřebu konverze. Pro datovou konverzi byla snaha provádět „změny“ v číselnících či redefinování stávající položky na „nový“ obsah vždy až po uzavření ročníku, tj. po tzv. „Ročním zpracování“.

Výstupy.

po denním zpracování

a) dle uzávěrek a periodičnosti zpracování (Standardy)

měsíční, ¼, ½, roční – měsíční se dělalo vždy, postupem času byl rozšiřován sortiment výstupních sestav v závislosti na rozšiřování užití výpočetní techniky

Pro využití v rámci INTRANETu bylo provedeno jedno opakování zpracování dat od roku 1994 (roční). Toto souvisí s kapacitou příslušné datové oblasti.

b) nestandardní výstupy

do roku 1993 – výjimečně

Nejběžnější stávající typy výstupů:

pro účely policie, statistického úřadu či jiné instituce

pro použití v diplomových a obdobných pracích studentů

Specifické přehledy (výstupy) - kde jsou použity osobní údaje, které ale nejsou dále uváděny po vstupu ÚOOÚ (úřadu na ochranu osobních údajů) – již nelze provádět v předchozí době šlo zejména o:

TČ nezletilých/mladistvých v následujících letech od ukončení stíhání

TČ osob zemřelých a způsob ukončení trestního stíhání

TČ osob po odpykání trestu (odsouzení) a jejich zapojení do nové TČ

intervaly od propuštění do spáchání nového TČ

Obecně lze shrnout, že požadavky na NESTANDARDY jsou určeny pro:

- policejní složky

- pracoviště MV

- statistický úřad, cestou MV

- Policejní akademii ČR, zejména katedry Kriminologie a Kriminalistiky

- Studenty, a to jak policisty, tak i ostatní, kteří se zabývají trestnou činností.

Nepolicejní zadavatelé musí žádat cestou MV nebo Policejního prezidenta.

Od roku 2010 jsou ve statistikách Policie ČR, v souladu s novým trestním zákonem č. 40/2009 Sb., účinným od 1. ledna 2010, sledovány tři samostatné kategorie nápadu trestné činnosti – přečiny, zločiny a dále i případy, které jsou kvalifikovány podle předchozího tr. zák. (č.140/1961 Sb.), a zvláště je zpracovávána statistická výstupní sestava porovnání s předchozím statistickým obdobím. Dále došlo dnem 1.1. 2010 k přerozdělení krajských ředitelství policie z osmi na čtrnáct krajů, a je tudíž již shodné s územním dělením ČR na vyšší územní samosprávné celky (též označované jako VÚSC).

V současnosti média i odborná veřejnost jsou každoročně koncem ledna seznamovány prostřednictvím tiskové konference organizované Policejním prezidiem ČR o kriminalitě v Česku v roce předchozím. Zhruba v téže době je odborem bezpečnostní politiky MV zpracovávána již zmiňovaná **Zpráva o situaci v oblasti veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti na území České republiky v roce ...** (ve srovnání s rokem předchozím).

Zpráva má již několik let ustálenou podobu. Je velmi rozsáhlá, obsahuje značné množství údajů, informací a statistických dat, které jsou maximálně využity pro vytvoření optimální představy o projednávaném problému, tj. podává zevrubnou informaci o situaci v oblasti veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti ČR v minulém roce. Především pak informuje o stavu a vývoji kriminality na území ČR na základě statistické analýzy s detailním srovnáním změn v jednotlivých složkách oproti roku předchozímu, ale i v delších časových řadách, s cílem umožnit využití poznatků z provedené analýzy pro zkvalitnění stávajících a případnou přípravu nových opatření a bezpečnostních priorit, které rozhodujícím způsobem ovlivňují hodnocené oblasti veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti. Značná pozornost je věnována preventivní činnosti. Analýza je zaměřena na statistická data o vývoji kriminality, o její struktuře, o pachatelích, ale i na vývoj v oblastech s kriminalitou souvisejících a na opatření legislativní i nelegislativní povahy, jejichž cílem je kriminalitu potlačovat.

Od roku 2011 budou tyto informace doplněny o materiál Policejního prezidia ČR nazvaný „**Čtvrtletně o kriminalitě v ČR**“. Nápad zpracovávat informace o kriminalitě takovou formou je velmi zdařilý. Také obsah materiálu i řazení jednotlivých informací, jejich přehlednost,

vypovídací hodnota je velmi dobrá. Komentář k názorným tabulkám a grafům je stručný a výstižný. Dosud byla většina ve vyhodnocení obsažených informací dostupná jen v nekomentovaných statistických sestavách na webových stránkách policie a v každoroční Zprávě o situaci..., která bývá zveřejněna relativně s velkým zpožděním v roce následujícím (až po projednání v parlamentu) a od roku 2009 je přístupná na internetu jen s obtížemi.

Jak postupně ubývají komentáře k vývojovým trendům kriminality publikované tiskem (např. kapesní ročenka Policejního prezidia ČR, ročenky kriminality MSp aj.), tak jakékoliv průběžné přehledně uspořádané informace o kriminalitě jsou stále cennějším zdrojem při zpracování analytických i syntetických materiálů vyžadovaných v rámci mezinárodního začlenění ČR, přípravě protikriminálních a preventivních opatření, legislativních úprav a při meziresortních jednáních. Materiál „Čtvrtletně o kriminalitě v ČR“ by se mohl stát takovým cenným zdrojem informací.

Toho času je tak policejním statistickým systémem podrobně sledována kriminalita označovaná jako evidovaná, registrovaná, ohlášená. Ta je prezentována Policií ČR v rámci statistik o kriminalitě a je s ní dále ve statistickém systému manipulováno. Kromě této kriminality existuje, jak již bylo uvedeno v úvodu, i kriminalita neohlášená, proto orgánům činným v trestním řízení neznámá, **kriminalita tzv. latentní**.

Největší výskyt latence v ČR předpokládám, na základě vlastní analýzy provedené v roce 2006 v souvislosti s řešením úkolu Informační podpora pro návrh informačních systémů za účelem předcházení trestné činnosti a odhalování latentní kriminality, jehož jsem byla odpovědná řešitelka⁵⁸ u následujících trestných činů a přestupků: (vybrány jsou jen nejčetnější bez odlišení majetkový přestupek – trestný čin a užity především názvy trestných činů z tehdy platného trestního zákona).

a) Latentní trestné činy, u nichž se odhad četnosti jejich výskytu pohybuje v řádech několika set až desetitisíců skutků ročně:

- drobné krádeže v obchodech, v domácnostech, pouliční krádeže, krádeže věcí z aut
- porušování autorského práva
- podvody menšího rozsahu (mezi známými, sousedy, na pracovišti...)
- polní a lesní pých, krádeže v zahradách, sadech
- přijímání úplatku
- podplácení
- podněcování, nadřívání, neoznámení trestného činu
- zanedbání povinné výživy
- podávání alkoholických nápojů nebo anabolických látek mládeži
- podílnictví.

⁵⁸ MAREŠOVÁ, A., MARTINKOVÁ, M. *Informační podpora pro návrh informačních systémů za účelem předcházení trestné činnosti a odhalování latentní kriminality* (VE20072007001).

b) Latentní trestné činy, u nichž se odhad četnosti jejich výskytu pohybuje v řádech několika set až tisíců skutků ročně a těžko kvantifikovatelné skutky:

- krádeže kol
- krádeže aut
- kuplířství
- násilí ve školách, na pracovišti apod.
- vyhrožování a vydírání
- krádeže předmětů z veřejných prostor, ale i kostelů, hotelů apod.
- krádeže stavebního materiálu a materiálu ze stavenišť
- vandalismus
- neoprávněné podnikání
- poškozování spotřebitele
- porušování předpisů o běhu zboží ve styku s cizinou
- zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění
- porušování závazných pravidel hospodářského styku
- zneužívání informací v obchodním styku
- pletichy při veřejné dražbě a veřejné soutěži
- padělání a pozměňování nálepek k označení zboží
- porušení daňových předpisů
- zneužívání pravomoci veřejného činitele
- křivé obvinění a křivá výpověď
- padělání a pozměňování veřejné listiny
- neoprávněné nakládání s osobními údaji
- porušení ekologických apod. předpisů
- poškozování a ohrožování provozu obecně prospěšného zařízení
- výtržnictví
- ohrožování mravnosti
- neposkytnutí pomoci
- týrání svěřené osoby
- ohrožování výchovy mládeže
- ublížení na zdraví
- domácí násilí
- rvačka
- omezování osobní svobody
- legalizace výnosů z trestné činnosti
- lichva
- zatajení věci
- porušování povinnosti při správě cizího majetku
- poškozování či zvyhodňování věřitele
- pletichy při řízení konkursním, vyrovnávacím, předlužení
- zneužívání vlastnictví
- podpora a propagace hnutí směřujících k potlačení práv a svobod člověka
- veřejné ohrožení

- hazardní hry
- krádež vloupáním vloupání do různých objektů
- nedovolené ozbrojování
- trestné činy v bankovníctví a finančních institucích (známé uvnitř instituce, ale úmyslně orgánům činným v trestním řízení neoznámené).

c) Latentní trestné činy, u nichž odhad četnosti jejich výskytu není příliš vysoký, ale jedná se o závažné trestné činy:

- pohlavní zneužívání
- loupeže
- zpronevěry a podvody s větší způsobenou škodou
- pojistné podvody
- znásilnění
- vraždy maskované jako dopravní nehoda, sebevražda, náhlé úmrtí, úraz apod.

Jak je z přehledu zjevné, je rozsah latentní kriminality a dokonce i počet druhů latentních trestných činů tak obsáhlý, že do viktimologických výzkumů, které se snaží latentní kriminalitu mapovat, všechny druhy nebývají řazeny, ale bývá vybráno vždy jen několik v době výzkumu nejdůležitějších trestných činů (cca 10 – 15 trestných činů).

Z pohledu občana se zájem policie má soustředit především na snížení latence u trestných činů jej bezprostředně ohrožujících. Jedná se o:

- útoky na jeho život, život členů jeho rodiny a nejbližších známých, jakož i proti jejich zdraví, a to včetně znásilnění
- krádeže aut, věci z aut, vloupání do domů, bytů a dalších prostor
- finanční machinace proti jeho majetku
- korupci
- výtržnictví
- poškozování spotřebitele.

Z pohledu bezpečnostní situace by se pozornost policie měla soustředit i na jiný druh latentních trestných činů, a to:

- hospodářské trestné činy (ekonomickou kriminalitu)
- korupci v politice a státní správě
- terorismus
- legalizaci výnosů z trestné činnosti
- podporu a propagaci hnutí směřujících k potlačení práv a svobod člověka
- obecné ohrožení.

Latentní kriminalita je v ČR ve svém rozsahu, dle kvalifikovaných odhadů a viktimologických výzkumů, minimálně stejná jako kriminalita orgány činnými v trestním řízení evidovaná. Takže její opomíjení nutně musí negativně ovlivňovat jak občany, tak i samotné pachatele – utvrzovat známé, ale i pachatele neznámé a nezjištěné, že kriminalita se

značné části pachatelů vyplácí. Že možnost jejich odhalení, natož potrestání, záleží na tolika okolnostech, že existuje reálná šance nebýt za kriminální skutek potrestán – tj. že kriminalitou lze toho času v ČR často více získat, než ztratit.

IKSP zpracoval pro Policii ČR projekt výzkumu zaměřeného na zmapování latentní kriminality (navazující na viktimologické výzkumy v ČR již provedené)⁵⁹. Výzkum byl spočíval ve sběru dat pomocí speciálního dotazníku (obdobného viktimologickým – blíže viz příloha) aplikovaného v určených periodách na velkém vzorku populace. Jeho informační hodnota by byla jištěna policejními statistikami a využívána policií v analytické a preventivní činnosti.

Projekt byl v rámci policie doporučen k zahrnutí do informačního systému policie. Vzhledem k finanční krizi byla jeho realizace odložena. (Další informace o projektu empirického výzkumu jsou obsaženy v 6. kapitole.).

⁵⁹ MAREŠOVÁ, A., MARTINKOVÁ, M. *Informační podpora pro návrh informačních systémů za účelem předcházení trestné činnosti a odhalování latentní kriminality* (VE20072007001).

4. Statistiky kriminality zpracovávané v resortu Ministerstva spravedlnosti ČR, zprávy o činnosti státních zastupitelství

Statistické údaje o stavu a vývoji kriminality - kriminální statistiky – jsou sledovány všemi resorty, kde působí orgány činné v trestním řízení. Jsou nahlíženy jako zdroj informací o činnosti těchto orgánů a současně jako zdroj informací o stavu kriminality v určitém časové období, využitelný při analýze příčin, podmínek a okolností vzniku trestné činnosti a při přípravě opatření omezujících kriminalitu a pro prevenci kriminality. Jak lze ze zde již publikovaných informací shrnout: první publikované statistiky o kriminalitě v ČR byly zpracovávány trestní justicí a týkaly se především odsouzených osob, později byly zpracovávány a publikovány paralelně (na sobě vcelku nezávisle) statistiky o kriminalitě jak policií (zpravidla kriminální službou), tak i trestní justicí – prokuraturou (státními zastupitelstvími), soudy. Komentář obsahovaly spíše statistiky trestní justice, zřídka policie (MV). Snaha sladit je do určitého celku, v němž by se data o evidovaných činech a známých pachatelích v rámci často prezentovaného trychtýře (viz např. Hulmáková, 2005) vyvíjela od počátku evidence do odsouzení (potrestání pachatele) je sice letitá, ale nikdy neuskutečněná a nyní vzhledem k ochraně osobních dat i neuskutečnitelná.

Jedním z neaktivnějších resortů v této oblasti byla od 60. let – tj. od doby určité „společenské oblevy“ – **Generální prokuratura ČSSR**.

Dle Statistické ročenky kriminality, vydané GP ČSSR v roce 1968 za rok 1967 v jednostránkové předmluvě podepsané Generálním prokurátorem ČSSR JUDr. Milošem Čerovským se uvádělo, že se od tohoto roku přikročuje k vydávání Statistické ročenky kriminality, obsahující nejdůležitější informace o počtech stíhaných a žalovaných osob a vyřízených trestních věcí, evidovaných a zpracovávaných Generální prokuraturou, doplněné základními údaji o rozhodování soudů. Ročenka měla být **prvním pokusem** o širší publikaci statistických údajů o kriminalitě evidovaných a zpracovávaných prokuraturou. V budoucnu předpokládali autoři její zdokonalování po obsahové i formální stránce, za přihlídnutí k potřebám praxe i teorie. První náklad ročenky byl 1 200 výtisků a byla označena Jen pro služební potřebu.⁶⁰ Její součástí bylo vysvětlení zkratk a základních užitých pojmů.

V tu dobu existovaly, dle předmluvy ročenky, v Československu tyto základní zdroje kriminální statistiky:

- 1) Statistika Ministerstva vnitra – Veřejné bezpečnosti, Státní bezpečnosti a Nápravně výchovných ústavů (které v tu dobu patřily pod resort ministerstva vnitra)
- 2) Statistika Ministerstva spravedlnosti
- 3) Statistika Generální prokuratury.

⁶⁰ Statistická ročenka kriminality. Praha: GP ČSSR, Středočeské tiskárny, s. 212.

Tak, jak bylo v té době téměř pravidlem v materiálech resortu spravedlnosti, ale i vnitra, byl v předmluvě k první ročence kladen důraz (v následujících letech již nebyl opakován) na „velký vědecko-praktický význam kritického srovnání všech těchto statistických zdrojů za účelem objasnění kvantitativního i kvalitativního stavu trestné činnosti, zejména její dynamiky.“ Přičemž stejně jako v již dříve citovaném materiálu MV z roku 1966 bylo konstatováno, že: „způsob využívání dosud shromážděných dat o dynamice kriminality, pachatelích trestných činů a faktorech kriminality zatím neodpovídá potřebám účinnějšího boje s protispoločenskou činností a není úměrný námaze vynaložené k získání těchto statistických dat.“

Zcela mimořádným počinem v těch letech bylo vydání **Justiční statistické ročenky 1967 část trestní** v roce 1968⁶¹, kterou zpracovali dr. Alfréd Kudlík, Jan Kukla, dr. František Stýblo za odborné spolupráce doc. Ing. Vladimíra Roubíčka, CSc. a za hlavní redakce dr. Františka Stýbla. Nebyla vydána Generální prokuraturou, ale jako příručka Ministerstva spravedlnosti nákladem statistického a evidenčního vydavatelství tiskopisů. Byla sice jen pro služební potřebu, ale nákladem 2 200 výtisků.

Zajímavost: *I. ustanovení ročenky znělo: „Dnem 1.7.1966 byla v resortu Generální prokuratury a ministerstva spravedlnosti zavedena sjednocená statistika trestní, která sleduje tyto hlavní cíle:*

a) sjednotit statistické ukazatele a přitom zajistit jejich stálost, relativní samostatnost a návaznost na dřívější a jiné statistiky pro účely poměrně širokého a hlubokého zpracování do periodických dlouhodobých přehledů a rozborů; umožnit též souběžná hlubší kriminologická šetření a sociologické výzkumy;

b) přispět k účinnému plnění úkolů všech orgánů činných v trestním řízení a vytvořit lepší předpoklady pro využívání statistiky k řízení a kontrole a to na všech stupních soudů a prokuratur;

c) zkvalitnit a rozšířit sledování statistických údajů se zřetelem na potřeby vědeckého řízení boje proti kriminalitě; vytvořit tím první předpoklady pro využití nové techniky k analýzám pomocí samočinných počítačů (tehdy ještě s využitím děrných štítků), event. pro perspektivní využití metod logického modelování (kybernetiky) pro účely exaktních syntéz.“

V předmluvě dr. Kratochvíla byl zdůrazněn význam justiční statistiky „pro bádání právně sociologické a kriminologické, pro rozborů a analýzy o stavu trestné činnosti i pro preventivní opatření proti trestné činnosti“. Ročenka v podobě více než 400stránkové publikace otevírala „velké možnosti všem, kteří umějí statistiky použít a nedopouštějí se chyb a zjednodušení.“ Publikace měla umožnit veřejnou a odbornou kontrolu, zda jsou v rozbořech, analýzách a závěrech statistická data správně používána a zda se „činí z nich všechny možné a náležité závěry pro účinnější prevenci, legislativní činnost apod.“ Komentář, ani zhodnocení stavu kriminality v té době a trendů jejího vývoje sice neobsahovala, ale v I. kapitole obsahovala zhodnocení současného způsobu zpracování soudní statistiky (trestní), včetně metodiky jejího zpracování a její možné perspektivy. Bylo zde též uvedeno, **že je to první statistická ročenka, vydávaná po značném časovém odstupu a bez jakékoliv tradice, a že má proto experimentální (neustálenou) podobu.** Důraz byl též kladen na opakovanou kontrolu

⁶¹ Justiční statistická ročenka 1967. Část trestní. Praha: Příručka Ministerstva spravedlnosti, nákladem Statistického a evidenčního vydavatelství tiskopisů, n.p., 1967, 437 s.

sbíraných údajů. Obsahovala též odkaz na kritiku trestní statistiky, provedenou prof. Miříčkou v úvodu k zahájení a vydávání trestní statistiky za léta 1913-1918, která byla zaměřena na značný časový skluz zpracování c.k. trestních statistik. Tím se tyto statistiky (dle Miříčky) stávaly pro aktuální potřeby soudnictví neúčinnými ještě dříve, než vyšly.

Dále bylo v I. kapitole pojednáno o nezbytnosti přihlížet k omezením a okolnostem zkreslujícím, příp. znehodnocujícím věrohodnost statistických dat. „Snad nikde jinde se nesetkáváme s tolika ukvapenými a mnohdy i mylnými závěry právě jako při nevhodném využívání statistických údajů.“⁶² Např. časové předcházení jednoho jevu před druhým neznamená ještě příčinnou souvislost a ve statistice správnost úsudku nelze ověřit experimentem. Při analýzách statistických dat je nezbytné brát v úvahu mimo skutečnosti formálně statistické povahy (tj. volby ukazatelů, jejich sběru, třídění a zpracování), též skutečnosti a okolnosti kriminologické a nepodléhat iluzi, sugestivnímu vlivu „přesných“ statistických čísel. Špatná interpretace statistických čísel pak nejen oslabuje význam samotné statistiky, ale „vede k její diskreditaci a skepsi k ní.“ **„Realistická a vědecky strážlivá analýza statistických dat a závěry z nich učiněné předpokládají proto znát relativně co nejúplněji skutečnosti a okolnosti, které mají vliv, resp. zkreslují pravdivost informací statistických dat, a brát je dostatečně při těchto analýzách v úvahu.“**⁶³

To znamená především vniknout do způsobu sběru statistických dat, zpracování a uvědomit si nesprávnost předpokladu, že obsah tabulek a grafů je totožný s vědeckou analýzou statistických dat. Je též třeba respektovat významné relace, vzájemné vztahy a celkový vývoj nejen kriminality zjevné (evidované), ale i skryté – neevidované, skutečné. V materiálu se hovoří o kriminalitě zjevné, objasněné, stíhané, žalované a odsouzené, přičemž je odhadován podíl evidované a neevidované majetkové kriminality v různých krajích i celkové jako 1:2, 1:3, 1:8. Také jsou připomínány vícečinné souběhy trestných činů u stíhaných osob apod. Kriminalita evidovaná je pak interpretována jako určitý „výběrový vzorek“ a podporován názor (známý již od dob Queteleta), že skutečná kriminalita je našemu poznání nedostupná.

Jako podstatné pro věrohodnost a pravdivost závěrů činěných ze statistických dat se uvádí zohlednění:

- zákonodárných změn v oblasti trestních zákonů a předpisů na ně navazujících (zejména změny postihů drobných trestných činů, reorganizace správních celků, amnestie),
- nutnost uvádění delších časových řad,
- výše škody určující zařazení skutku mezi trestné činy (od roku 1957 činila 500,-Kč),
- kriminalizace a dekriminalizace určitých jednání,
- změny v trestní politice,
- změny kriminální citlivosti, a to jak u státních orgánů a společenských organizací, tak i u orgánů činných v trestním řízení, ale i občanů,

⁶² *Justiční statistická ročenka 1967*. Část trestní příručka Praha: Ministerstva spravedlnosti, nákladem Statistického a evidenčního vydavatelství tiskopisů, n.p., 1967, s. 10–11.

⁶³ dtto

- ostatní změny teritoriální i časové, demografické, ekonomické, politické a kulturní, které mají být předmětem hlubších kriminologických analýz,
- u jednotlivých analýz i specifické vlivy místní (jako příklad je uveden vliv Spartakiády na kriminalitu v Praze),
- indexy trestnosti zpracované až na okresy a charakteristické jevy pro oblasti (průmysl, koncentrace určitých sociálních skupin, věkové složení obyvatel apod.)⁶⁴

Závěr I. kapitoly však jasně deklaroval: „statistika (bez ohledu na výše řečené) je nenahraditelným zdrojem informací pro potřeby praxe i teorie o stavu, struktuře a dynamice kriminality, jakož i základních korelačních vztazích mezi kriminogenními jevy.“ Dále bylo zdůrazněno, že hodnota statistiky pro analýzu a srovnání stoupá, pokud se podaří zjistit a popsat alespoň základní okolnosti, které statické údaje výrazně ovlivnily. Čím širší a diferencovanější jsou ukazatele statistiky, čím je jejich počet větší, jemnější a odbornější, tím je interpretace spolehlivější a umožňuje hlubší průnik do podstaty kriminálních jevů, ale tím současně je obtížnější jejich kontrola i případná modelace.

V dalších kapitolách ročenka obsahovala ve formě tabulek přehledy o počtu odsouzených v letech 1952 až 1966 podle jednotlivých §§ trestního zákona, v územním členění (ČSSR, ČR, SR, kraje a okresy) přehled o uložených trestech, o trestnou činností způsobených škodách, o dopravních nehodách a trestním postihu za ně, podílu a počtu mladistvých odsouzených atd. Zvlášť byly vykazovány trestné činy úmyslné a zvlášť nedbalostní. Byly zde ale i přehledy o „účasti společenských žalobců a obhájců v trestním řízení v letech 1964 – 1966“, informace o odvolacím řízení, místních lidových soudech 1962 – 1966 a výsledky jejich řízení včetně uložených opatření. Také obsahovala přehled o počtu trestných činů spáchaných pod vlivem alkoholu. Tabulky byly doplněny několika grafy, podobou statistických listů (s jejichž pomocí byly údaje sbírány), číselníky, poznámkami a vysvětlivkami.

Zhodnocení stavu kriminality v hodnoceném roce ani v delším časovém období však ročenka – na rozdíl od prvorepublikových ročenek – neobsahovala.

V dubnu 1969 byla vydána další Statistická ročenka kriminality za rok 1968 – opět jen Generální prokuraturou ČSSR, která oproti předchozí ročence prokuratury obsahovala navíc nejdůležitější informace o souzených osobách a rozhodování soudu I. stupně, zpracované statistikou Ministerstva spravedlnosti. V závěrečné části ročenky byly publikovány výsledky statistického výzkumu faktorů recidivy a trestné činnosti občanů cikánského původu, provedených analyticko-organizačním odborem GP ve spolupráci s Výzkumným ústavem kriminologickým v Praze⁶⁵.

⁶⁴ Blíže viz: *Justiční statistická ročenka 1967*. Část trestní, Praha: příručka Ministerstva spravedlnosti, nákladem Statistického a evidenčního vydavatelství tiskopisů, n.p., 1967, s. 12–13.

⁶⁵ *Statistická ročenka kriminality*. GP ČSSR 1969, Praha: Středočeské tiskárny, 1969, s. 344 (náklad 1 300 výtisků).

Ročenka publikovaná v roce 1970 obsahovala navíc, ve srovnání s předchozími dvěma, odhady lineárních trendů a prognóz vývoje vybraných typů kriminality zpracované Výzkumným ústavem kriminologickým a statistické přehledy vybraných problematik trestné činnosti za léta 1967 – 1969, zpracované analyticko-statistickým odborem GP⁶⁶. Odhady trendů a statistické přehledy za delší časové úseky byly obsaženy ještě v ročenkách 1971-1976, v ročence 1977 tyto informace chyběly, avšak znovu se objevily v ročence 1978 a následujících, až do ročenky 1988 včetně. Ročenka 1989 již trendy neobsahovala a ani ročenky následující. Od ročenky 1971 až do ročenky 1988 byly změny v obsahu ročenek minimální. Nikdy neobsahovaly komentář či krátké zhodnocení kriminality v tom kterém roce. Ani odkaz či srovnání s kriminálními statistikami policie.

Zhodnocením vývoje kriminality, prognózami jejího dalšího vývoje i charakteristikami její struktury včetně struktury pachatelů se zabývali a informace o těchto charakteristikách v sedmdesátých letech publikovali jen pracovníci Výzkumného ústavu kriminologického při GP ČSSR. Pouze jejich prostřednictvím se tak mohla s komentovaným vývojem kriminality, jehož zdrojem byla data justiční statistiky, seznámit širší odborná veřejnost.⁶⁷

Ročenky GP tradičně obsahovaly v I. kapitole statistické přehledy počtu stíhaných, žalovaných a odsouzených osob a rozhodování soudů I. stupně v trestních věcech (v ročence 1971 za léta 1961-1970, jinak vždy za předchozí desetiletí) za ČSSR, ČSR a SSR, hl. město Prahu a všechny kraje. Dále (v II. kapitole) statistický přehled počtu stíhaných a žalovaných osob pro některé nejzávažnější trestné činy (též za předchozí desetiletí) v územním členění. III. kapitola obsahovala statistický přehled počtu stíhaných a žalovaných osob a vyřízených věcí podle jednotlivých hlav zvláštní části trestního zákona a statistiku vybraných trestných činů za rok předchozí, v tradičním územním členění. Ve IV. kapitole byl uveden statistický přehled počtu stíhaných a žalovaných osob a vyřízených věcí týkajících se mladistvých pachatelů podle jednotlivých hlav zvláštní části tr. zákona a statistika některých vybraných tr. činů za rok předchozí, též v tradičním územním členění, a V. kapitola obsahovala statistický přehled pravomocně vyřízených věcí a odsouzených osob okresními soudy pro trestné činy, provinění a přestupky za rok předchozí, a to též v územním členění. Později (1974 – 1981 včetně) ještě byly uvedeny dvě kapitoly: VI. kapitola obsahující přehled pravomocných výsledků trestních řízení u krajských soudů za rok... a kapitola VII.- statistický přehled o osobách pravomocně odsouzených pro trestné činy a přečiny okresními a krajskými soudy. Statistické údaje byly prezentovány v cca 100 tabulkách. V ročence 1990 byl obsah doplněn ještě o grafické znázornění vybraných ukazatelů kriminality, které se stalo nedílnou součástí všech dalších ročenek.

Bez větších změn v obsahu, ale ve změněném formátu (polovičním) vycházejí další ročenky: 1991, 1992, 1993. Jen se mění (snižuje) počet stránek v publikacích. A do roku 1993

⁶⁶ *Statistická ročenka kriminality*, GP ČSSR 1970, Středočeské tiskárny, s. 293 (náklad 1 200 výtisků).

⁶⁷ Srov. např.: KARABEC, Z. *Vývoj kriminality v ČSSR*. Praha: VÚK při GP ČSSR, 1973. KARABEC, Z. a kol. *Střednědobá prognóza vývoje kriminality*. Praha: VÚK, 1974. KARABEC, Z., ZAPLETAL, J. *Struktura pachatelů trestných činů a přečinů v ČSSR podle pohlaví a věku*. Praha: VÚK, 1977.

neobsahují údaje o vojenských trestných činech a osobách, o kterých rozhodovaly ve své kompetenci vojenské prokuratury a vojenské soudy.

Z jednotlivých tabulek ročenek také ještě bylo možno zjistit věkové rozložení stíhaných osob, procentní zastoupení pachatelů podle jednotlivých vybraných trestných činů, počet stíhaných a žalovaných žen, druhy uložených trestů, ochranných opatření aj.

Všechny ročenky GP ČSSR byly pak až do jejich zrušení jedním ze základních zdrojů (často i jediným dostupným) kriminální statistiky pro studenty, badatele i odbornou veřejnost.

V roce 1991 je v úvodu ročenky poprvé uvedena krátká – dvoustránková - Informace o stavu a vývoji kriminality v roce předchozím – tj. 1990. Konkrétně obsahuje poznatky, že došlo k radikálnímu zvýšení počtu stíhaných osob v obou republikách (ČR a SR) a že kriminalita se koncentruje do hlavních měst obou republik. Je v ní poukazováno na výjimečnou frekvenci majetkových trestných činů – především krádeží, u kterých byl oproti roku 1989 nárůst 400 %, i na výrazný nárůst podílu krádeží a pachatelů krádeží na celkové trestné činnosti (z cca 20 % podílu osob stíhaných za krádež v roce 1989 na cca 60 % v roce 1990). Obsahuje též informace o nárůstu podvodů, loupeží, útoků proti životu a zdraví, znásilnění, silničních dopravních nehod a o poklesu trestných činů výtržnictví. Dle informace, každý čtvrtý ze známých pachatelů v té době spáchal trestný čin pod vlivem alkoholu. Pozitivně je v informaci hodnocen pokles počtu mladistvých mezi známými pachateli.

Informace o stavu a vývoji kriminality v ČSFR v roce 1991 ve srovnání s informací z předchozího roku obsahuje důraz na nepříznivý vývoj koeficientu počtu stíhaných osob **na deset tisíc trestně odpovědných obyvatel**, který v České republice činil v časové řadě – 1989, 1990, 1991 – 117, 204 a 244. Jinak rok 1991 pokračoval v trendech nastoupených v roce předchozím. Pouze u počtu a podílu mladistvých pachatelů došlo k nepříznivému obratu.

Zajímavost: „Je do určité míry paradoxní, že přes nárůst evidované kriminality pokračoval i v roce 1991 výrazný pokles trestné činnosti podle hlavy druhé zvláštní části trestního zákona, tedy trestných činů hospodářských. Lze dovozovat, že tyto počty nejsou věrným obrazem skutečnosti, ale že se zde jedná o vysoký stupeň latence, v níž se projevují nedostatky v kontrole, opoždování legislativy i nedostatky personálního obsazení policejních orgánů“.

V ročence 1993 byla informace uvedena naposled a byla nejkratší. Zdůrazňovala pokles objasněnosti evidovaných trestných činů a zvýšení počtu neznámých pachatelů, nárůst krádeží motorových vozidel zejména cizinců, zcizování uměleckých děl a trestných činů spjatých se soukromým podnikáním. U násilné trestné činnosti, podle této informace, rostla agresivita pachatelů, rozrůstala se skupinová a organizovaná majetková trestná činnost. V roce 1992 z celkového počtu zjištěných pachatelů byl podíl obžalobnosti 75 % oproti roku 1990, kdy obžalobnost činila jen 50 %. Pokračoval nepříznivý trend zvyšujícího se podílu známých pachatelů ve věku od 15 do 24 let mezi všemi pachateli. A to za situace, že u mladistvých a nedospělců se v té době předpokládal nezanedbatelný podíl i na neobjasněné (zejména majetkové) kriminalitě.

Od roku 1994 spolu se změnami v trestní justici dochází ke změně zpracovatele statistických ročenek kriminality. Stává se jím **Ministerstvo spravedlnosti ČR**, které v roce 1994 vydává účelovou publikaci, v níž ze zdrojových statistických údajů státních zastupitelství a soudů publikuje souhrnné statistické údaje o kriminalitě na území ČR. (Statistické ročenky o kriminalitě MSp publikuje a správnost statistických dat v ní obsažených garantuje dodnes.) Uspořádání nových ročenek z větší části navazuje na předchozí ročenky Generální prokuratury. Obsahují: 1) statistické přehledy podle hlav a paragrafů trestního zákona za ten který rok podle platného územního rozdělení, a to především celkové počty vyřízených věcí, počty evidovaných trestných činů, počty známých pachatelů (stíhaných osob, obžalovaných osob, odsouzených a k jakým druhům trestů); 2) časové řady vybraných ukazatelů kriminality; 3) počty stíhaných a obžalovaných osob podle paragrafů, počty odsouzených osob podle paragrafů a 4) grafické znázornění vybraných ukazatelů kriminality v delších časových řadách a koeficienty (indexy k počtu trestně odpovědných obyvatel) osob stíhaných, obžalovaných a odsouzených včetně jejich věkového složení atd. a údaje o trestné činnosti osob do 15 let.

Neobsahují žádný komentář, jen vysvětlivky užitých pojmů. Totožné, nebo téměř totožné co do uspořádání obsahu jsou ročenky 1995 až 2004. Do roku 2000 jako zpracovatel je na nich uveden odbor informatiky a statistiky MSp. Od roku 2000 včetně ročenky 2003 je jako zpracovatel uveden odbor organizace a dohledu MSp. Ročenky 2004 a 2005 však zpracoval znovu odbor informatiky a statistiky MSp. Ročenka 2005 byla publikována 2x – první byla stažena jako vadná a druhá byla označena jako **Statistická ročenky kriminality 2005, stav ke dni 3.10.2005**.

Statistické ročenky kriminality vydávané Ministerstvem spravedlnosti ČR měly až do roku 2005 tištěnou podobu. Od roku 2006 (s daty za rok 2005) pak jen elektronickou podobu. Elektronická podoba je přístupná na internetu na portálu www.justice.cz. Jako zpracovatel je tam uveden odbor dohledu MSp.

V úvodní části obsahuje výše zmíněné informace o celé ČR a o jednotlivých krajích. Dále jsou tyto informace konkretizovány podle jednotlivých hlav zvláštní části TrZ v souhrnu, a pak i u vybraných trestných činů. Některé další údaje, např. o počtech odklonů v trestním řízení, o průměrné délce trestního řízení podle jednotlivých paragrafů TrZ, o průměrné délce vazeb nebo o výchovných opatřeních podle zákona o rodině a o ochranné výchově, která jsou ukládána nezletilým dětem, tj. včetně dětí pro nedostatek věku trestně neodpovědných, je možné získat v ročenkách označených „Statistické přehledy soudních agend“ I., II. Jsou též dostupné na internetu. Veškeré údaje v těchto přehledech jsou čerpány ze statistických listů soudní statistiky. V I. dílu statistické přehledy obsahují přehled o vyřizování trestní agendy (T) u okresních soudů v ČR (a obvodních soudů) a přehled o vyřizování prvostupňové trestní agendy u krajských soudů a odvolací agendy Nejvyššího soudu v Brně (trestního kolegia). Agendy T jsou zpracovány do tabulek jak za konkrétní rok, tak i v delších časových řadách (od roku 1981). Přehledy obsahují též grafické znázornění trestních agend – nápad, vyřízeno, nevyřízeno. Jsou zde zvlášť prezentovány i některé vybrané údaje: např. o trestné činnosti

v dopravě, o počtech recidivistů, údaje o mladistvých pachatelích, o trestných činech s rasovým podtextem.

Dále jsou zaměřeny na sledování počtu osob, které se sice dopustily trestného činu, ale trestní stíhání proti nim není přípustné, včetně důvodů nepřipustnosti trestního stíhání. Lze z nich čerpat i další informace o uplatňování trestní politiky. Jsou zde sledovány počty jednotlivých druhů odklonů v trestním zařízení apod. Ze statistik soudů je možné získat také podrobné informace o sankční politice, protože sledují skladbu jednotlivých druhů trestů a ochranných opatření se zřetelem na věk pachatele. Dále se orientují i na zkoumání efektivity orgánů činných v trestním řízení tím, že sledují průměrné délky vazeb atd.

Zhodnocení stavu a vývoje kriminality spáchané občany České republiky a cizími státními příslušníky po roce 1990 vždy obsahovaly materiály prokuratur zprvu označované jako „Vyhodnocení stavu zákonnosti a činnosti prokuratury za rok...“ zpracované Generální prokuraturou v roce následujícím po roku hodnoceném, a to v části A – Trestní řízení (v rozsahu cca 30 stran). Mimo jiné obsahovalo i kapitolu: Další poznatky významné pro celkové poznání kriminality a jejích nových jevů a vyhodnocení stavu a vývoje kriminality v ozbrojených silách a sborech ČR. Tabulková část obsahovala cca 20 tabulek a 10 grafů dokladujících tvrzení obsažené v textové části, a to některé v časových řadách od roku 1983 nebo 1989. Graficky byly znázorněny koeficienty stíhaných osob v územním členění. Později obdobný materiál byl označován jako „**Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok...**“ Pod tímto označením je každoročně zpracovávána i v současnosti. Nejvyšší státní zástupce nejpozději do poloviny kalendářního roku má za povinnost předložit prostřednictvím ministra spravedlnosti vládě zprávu o činnosti státního zastupitelství za uplynulý rok. Zpráva o činnosti státního zastupitelství je prakticky jediným analytickým materiálem, který hodnotí činnost soudů.

Zprávy o činnosti vždy obsahují krátké zhodnocení vývoje trestné činnosti spáchané občany České republiky, cizími státními příslušníky a osobami bez státní příslušnosti. Zprávy obou vrchních státních zastupitelství jsou současně podkladem pro souhrnnou Zprávu o činnosti Nejvyššího státního zastupitelství za rok předcházející. Zpráva je zpravidla k dispozici v červnu v roce následujícím po hodnoceném období. Stav a vývoj trestné činnosti je ve zprávě jak v části textové, tak v části obsahující tabulky a grafy, dokladován počtem stíhaných a obžalovaných osob v jednotlivých obvodech státních zastupitelství, vyhodnocením trestných činů spáchaných nedospělci, mladistvými a na dětech a poznatky o trestné činnosti spáchané z rasových, národnostních a jiných nenávislných pohnutek. Rozdělení do dvou částí – textové a tabulkové, mají všechny zprávy o činnosti státního zastupitelství. Postupem doby se textová část zpráv i tabulková část rozšiřovaly až dohromady představovaly více než 400 stran. Proto bývá vypracovávána i zestručněná verze zprávy v rozsahu 15 – 20 stran. Zprávy obsahují především analytické podklady k činnosti státního zastupitelství na všech podstatných úsecích, tzn. Mimo zhodnocení stavu a vývoje kriminality, plnění úkolů státními zastupitelstvími při výkonu dozoru nad zachováváním zákonnosti v přípravném řízení trestním a při postupu v trestním řízení soudním, přezkumné agendě, výkonu působnosti státního zastupitelství v netrestní oblasti, oblasti právního styku s cizinou, výkonu dohledu a sjednocující činnosti

Nejvyššího státního zastupitelství ve vztahu k celé soustavě státního zastupitelství, tj. zprávy jsou podrobnou analýzou práce státních zastupitelství a poznatky z nich plynoucí mají sloužit zejména pro následnou analýzu stavu kriminality, úrovně plnění povinností státními zastupitelstvími v trestním řízení i na netrestním úseku i jako podklad pro řešení případných aplikačních problémů.⁶⁸

Základem pro sběr a zpracování **základní statistické agendy o kriminalitě v ČR v rezortu MSp** jsou tzv. **statistické listy trestní**, zvláště vytvořené pro údaje sbírané v působnosti **státních zastupitelství** a zvláště v působnosti **soudů**. (Nepřehlédnutelným způsobem navazují na trestní listy z dob c.k. Rakousko-Uherska doby 1. republiky – srov. příloha)

Statistický list trestní pro státní zastupitelství a Statistický list trestní pro soudy mají podobu interního sběrného archu statistických dat pro potřeby jednak státních zastupitelství (zpracovávané samostatně), jednak pro soudy a také pro souhrnné statistiky MSp, kam jsou souhrnné údaje postupovány k dalšímu zpracování. K vypracování SLT jsou vydávány MSp samostatné návody na vyplňování zvláště pro státní zastupitelství a zvláště soudy.

Zde vyjmenované instituce (státní zastupitelství a soudy) stejně jako Policie ČR zpracovávají vlastní statistické údaje samostatně, nikdo jejich činnost nekoordinuje a ani neexistuje jednotná metodika pro zpracovávání statistik o kriminalitě. Proto se mezi nimi objevují rozdíly, např. pokud jde o zařazování trestných činů do skupin podle druhu kriminality, obsah pojmů u recidivy aj., což do určité míry znesnadňuje možnost jejich vzájemného srovnání a propojení a interpretaci statistických údajů pro osoby s resortními systémy statistik o kriminalitě blíže neseznámenými.

Mimo to ještě jako doplňkové zdroje informací o kriminalitě a trestní politice v ČR jsou užívány statistiky pomocných orgánů v trestním řízení, institucí zajišťujících výkon trestů a některých dalších institucí, a to konkrétně:

- 1) **Probační a mediační služby ČR.** Z nich je možné získat např. informace o celkových počtech případů řešených touto institucí, o podílech případů vztahujících se k trestné činnosti mládeže, drogám a extremismu, a zejména pak o rozložení činnosti Probační a mediační služby podle jednotlivých stadií trestního řízení.
- 2) **Vězeňské služby ČR.** Statistické údaje centrálně zpracovává Generální ředitelství Vězeňské služby ČR a publikuje v Ročence Vězeňské služby ČR. Dříve též měla tištěnou podobu, nyní je dostupná na webových stránkách vsr.cz. Jsou v ní obsaženy zejména údaje související s výkonem trestu odnětí svobody a vazby, tedy spíše informace související se sankční politikou než přímo s kriminalitou – tj. počty obviněných a odsouzených ve věznicích, a to i dle věku, pohlaví, či státní příslušnosti, struktura odsouzených dle věku,

⁶⁸ Kromě toho Nejvyšší státní zastupitelství nepravdělně zpracovává další tzv. Zvláštní zprávy (např. k trestné činnosti páchané na dětech a mládeži, o trestné činnosti páchané mladistvými a nedospělci, věnované drogové kriminalitě atd.), které též obsahují statistiky a jejich krátké vyhodnocení související se zaměřením konkrétní zprávy.

dle typu věznice, dle vybraných trestných činů, dále údaje o zaměstnávání a vzdělávání odsouzených, počtech uprchlých osob z věznic, ubytovací kapacitě a využitelnosti věznic aj.

- 3) **Ministerstva práce a sociálních věcí ČR.** Mají též podobu ročenky a obsahují vybrané údaje o dětech, které se dopustily trestné činnosti v souvislosti s činností orgánů sociálně-právní ochrany dětí.
- 4) **Ministerstva zdravotnictví ČR.** Lze (s jistými obtížemi) zjistit údaje o osobách vykonávajících ochranné léčení ve zdravotnických zařízeních.
- 5) **Českého statistického úřadu ČR.** ČSÚ vydává Statistickou ročenku České republiky, kde pro podrobnější zpracování údajů o kriminalitě (indexů kriminality) lze dohledat velmi užitečné údaje o počtu obyvatel podle pohlaví a věku. Ročenka v kapitole 25. Soudnictví, kriminalita, nehody v 27 tabulkách uvádí mimo jiné za 5 předcházejících let z resortu MSp počty trestní agendy okresních a krajských soudů, počty pravomocných rozhodnutí soudů v trestní věci, počty stíhaných osob, včetně zkráceného přípravného řízení, počty odsouzených osob v běžném členění a k jakému druhu trestu, počty odsouzených osob za vybrané trestné činy (drogové delikty, zanedbání povinné výživy, násilné trestné činy, mravnostní a majetkové), odsouzené mladistvé osoby za vybrané trestné činy, počty obviněných a odsouzených vězňů, v členění podle pohlaví, věku, státní příslušnosti, jednotlivých typů věznic, délky uloženého trestu, zvláště mladistvé. Z resortních statistik MV (Policejního prezidia ČR) statistická ročenka obsahuje mapky znázorňující územní rozložení násilné, mravnostní a hospodářské kriminality v přepočtu na 1 000 obyvatel, počty zjištěných (evidovaných) trestných činů podle jednotlivých druhů kriminality a objasněných trestných činů. Na třech stránkách jsou uvedeny poznámky k tabulkám a vysvětleny některé v tabulkách užívané pojmy.

5. Klady a zápory současného způsobu hodnocení kriminality v ČR s využitím resortních statistik

Když pomineme existenci již vícekrát zde zmiňované latentní kriminality, tj. kriminality, která nebyla zjištěna (krádeže v bytech a obchodech, na ulicích, materiální škody na věcech, které zdánlivě nikomu nepatří, skutky, které nejsou okolím nahlíženy jako kriminální), včetně kriminality zjištěné, ale patřičným orgánům neoznámené (např. krádeže členům rodiny, v bytech známých a příbuzných, krádeže a podvody na pracovišti, domácí násilí apod.), zjistíme, že ani evidovaná kriminalita není pojmem se stejným obsahem v delším časovém období. Tudíž může se stát, že srovnání stavu kriminality v odlišných časových úsecích na stejném území, bez hlubšího a zasvěceného komentáře, bude spíše zavádějící a nebude dokumentovat skutečné rozdíly a změny.

Občas je sice zdůrazňováno, že zásadním způsobem stav kriminality ovlivňuje trestní legislativa, na níž je vlastně statistika o kriminalitě vystavěna, a způsob sběru, zpracování a vyhodnocení statistických dat resortních statistik, ale zřídka jsou uváděny příklady a argumenty až v jakém rozsahu a s jakým dopadem. A k tomu v posledních letech platí, že jak legislativa, tak metodologie práce s daty o kriminalitě jsou neustále „v pohybu“.

Seriózní hodnocení stavu kriminality se, v souvislosti s uvedenými vlivy, tak stává dosti složitým úkolem. A proto jednoduchá a rychlá hodnocení základních statistických údajů v konkrétním roce jsou zpravidla jen popisem čísel, vytržených z kontextu, maximálně srovnaných s čísly z jednoho či několika předchozích let – viz většina komentářů v našich médiích - a mají často téměř nulovou hodnotu. Někdy s ohledem na dopad takových zkreslených hodnocení na širokou veřejnost a následně jejím prostřednictvím na politická rozhodnutí, jsou spíše omezujícím či škodícím prvkem, znesnadňujícím účinný zásah proti kriminalitě.

Při využívání statistik o kriminalitě je nutné si uvědomit, že poskytují v první řadě informace o činnosti orgánů činných v trestním řízení, a jsou tím výrazně limitovány. Pokud jde o jejich použití při hledání odpovědi na otázku, jak rozsáhlá je skutečná kriminalita, je nezbytné pak brát vždy v úvahu ještě další **skutečnosti, které omezují výpovědní hodnotu resortních statistik**. Tyto zkreslující faktory jsou sice běžně uváděny v učebnicích kriminologie u nás⁶⁹ i v zahraničí, ale v hodnocení resortních statistik stále nejsou dostatečně uvědomovány a respektovány.

⁶⁹ Srov. HULMÁKOVÁ, J. In KUCHTA, J., VÁLKOVÁ, H. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 1. vydání, Praha: C.H.Beck, 2005, 123-150, TOMÁŠEK, J. *Úvod do kriminologie (Jak studovat zločin)*. Praha: Grada Publishing, a.s. 2010, 216 s., ZAPLETAL, J. aj. *Kriminologie*. I.díl obecná část. Praha: Policejní akademie ČR, 2000.

Jedná se o následující souvislosti a vlivy:

1. Stav, strukturu a dynamiku kriminality ovlivňuje především **provázanost na platný trestní zákoník**, který určuje, co je trestným činem (přestupkem, přečinem, zločinem), tj. základní jednotkou statistik orgánů činných v trestním řízení. Znění zákoníku je pak zpravidla přímo ovlivněno právě **uplatňovanou trestní politikou**. Trestní politika v ČR i jinde běžně prochází fázemi zpříšňování postupů proti kriminalitě a zosťřováním užívaných opatření proti pachatelům a fázemi zmírňování represe, nahrazování trestů alternativními opatřeními (srov. např. nyní populární restorativní justici) atd. Tyto fáze jsou viditelnými reakcemi na aktuální stav společnosti, na skutečné či zdánlivé ohrožení společnosti kriminálními, případně závažnými sociálně patologickými jevy (pouliční kriminalitou, drogami, dopravními nehodami, korupcí apod.).

Zpříšňování trestní politiky se obvykle děje tzv. **kriminalizací**, a zmírňování, tzv. **dekriminalizací a depenalizací**.

***Kriminalizace** – prohlášení určitého jednání (činů, skutků) zákonem za trestné. Důvodem bývá změna názoru na škodlivost určitého jednání pro společnost, nutnost trestat jednání, výrazně překračující společenské normy, s cílem omezit jeho výskyt, zabránit jeho rozšíření. Obvykle souvisí s častým porušováním závaznosti určitých sociálních norem členy společnosti nebo se snížením tolerance společnosti k individuálním projevům chování či jednání členů společnosti. Nedílnou součástí kriminalizace je sankcionování kriminalizovaného jednání (pokud se jedná o trestně právní sankce bývá označováno jako penalizace).*

***Dekriminalizace** představuje opak kriminalizace. Jedná se o vynětí určitých druhů jednání ze souhrnu činů sankcionovaných trestním zákonem. V dekriminalizaci může vyústit i změna znaků vymezujících skutkovou podstatu trestného činu nebo osobu pachatele. Např. změny hranice škody způsobené vybranými druhy trestných činů (zvýšení) či hranice trestní odpovědnosti pachatelů (činy jinak trestné, provinění). Jako **depenalizace** je označováno vynětí určitých trestných činů ze souhrnu trestných činů postižitelných trestněprávními sankcemi, zejména nepodmíněným trestem odnětí svobody. Především se jedná o zmírnění sankcí co do druhu a výměry.*

Jako optimální příklad současné rychlé kriminalizace a penalizace a v rozmezí několika let zase dekriminalizace a depenalizace slouží jednání označované jako „řízení motorového vozidla bez řidičského oprávnění“. Všechna stádia změn přístupu k tomuto jednání (ve statistikách PP ČR bylo evidováno cca 15 tis. „hříšníků“ ročně) výrazně zasáhla v ČR v letech 2006-2010 jak do stavu a struktury, tak i dynamiky kriminality.

Změny v čase mohou být značné – srov. např. dřívější kriminalizaci příživnictví, homosexuality, z dob ještě starších pak potulky, nedodržení slibu manželského atd. Také výše diskutovaná zákonem stanovená hranice způsobené škody a hranice trestní odpovědnosti pachatelů mají značný dopad na kriminální statistiky. Značné odlišnosti v národních trestních zákonech existují např. ve výkladu nedbalostní trestný čin a v řazení jednání se zaviněním z nedbalosti do kriminální statistiky policie.

Např. v německém trestním právu neznají ekvivalent škody nikoliv nepatrné jako u nás. U krádeže, podvodu apod. není jedním ze znaku způsobení minimální výše škody pro naplnění její skutkové podstaty. Nicméně u některých méně závažných trestných činů i majetkové povahy je možné, tam kde je to v zákoně uvedeno, stíhání takových jednání pouze na návrh poškozeného: např. u krádeže věcí, či protiprávního přivlastnění si věci nepatrné hodnoty. Kromě toho velká část bagatelní kriminality je sice trestná, ale v praxi dochází často v těchto případech k využívání principu oportunitity v trestním stíhání, např. zastavení trestního stíhání z důvodu chybějícího veřejného zájmu.⁷⁰

2. Statistika je užívána i jako kritérium pro hodnocení výkonnosti a kvality práce resortů, které mají kriminalitu „v referátu“ – tj. **orgánů činných v trestním řízení**, ale i obecně **státní správy** a **legislativy** nejen trestní. (Vznik resortní statistiky byl prvotně motivován právě snahou získat informace o pracovním vytižení jednotlivých složek resortů a až následně získat informace o kriminalitě jako sociálně patologickém jevu.)

- a) Případné **zvýšení** počtu evidovaných trestných činů (případů) může být hodnoceno jako jev pozitivní, a to především tehdy, pokud je důsledkem zvyšování míry objasňenosti evidovaných trestných činů, tj. když dochází k nárůstu počtu trestně stíhaných pachatelů. Také tam, kde dochází ke zvyšování počtu evidovaných trestných činů (takových, kde je pachatel znám, či zjištěn, ale i těch, kde pachatel dosud není znám), především na úkor **latentní kriminality**, je takový nárůst kriminality společensky prospěšný. Snižování podílu skutečné i tzv. umělé latentní kriminality na kriminalitě celkové (srov.obr. 2) je totiž zpravidla výsledkem zkvalitnění zásahů a opatření proti kriminalitě a zvýšení důslednosti při jejich uplatňování. Zvýšení počtu evidovaných trestných činů v určitém roce může být též výsledkem výrazného zrychlení trestního řízení a může tak potvrzovat zkvalitnění práce orgánů činných v trestním řízení.
- b) Zvýšení počtu evidovaných trestných činů však může být jen důsledkem určitých politicky motivovaných **krátkodobých manipulací** (např. v souvislosti s volbami). Takové manipulace mohou mít podobu celostátních nebo regionálních akcí zaměřených na porušování předpisů v dopravě, užívání drog, porušování předpisů v ekonomické oblasti, uplatnění špatných legislativní opatření v pojišťovnictví, úvěrové politice apod. Na statistiky regionální pak mají vliv i regionální zvláštnosti, např. vysoká nezaměstnanost v určitém místě, migrace obyvatel – občanů ČR, ale i cizinců, soustředění se na řešení - z pohledu regionu - důležitých problémů a pomnutí řešení méně závažných sociálních patologií. Mezi úmyslné i neúmyslné manipulace s výrazným dopadem na hodnocení kriminality lze zařadit i zkreslování statistik s cílem vylepšit obraz resortu u veřejnosti, nebo zlepšit představy o výkonnosti jednotlivých pracovišť, ale i jednotlivců. Klasickým příkladem jsou manipulace s mírou objasňenosti - umělým navyšováním případů u hospodářské kriminality (při zátahu v tržnicích), zájem evidovat trestné činy, kde pachatel je znám již v případě ohlášení trestného činu – u zanedbání povinné výživy, domácího násilí, dopravních deliktů, některých drogových deliktů. S ohledem na hodnocení, bývají trestné činy považované za závažné (např. loupeže) označovány jako trestné činy méně

⁷⁰ konzultováno s dr. Hulmákovou, PrF ZČU v Plzni

- závažné (krádeže), jsou přehlíženy některé trestné činy náročné na vyšetřování, ale bez naděje na potrestání pachatele – např. kriminalita osob do 15 let, zahraničních turistů apod.
- c) Radikální **snížení** počtu trestných činů může být upozorněním na problémy v činnosti orgánů činných v trestním řízení – po roce 1990 způsobené např. radikálním nárůstem kriminality, zvýšenou fluktuací pracovníků v obou resortech a v soudnictví, ale i jen znepřehledněním a zpochybňováním platného právního systému, společenským chaosem ovlivněným radikální změnou společenských norem atd.

3. Také amnestie, ať již vztahující se na odsouzené osoby (např. rozsáhlá a do dnešních dob známá z roku 1990), nebo vůbec nekomentovaná a tak veřejností neuvědomovaná abolice (např. z roku 1998, která se týkala zastavení trestního stíhání a případů, kdy trestní řízení nebylo vůbec zahájeno), radikálně ovlivňují resortní statistiky. Ovšem nelze říci, že dopad amnestií se vždy projevuje jako významné snížení kriminality v resortních statistikách v roce jejich uplatnění, jak by se dalo povrchně usuzovat.

V případě amnestie z roku 1990 došlo ke změnám sice obecně viditelným, ale jen pro odbornou veřejnost (zejména kriminology, státní zástupce), pochopitelným. Oproti roku 1989 došlo k radikálnímu zvýšení počtu evidovaných trestných činů (zhruba o 100 tisíc), počet objasněných trestných činů se mírně snížil (o 10 tisíc). Počet obžalovaných a odsouzených osob se v tomtéž roce snížil radikálně. Bylo obžalováno o více než 20 tisíc osob méně (v roce 1989 bylo celkem obžalováno 48,5 tis.osob) a odsouzeno bylo o 25 tisíc méně osob (v roce 1989 – 41 tis.osob). Pohyb statistických dat oběma směry lze stručně vysvětlit takto – po amnestii bylo propuštěno mnoho delikventů, kteří z různých důvodů v trestné činnosti ještě téhož roku recidivovali, avšak policie nebyla na takový nápor připravena a také doba byla chaotická, takže počet objasněných trestných činů sice v podílu k celkovému počtu evidovaných trestných činů výrazně klesl, ale ve srovnání s rokem předchozím nikoliv významně (bylo objasněno jen o trochu méně trestných činů než obvykle). Trestní řízení se protahovalo a část trestních věcí z minulosti byla amnestována, a tak došlo k výraznému poklesu osob obžalovaných, ale i odsouzených.

V případě amnestie z roku 1998 bylo v přípravném řízení ukončeno téměř 30 tisíc trestních věcí a zastaveno stíhání cca 15 tisíc osob. Tj. amnestie ovlivnila až justiční statistiky a tak počty policíi evidovaných trestných činů v tom roce pokračovaly v růstovém trendu. Rostly i počty objasněných trestných činů a k zjevnému poklesu došlo jen v justičních statistikách: především poklesl počet obžalovaných a mírně poklesl počet odsouzených osob. To ovlivnila nejen amnestie, ale i posun v čase daný délkou trestního řízení a tím, že amnestie se tak často vztahovala na trestní věci zahájené dlouho před sledovaným rokem.

4. Odlišné způsoby sběru, zpracování, vyhodnocení statistických dat v různých resortech ovlivněných mimo jiné tím, že pracují s jiným stavem rozpracování jednotlivých trestných činů a nejsou navzájem logicky propojeny systémem identifikátorů jednotlivých případů. Společným znakem je jen jméno a další osobní data trestně stíhaných pachatelů. Policie tak sbírá údaje s pomocí formulářů o trestném činu a o známém pachateli, jak se říká v „první linii“ o evidovaných trestných činech a vyšetřovaných osobách (známých pachatelích). Mezi těmito trestními případy jsou i skutky, které, jak může být dodatečně zjištěno, nejsou trestnými činy, příp. nebudou objasněny – tj. nebude zjištěn pachatel, i případy, u kterých se později

zjistí, že to byly fingované trestné činy, nebo se vůbec nestaly, skutky, které budou postoupeny k řešení jinému orgánu atd. Následuje přechod trestní věci do kompetence trestní justice a ze známého pachatele se stává obviněný, posléze případně obžalovaný. V přípravném řízení může být trestní stíhání zastaveno, postoupeno, přerušeno, ale i vyřízeno ve zkráceném řízení. Po skončení přípravného řízení vyhotoví státní zástupce statistický list o osobě obžalovaného. Část trestních věcí a obžalovaných pachatelů pak pokračuje v trestním řízení před soudem (je zde vyhotoven nový statistický list trestní pro soudní statistiku). I v této fázi může být trestní stíhání zastaveno nebo přerušeno, věc může být postoupena jinému orgánu než soudu, podmíněně zastaveno, nebo může být realizováno narovnání mezi pachatelem a obětí, které má charakter alternativy k trestu a trestní řízení v takových případech nepokračuje. A tak jen část z pachatelů, která je postavena před soud je odsouzena, část je zproštěna obvinění. To vše probíhá v určitém čase, který se měří na měsíce, ale někdy i roky. Pouze statistika policie (ze všech resortních statistik) tak eviduje a statisticky vykazuje trestné činy s neznámým pachatelem.

Při interpretaci statistik je nezbytné vědět, zda celkový počet je součtem všech jednotlivých skutků (útoků), nebo součtem napadených osob, objektů (poškozených útokem), či počtem osob (objektů) proti kterým útok původně směřoval, či jen činy, které naplňují skutkovou podstatu trestného činu včetně tzv. pokračujícího trestného činu).

Týká se to především sérií kapesních krádeží, krádeží vloupáním do bytů a chat, napadení skupiny osob, ohrožení dalších osob, náhodných obětí útoku směřujícího proti další osobě či objektu. Např. v ČR a SR tam, kde je tato série označena jako pokračování v trestném činu (též jako jednočinný souběh trestných činů), je ve statistice policie zaznamenán jeden trestný čin. Ve statistikách policie mnoha dalších států však počet vykazovaných kriminálních činů představuje, v tomto případě, počet jednotlivých útoků proti jednotlivým objektům nebo (např. v SRN) počet trestným jednáním napadených objektů (včetně obětí trestných činů).

Někdy není brán v úvahu fakt, že stejné pojmosloví užívané v materiálech resortních statistik může mít odlišný obsah. Platí to mimo jiné o pojmu **stíhaná osoba**, ale i odsouzená osoba, recidivista. Např. ve statistikách MSp pod pojmem „stíhaná osoba“ je chápána osoba, jejíž trestní stíhání bylo ve sledovaném roce ukončeno meritorním rozhodnutím státního zástupce (obžalobou, zastavením nebo přerušením trestního stíhání).

Ve statistikách policie pojem „**stíhané a vyšetřované osoby**“ zahrnuje osoby proti kterým bylo zahájeno trestní stíhání nebo kterým bylo sděleno podezření, včetně osob, jejichž trestní stíhání je nepřípustné (např. osoby ve věku do 15 let, osoby, které zemřeli do doby sdělení obvinění, osoby, jejichž stíhání je podmíněno souhlasem poškozeného apod.), ale i osoby, jejichž stíhání bylo později označeno jako neúčelné (např. trest by byl bez významu vedle trestu již uloženého nebo vedle trestu, který osobu podle očekávání postihne).

Také **osoby ve věku do 15 let** bývají v různých statistikách různě označovány:

- a) V odborné literatuře a justiční statistice se pro tuto kategorii osob používá pojem **nedospělý pachatel**, resp. **nezletilý pachatel**; vzhledem k tomu, že pojem nezletilý používá občanské

právo pro osoby od narození do 18. roku věku, pokud nenabýly zletilosti dříve, bývá doporučeno termín nezletilci pro označení trestně neodpovědných dětí neužívat. Dále se tento termín užívá i u okolností vylučujících protiprávnost.

b) Ve statistice Policie ČR jsou osoby do 15 let označovány jako **děti mladší 15 let.**

Při interpretaci resortních statistik je třeba též dávat pozor na to, jakým způsobem jsou evidovány trestné činy spáchané v jednočinném souběhu, zda jsou v uváděných počtech trestných činů zahrnuty i příprava a pokus k těmto trestným činům apod.

Např. v mezinárodním srovnání jsou v zahraničních statistikách do počtu vražd započítávány jen skutky dokonané – kde existuje tělo oběti, ale statistika PP ČR zahrnuje do těchto počtů i vraždy nedokonané, tj. ve stadiu pokusu či přípravy. Tak jsou údaje za ČR v této položce navyšovány cca o třetinu⁷¹ a ČR je hodnocena jako životu zahraničních návštěvníků nebezpečné území.

Jako příklad rozdílu interpretace v resortních statistikách policie a justice uvádím:

V posledních letech byl problém vymezit obsah pojmu závažná majetková kriminalita tak, aby byl souhlasně chápán představiteli dvou základních resortů orgánů činných v trestním řízení – policie a trestní justice, natož aby se shodla širší odborná veřejnost. Rozdíl mezi skupinou trestných činů proti majetku (hlava IX. tr.zák. č. 140/1961 Sb. a skupinou trestných činů hospodářských (hlava II. tr.zák.č. 140/1961 Sb.) byl sice vymezen trestním zákonem a jednotlivé, do obou hlav spadající trestné činy, bylo možno i kvantifikovat, a to jak s využitím policejních statistik o evidované kriminalitě a pachatelích, tak i justičních statistik o stíhaných, obžalovaných a odsouzených známých pachatelích a počtu trestných činů.

Problém byl v tom, že Policie ČR (včetně MV ČR) pro účely zpracování statistických dat ESSK používá vlastní klasifikaci tzv. **takticko-statistickou klasifikaci**, dále též TSK. Tu představují policejní číselníky, které mimo vlastní číslování jednotlivých trestných činů, ale i jejich kombinací, obsahují řazení trestných činů do skupin. Ty se v části majetková kriminalita a hospodářská kriminalita postupem let zcela odchyly od rozdělení trestního zákona do jednotlivých hlav určujících, které trestné činy jsou označeny jako trestné činy hospodářské (hospodářská kriminalita) a trestné činy proti majetku (majetková kriminalita). Původní rozdělení TSK na část hospodářské kriminality a část majetkové kriminality před rokem 1990 úmyslně kopírovalo trestní zákon a bylo v obou resortech od roku 1973 totožné. Logika rozdělení byla dána jiným přístupem ke skupině trestných činů zaměřených proti majetku jednotlivých občanů, či skupin občanů a jiným přístupem k trestným činům poškozujícím stát, státní vlastnictví, státní majetek. Radikální změna nastala v devadesátých letech, po změně společenských poměrů. V souvislosti se zřízením speciálních skupin Policie ČR pro vyšetřování organizovaného zločinu, závažných případů jevu tzv. „tunelování“, „praní špinavých peněz“, loupeží ve finančních institucích apod., přičemž se projevila snaha všechny tyto trestné činy zahrnout pod pojem hospodářská kriminalita. Toto označení, z pohledu

⁷¹ European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics – 2010 (fourth edition), WODC 2010, ISBN 978-90-8974-299-5, s. 40.

radikálních změn ve vlastnictví po roce 1990 je trochu archaické, stále potvrzující jakoby rozdíl mezi kriminalitou majetkovou páchanou na fyzických osobách - občanech a kriminalitou proti velkému majetku sice ne už v socialistickém vlastnictví, ale vznikajícímu v tržní ekonomice.

V současnosti číselník č. 2 takticko-statistické klasifikace (TSK), kódující jednotlivé trestné činy nebo skupiny trestných činů pro potřeby Evidenčně statistického systému kriminality (ESSK), v části Majetková kriminalita (TSK 311 – 590) obsahoval krádeže vloupáním, krádeže prosté, část podvodů a zpronevěr (do roku 2010 to byly §§ 250, 248 a 249 tr.zák. č. 140/1961 Sb.) a ostatní majetkové trestné činy (do roku 2010 §§ 254, 257 tr.zák. č. 140/1961 Sb. včetně ostatních blíže nespécifikovaných). V části Hospodářské trestné činy (TSK 801 – 890), pak obsahovala změť trestných činů v průběhu posledních cca 15 let různě obměňovaných, avšak bez závislosti na rozdělení uvedené v trestním zákoně. I policie v různých analýzách užívala a užívá, jako vhodnější pojem pro souhrn takových trestných činů, označení Finanční kriminalita. Pokud k rozlišení majetkové kriminality od hospodářské, příp. finanční, či ekonomické vezme laik to nejzákladnější a nejdostupnější k určení, jaké činy směřující proti majetku jsou v ČR trestné, tj. platný trestní zákon (nejvyšší předpis, určující, jaký čin je v ČR trestný, přesně popisující znaky, které musí být naplněny, aby byl čin takto označen), tak v části druhé, zvláštní části trestního zákona. zjistí, že tento základní předpis člení trestné činy zcela jinak než policejní statistika. A tomuto členění odpovídá pochopitelně i statistika trestní justice, statistika vykazující trestnou činnost v ČR podle hlav a paragrafů trestního zákona.

V případě trestných činů proti majetku (hlava devátá tr.zák.č. 140/1961 Sb.) se jednalo o trestné činy jednak vykazované i MV jako majetková trestná činnost: krádež, zpronevěra, podvod... (do roku 2010 od § 247 Krádež až do § 258 Zneužívání vlastnictví zák.č. 140/1961 Sb.). Určitě jsem byly řazeny trestné činy v TSK (předpis závazný jen pro pracovníky statistických pracovišť PP ČR, kteří určují, pod kterou TSK určitý trestný čin přiřadí) zařazené do hospodářských trestných činů, konkrétně:

TSK 812 krádež (do roku 2010 § 247 zák.č. 140/1961 Sb.)

822 poškozování věřitele (do roku 2010 § 256 zák.č. 140/1961 Sb.)

827 neoprávněné užívání motorového vozidla (do roku 2010 § 249 zák.č. 140/1961Sb.)

829 zpronevěra (do roku 2010 § 248 zák.č. 140/1961 Sb.)

a dále podvod, neoprávněné držení platební karty, krádeže železničních zásilek, poštovních, silničních, leteckých, lodních, úplatkářství, zvýhodňování věřitele, pletichy při řízení konkurzním a vyrovnávacím, podílnictví, poškozování a zneužití záznamu na nosiči informací, pojistný a úvěrový podvod aj.

Dopad byl pak značný, protože např. v roce 2005 bylo evidováno 7 739 trestných činů neoprávněného držení platební karty (do roku 2010 § 249b zák.č. 140/1961 Sb.), což představovalo 18 % hospodářské trestné činnosti evidované policií a 14 322 trestných činů úvěrový podvod (do roku 2010 § 250 b zák.č. 140/1961 Sb.), což představovalo 32 %. **Takže pohledem trestního zákona majetková trestná činnost v roce 2005 vzrostla a hospodářská klesla! Je to zcela opačná interpretace, než jakou poskytlo v té době státní správe a**

orgánům státní moci i veřejnosti, Ministerstvo vnitra. Totéž platí pro škody: část podvodů vykazovaná policií v roce 2005 jako hospodářská trestná činnost (6 409 tr.činů) způsobila škodu 3 814 597 tis.Kč, část zpronevěr (3 205 tr.činů) způsobila škodu za 1 170 483 tis.Kč, neoprávněné držení platební karty – 43 606 tis.Kč, úvěrové podvody – 1 270 566 tis. Kč.

Majetková kriminalita tvořila 67 % veškeré v roce 2005 policií evidované kriminality a hospodářská kriminalita 13 %. U justiční statistiky⁷² byl podíl majetkové a hospodářské kriminality na celkové kriminalitě zcela jiný a trend opačný. Majetková kriminalita, dle Statistické ročenky kriminality 2005 MSp, s. 12,16 a 120, činila 47 % z veškeré trestné činnosti v ročence vykazované a hospodářská 2,3 %.

Ekonomickou⁷³ (finanční) kriminalitu, ve smyslu tak jak je užívána v mezinárodním srovnání, nelze v celkových údajích vůbec vyčíslit, protože v ČR chybí shodná definice jejího obsahu. Lze jen sečíst do této kriminality vybrané skutky, vybrané vždy jen tím, kdo obsah a rozsah ekonomické (finanční) kriminality definuje. Vzájemné srovnání souborů trestných činů označovaných jako ekonomická kriminalita je téměř nemožné. Některé paragrafy tr.zák. jsou rozdělovány na části, přičemž jedna bývá zahrnována do hospodářské, ekonomická a druhá část do majetkové – platilo to např. u podvodů (do roku 2010 § 250 tr. zák. č. 140/1961 Sb.) a zpronevěr (do roku 2010 § 248 tr.zák.č. 140/1961 Sb.). Proto další vývoj či změny v čase i struktuře lze kvantitativně odhadovat jen u majetkové a hospodářské trestné činnosti, a to v seskupeních jak je definuje trestní zákon

Zajímavost: Rozdělení odlišné od vymezení trestního zákona však podporovali i trestní legislativci: např. Jelínek, Hasch, Nováková, Sovák v úvodu ve zvláštní části trestního práva hmotného⁷⁴ uvádějí, že „neexistuje jednotný a všeobecně uznávaný pojem hospodářské kriminality...že trestněprávní reakce na hospodářskou kriminalitu se nevyčerpává jen ustanoveními uvedenými ve druhé hlavě zvláštní části trestního zákona. Trestní postih protiprávních jevů v ekonomice umožňují i jiné skutkové podstaty, zejména pak ty, které jsou zařazeny do hlavy deváté zvláštní části trestního zákona označené jako „Trestné činy proti majetku.“ Podobně Novotný a kol.(2005).

A nakonec resortní statistiky ovlivňují **způsoby souhrnného zpracování získaných statistických dat.** Jsou závislé na kvalitě užitých metodiky, na účinnosti kontroly správnosti sumarizovaných dat a vyloučení jejich dublování a zájmové manipulace s nimi (např. v zájmu výslednosti posuzované s pomocí čárkovacího systému) a na následné, bohužel často i zvykové či politickým přístupem motivované, interpretaci získaných dat oficiálními představiteli vládních orgánů, především pak samotné policie.

5. Zpracování resortních statistik v posledních letech značně ovlivňuje potřeba využívat statistická data o kriminalitě k různým mezinárodním srovnáním.

⁷² justiční statistika není zcela srovnatelná s policejní – jen orientačně, ale rozdíl to je opravdu tak významný, že jej nelze přehlédnout

⁷³ převzato ze zahraniční literatury a zahraničních trestních kodexů – economy crime

⁷⁴ JELÍNEK, J., HASCH, K., NOVÁKOVÁ, J., SOVÁK, Z.: Zvláštní část. Trestní právo hmotné, Praha: Eurolex Bohemia, 2003, s.31-33.

Srovnávání zahraničních statistik, ale i údajů vlastních statistik v časovém vývoji, vedlo ke vzniku indexů kriminality (koeficientů kriminality). Resortní statistika se užitím indexů snaží eliminovat vliv rozdílné hustoty obyvatel a demografických změn na výsledek srovnání výskytu kriminality na srovnávaných územích. Proto srovnává nejen rozsah kriminality, ale i její intenzitu – srov. str. 12. Ale ani v případě výpočtu indexu kriminality nebývá uplatněn jednotný přístup. Poměr trestných činů (známých pachatelů apod.) je počítán někdy k počtu všech obyvatel, trvale hlášených na určitém území (upřednostňuje policejní statistika), jindy jen k počtu obyvatel trestně odpovědných (upřednostňuje justiční statistika). Problémem je pak srovnání hodnot indexů jak v rámci ČR, tak ještě více v mezinárodním srovnání (jiná hranice trestní odpovědnosti, členění obyvatel do skupin – podle původu, státní příslušnosti, legálních - nelegálních imigrantů atd.).

V zahraničí není hodnocení kriminality v roce předchozím věnována taková pozornost jako u nás. Ani ze strany vedoucích představitelů států nebo policie, ani ze strany médií. V převážné většině zemí je však každoroční hodnocení úrovně kriminality prováděno a jeho výsledky publikovány jak veřejnými sdělovacími prostředky, tak v odborném tisku či resortních běžně dostupných statistických přehledech. Bývá to však převážně mnohem později než u nás: zřídka v pololetí roku, obvykle koncem roku následujícího hodnocenému období, nebo ještě později.

Tento zdánlivě menší zájem o úroveň kriminality je v cizině způsoben především tím, že nikde v okolních evropských (konkrétně západoevropských) státech nedošlo v posledním desetiletí k tak radikálním změnám v počtu trestných činů jako v ČR. Neplatí to však paušálně: výjimku tvoří SRN (tam se počet evidovaných trestných činů zvýšil 1,5 x a je zdůvodňován připojením tzv. nových zemí – dřívější NDR). Nejvyšší nárůst v posledním desetiletí ze západoevropských zemí zaznamenala Belgie - více než trojnásobný. Toto radikální zvýšení je zdůvodňováno kriminalitou cizinců a tranzitních emigrantů a jejich vysokým poměrem k počtu občanů Belgie. Také v roce 1994 provedená změna v systému belgické kriminální statistiky určitě ovlivnila zvýšení počtu tam evidovaných trestných činů. Vysoký nárůst trestné činnosti je charakteristický pro postkomunistické Maďarsko (téměř trojnásobný) a Polsko (téměř dvojnásobný). Uváděné důvody skokového nárůstu kriminality v těchto státech jsou totožné s našimi.

Při srovnání dostupných údajů⁷⁵ o trestných činech evidovaných policií jednotlivých zemí je nutno konstatovat, že téměř ve všech státech zveřejňujících statistiky v mezinárodních přehledech typu European Sourcebook, statistikách Heuni, Home Office aj. byly v posledních cca 20 letech prováděny radikální zásahy do kriminální statistiky, související se změnami v trestních zákonech jednotlivých zemí, a proto některé výkyvy ve stavu kriminality těchto zemí lze vysvětlit především kriminalizací nových sociálně patologických jevů (především se to týká skutků v našem trestním zákonodárství označovaných jako hospodářské trestné činy, kriminalita páchaná s pomocí informačních technologií - dříve tzv. počítačová kriminalita, drogová kriminalita, porušování autorských práv, jednání vyústující v teroristické akce atp.).

⁷⁵ BARCLAY, G.C., TAVARES, C.: International comparisons of criminal justice statistics 1998, Home Office statistical Bulletin, Issue 04/2000.

Jako příklad problematičnosti srovnání stavu, struktury a dynamiky kriminality dvou i velmi v trestní legislativně blízkých zemí lze uvést srovnání statistik o kriminalitě v ČR a Slovensku. Po oddělení obou států (do té doby počet trestných činů i stíhaných pachatelů v SR zhruba odpovídal třetině všech v Československu evidovaných trestných činů a známých pachatelů), konkrétně od roku 1993, dochází k velmi rozdílnému vývoji kriminality v SR a v ČR, alespoň z povrchního pohledu na policejní statistiky o kriminalitě obou zemí. To, že dle statistik, nedošlo v SR v posledních 20 letech ke srovnatelnému skokovému nárůstu kriminality jako v ČR, bylo ovlivněno především faktem, že u mnoha trestných činů, kde nezbytným znakem jejich odlišení od přestupku je jimi způsobená **škoda** (označená v tr.zák. jako **nikoli nepatrná**)⁷⁶, hranice této škody v SR činila koncem minulého století 8 000,- Sk a v ČR 2 000,- Kč. Tedy v **SR škoda nikoli nepatrná musela dosáhnout nejméně 8 tis. Sk a v ČR nejméně 2 tis. Kč**, aby určitý především majetkový trestný čin mohl být odlišen od korespondujícího přestupku.

Uvedené kritérium (hranice způsobené škody) se mění, jak známo, v závislosti na vývoji zákonem stanovených nejnižších měsíčních mezd (stejně v SR jako v ČR), přičemž výše této nejnižší měsíční mzdy je základním násobkem různých označení škod způsobených trestným činem: škoda nikoli nepatrná je tak v souladu s vykládacím pravidlem dvojnásobkem škody z předchozí právní úpravy (platné v ČR do roku 1994), ve které byla škoda nikoliv nepatrná stanovena jako polovina nejnižší měsíční mzdy.

A tak přesto, že i v SR ještě delší dobu platil trestní zákon z dob Československa (č. 140/1961 Sb.), stejně jako u nás mnohokrát novelizovaný, tím, že slovenský zákon o minimální mzdě č. 90/1996 Zb. ve znění dalších novel, stanovil výšku minimální mzdy na 4 000,- Sk, současně ovlivnil stanovení hranice „škody nie nepatrnej“, která dle ustanovení trestního zákona SR je dvojnásobkem minimální mzdy, a ta tak představovala nejméně 8 000,- Sk, tj. čtyřnásobek hranice uplatňované v ČR. S účinností od 1.10.2000, kdy v souladu se zákonem Národní rady SR byla vládním nařízením č. 298/2000 výška minimální mzdy upravena na 4 400,- Sk se tato hranice zvýšila na 8 800,-Sk. Později byla opět radikálně snížena. Ale z tohoto příkladu plyne závěr, že mnoho deliktů označovaných v ČR jako trestné činy a evidovaných v policejní statistice ČR, bylo v SR označeno jako přestupky a jako takové nebyly ve statistice kriminality SR vykazovány. A lze tak vysvětlit i skutečnost, proč v ČR od roku 1989 vzrostl počet evidovaných trestných činů na více než trojnásobek a v SR (v podobných podmínkách) jen na necelý dvojnásobek: z cca 46 tis. trestných činů evidovaných na území SR v roce 1989 na cca 89 tis. trestných činů evidovaných v SR v roce 2000.

Pokud srovnáme v obou republikách výskyt trestných činů, jejichž skutkové podstaty nezávisí na výši způsobené škody, tak rozdíly ve vývoji kriminality nejsou výrazné. Např. v roce 2000 bylo v SR evidováno 13 459 násilných trestných činů a v ČR 21 996 násilných trestných činů. Násilné trestné činy spáchané v SR by tak představovaly více než třetinu (téměř 40 %) ze všech násilných trestných činů spáchaných na území bývalého Československa.

⁷⁶ srov. § 89, odst. 11 tr.zák.

Pokud jde o majetkovou trestnou činnost, tak naopak: v SR v roce 2000 evidovaných 52 923 trestných činů majetkové povahy by představovalo necelých 16 % ze všech majetkových trestných činů hypotetického Československa.

Současně na tomto příkladu lze názorně dokumentovat, jak důležitý je zasvěcený komentář u statistik o kriminalitě, především pak při mezinárodním srovnání. A že bez seriózní analýzy nelze činit ze statistických údajů dalekosáhlé závěry a na jejich základě prosazovat opatření, která vlastně ani nemohou být účinná, protože neodpovídají skutečnosti či dokonce občas bývají s ní i v rozporu.

Kromě toho v některých státech jsou do policejních statistik o kriminalitě zahrnovány i skutky při nichž nebyl porušen trestní zákon, ale některé jiné zákony (např. dopravní nebo tzv. drogové), nebo byly dokonce porušeny některé místní vyhlášky a nařízení, příp. i skutky u nás trestané maximálně pokutou (opakované drobné krádeže v obchodech, vandalství, opakované jízdy MHD načerno, špatné zacházení se zvířaty apod.). Proto indexy kriminality některých států jsou ve srovnání s ČR velmi vysoké, přesto, že kriminalita dle našich měřítek je tam velmi nízká.

6. Značný vliv na hodnocení kriminality obecně (v určitém čase a na určitém území) mají obvykle ještě následující jevy:

- a) Výskyt všech tzv. sociálně negativních** (sociálně patologických, sociálně deviantních apod. označovaných) **jevů** v hodnocené oblasti v určeném časovém období (např. rozsah výskytu drogové závislosti, prostituce, hazardního hráčství, deliktů osob ze zákona trestně neodpovědných např. z důvodu věku a dalších soudně netrestních deliktů – např. dopravních a majetkových přestupků, přestupků proti veřejnému pořádku), ale i výskyt jevů, jejichž důsledkem je devastace vnějšího prostředí (budov, veřejných zařízení jako např. telefonních automatů a dopravních prostředků, veřejné zeleně atd.) a nárůst verbální agrese mezi lidmi. Také přírodní katastrofy, válečné konflikty, velké migrace obyvatel, výrazná nezaměstnanost apod. to vše se zpravidla zprostředkovaně odráží ve statistikách kriminality.
- b)** A opět nutno zdůraznit, že **rozsah neobjasněné kriminality**, tj. kriminality, jejíž jednotlivé skutky policie sice eviduje, ale u které nebyl zjištěn pachatel, příp. nebyl usvědčen a proto nebyl nikdo obžalován, příp. odsouzen.
- c) Srovnání s výskytem a úrovní trestné činnosti v okolních státech nebo s předchozím vývojem na stejném území.**
- d) Postoj k dostupným statistickým údajům orgánů činných v trestním řízení a jejich oficiální interpretaci domácích, příp. zahraničních médií.**

V ČR je přístup k interpretaci statistických údajů o kriminalitě velmi povrchní, spíše novinářský a analýza stavu kriminality, potvrzení pravdivosti zahraničních údajů či dokladování (věcná argumentace) některých tvrzení nebývá vůbec požadováno. Např. i oficiálně prezentované srovnání statistik o kriminalitě různých států zásadně neobsahuje odkazy na základní zákony a předpisy, ze kterých se v každém státě odvozuje označení

určitých skutků jako soudně trestné delikty, ani informace, zda ve srovnávaných statistikách jsou obsahy srovnávaných znaků (např. znaky trestného činu) totožné, a tam, kde se liší, tak v čem.

Jedním z důsledků nedostatečné analýzy statistických dat o kriminalitě bývá i každoroční mediální lednové „hodnocení“ kriminality v uplynulém roce. Bohužel, jde zpravidla jen o konstatování, kde došlo ke zvýšení počtu trestných činů a kde je počet naopak nižší, ale chybí kvalifikované sdělení pravděpodobných příčinných vlivů, limitujících statistikou podchycený stav a druhové rozložení kriminality. Hodnocení téměř nikdy neobsahuje informace, zda v průběhu posledního období došlo k legislativním změnám v trestním zákoně nebo trestním řádu, které by ovlivnily základní statistické ukazatele nebo způsob jejich sběru, ale ani informace o proběhlé amnestii či o dalších legislativních změnách (v daňových zákonech, obchodních zákonech, sociálních zákonech, ale též např. i informace o změnách podmínek při pojišťování majetku). Tj. všechny informace, které v konkrétním období více či méně ovlivnily výsledek hromadného zpracování policíí evidovaných trestných činů, počet stíhaných pachatelů, ale i počet přestupků, které nejsou v kriminální statistice vykazovány.

Podrobnější analýzu úrovně kriminality v hodnoceném období, zpracovávanou již jako víceresortní pohled na tento negativní společenský jev, obsahuje až v průběhu prvního pololetí zveřejněná Zpráva o bezpečnostní situaci zpracovávaná Ministerstvem vnitra ČR i za ostatní resorty státní správy- srov. kapitolu 3.

6. Souhrn a návrh na možné další využití resortních statistik, projekt na mapování latentní kriminality

Hlavní požadavek na resortní statistiky o kriminalitě napříč historickými obdobími zněl: zrychlit předávání statistických dat tak, aby byly využitelné pro průběžné mapování rozsahu kriminality v určitém čase a prostoru a přípravu opatření proti dalšímu rozšiřování kriminálních jevů. Uživatele statistik a analýz z nich zpracovaných zpravidla zajímá kromě rozsahu, intenzity, struktury a trendů kriminality, zda dochází k nebezpečnému nárůstu určitých kriminálních jevů, zda se určité druhy kriminality soustřeďují na určitém území, příp. zda se zvyšuje či snižuje počet trestných činů pod vlivem přijatých opatření, zda roste počet neobjasněných trestných činů – všech či jen některých apod. To se v posledních letech zejména díky maximálnímu nasazení výpočetní techniky, a tímto faktem ovlivněné rychlosti a kvalitě sběru a zpracování kvantitativních dat podařilo především policejní statistice, která zpracovává standardní statistické sestavy, v rámci zde často zmiňovaného Evidenčně statistického systému kriminality, a to v intervalech měsíčních, čtvrtletních, pololetních a ročních, přičemž lhůty od konce zpracovaného období do zveřejnění jsou v řádu dní, maximálně jednoho měsíce. Kromě tohoto, v mezích dat do statistických sestav vložených, zpracovává Centrála informatiky a analytických procesů služby kriminální policie a vyšetřování Policejního prezidia ČR (tak se nyní výkonný orgán ESSK nazývá) pro různé potřeby i statistické sestavy nestandardní, příp. poskytuje různé informace jak pro potřeby policie, ČSÚ, tak odborné veřejnosti a studentů. Obsah standardních sestav – blíže viz kapitola 3.

Po celou dobu pak byly a jsou i statistiky o kriminalitě užívány především pro práci jednotlivých resortů – u trestní justice – k hodnocení práce podřízených jednotek v konkrétním roce, změny ve výslednosti v delších časových řadách, zjištění důsledků nových opatření na úseku trestní agendy apod. U policie je pak Evidenčně statistický systém kriminality budován především k využití v analytické řídicí a organizační práci. Na rozdíl od trestní justice, která svá zjištění pokládá spíše jen za interní záležitost, policie od 90. let výsledky svých analýz, ale i přímo statistiky o kriminalitě – určitě i za přispění tlaku médií – zveřejňuje a za úroveň kriminality, její výrazně změny atd. v určitém ohledu přebírala a stále přebírá odpovědnost před veřejností a byla a je společností jako odpovědný činitel zpravidla i vnímána. Proto více než u trestní justice se uvnitř systému hodnocení statistik policie objevovaly snahy pomocí různých manipulací statistiky o kriminalitě ovlivňovat, a to především s cílem zlepšit obraz policie (příp. celého resortu MV) u veřejnosti, ale udělat dojem i na vyšší státní úřady.⁷⁷

V současnosti celoroční statistiky Policie ČR bývají zpracovány již počátkem ledna roku následujícího po hodnoceném období a připraveny ke zveřejnění na internetu začátkem února.

⁷⁷ Srov. např. FLEGEL J. Statistika je opravdu přesný souhrn nepřesných čísel. *Kriminalistický sborník*, červenec 1995, s. 275-279, VÁCHA M. K hodnocení údajů policejní statistiky. *Kriminalistický sborník* 2003, č.3, s. 44-48, REICHL, J. Boj o čárky. *Týden*, 4.11.2002, s. 24. Odbor bezpečnostní politiky MV si je vědom nebezpečí zkreslování policejních statistik a hledá postupy jak je eliminovat.

Justiční statistiky jsou o poznání pomalejší. V prvním pololetí roku je již ze všech resortních statistik zpracována Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky v roce... (ve srovnání s rokem předchozím). A tak problémem zůstávají hlubší komentáře a analýzy – pro ty je doba několika měsíců, zejména pokud by měly obsahovat zhodnocení nadresortní, opravdu krátkou dobou. Nezbytné je totiž nejen číselné údaje interpretovat, ale ověřit si správnost závěrů, doložit argumenty z konkrétních případů. To činí zpravidla jen zpráva o činnosti státních zastupitelství, ale v té v posledních letech je tato textová část minimalizována. Kromě toho je text zprávy pro jiné osoby než státní zástupce ne zcela srozumitelný a případné zájemce mimo resort téměř nedostupný. Zpráva o bezpečnostní situaci, dříve bezproblémově dostupná na internetu – webových stránkách MV, se tam od roku 2009 hledá velice obtížně. V tištěné podobě toho času není, mimo analýzu IKSP, dostupné žádné odborné hodnocení, žádný odborný komentář o úrovni kriminality, jejích změnách, problémech, účinnosti opatření uplatňovaných k její eliminaci apod. A tak odborná veřejnost, především sociologové, politologové se obvykle řídí především zprávami z běžného tisku a ty nemají požadovanou vypovídací hodnotu. Někdy naopak tiskem poskytované informace jsou zavádějící, jedná se spíše o dezinformace a k tomu často příliš zpolitizované.

Dnes kdy je, jak se už ve všech oborech říká „vše v pohybu“ (včetně dříve nevídané fluktuace odborných pracovníků), tak syntéza poznatků o zkoumaných jevech přesto stále potřebuje odstup, srovnání v čase, vyhodnocení s ohledem na případně později zjištěné okolnosti, využití starších zkušeností, dodatečné ověření účinnosti určitých opatření, postupů atd., a to zpravidla uspěchat nejde. Hledání „záračných“ postupů s využitím informačních technologií a čekání na zprostředkované „aha-efekty“ se, alespoň z pohledu autorky práce, neosvědčilo. Lze to doložit i poznatky z minulosti, kdy každá v řadě první ročenka všech resortů obsahovala v předmluvě požadavek na širší informace, rychlejší, kvalitnější rozborů a zdůvodnění opatření, syntézu poznatků minulých a návrh opatření preventivních atd. Avšak další zpráva, ročenka, statistický přehled, již komentář – informace zpravidla neobsahovaly vůbec, nebo byly minimalizovány a byla rozšířena část číselná – která však bez části textové – opatřená jen základními vysvětlivkami, vedla většinu interpretů v nejlepším případě k nejistým závěrům (stejně jako dnes např. ukazatele o ekonomice). Dokonce byla často pro potřeby vládnoucích politiků zneužitelná, protože poskytovala zasvěceným osobám mnoho možností pro zkreslení získaných dat, jejich dezinterpretaci, zneužití úmyslné, ale i neúmyslné. Výsledkem pak bylo osočování statistiky jako vědy, její označování jako „přesného součtu nepřesných čísel“, což bylo dáno okolností, že nebyl problém hodnověrnost statistických dat zpochybnit, a to především poukazem na všeobecně známé jevy v každodenním životě společnosti a na vlastní zkušenosti většiny občanů, jejichž existenci však statistické údaje jakoby popíraly. V mnoha případech, po srovnání zcela odlišné skutečnosti s výslednými statistickými údaji, byly statistické systémy právem zpochybňovány a jejich výslednost hodnocena jako neodpovídající vynaloženým nákladům a investicím. Také skutečnost, že terénní pracovníci resortů - garantů statistik, se o podrobnější výsledky resortních statistik nezajímali, neuměli je ve své práci zužitkovat, a proto existenci statistik brali na vědomí pouze

ve vztahu k interpretaci jejich nadřazených, pro mezinárodní srovnání apod., úrovní statistik neprospěla.⁷⁸

Jen jako vsuvka: Současné mezinárodní srovnání – vyhodnocení kriminality na určitém území v určitém čase je značně opožděné (o v průměru 5 let) – špatně se slaďuje čas podání informací od jednotlivých národních korespondentů – není ověřována jejich spolehlivost ani srovnatelnost porovnávaných údajů a interpretace zjištěného atd. Takže různé sourcebooky⁷⁹ jsou užívány především studenty, či kriminology, ale opět nikoliv pro analytickou činnost jednotlivých národních služeb, ale spíše pro dokreslení vlastních názorů, a tomu bývá přizpůsoben výběr publikací s předpokládaným obsahem.

Od roku 2004 se sice Evropská komise snaží sjednotit statistické informace o trestné činnosti (včetně informací o obětech-poškozených trestnou činností) a trestním soudnictví, ale zatím se jí to příliš nedaří.⁸⁰ Snaha o harmonizaci statistických informací v rámci Evropské unie vedla Evropskou komisi k požadavku, že kdykoliv budou koncipovány právní nástroje k předcházení a potírání trestné činnosti, bude Komise v rámci začleňování požadovat předložení vhodných statistik v podobě přizpůsobené zvyklostem Evropského statistického systému (avšak i ten má k dokonalosti daleko!). Blíže viz Working Party on General Matters, including Evaluations, 2.2.2011 Council Justus Lipsius Building, Brussels.

Jen pracovníci odboru kriminalistických analýz a informatiky Policejního prezidia ČR při hodnocení systému policejních statistik upozorňovali, že se vyvíjí již cca 40 let a i když má širokou škálu specializovaných výstupů přizpůsobených novým potřebám policie, již v určitém ohledu zastaral. Náklady na tento informační systém představují řádově miliardy a je proto otázkou seriózní analýzy efektivita tohoto systému. To je, zda nároky na pořizování vstupních dat odpovídají využitelné hodnotě dat výstupních a jejich přínosu při popisu stávající bezpečnostní situace a řešení bezpečnostních rizik⁸¹.

Poznámka k nákladům: V SR se pokusili snížit nákladnost ESSK zadáním zpracování soukromé firmě, ale v konečné fázi byly náklady na udržování systému podstatně vyšší než ty, které byly spotřebovávány v rámci Policejního prezidia.

⁷⁸ Existovaly a existují výjimky: pravidelně již několik let je zpracovávána a zpřístupněna široké veřejnosti Zpráva o situaci v oblasti veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti v působnosti Krajského ředitelství policie Ústeckého kraje v rozsahu více než 20 str., která mimo statistické údaje o kriminalitě v regionu zpracované v tabulkách a grafech obsahuje i smysluplný komentář.

KVAPIL J., KOVAŘÍK Z., VALERIÁN, L. Trestný čin vraždy z pohledu statistické analýzy. In *Bezpečnostní teorie a praxe*. Praha: Sborník Policejní akademie ČR, 2005, č.2, s. 75-93

⁷⁹ Např. **European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics – 2010** (fourth edition), WODC 2010, ISBN 978-90-8974-299-5, 382 s., který zahrnuje statistiky o kriminalitě 40 evropských zemí za léta 2003-2007. **Source** – z angl. – zdroj, pramen - zprávy pocházející ze spolehlivého zdroje a poskytují materiály např. pro bádání

⁸⁰ srov. Doc. 16302/03 CRIMORG 96 of 19.Dec2003. Declaration of the Dublin Conference on Organised Crime.a The Hague Programme: Strengthening Freedom, Security and Justice in the European Union. OJ C 53 of 3.3.2005, p.1. in Rozvoj komplexní a soudržné strategie EU k mapování trestné činnosti a trestního soudnictví. Akční plán EU na období let 2006-2010. Komise Evropských společenství, Brusel, 7.8.2006,KOM (2006) 437

⁸¹ srov. podklady a zadání odboru kriminalistických analýz pro návrh projektu výzkumu: MAREŠOVÁ, A., MARTINKOVÁ, M. *Informační podpora pro návrh informačních systémů za účelem předcházení trestné činnosti a odhalování latentní kriminality* (VE20072007001)

Proto doporučovali v oblasti kriminální statistiky provést následující opatření: vytvořit systém, který by automaticky fungoval jako nadstavba nad reálnými daty, přehodnotit základní pojmy systému – událost, skutek, trestný čin a dále spisy a jejich možné využití pro sledování celého procesu trestního řízení. Tuto analýzu provést v rámci nastartovaných projektů Policie ČR a Ministerstva spravedlnosti ČR jako např. „Úvodní studie integrovaného informačního systému Policie ČR pro oblast trestního a přestupkového řízení a jejich souvisejících procesů“, obdobně analyzovat problematiku hodnocení práce policistů, a s tím souvisejících atributů jako je objasněnost, dodatečná objasněnost atd., tak, aby jejich sledování zajistilo správnou motivaci policie (v souladu s koncepcí podpory kvality), koncepčně řešit oblast systému prevence trestné činnosti včetně vývoje latentní kriminality a navazujících poznatkových systémů.⁸²

Předmětem zakázky byl projekt empirického výzkumu, zaměřený na oblast prevence trestné činnosti a odhalování latentní kriminality v ČR. V rámci projektu byl proveden rozbor současných informačních systémů policie s ohledem na jejich možnosti při analýzách stavu a vývoje kriminality a byl proveden rozbor a výběr oblastí trestné činnosti s ohledem na možnost a potřebnost sledování jejich latence v ČR. Byl vytvořen návrh dotazníku (viz příloha) především za účelem zjišťování výskytu latentní kriminality opakovaně (viktimologický výzkum). Byl rovněž vypracován návod, jak v praxi postupovat při zadávání výzkumu profesionální agentuře tímto dotazníkem (jaké požadavky klást na výzkum provádějící agentury - a to i pokud jde jak o realizaci samotného výzkumu v terénu včetně metodologie, výběru respondentů apod., tak i pokud jde o postup při zpracování získaných dat).

Sběr dat v IKSP zpracovaným dotazníkem (v příloze) by prováděla profesionální agentura, která by byla vybrána na základě výběrového řízení. Pro výběrové řízení je třeba připravit poptávku na agentury.

*Poptávka na agentury by měla obsahovat zhruba tyto kapitoly (*základní informace o zadavateli výzkumu, *charakteristiku výzkumu, *vymezení plnění zakázky /zde předmět plnění – požadavky na velikost a charakteristiky souboru respondentů, na způsob zpracování dat, nároky na zprávu z výzkumu apod./, *místo a dobu plnění zakázky, *způsob hodnocení nabídek, *nabídkovou cenu /zde způsob stanovení, platební podmínky/, *požadavky na jednotný způsob zpracování nabídky /zde požadované členění nabídky, návrh smlouvy o dílo/, *lhůtu pro podání nabídky, *lhůtu pro vyhodnocení nabídky, místo, dobu, *způsob podání nabídek, *kontaktní osoby, *další podmínky. Před podáním poptávky na agentury je potřeba si vybrat profesionální agentury, které chce zadavatel oslovit, nejlépe ve spolupráci s někým, kdo se mezi agenturami alespoň trochu nestranně orientuje, případně zná kvalitu jejich práce. Poptávku je také vhodné vyhotovit ve spolupráci s právníkem, který je ve sféře smluv kvalifikován.*

Vybraná agentura bude ručit řešiteli resortního výzkumu za reprezentativnost souboru respondentů, validitu výstupů, provede grafickou úpravu dotazníku vhodnou pro sběr dat v terénu a pro následné vyhodnocení dat. Agentura vyhodnotí získaná data a případně, pokud zadavatel neurčí jiného zpracovatele zprávy (např. z řad policie pro tento účel vyškolených pracovníků), zpracuje zprávu z výzkumu. Agentura také zvlášť vedle zprávy předá zadavateli

⁸² srov. návrh projektu výzkumu MAREŠOVÁ, A., MARTINKOVÁ, M. *Informační podpora pro návrh informačních systémů za účelem předcházení trestné činnosti a odhalování latentní kriminality* (VE20072007001)

získaná data v takovém formátu, aby s nimi policie mohla dále pracovat (za účelem porovnání získaných dat s údaji, která budou obdržena v příštích /stejných/ výzkumech v následujících letech). S vybranou agenturou je třeba před zahájením výzkumu uzavřít smlouvu o realizaci požadované práce.

Smlouva mezi zadavatelem a vybranou agenturou by měla mít zhruba tyto kapitoly: *výkladová ustanovení, *základní ustanovení, *předmět díla (zde by měla být uvedena velikost souboru dotázaných osob, kritéria výběru respondentů, dále nároky na metodologii výzkumu /zde např. údaje o použité metodě-dotazníku, požadavky na přípravu a konzultace kolem dotazníku před terénním sběrem dat, nároky na grafickou úpravu dotazníku, na způsob sběru dat /zde face to face/, harmonogram sběru dat v terénu, údaje o realizaci sběru dat, kontrole dat, požadavky na vytvoření digitalizovaného sběru dat, tvorbu SPSS dat, požadavky na zprávu z výzkumu/, nároky na manažera projektu z agentury, požadavky na předání SPSS⁸³ souboru /případně jiného formátu/, požadavky třídění dat prvního a druhé stupně, požadavky na způsob předání zprávy /např. tištěná i elektronická verze/, na předání dat získaných v terénu /např. tištěná i elektronická verze/, nároky na jazyk /např. čeština a angličtina/, požadavky na on-line přístup k získaným datům a v jak dlouhé době). Dále je žádoucí, aby smlouva obsahovala kapitoly *dobu plnění, *cenu díla, *platební podmínky, *předání díla, *podmínky provedení díla, *další práva a povinnosti smluvních stran, *smluvní pokuty, *ustanovení o vzniku a zániku smlouvy, *zvláštní ujednání, *závěrečná ustanovení. Smlouvu je vhodné vyhotovit s někým, kdo se v zadávaném výzkumu vyzná a nezbytná je spolupráce při vyhotovení smlouvy také s právníkem, který rozumí smlouvám.

Pokud jde o podrobnější požadavky na agenturu - výběr souboru respondentů: soubor respondentů reprezentativní pro obyvatelstvo ČR pokud jde o věk, vzdělání, pohlaví, velikost místa bydliště, vyšší územně správní celek (kraj). Bude se jednat o obyvatele ČR starší 15 let.

Při sestavování reprezentativního souboru respondentů je třeba pro účely toho výzkumu kriminality obzvlášť klást důraz na to, aby se nestalo, že ze souboru respondentů vypadnou obyvatelé velkých měst, obzvlášť těch s počtem obyvatel kolem 100 tisíc.

Je třeba dbát rovněž na to, aby v dotazníku byl zaznamenáván věk jednotlivých respondentů, nikoli jen zařazení respondenta do určité věkové kategorie (umožní to pak případná zpracování dat podle různých věkových skupin podle výběru zadavatele /např. nejen respondenti z kategorie 15-17 let, ale i respondenti pouze patnáctiletí apod./). Dále je nezbytné, aby mezi respondenty byli zastoupeni i jedinci bez horního omezení věku (tedy i obyvatelé nejstarší).

Soubor respondentů by měl být dostatečně velký, aby údaje získané při třídění druhého stupně měly vypovídací hodnotu.

Sběr dat: provedou tazatelé agentury metodou tváří v tvář (face to face). Proto při výběru agentury, která bude dotazování provádět v terénu, by bylo nanejvýše vhodné mimo dalších ukazatelů kvality upřednostnit takovou, o které je známo, že provádí důsledně kontrolu provedení dotazování tazatelem a také takovou, která je schopná garantovat dokonalé vyplnění dotazníků tazateli.

Zpracování dat dotazníkem: Provést třídění dat prvního a druhého stupně. Mezi některými proměnnými by bylo vhodné, pokud to četnosti získaných údajů dovolí, testovat statistické významnosti vztahů, aby bylo zřejmé, jestli je mezi nimi nějaká spojitost a jestli nejde jen o náhodně získané veličiny. Tento postup /testování/ by měl v ideálním případě zhodnotit (případně spoluposoudit) společně se zpracovatelem závěrečné zprávy zadavatel po provedení třídění dat 1. stupně.

⁸³ SPSS – statistický program na zpracování dat

Bylo by rovněž vhodné také požadovat od agentury, aby data získaná při výzkumu byla určitou dobu (několik měsíců) přístupná zadavateli (policii) živě - „on-line“.

Třídění druhého stupně by mohlo být provedeno např. níže uvedenými charakteristikami (věk, bydliště, vzdělání, pohlaví), které by pro lepší interpretaci a případné testování vztahů bylo vhodné spojit do menšího množství smysluplných celků. Třídění druhého stupně však může být provedeno i jinými proměnnými, podle vytčených cílů zadavatele (např. údaje o subjektivní závažnosti deliktu apod.).

Při spojování proměnných pro třídění druhého stupně je třeba ohlídat, aby ze zkoumaného hlediska (kriminalita) bylo zachováno smysluplné spojování kategorií (např. aby byly zachovány kategorie osob zjevně mladých a starších, protože nižší věk může hrát u některých deliktů významnou roli v tom, jestli se někdo stane jejich obětí atd.).

Z dotazníku mohou být obdrženy na základě třídění dat prvního stupně údaje, které přinesou odpovědi např. na následující otázky:

- kolik dotázaných osob, potažmo obyvatel ČR, se stalo oběťmi jednotlivých zkoumaných deliktů během sledovaného roku,
- do jaké míry respondenti, potažmo obyvatelé ČR, hlásili policii jednotlivé zkoumané delikty, kterých se stali oběťmi,
- jak oběti byly spokojeny s prací policie po nahlášení deliktu,
- jaké byly důvody obětí nenahlásit delikt policii,
- proč byly oběti nespokojeny s prací policistů po nahlášení deliktu,
- jak oběti subjektivně vnímaly závažnost deliktů, které je potkaly,
- kolikrát oběti během sledovaného roku byly viktimizovány jednotlivými zkoumanými delikty opakovaně,
- zda respondenti byli viktimizováni během sledovaného roku i více zkoumanými delikty,
- u vybraných deliktů zodpoví otázky týkající se podrobnějších údajů o incidentech, které se občanům staly (např. zda byli pachatelé deliktů vyzbrojeni, zda došlo ke škodám na majetku, na zdraví obětí apod.),
- zjistí míru obav respondentů z kriminality v místě jejich bydliště, frekvenci setkání se respondentů s některými sociálně nežádoucími jevy v místě bydliště, názor respondentů na kontrolu kriminality policií v místě jejich bydliště apod.

Další skutečnosti lze zjišťovat na základě třídění dat druhého stupně (pokud by došlo k třídění druhého stupně např. věkem nebo subjektivní závažností deliktu, mohlo by to přinést odpovědi na otázky např. typu: zda u jednotlivých sledovaných deliktů spíše oběti mladší než starší byly spokojeny s prací policie po nahlášení incidentu nebo zda jednotlivé delikty nahlášovali policii jen lidé, kteří sledované incidenty považovali pro sebe za velmi závažné apod.).

Požadavky na třídění druhého stupně by měl, jak bylo výše řečeno, vyspecifikovat zadavatel výzkumu společně se zpracovatelem (agenturou) s ohledem na četnosti získaných dat v třídění prvního stupně.

Protože jde o výzkum kriminality, o kterém se předpokládá, že se bude pravidelně opakovat, bylo by žádoucí, aby ze strany zadavatele (policie) se práci kolem výzkumu věnovala dlouhodobě stále stejná osoba (ideálně více stále stejných osob), která nejen bude data z výzkumu shromažďovat tak, aby se dala v časových řadách během let porovnávat, ale bude rovněž i jinak obeznámena se zkoumanou problematikou. Tato osoba/y by měla být schopna,

mimo jiné, v rámci kontaktu s profesionální agenturou od ní požadovat pružně, s ohledem na četnosti získaných dat, smysluplné zpracování výzkumem získaných údajů (tedy bude chtít od agentury odpovědi na otázky, které policii zajímají). Od agentury bude požadovat k uschování výzkumem získaná data v takovém formátu, aby se dala v časových řadách dlouhodobě (léta) opakovaně počítačově policií porovnávat. (Mimo jiné je třeba požadovat od agentury v předávané závěrečné zprávě, nejlépe v přílohách, dodání přehledných tabulek třídění dat prvního stupně, případně tabulek třídění druhého stupně některými vybranými proměnnými.)

Dále jsme navrhovali, že pokud každoroční dotazování v terénu by bylo pro zadavatele (policii) finančně neúnosně nákladné, organizačně a zpracovatelsky obtížné, bylo by možné uvažovat do budoucna o tom, aby se tento výzkum uskutečňoval pravidelně v delším období než ročním (např. jednou za dva nebo tři roky) s tím, že by se předkládaný dotazník pro tento účel příslušně upravil (občané by se vyjadřovali k viktimizaci delikty zpětně za dvou či tříleté období a roční údaje by byly získávány zpětně za ten rok, který by předcházel dotazování v terénu).

Příprava studie, studium všech materiálů o statistice autorku nakonec přivedlo k závěru, že je toho času nemožné vytvořit jednotný návrh optimálního využití statistik o kriminalitě i požadavek na optimální obsah zdrojů informací o kriminalitě, tj. takového statistického uspořádání dat, ze kterého by si mohl učinit vcelku seriózní závěry o kriminalitě, jejím obsahu, změnách, trendech každý i méně odborně zdatný uživatel a zájemce. Kromě toho vzhledem k nákladnosti systému je nezbytné stále upřednostňovat resortní využití statistik pro potřebu a zkvalitnění práce výkonných složek jednotlivých resortů.

Interpretace statistik je vždy závislá na tolika proměnných, které se v čase dosti intenzivně mění: vždy je velmi závislá na schopnostech a odborných kvalitách zpracovatele, ale též je závislá na konkrétní době, ve které hodnocení probíhá, na stavu společnosti, možnostech těch, kdo konkrétní statistiky zpracovávají – kolik je na to času, jaké jsou jejich pracovní podmínky, jaké je uplatnění získaných výsledků, a to jak v konkrétním resortu, instituci, ale i v širším společenském kontextu. Interpretace je též ovlivněna dobovým zájmem o kriminalitu, technickými možnostmi sběru dat. Také tím, co je v určité době v popředí zájmu společnosti, a tím i jednotlivých resortů atd. Např. v období relativního sociálního klidu ve společnosti, v době stability a prosperity není potřeba tolika informací o obecné kriminalitě zjišťovaných rychle a opakovaně, ale naopak je vhodná hlubší analýza pro syntézu poznatků za delší časové období, které by vedly k návrhu rozsáhlejších opatření s dlouhodobou působností, zásadnímu zkvalitnění zákonů.

Pod vlivem takových a podobných úvah si dovoluji navrhnout dosti radikální změnu v rozsahu, obsahu i celkovém zaměření Zprávy o bezpečnostní situaci, u jejíhož vzniku jsem byla kdysi přítomná. Dnes již nejsou změny kriminální scény tak radikální jako dříve, také jsme více pod tlakem globalizace, a proto mnohé změny lze předvídat i na základě dění v okolních státech. Také opatření směřující proti kriminálním jevům se globalizují, spolupráce orgánů činných v trestním řízení se v rámci Evropy stále více prohlubuje atd. Sjednocuje se legislativa, v podstatě neexistují v rámci Evropy hranice atd. Společnost ohrožují více jevy

nezahrnované do obecné kriminality - terorismus, tzv. ekozločiny, zločiny v období válek a válečných konfliktů.

V posledních letech v resortech zpracovávajících i garantujících hodnotu dat o kriminalitě dochází ke shodnému jevu – díky užití moderních informačních technologií se zvyšuje počet příloh obsahujících statistická data, množství přiložených tabulek, grafů, indexů, barevných map apod., avšak nikoliv jejich vypovídací a užitná hodnota, protože rozsah a hloubka odborných komentářů a interpretací se spíše minimalizuje. S ohledem na časové možnosti je to vcelku pochopitelné. Zjednodušeně řečeno - o co více je zveřejňováno čísel, o to méně lze dohledat odborné komentáře a hodnocení. Důsledkem užití čísel v jejich úloze kvantitativních ukazatelů změn včetně užití ke srovnání mezinárodním (typu více, méně než v období předešlém či jinde), dochází stále častěji k dezinterpretaci v kvalitativní části statistik. Jako příklady všeobecně opakovaných a rozšířených zkreslení interpretací statistických dat až do nadnárodních hodnocení viz příklady uvedené v kapitole předchozí a dalších materiálech.⁸⁴

Za této situace navrhuji zkrátit každoroční zprávu o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti za rok, především část jejích příloh obsahujících statistické údaje. Část textová je v přijatelném rozsahu, ale přílohy by bylo vhodné snížit na nezbytné minimum – jen jako ilustraci textové části v dosud uplatňovaném rozsahu. Každoroční zhodnocení uplynulého období, s důrazem na nějaké dosud neznámé fenomény či očekávání a interpretaci větších změn, bych doporučovala publikovat ve zvláštní zprávě na internetových stránkách Policie ČR, tj. zpřístupnit toto hodnocení veřejnosti a médiím. A odkaz na ně by měly obsahovat i resortní statistiky na internetu již dostupné. Takovou úlohu by mohl plnit např. nedávno Policejním prezidiem navrhovaný čtvrtletník „Čtvrtletně o kriminalitě v ČR“ (připomínkovala jsem jeho obsah a zaměření), který byl velmi dobře, přehledně a srozumitelně uspořádán. Takže zprávu o bezpečnostní situaci by bylo možno zkrátit do podoby cca 60 stránek. V tabulkové části by stačil odkaz na statistiku na internetu.

V intervalu 3 nebo 4 nebo 5 let by bylo žádoucí zpracovat obsáhlejší, s důrazem na poznatky všech resortů, ale i dalších organizací – neziskových, nadnárodních, vědeckých apod., informaci (společenskou analýzu) o kriminalitě za stanovené delší časové období, včetně kriminologických závěrů z proběhlých změn i očekávaných úprav a opatření, vyhodnocení účinnosti navrhovaných opatření z minulého období atd. Tj. v rozsahu obsahu, o jaký se snažili již od dob 1. republiky odborníci z trestní justice, policie, kriminologie aj. Nebyla by to zpráva resortní, ale nadresortní, přesahující resortní zájmy s využitím vědeckých poznatků z jiných oborů. Měla by proto být zaštitěna ne konkrétním resortem, ale spíše pracovištěm akademickým – vysokou školou, vědeckým pracovištěm. Vyústěním by mohla být analýza a současně i syntéza poznatků srozumitelná širší odborné obci, ale užitečná i pracovníkům státní správy a pracovníkům resortů statistiky o kriminalitě zpracovávající. Optimální by bylo její publikování i v angličtině. Využitelná by byla pro mezinárodní jednání i vnitrostátní potřeby

⁸⁴ Nedostatečná či špatná interpretace statistik o kriminalitě se vyskytuje již léta a poukazy na ní též. Srov.: MAREŠOVÁ, A. Kriminální statistiky a práce s nimi z pohledu IKSP. In *Sborník přednášek a diskusních příspěvků ze semináře ke zprávám o bezpečnostní situaci*. Praha: MV sekce řízení a organizace, 1994, s. 17-28

včetně podkladů pro ČSÚ, studijní účely aj. Požadavek na takovou publikaci není objevný – objevuje se opakovaně vždy, když dochází k radikálním společenským změnám (viz předchozí kapitoly), ale zpravidla s normalizací nových společenských vztahů již nebývá naplněn. Byla by škoda nenaplnit tento požadavek na společenskou analýzu v dnešní době, kdy se globalizuje právo, působení policie, opatření proti rozšiřování kriminality apod. a statistické údaje tak získávají novou vypovídací hodnotu o charakteristikách jednotlivých zúčastněných zemí a především novou srovnávací hodnotu.

Stejně v dohledné době bude nutno sjednotit užívané pojmy – i s mezinárodním přesahem⁸⁵, oprostít se od úzkých resortních zájmů při zacházení se statistikami a především nezasahovat do metodiky statistik s cílem vylepšit obraz resortu na úkor snížení vypovídací hodnoty statistických údajů. Zjednodušit statistiky tak, aby základní údaje mohly mít jen jednu interpretaci a využití kriminálních statistik i jinými subjekty podporovat, nikoliv uplatňovat resortní patenty na správný výklad statistických dat.

⁸⁵ srov. např. Crime statistics-Yearly report on the implementation of the EU strategy to measure crime and criminal justice: An EU Action Plan 2006-2010 (COM2006-437). Poslední jednání pracovní skupiny Working Party on General Matters, including Evaluation proběhlo 1.2.2011

Závěr

Cílem práce bylo nejen popsat a zhodnotit existující systémy resortních statistik o kriminalitě, a to v jejich historickém vývoji a ukázat, že statistiky o kriminalitě a odborné komentáře k nim mají již letitou historii a jsou velmi zajímavé i pro dnešní pracovníky zabývající se kriminalitou, ale i upozornit, že v posledních cca 100 letech došlo v této oblasti k převratným změnám pouze v rychlosti zpracování dat, zejména po vstupu informačních technologií, nikoliv však ke zkvalitnění vypovídací hodnoty statistik.

To, že trestní legislativa je v pohybu, že v pohybu jsou i postoje příslušných resortů k jednotlivým kriminálním a jiným sociálně patologickým jevům, se odráží tu v kriminalizaci, tu v dekriminizaci stejných jevů. Na tento nekoordinovaný pohyb pak následně doplácí důvěryhodnost resortních statistik. Stále se mění názory na způsoby řešení dopravní a drogové problematiky, na sociálně patologické chování mládeže, na porušování předpisů v ekonomické oblasti (daňových, úvěrových, obchodních, ochranu značek, porušování autorských práv aj.), na trestní odpovědnost právnických osob atd. Několikrát byla zvýšena hranice škody způsobené trestnou činností odlišující určité trestné činy od korespondujících přestupků, diskutuje se o snížení věkové hranice trestní odpovědnosti atd. Současně se téměř každoročně výrazně mění nejen obsah, ale i metodika sběru a zpracování statistických dat. (A to jsem vynechala vliv sladování předpisů a opatření souvisejících s postupnou globalizací a sjednocováním norem v rámci EU apod. Např. v roce 2007 byl jak tr. zák., tak i tr. řád, novelizovány v souvislosti se vstupem ČR do Schengenského prostoru.) Zvláštní komentář si již dnes zaslouží narůst tzv. ohrožovacích deliktů, zatím značně kriminalizovaných, ale i dekriminizace mnoha jiných deliktů, radikalizace postupů proti latentní kriminalitě i „jen“ sociálně patologickým jevům a současně probíhající bagatelizace některých dříve závažných trestných činů atd.

Samostatnou kapitolou jsou právě probíhající společenské změny a jejich jen těžko odhadovatelný dopad na kriminalitu – jen tak mimochodem, lze např. již dnes odhadnout jaký v blízké budoucnosti bude mít dopad současný babyboom na kriminalitu žen, případně nezletilých, jak pozmění stav kriminality internetové obchodování včetně jeho mezinárodního rozměru, jak se projeví bouřlivý vývoj sociálních sítí, teritoriální rozšiřování terorismu, ale i válečných konfliktů atd.?

Dříve trendy kriminality, alespoň pro nejbližší období, byly vyjadřovány obvykle jednoduchých lineárním prodlužováním vývojové křivky kriminality za delší časový úsek (např. decénium), případně byly aplikovány různé složité matematické výpočty odhadující další vývoj jevu. Dnes to, s ohledem na výrazné kvalitativní změny v obsahu evidované trestné činnosti, nepadá v úvahu. Mechanické srovnání s minulým obdobím, provedené pouze porovnáním úrovně kriminality vyjádřené počtem evidovaných trestných činů nebo porovnáním různých indexů, vyjadřujících poměr těchto počtů k počtu obyvatel atd., poskytuje

zavádějící představu o sledovaném jevu. Tj. z křivky vývoje kriminality, tak jak je zpracovávána pro potřebu různých analýz, včetně hodnocení stavu bezpečnosti v ČR, nelze vyvodit závěr, zda kriminalita na našem území klesá či stoupá, ale jen zda dochází na sledovaném území ke zvyšování či poklesu evidovaných činů, trestných podle platného trestního zákona. A seriózní popis stavu kriminality může být proveden jen s odkazem na obsah platného trestního zákona, ale i trestního řádu a resortních předpisů určujících způsoby evidence trestných činů, včetně dalších statistických ukazatelů spojených s kriminalitou, a to jen za období jejich platnosti. Totéž platí i ve vztahu k počtu známých (stíhaných, obžalovaných, odsouzených, ale i vězněných) pachatelů.

Obecně lze o statistice říci (podobně jako se říká o demokracii), je to nejlepší z možných způsobů posuzování kvantitativních jevů, ale musí s ní být zacházeno s vědomím jejich možností a nedostatků a směřovat její užití ke společenskému prospěchu.

Za této situace kriminologie, jako věda o kriminalitě, věda multidisciplinární s interdisciplinárním přístupem ke zkoumanému jevu, nabývá mimořádného významu. Jen ona je schopná překonat mechanický přístup různých povrchních analýz zpracovávaných často se ve funkci měnícími ministerskými úředníky různých resortů pro potřeby praktické kriminální politiky. Měla by se proto stát základním nástrojem kriminální politiky, zejména při zpracování analýz společností ohrožujících sociálně patologických jevů motivovaných zkvalitněním trestněprávní kontroly kriminality.

SEZNAM ZKRATEK

1.SV – První světová válka

1. republika – První Československá republika

CIAP – Centrála informatiky a analytických procesů (Služby kriminální policie a vyšetřování)

ČR – Česká republika

ČSFR – Československá federální republika

ČSSR – Československá socialistická republika

ESSK – Evidenčně statistický systém kriminality

FMV – Federální ministerstvo vnitra

FS-VB-FKÚ – Federální správa Veřejné bezpečnosti – Federální kriminální ústředna

GP ČSSR – Generální prokuratura Československé socialistické republiky

IKSP – Institut pro kriminologii a sociální prevenci Praha

MSp – Ministerstvo spravedlnosti České republiky

MV ČR – Ministerstvo vnitra České republiky

MV-HS-VB - Ministerstvo vnitra – Hlavní správa Veřejné bezpečnosti

NSZ – Nejvyšší státní zastupitelství

OBP MV – Odbor bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra

PA ČR – Policejní akademie České republiky v Praze

PP ČR – Policejní prezidium České republiky

SR – Slovenská republika

STL – Statistický list trestní

TSK – Takticko statistická klasifikace

VS ČR – Vězeňská služba České republiky

VSZ – Vrchní státní zastupitelství

VÚSC – Vyšší územně samosprávné celky

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- AEBI, M.(ed.) *European sourcebook of crime and criminal justice statistics – 2006*. Den Haag: WODC.
- BLACK, D.J. Production of Crime Rates. *American Sociological Review*. 32,167,s.734.
- Crime statistics-Yerly report on the implementation of the EU strategy to measure crime and criminal justice: An *EU Action Plan 2006-2010* (COM2006-437).
- Declaration of the Dublin Conference on Organised Crime. Doc. 16302/03 CRIMORG 96 of 19. Dec 2003.
- European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics – 2010* (fourth edition). WODC 2010, ISBN 978-90-8974-299-5, 382 s.
- FLEGEL, J. Statistika je opravdu přesný souhrn nepřesných čísel. *Kriminalistický sborník*, červenec 1995, s. 275-279.
- GARLAND, D. *Of crimes and criminals: the development of criminology in Britain*. In MAGUIRE, M., MORGAN, R. REINER, R. (edd.) *The Oxford handbook of criminology*. Oxford: University Press 2002, s. 7-50.
- GRASSBERGER. Die Brandlegungskriminalität. Wien 1928. s. in Solnař, V.: *Zločinnost v zemích českých v létech 1914 – 1922*. Nákladem knihovny sborníku věd právních a státních, Praha 1931.
- HOEGEL. Die Grenzen der Kriminalstatistik. *Statistische Monatschrift*, N.F.XII.,1907, s. 383, o šetřeních omezených na menší území.
- HULMÁKOVÁ, J. In Kuchta, J., Válková, H. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 1.vydání, Praha:C.H.Beck, 2005, 123-150.
- HUNDÁK, Š. *Policejně-bezpečnostní situace a její analýza, identifikace a hodnocení*. PA, Praha 2002,131 s.
- INCIARDI, J.A. *Trestní spravedlnost*. Praha 1994: Victoria Publishing.
- JEHLE, J.-M. *Criminal Justice in Germany, Facts and Figures*. Federal Ministry of Justice, Berlin: Four Edition 2005, 67 s.
- JONES, S. *criminology*. Oxford 2006: Oxford University Press.
- KAISER G. *Kriminologie*. Praha: C.H.Beck. 1994.
- KALLAB, J. Dvě studie o významu kriminální statistiky pro reformu trestního práva. In *Sborník věd právních a státních*, ročník XIII, 1912-1913, sešit 1., vydal K.Kadlec v Praze v roce 1913, s.375, (první studie ve které autor pojednává o historii kriminální statistiky).
- KALLAB, J. Dvě studie o významu kriminální statistiky pro reformu trestního práva. in *Sborník věd právních a státních*, ročník XIII, 1912-1913, sešit 1., vydal K.Kadlec v Praze v roce 1913, s. 380-390 – druhá studie o metodice kriminální statistiky.
- KARABEC, Z. *Vývoj kriminality v ČSSR*. Praha: VÚK při GP ČSSR, 1973.
- KOHLRAUSCHER. Alkohol und Verbrechen. *Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft*, XXXII-1912, Böhnhoffer. Beruf und Alkoholdelikte, Monatschrift für Kriminalpsychologie und Strafrechtsreform, II-1906, Hoppe.Alkohol und Kriminalität aj.
- KUCHTA, J., VÁLKOVÁ, H. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 1.vydání, Praha:C.H.Beck, 2005, 125-130.
- KURY, H. Das Dunkelfeld der Kriminalität. Oder: Selektionsmechanismen und andere Verfälschungsstrukturen. *Kriminalistik*, Kriminalistikverlag Heidelberg, 2001, 2, s.74-84.
- KURY, H., ZAPLETAL, J. Kriminalita a její prezentace v médiích: zkušenosti (především)

- z Německa a České republiky. *Kriminalistika* 2002, č. 2, s. 92-107.
- KVAPIL, J., KOVAŘÍK, Z., VALERIÁN, L. Trestný čin vraždy z pohledu statistické analýzy. *Bezpečnostní teorie a praxe*, Sborník Policejní akademie ČR, 2, 2005, s. 75-93.
- MAGUIRE, M. *Crime statistics: the „data explosion“ and its implication*. In MAGUIRE, M., MORGAN., REINER, R. (edd.) *The Oxford handbook of criminology*. Oxford 2002: University Press, s. 322-375.
- MAŇÁK, Z. Údaje o poklesu kriminality je třeba hodnotit obezřetně. Změny tr. zákona a tr. řádu působící od 1.1.1994 promítající se do poklesu hodnot statistických údajů o trestné činnosti – 1. a 2. část. Úvahy nad statistikami o kriminalitě. Články zaslané autorem bez přesnění zda byly publikovány.
- MAREŠOVÁ, A. Kriminální statistiky a práce s nimi z pohledu IKSP in *Sborník přednášek a diskusních příspěvků ze semináře ke zprávám o bezpečnostní situaci*. MV sekce řízení a organizace, Praha 1994, s. 17-28.
- MAREŠOVÁ, A., MARTINKOVÁ, M *Informační podpora pro návrh informačních systémů za účelem předcházení trestné činnosti a odhalování latentní kriminality*. (VE20072007001)
- MAREŠOVÁ, A. Úvodní komentáře k ročence kriminality v letech 1994 – 2001. In *Kapesní ročenka kriminality*, Policejní prezidium, odbor systémového řízení a informatiky, 1995-2002.
- MAREŠOVÁ, A., CEJP., M., KARBAN, M., MARTINKOVÁ, M., VLACH, J.: *Analýza trendů kriminality v roce 2008*. Praha : IKSP 2009, s. 85-110.
- MARTINKOVÁ, M. *Zkušenosti obyvatel České republiky s některými delikty – výsledky viktimologického výzkumu*. IKSP, Praha 2007. 87 s.
- MUNCIE, J., MC LAUGHLIN, E. (edd.) *The problem of crime*. London 2001: Sage Publications.
- MUSIL, J. Respektuje český zákonodárce princip subsidiarity trestní represe? In *Aktuální problémy rekodifikace trestního práva hmotného*, Acta Universitatis Carolinae, IURIDICA 2/2007, s. 25-39.
- MUSIL, J. et al. *Kriminalistika*. Praha: C.H.Beck, 2004.
- NEWBURN, T. *Criminology*. Cullompton: Willan Publishing 2007.
- NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. Praha: Eurolex Bohemia, 2000.
- NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 3.vydání. Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2008, s.528.
- Österreichische Justiz-Statistik. *Ein Handbuch für die Justizverwaltung. Berichtsjahr 1912*, Wien 1915, Verlag der k.k.. Statistische Zentralkommission, 480 s.
- OTTŮV SLOVNÍK NAUČNÝ. Čechy- Danseur. (obyvatelstvo: morální statistika). Šestý díl. Sdružení pro Ottův slovník naučný. Paseka/ARGO 1997, s. 119-121.
- OTTŮV SLOVNÍK NAUČNÝ. Čechy- Danseur. Čechy (dějiny právní). Šestý díl. Sdružení pro Ottův slovník naučný. Paseka/ARGO 1997, s. 562-563
- Počet trestných činů majetkové kriminality v roce 2010, *SECURITY*, č. 99, s. 24, ISSN 1210-8723
- PROCHÁZKA, V. *Vývoj registrované kriminality v České republice po roce 1989*. Bakalářská práce, VŠ Karlovy Vary, obecně prospěšná společnost, právní specializace, 2007/2008, 105 s.
- PROTIVINSKÝ, M. Řízení policejní činnosti. *Kriminalistika* 1/2002, s. 53-58.
- REICHL, J. Boj o čárky. *Týden*, 4.11.2002, s. 24.
- REINER, R. *Media made criminality: the representation of crime in the mass media*. In MAGUIRE, M., MORGAN., REINER, R. (edd.) *The Oxford handbook of criminology*. Oxford 2002: University Press, s. 376-416.
- Rozvoj komplexní a soudržné strategie EU k mapování trestné činnosti a trestního soudnictví.

- Akční plán EU na období let 2006-2010*. Komise Evropských společenství, Brusel, 7.8.2006, KOM (2006) 437.
- SHERMAN, L.W., FARRINGTON, D., WELSH, B. et.al *Evidence-based crime prevention*. Abington: Routledge, 2002.
- SCHELLEOVÁ, I., SCHELLE, K. *Soudnictví (historie, současnost a perspektivy)*. Praha: EUROLEX BOHEMIA S.R.O, 2004, s. 97-158
- SOLNAŘ, V. *Zločinnost v zemích českých v létech 1914 – 1922*. Nákladem knihovny sborníku věd právních a státních, Praha 1931, 137 s.
- SRB, V. *1000 let obyvatelstva Českých zemí*. Karolinum. 2004, ISBN 80-246-0712-3, s. 101
Statistické ročenky ČR. Český statistický úřad, 1990-2008.
- ŠMAUSOVÁ, G. Kritická kriminologie. *Kriminalistika* 3/1993, s. 225 – 234.
- The Hague Programme: Strengthening Freedom, Security and Justice in the European Union*. OJ C 53 of 3.3.2005, p.1.
- TOMÁŠEK, J. *Úvod do kriminologie (Jak studovat zločin)*. Praha: Grada Publishing 2010, 216 s.
- TREADWELL, J. *Criminology*. London: Sage 2006
- Trestní statistika z Čech, Moravy a Slezska v letech 1919 – 1922. *Československá statistika – svazek 25, řada V*. Trestní statistika, sešit 2. Státní úřad statistický – knihkupectví Bursík a Kohout v Praze, Melantrich, Praha 1925.
- Trestní statistika z republiky československé v letech 1923 – 1927. *Československá statistika – svazek 49, řada V*. Trestní statistika, sešit 3. Státní úřad statistický – v komisi – knihkupectví Bursík a Kohout, Politika, Praha 1931, 400 s.
- Trestní statistika republiky Československé za léta 1928 –1931. *Československá statistika – svazek 139, řada V*. Trestní statistika, sešit 4. Státní úřad statistický – v komisi knihkupectví Bursík a Kohout, Melantrich 1937.
- VÁCHA, M. K hodnocení údajů policejní statistiky. *Kriminalistický sborník* 3/2003, s. 44-48.
- VLČEK, E. *Dějiny trestního práva v Českých zemích a v Československu*. Brno: Masarykova univerzita, 1993
- WALKER, A., KERSHAW, C., NICHOLAS, S. *Crime in England an Wales 2005/06*. Home Office Statistical Bulletin 12/06. London: Home Office.
- WALKLATE, S. *Understanding criminology: current theoretical debates*. Maidenhead: Open University Press, 2007.
- WALMSLEY, R. *World prison population list (eighth edition)*. London: International Centre for Prison Studies 2009.
- Why Are Crime Rates Falling (or Are They)? European Society of Criminology*, vol.9, No.1 April 2010, s.3-19
- WOOD, L. *Why public opinion of the criminal justice systém is important*. In WOOD, J., GANNOT, T. (edd.) *Public opinion and criminal justice*. Cullopton: Willan Publishing 2009, s. 33-48
- ZAPLETAL, J. aj. *Kriminologie*. I.díl obecná část. Praha: Policejní akademie ČR, 2000.
- ZAPLETAL, J. aj. *Aktualizace statistických údajů o kriminalitě*. Praha: Policejní akademie ČR, 2003.
- Zprávy o bezpečnostní situaci v České republice od roku 1993 a Zprávy o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky v roce (ve srovnání s rokem předchozím) až do roku 2010*. MV ČR.
- Zprávy o činnosti státního zastupitelství za rok...*(od roku). Nejvyšší státní zastupitelství, Brno.
- Zprávy o situaci v oblasti veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti v působnosti Krajského ředitelství policie Ústeckého kraje v ... (za poslední 4 roky)*.
- Zu den Streifragen der Kriminalstatistik, *Monatsschrift für Kriminalpsychologie*, XI. (1914-

1918), s. 288 in Solnař, V. *Zločinnost v zemích českých v letech 1914 – 1922*. Nákladem knihovny sborníku věd právních a státních, Praha 1931.

Internetové odkazy

www.mvcr.cz

www.minv.sk

<http://portal.justice.cz>

www.kriminologie.cz

RESUMÉ

Resortní statistiky o kriminalitě v ČR jsou prezentovány a jejich správnost garantována zpravidla 2 resorty: 1) Ministerstvem vnitra ČR, konkrétně Policií ČR a 2) Ministerstvem spravedlnosti, konkrétně státními zastupitelstvími a soudy. V rámci obou resortů existují vlastní systémy sběru dat, jejich zpracování, a využívání jak pro vlastní činnost, tak i s cílem poskytovat informace o kriminalitě v širších souvztažnostech. Informační systémy obou resortů poskytují každoročně státní administrativě prostřednictvím MV ČR Zprávu o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky. Ta situaci hodnotí především podle statistických údajů o kriminalitě poskytnutých jmenovanými resorty, a to za uplynulý rok ve srovnání s rokem předchozím a na základě zhodnocení celkového vývoje stavu a struktury kriminality na území ČR v posledních cca 5 letech. Oba resorty však popisují stav, strukturu a dynamiku kriminality v hodnoceném období jen za základě údajů jim dostupným, tj. situace v ČR je popisována jen statistickými údaji o kriminalitě resortními statistikami evidované a o fyzických osobách pachatelů trestných činů, které byly vyšetřovány, trestně stíhány, obžalovány, odsouzeny, tj. které byly orgány činnými v trestním řízení jako pachatelé identifikováni.

Jedním z cílů předkládané práce je zpřístupnit pracovníkům policie, ale i pracovníkům dalších orgánů činných v trestním řízení a studentům Policejní akademie a dalším zájemcům, hlubší, především kriminologický (a kritický) pohled na data o kriminalitě, t.č. jednotlivými orgány činnými v trestním řízení prezentovaná. Dále poskytuje analytický pohled na informace, které byly o kriminalitě v ČR oficiálně déle než 100 let (s výjimkou období okupace) zveřejňovány. Současně je přehledem o historickém vývoji zpracování statistických dat o kriminalitě a jejich výkladu.

Klade otázky, zda jsou základní argumenty používané v oficiálních dokumentech a které vycházejí jen ze statistických údajů zpracovávaných policií a trestní justicí o jimi evidovaných trestných činech, správné, anebo zapomínají uvádět i další okolnosti, které obecně uznávaný pohled na trendy kriminality posledních let mohou pozměnit? Nechybí mezi těmi všemi, jako argument užitými čísla, další důležité informace o kriminalitě, změnách jejího obsahu a struktury, obecných zákonitostech ovlivňujících její úroveň i vývoj, o charakteristikách jejích pachatelů? O čem všem vlastně statistická data zpracovávaná v resortech MV a MSp poskytovaly a poskytují informace? Mění se jejich vypovídací hodnota v čase nebo jsou srovnatelná? Jakou mají skutečnou vypovídací hodnotu o jevu, k jehož interpretaci jsou využívány především? Mají resortní statistiky vypovídací hodnotu při srovnání úrovně kriminality v ČR a v jiných státech.

V první kapitole je uveden obsah základních pojmů užívaných pro zhodnocení kriminality, jako jsou stav, struktura, dynamika kriminality. Co je to index kriminality atd.

Druhá kapitola podrobně seznamuje s výsledky analýzy dostupných materiálů o kriminalitě od dob konce Rakousko-Uherska, přes období 1. republiky, období po roce 1946 až do roku 1974.

Ve třetí kapitole jsou popsány a analyzovány statistiky kriminality zpracovávané v resortu MV ČR (konkrétně kriminální policií), a to od roku 1974 do roku 2010 a jejich využívání ve Zprávě o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky. Současně je v této kapitole obsažen návrh na způsob získání informací o latentní kriminalitě (dosud nezmapované, neevidované a proto resortními statistikami nezohledňované části skutečné, existující kriminality), a to s využitím viktimologického šetření.

Čtvrtá kapitola obsahuje obdobný náhled na statistiky kriminality zpracovávané v resortu Ministerstva spravedlnosti ČR a popis kriminality ve zprávách o činnosti státních zastupitelství.

V páté kapitole jsou shrnuty klady a zápory současného způsobu hodnocení kriminality v ČR s využitím resortních statistik.

Šestá kapitola obsahuje souhrn předchozích kapitol a návrhy na možné další využití resortních statistik. Je v ní zpřesněn návrh na získávání informací o latentní kriminalitě.

Obr. 1 Členění resortních statistik

Obr. 2 Rozdělení kriminality na evidovanou a latentní

ABSTRACT

Marešová, Alena: Departmental statistics - basic sources of information on crime in the Czech Republic

As a rule, two departments present departmental statistics on crime in the Czech Republic (“CR”) and guarantee their accuracy: 1) the Ministry of the Interior of the CR, specifically the Police of the CR and 2) the Ministry of Justice, specifically state prosecutors and courts. Within both departments, there exist separate systems for data collection, compilation and use for internal activity with the objective of providing information on crime in the broader relationship. Each year, the information systems of both departments provide to state administration, by means of the MI CR, a Report on Public Order and Internal Security in the Czech Republic. This situation is mainly assessed based on statistical data on crime provided by the aforementioned departments for the elapsed year in comparison with the year prior to that, and based on an assessment of the overall development of the status and structure of crime in the CR within roughly the past five years. However, both departments describe a status, structure and dynamics of crime in the assessed period only on the basis of the data available to them, i.e. the situation in the CR is only described by statistical data on crime by registered departmental statistics and on natural persons, perpetrators of crimes, who were investigated, criminally prosecuted, accused, convicted, i.e. identified as perpetrators by agencies active in criminal proceedings.

One of the objectives of the presented work is to make accessible to police and to other agencies active in criminal proceedings and students of the State Police Academy and other interested parties, a deeper, mainly criminological (and critical) view of the data on crime, presented at this time by individual agencies active in criminal proceedings. It further provides an analytical view of information on crime in the CR published officially for over 100 years (except during the occupation). It is also an overview of the historical development of compiling statistical data on crime and its interpretation.

It asks whether the basic arguments used in official documents, and which are derived solely from statistical data compiled by the police and criminal justice authorities on their registered crimes, are correct, or have they forgotten to state other circumstances that may alter the generally recognized view on crime trends in recent years? Is other information missing amongst all information, as an argument of the utilized numbers, on crime, on changes to its content and structure, on general laws affecting its level and development, or on characteristics of its perpetrators? What information has the statistical data compiled in the departments MI and MJ actually provided in full? Does its explanatory value change over time or is it comparable? What true explanatory value does the data have regarding a phenomenon, for which it is chiefly used for interpretation? Do departmental statistics have any explanatory value for comparing the level of crime in the CR with that of other countries?

The first chapter contains a list of basic terms used for assessing crime, such as status, structure, and dynamics of crime. What a crime index is, etc.

The second chapter expresses in detail the results of an analysis of available materials on crime from the end of the Austro-Hungarian Monarchy, through the period of the First Republic, and the period after 1946 up to 1974.

The third chapter describes and analyzes crime statistics compiled in the department Ministry of the Interior of the CR (specifically criminal police), from 1974 to 2010, and their use in the Report on Public Order and Internal Security in the Czech Republic. Along with this, the chapter also contains a proposal for a way of gaining information on latent crime (yet unmapped, unregistered and thus parts of true existing crime not taken into account by the department statistics), using a victimology investigation.

The fourth chapter provides similar insight into crime statistics compiled in the department Ministry of Justice of the CR, and a description of crime in reports on the activities of state prosecutors.

The fifth chapter summarizes the positive and negative aspects of the current method of assessing crime in the CR while using departmental statistics.

The sixth chapter contains a summary of the previous chapters, and proposals for further use of departmental statistics. It contains a specified proposal for gaining information on latent crime.

Figure 1 Breakdown of departmental statistics

Figure 2 Specification of registered crime and latent crime

Translated by: Marvel s.r.o.

Sbírka zákonů a nařízení státu československého.

Částka 68.

Vydána dne 25. července 1922

Obsah: 198. Nařízení o evidenci soudních provinilců a sbírání dat pro účely kriminální statistiky.

198.

Nařízení vlády republiky Československé ze dne 14. července 1922 o evidenci soudních provinilců a sbírání dat pro účely kriminální statistiky.

Na základě čl. IX. uvoz. zák. k trestnímu řádu ze dne 23. května 1873, č. 119 ř. z., § 24 zákona ze dne 17. října 1919, č. 562 Sb. z. a n., § 18 zákona ze dne 19. prosince 1919, č. 663 Sb. z. a n., § 8 zákona ze dne 21. března 1918, č. 108 ř. z., § 495 voj. tr. ř. z 5. července 1912, č. 131 ř. z., § 26 zák. čl. XXXIV : 1897, § 495 zák. čl. XXXIII : 1912, § 69 branného zákona z 19. března 1920, č. 193 Sb. z. a n., a po slyšení státní rady statistické se nařizuje:

I.

Trestní listy, sčítací trestní listy a zprávy.

§ 1.

O každém odsouzení trestním soudem občanským nebo vojenským pro zločin, přečin neb přestupek, vyjímajíc trestné činy důchodkové, budiž bezodkladně, jakmile rozsudek (trestní příkaz) nebude právní moci, vyhotoven trestní list a sčítací list.

V případech § 7, odst. 2., zákona ze dne 17. října 1919, č. 562 Sb. z. a n., budiž vyhotoven trestní list a sčítací trestní list, jakmile nabude právní moci usnesení, jímž bylo rozhodnuto o podmíněném odsouzení.

Trestní list a sčítací trestní list vyhotoví na základě spisů úředník (důstojník) soudní kanceláře za dohledu předsedy nebo referenta senátu (soudce), jenž jej podepíše.

Pro každého odsouzeného buď vyhotoven zvláštní trestní list a zvláštní sčítací trestní list. Je-li odsouzený cizím státním občanem, buď vyhotoven trestní list dvojmo. Vyhotovení určené pro cizinu buď kromě toho opatřeno soudním razítkem.

§ 2.

Orgány bezpečnostní (četnictvo), jakož i velitelé vojenských útvarů jsou povinni v trestním oznámení uvést podle možnosti veškerá data, potřebná k úplnému a přesnému vyhotovení trestního listu a sčítacího trestního listu. Pokud se tak nestalo, postarejtež se soudy bez konání rozsáhlých šetření, pokud možno, o jich zjištění. To platí zvláště o zjišťování totožnosti odsouzeného a o tom, jak se jeho příjmení správně píše.

Trestní listy a sčítací trestní listy nutno vyhotovovati pouze na úředních vzorcích (vzorec I, II) podle přiloženého poučení (příloha A) inkoustem nebo psacím strojem v jazyku státním.

§ 3.

Trestní list a sčítací trestní list budiž bez přípisu zaslán ihned příslušnému úřadu rejstříku trestů (§ 14); že se tak stalo, budiž ve spisu krátce vyznačeno. Úřad rejstříku trestů naloží s nimi podle ustanovení §§ 16 a 18.

Úřadu tomu budou dodány i zprávy o potrestání zdejších občanů v cizině.

Soudy vojenské mohou v případě mobilizace zaslati trestní listy a sčítací trestní listy až po demobilizaci.

Druhé vyhotovení trestního listu o odsouzení cizího státního občana budiž zasláno příslušnému úřadu rejstříku trestů v cizině podle pravidel o právních stycích s cizinou.

§ 4.

Každé právoplatné odsouzení nepodmíněné a podmíněné odsouzení po nařízení výkonu trestu (§ 9 zákona ze dne 17. října 1919, čís. 562 Sb. z. a n.), s výjimkou odsouzení pro trestné činy proti bezpečnosti cti, oznámí soud prostým opisem trestního listu politickému úřadu první stolice (administrativní vrchnosti první stolice) a četnické stanici, v jejichž obvodě leží rodiště odsouzeného.

Leží-li rodiště odsouzeného v obvodu státního policejního úřadu, budiž zaslán opis trestního listu pouze tomuto úřadu; narodil-li se však odsouzený v cizině, nebo nelze-li jeho rodiště zjistiti, policejnímu ředitelství v Praze.

Politický úřad první stolice (státní policejní úřad) zaznamená odsouzení ve svých záznamech a zašle trestní listy osob vojenských mimo činnou službu, odsouzených občanským soudem trestním k trestu na svobodě (zařazení do trestního pracovního oddílu), domovskému doplňovacímu velitelství za účelem záznamu v evidenci a vyrozumění příslušného kmenového tělesa.

Četnická stanice zaznamená odsouzení ve svých záznamech a postoupí trestní list obci rodiště odsouzeného.

Politický úřad první stolice (státní policejní úřad) a obec rodiště odsouzeného jsou povinny sděliti za účelem vydání vysvědčení zachovalosti politickému úřadu první stolice (státnímu policejnímu úřadu) a obci bydliště a domovské příslušnosti odsouzeného na požádání veškeré záznamy o předchozích odsouzeních, pokud nebyla odčiněna.

§ 5.

Byla-li v rozsudku vyslovena přípustnost policejního dohledu, odevzdání do donucovací pracovny nebo polepšovny, budiž opis trestního listu zaslán politickému úřadu první stolice (státnímu policejnímu úřadu), v jehož obvodě má soud své sídlo, a vyslovení přípustnosti těchto opatření buď na trestním listu zvláště nápadně vyznačeno.

V těchto případech buďtež k trestnímu listu připojeny i případné listiny o státní a domovské příslušnosti odsouzeného, a jde-li o rozsudek, jímž byla vyslovena přípustnost dodání do donucovací pracovny nebo polepšovny, i lékařský nález o jeho schopnosti k zadržení v ústavě.

Bylo-li proti rozsudku, jímž byla vyslovena přípustnost shora uvedených opatření, užito opravného prostředku, staniž se toto sdělení ihned s poznámkou, že rozsudek nenabyl moci práva, a pravoplatnost rozsudku budiž oznámena dodatečně.

§ 6.

Jde-li o výkon trestu žaláře (káznice), připojí soud (státní zastupitelství) nařizující výkon trestu k tomuto výměru opis trestního listu, jež založí ředitelství (velitelství) trestnice [správa (velitelství) věznic] do osobních spisů trestancových.

§ 7.

Okresní soudy a správy občanských trestnic (věznic) oznámí nastávající propuštění osob, proti nimž je možno podle § 1 zákona ze dne 27. června 1871, č. 88 ř. z., uznati na postrk, úřadu postrkovanému (§§ 5 a 6 tohoto zákona), a to nejméně tři měsíce před ukončením trestu, a nepřesahuje-li trest tři měsíce, ihned, a to s případnými listinami uvedenými v § 5, odst. 2.

Na území Slovenska a Podkarpatské Rusi učiní okresní soudy a správy občanských trestnic (věznic) totéž oznámení úřadu postrku (§ 12 nařízení ministerstva vnitra ze dne 14. února 1885, č. 9389), uznal-li soud na vypovězení osoby podle § 9 zák. čl. XXI z roku 1913.

§ 8.

Má-li odsouzení za následek ztrátu volebního práva do obcí, budiž opis trestního listu zaslán též obci bydliště odsouzeného.

Obec bydliště vede o těchto osobách záznam, v němž vyznačí též konečný dne ztráty volebního práva a do něhož mohou nahlížeti všichni, kdož oprávněni jsou k námitkám proti stálým seznamům voličským podle § 10 zákona ze dne 19. prosince 1919, č. 663 Sb. z. a n.

Při změně bydliště uvědomí obecní úřad novou obec bydliště odsouzeného.

§ 9.

Politické úřady první stolice jsou povinny oznamovati neprodleně příslušnému úřadu rejstříku trestů povolenou změnu jména osob soudně odsouzených, jakož i zjištění, že jméno nebo rodiště odsouzeného bylo dříve udáno nesprávně.

Posléze uvedenou povinnost mají i soudy, jež podají o tom zprávu též místům uvedeným v § 4.

§ 10.

Soudy [státní zastupitelství, ředitelství (velitelství) trestnic] jsou povinny podati příslušnému úřadu rejstříku trestů zprávu

1. o dodatečně zjištěné neúplnosti nebo nesprávnosti zápisu o předchozích odsouzeních;

2. o změnách nastavších v zápisech o předchozích odsouzeních

a) v obnoveném trestním řízení (§§ 352 až 363 tr.ř., §§ 445 až 462 uh.tr.ř., §§ 386 až 401 voj.tr.ř.),

b) rozhodnutím nejvyššího soudu (nejvyššího vojenského soudu) o zmateční stížnosti k zachování zákona (oprávněném prostředku pro zachování právní jednotnosti) podle § 33 tr. ř., §§ 442, 443 uh. tr. ř., §§ 376-378 voj. tr.ř.,

c) uložením úhrnného trestu (§ 104 uh. tr. z. a §§ 517, 518 uh. tr. ř.) a rozhodnutím soudu podle § 410 tr. ř. (§ 424 voj. tr. ř.),

d) výrokem soudu o odčinění odsouzení,

e) rozhodnutím presidenta republiky, jímž byl trest (zbytek trestu) prominut, zmírněn nebo změněn nebo odsouzení odčiněno.

V případech 2. a)-c) budiž podána zpráva opisem rozhodnutí soudu (bez důvodů) s poukazem na zápisy, jichž se rozhodnutí týká nebo na jichž místo nastupuje, v případech 2. d) a e) na vzorci III.

Je-li vyhotoviti o opětném odsouzení podle § 1 nový trestní list a sčítací trestní list, budiž v něm poukázáno na rozsudek, na jehož místo nastupuje.

§ 11.

Úředník (důstojník) kanceláře, vedoucí seznam podle §§ 9 a 17 nařízení vlády ze dne 11. listopadu 1919, č. 598 Sb. z. a n., podá příslušnému úřadu rejstříku trestů ihned zprávu o výroku o podmíněném propuštění z trestu (na vzorci III), o nařízení výkonu trestu podmíněně odloženého a o odvolání podmíněného propuštění z trestu (na vzorci IV); odeslání zprávy ve spise vyznačí.

Témuž úřadu podá na vzorci IV zprávu soud (úřad), nařizuje-li výkon trestu (zbytku trestu) milostí podmíněně prominutého proto, že odsouzený podmínky nesplnil.

Opisy zpráv podávaných na vzorci III buďtež zaslány, pokud nejde o trestné činy proti bezpečnosti cti, místům uvedeným v § 4, jež naloží s nimi podle ustanovení § 4.

Opisy zpráv podávaných na vzorci III a IV buďtež ukládány v pořadí čísel a zasílány přímo státnímu úřadu statistickému hromadně vždy 1. ledna, 1. dubna, 1. července a 1. října. Témuž úřadu buďtež zaslány ve stejných lhůtách po provedení zápisu v rejstříku trestů zprávy uvedené v § 10, č. 2. a) – c).

§ 12.

Jedno vyhotovení zatykače (§416 tr.ř., § 95 instr. pro soudy trestní, §§ 469-476, 515, 560 uh.tr.ř., §§ 428, 429 voj.tr.ř.) budiž zasláno příslušnému úřadu rejstříku trestů. V důležitých případech lze oznámiti i vydání popisu osoby.

Odvolání zatykače (popisu osoby) budiž s udáním místa nového známého bydliště nebo vazby osoby stíhané taktéž oznámeno úřadu rejstříku trestů, jemuž byl zatykač zaslán.

II.

Rejstřík trestů a úřad rejstříku trestů.

§ 13.

Rejstřík trestů jest rozdělen ve tři oddíly, do nichž uloží se v abecedním pořadu srovnané:

odděl. A.: trestní listy (§§ 1, 17) o nepodmíněném odsouzení a zatykače,

odděl. B.: trestní listy (§§ 1, 17) o odsouzení podmíněném a zprávy o podmíněném propuštění z trestu,

odděl. C.: vyřazené trestní listy o odsouzení podmíněném a odsouzení odčiněném.

§ 14.

Státní zastupitelství je úřadem rejstříku trestů pro ty, kdož se v jeho obvodě narodili.

Pro ty, kdož se narodili v cizině nebo jichž rodiště nelze zjistiti, vede odděleně rejstřík trestů státního zastupitelství v Brně.

Odsouzení cikánů zapisují se jak do obecně příslušného rejstříku trestů (odst. 1. a 2.), tak i do zvláštního ústředního rejstříku trestů cikánů, který vede státní zastupitelství v Brně pro území celé republiky.

§ 15.

Rejstřík trestů u státního zastupitelství vede a zprávy z něho podává úředník kanceláře pod dozorem státního zástupce, jenž rozhoduje v případech pochybných.

Příchod žádostí o výpis z rejstříku trestů, jakož i příchod trestních listů a zpráv se nikam nezapisují. Totéž platí i o odesílání výpisů z rejstříku trestů a zpráv, jež se děje bez přípisu, ale s vrácením dožadání soudu (úřadu) za výpis.

§ 16.

Úřad rejstříku trestů srovná došlý trestní list a zprávu o potrestání v cizině se všemi v oddělení A. a B. rejstříku trestů již uloženými zápisy, týkajícími se téhož odsouzeného.

Vzejde-li pochybnost o totožnosti odsouzeného, poznamená se vztah na všech trestních listech a zprávách. Byla-li pochybnost později odstraněna, škrtně se tato poznámka.

O každé osobě vede úřad rejstříku trestů v oddělení A. jen jeden trestní list. Je-li v oddělení A. rejstříku trestů pro tutéž osobu již trestní list uložen, zapíše se trest, uvedený na přední stránce tohoto listu, do seznamu předchozích trestů a nový trestní list spojí se s prvním trestním listem. Tak postupuje se při všech postupem času došlých listech; vždy zůstane v rejstříku jen první a nejnovější list, a ten, jenž tomuto předcházel, se vyřadí.

§ 17.

Na základě zprávy o potrestání v cizině budiž vyhotoven úřadem rejstříku trestů trestní list a sčítací trestní list.

S trestním listem naloží se podle předpisu o ukládání trestních listů (§ 16); jeho opis zašle se místům uvedeným v § 4, pokud nejde o trestný čin proti bezpečnosti cti.

§ 18.

Úřad rejstříku trestů doplní na základě dosavadních záznamů o trestech údaje o zpětnosti ve sčítacích trestních listech jemu zaslanych (§ 3) i jím vyhotovených (§ 17) a zašle sčítací listy ve lhůtách stanovených § 11, posl. odst., hromadně Státnímu úřadu statistickému.

§ 19.

Zjistí-li úřad rejstříku trestů při srovnávání trestního listu s dosavadními záznamy, že odsouzení předcházel trest

vyklučující podmíněné odsouzení podle § 2 zákona ze 17. října 1919, č. 562 Sb. z. a n., oznámí to ihned s výpisem z rejstříku trestů soudu vynesšímu rozsudek.

Dojde-li v době zkušební nový trestní list, žádost trestního soudu o výpis z rejstříku trestů, zatykač, nebo zjistí-li úřad rejstříku trestů, že trestný čin byl spáchán v době zkušební, zpraví o tom soud, jenž vynesl rozsudek podmíněný nebo uložil trest podmíněnou milostí prominutý, neb komisi jež povolila podmíněné propuštění z trestu.

§ 20.

Uložení zatykače budiž oznámeno všem soudům (úřadům), které již před tím zaslaly nebo později zašlou zatykač, požádají o výpis z rejstříku trestů neb zašlou trestní list.

Soudu (úřadu), uloživšímu zatykač, budiž rovněž oznámeno uložení jiných zatykačů, příchod žádostí za výpis z rejstříku trestů nebo trestních listů.

Každé zjištění bydliště (místa vazby) oznámí úřad rejstříku trestů soudům (úřadům), které zatykače uložily.

Tato oznámení dějí se stručným přípisem.

Odvolané zatykače buďtež vyřazeny a zničeny.

§ 21.

Dojde-li úřadu rejstříku trestů zpráva, že byl nařízen výkon trestu podmíněně odloženého, uloží trestní list z oddělení B. do oddělení A. podle předpisů o ukládání trestních listů (§ 16).

Dojde-li zpráva o odvolání podmíněného propuštění, vyřadí a zničí jak původní zprávu o povolení podmíněného propuštění, tak i o jeho odvolání.

Dojde-li zpráva o nařízení výkonu trestu (zbytku trestu) podmíněnou milostí prominutého, poznamená to opět u dotyčného záznamu trestního listu.

§ 22.

O opravách v záznamech rejstříku trestů na základě zpráv v §§ 9 a 10 uvedených platí tato ustanovení:

1. Při povolené změně jména, jakož i jde-li o potrestání pod nepravým jménem, budiž změna v trestních listech provedena, tyto pod novým jménem zařazeny, a na původní místo buď uložen list s odkazem na nové uložení. Zároveň buďtež uvědomeny

soudy, které vynesly jiné zaznamenané rozsudky, aby nové jméno zanesly do seznamu jmen, změnu jména u starého zápisu vyznačily a oznámení založily do spisů;

2. Zjistí-li se dodatečně jiné rodiště, budiž trestní list opraven a postoupen příslušnému úřadu rejstříku trestů se stejným odkazem na nové uložení;

3. trestní listy osob zemřelých buďtež vyřazeny a zničeny;

4. neúplné záznamy buďtež doplněny, nesprávné opraveny;

5. byl-li odsouzený v obnoveném trestním řízení či rozhodnutí o zmateční stížnosti k zachování zákona (opravném prostředku pro zachování právní jednotnosti) osvobozen, budiž záznam tohoto odsouzení škrtnut, a nejsou-li jiná odsouzení zaznamenaná, trestní list vyřazen a zničen;

6. byl-li odsouzený v obnoveném trestním řízení znovu odsouzen, byl-li uložen trest úhrnný, byl-li trest podle § 410 tr.ř. (§ 424 voj. tr.ř.) zmírněn, nebo byl-li rozhodnutím nejvyššího soudu (nejvyššího vojenského soudu) (č.5.) uložen nový trest, budiž změna v záznamech odsouzení, na jichž místo nový nebo úhrnný trest nastupuje, provedena, a došlo-li v obnoveném řízení k odsouzení podmíněnému, budiž dotýčný záznam škrtnut a nový trestní list uložen do oddělení B.;

7. bylo-li odsouzení výrokem soudu nebo rozhodnutím presidenta republiky odčiněno, budiž příslušný záznam škrtnut, a neobsahuje-li trestní list jiných odsouzení, budiž přeřazen do oddělení C. rejstříku trestů;

8. byl-li trest (zbytek trestu) rozhodnutím presidenta republiky prominut, zmírněn nebo změněn, budiž to poznačeno, a stalo-li se tak pod podmínkou, budiž i to zaznamenané. To platí i pro případ, že udělení amnestie stalo se generelně.

U každé změny poznačiti jest jméno soudu (úřadu), den a číslo rozhodnutí, podle něhož byla provedena. U generelní amnestie buď uvedeno datum rozhodnutí presidenta republiky s poznámkou V. A.

§ 23.

Výpis z oddělení A. rejstříku trestů lze vydati soudům a těm veřejným úřadům, jimž jest svěřena správa trestní a bezpečnostní nebo výkon trestu. O tom, má-li jiným veřejným úřadům z důležitých důvodů býti vydán výpis z rejstříku trestů, rozhoduje státní zástupce, jenž v těchto případech výpis podpisuje.

Výpis z oddělení B. a C. rejstříku trestů lze vydati jen podle ustanovení § 9, odst. 3., zákona ze 17. října 1919, č. 562 Sb. z. a n.

Podle týchž ustanovení lze vydati výpis z rejstříku trestů i cizím soudům a státním úřadům, při čemž buď šetřeno pravidel o právních stycích s cizinou.

Pokud jde o žádosti osob soukromých za výpis z rejstříku trestů nebo o potvrzení, že o nich není záznamu v rejstříku trestů, lze je vydati pouze žadateli (zákonnému zástupci) o jeho vlastní osobě. Takový výpis musí býti opatřen podpisem státního zástupce a razítkem úřadu.

§ 24.

Výpis z rejstříku trestů budiž vyhotoven neprodleně buď na vzorci trestního listu nebo na vyřazeném trestním listu a opatřen nápisem „Výpis z rejstříku trestů“.

Kratší seznamy trestů, jakož i zprávy negativní možno podati – nejde-li o případ § 23 posl. odst. – na žádosti samé.

Škrtnuté záznamy o předchozích odsouzeních nesmí býti do výpisu z rejstříku trestů pojímány.

Záznamy o odsouzeních pro trestné činy proti bezpečnosti cti smějí býti pojaty pouze do výpisu vydávaných soudům.

§ 25.

Úplný výpis z rejstříku trestů lze nahraditi tímto způsobem:

1. Má-li soud výpis z doby nepřilíš minulé nebo jedná-li se jen o zjištění, zda podmíněně odsouzený nedopustil se v době zkušební nového trestného činu, lze zaslati výpis k doplnění;

2. obsahuje-li trestní oznámení seznam předchozích trestů a nalézá-li se v místě soudu úřad rejstříku trestů, lze je předložití krátkou cestou k přezkoumání a doplnění;

3. nežádá-li soud ve věcech přestupkových (soud brigádní) z důvodu vyšší zákonné sazby na trestný čin opěťovaný nebo z jiného důvodu úplného výpisu z rejstříku trestů, lze se omeziti na udání, kolikrát bylo vysloveno odsouzení pro zločin, přečin a přestupek.

§ 26.

Soudy a úřady veřejné žaloby mohou žádati za výpis z cizího rejstříku trestů u úřadu

cizího, vedením rejstříku trestů pověřeného, šestřice pravidel o právních stycích s cizinou.

Odepře-li cizí úřad takové žádosti vyhověti, budiž o tom podána zpráva ministerstvu spravedlnosti (ministerstvu národní obrany).

§ 27.

Rejstřík trestů budiž každá tři léta prohlédnut, při čemž buďte

1. trestní listy osob starších 80ti let, pokud není vyčkati uplynutí doby zkušební, vyřazeny a zničeny;

2. zatykače starší tří let vráceny soudu (úřadu), jenž je uložil; uložení může však býti obnoveno;

3. trestní listy osob podmíněně odsouzených buďtež, uplynul-li od konce roku, v němž skončila doba zkušební, kalendářní rok, aniž došla zpráva, že nařízen byl výkon trestu, přeřazeny do oddělení ., nestalo-li se tak příležitostně již dříve;

4. trestní listy obsahující jediné odsouzení buďtež za podmínek § 4, odst. 2., zákona z 21. března 1918, č. 108 ř.z., přeřazeny do oddělení C.

III.

Evidence a statistika výkonu trestů

a) na svobodě:

§ 28

Současně s vyhotovením trestního listu o odsouzení nepodmíněném vyhotoví úředník (důstojník) soudní kanceláře útržkový evidenční list o výkonu trestu (vzorec V).

Při odsouzení podmíněném a podmíněném propuštění z trestu stane se tak až po nařízení výkonu trestu (zbytku trestu).

Jde-li o výkon trestu uloženého pro zločin nebo jde-li o ztrátu volebního práva do obcí, vyhotoví se další potřebný počet výtisků evidenčního listu (§ 30 odst. 2., č. 2., § 31 odst. 1., č. 2.).

§ 29.

Útržek A. v jednom vyhotovení zašle státnímu zastupitelství (vojenskému prokurátorovi, funkcionáři vojenského prokurátora), v jehož obvodě leží sídlo soudu.

Státní zastupitelství (vojenský prokurátor, funkcionář vojenského

prokurátora) uschová útržky A. v číselném pořadí a postará se stálými prohlídkami jich o to, aby ve výkonu trestu nenastaly průtahy.

Nedojde-li z některého z důvodů v § vytčených nebo pro úmrtí odsouzeného k výkonu trestu, poznamená to na útržku A. a vyřadí jej.

§ 30.

Útržek B. a C. ve všech vyhotoveních předán bude zároveň s nařízením výkonu trestu ředitelství (velitelství) trestnice [správně (velitelství) věznice], pokud nejde o evidenční listy v § 29, odst. posl., uvedené.

Jakmile odsouzený trest nastoupí zašle ředitelství (velitelství) trestnice [správa (velitelství) věznice]

1. útržek B. doplněný dnem nastoupení trestu státnímu zastupitelství (vojenskému prokurátorovi, funkcionáři vojenského prokurátora) (§ 29);

2. útržek B. a C. osob odsouzených občanskými soudy pro zločin, doplněný dnem nastoupení a dnem pravděpodobného propuštění z trestu politickému úřadu (§ 4) posledního bydliště odsouzeného (s listinami uvedenými v § 5, odst. 2) a četnické stanici jeho rodiště. Změnil-li se den propuštění, oznámí to dodatečně.

Státní zastupitelství (vojenský prokurátor, funkcionář vojenského prokurátora) vyřadí list A. a uschová odděleně útržek B. podle pořadí jmen.

§ 31.

Po propuštění z trestu vyplní ředitelství (velitelství) trestnice [správa (velitelství) věznice] útržek C. a zašle jej

1. státnímu zastupitelství (vojenskému prokurátorovi, funkcionáři vojenského prokurátora) (§ 29),

2. bylo-li uznáno na ztrátu volebního práva do obcí, obci bydliště odsouzeného.

Zemře-li odsouzený za trvání výkonu trestu, budiž list C. zaslán s příslušnou poznámkou a udáním příčiny smrti.

Státní zastupitelství (vojenský prokurátor, funkcionář vojenského prokurátora) vyřadí útržek B. ze sbírky a zašle útržek C. příslušnému úřadu rejstříku trestů.

§ 32.

Úřad rejstříku trestů vyznačí den propuštění z trestu v trestním listu a

případných záznamech o trestech předchozích a uschová útržky C.

b) na peněžích:

§ 33.

Byl-li uložen trest na peněžích jako trest hlavní nebo vedlejší, vyhotoven buď podle ustanovení § 28 útržkový evidenční list o výkonu trestu (vzorec VI).

§ 34.

Útržek A. zaslán budiž státnímu zastupitelství (vojenskému prokurátorovi, funkcionáři vojenského prokurátora) (§ 29), které naloží s ním podle předpisů § 29.

§ 35.

Útržek B. zaslán budiž témuž státnímu zastupitelství (vojenskému prokurátorovi, funkcionáři vojenského prokurátora) po úplném zaplacení peněžitého trestu.

Státní zastupitelství (vojenský prokurátor, funkcionář vojenského prokurátora) vyřadí útržek A. a zašle útržek B. úřadu rejstříku trestů, jenž naloží s ním podle předpisu § 32.

§ 36.

Nastoupí-li místo trestu peněžitého náhradní trest na svobodě, budiž vyhotoven evidenční list podle vzoru V a zaslán spolu s útržek B. evidenčního listu trestu peněžitého, na jehož místo nastoupil, státnímu zastupitelství (vojenskému prokurátorovi, funkcionáři vojenského prokurátora).

Jinak platí i o těchto listech ustanovení §§ 28 až 32.

§ 37.

Vyřazené útržky evidenčních listů buďtež ukládány odděleně podle skupin a zasílány vždy 1. ledna Státnímu úřadu statistickému se zprávou, kolik evidenčních listů z předešlých let v kterém oddělení jest ještě zařazeno, podle léta vynesení rozsudku.

Tyto skupiny jsou:

1. vzorec V. útržek A. – odložené tresty
2. vzorec V. útržek A. – neodložené tresty
3. vzorec V. útržek A. – vazbou odpykané tresty,
4. vzorec V. útržek B. – nastoupené tresty,

5. vzorec V. útržek C. – propuštění z trestu,

6. vzorec V. útržek C. – zemřelí

7. vzorec VI. útržek A.– peněžité tresty,

8. vzorec VI. útržek A. – vazbou odpykané tresty,

9. vzorec VI. útržek B – zaplacené tresty,

10. vzorec VI. útržek B. – náhradní tresty na svobodě.

IV.

Otisky prstů a fotografie

§ 38.

Daktyloskopovány buďtež s výjimkou osob mladších osmnácti let všechny osoby, které

1. byly odsouzeny pro trestné činy svědčící o tom, že jsou zločinci z povolání, nebo z nichž, hledíc k předchozímu životu odsouzeného nebo způsobu provedení činu, dá se souditi, že se oddají řemeslní zločinnosti,

2. odsouzení tuláci, cikáni, osoby, žijící z řemeslného provozování smilstva, a jich příživníci a osoby z území republiky vypovězené,

3. osoby, jež užily k průkazu své totožnosti padělaných legitimačních listin.

Pořízení otisku prstů nařídí se současně s nařízením výkonu trestu.

§ 39.

Od pořízení otisku prstů budiž upuštěno, byla-li osoba odsouzená podle výpisu z rejstříku trestů již dříve nebo podle trestního oznámení u úřadu bezpečnostního (četnictva) daktyloskopována.

§ 40.

Otisk prstů zhotoví pravidelně po započetí výkonu trestu dozorce vězňů.

List s otiskem prstů bude zaslán policejnímu ředitelství v Praze, jež vede podle jednotného systému ústřední sbírku otisků prstů pro území celé republiky.

§ 41.

Policejní ředitelství v Praze zařadí list do ústřední sbírky, sdělí jeho označení soudu (úřadu), jenž otisk prstů zaslal, a oznámí mu

těž, je-li zasláný otisk prstů totožný s otiskem prstů uloženým již pod jiným jménem.

Označení to budiž uvedeno ve vyhotovení trestního listu, a byl-li trestní list již odeslán úřadu rejstříku trestů, budiž to sděleno dodatečně.

Úřad rejstříku trestů vyznačí označení v odst. 1. uvedené na trestním listu a pojme je do všech výpisů z rejstříku trestů.

§ 42.

Byly-li nalezeny na místě trestného činu otisky prstů, pocházející domněle od pachatele, buďtež zaslány buď předměty nebo jich snímky se žádostí o posudek policejnímu ředitelství v Praze.

Tomuto úřadu buďtež se žádostí o posudek zasílány též otisky prstů osob obviněných nebo odsouzených, vzejdou-li za trestního řízení nebo výkonu trestu pochybnosti o jich totožnosti.

§ 43.

Požizuje-li se podle dosavadních předpisů fotografie osoby daktyloskopované, budiž přiložena k listu otisku prstů nebo zaslána dodatečně.

§ 44.

Předpisy pro daktyloskopickou službu orgánů bezpečnostních (četnictva) zůstávají nedotčeny.

V.

Ustanovení zvláštní pro Slovensko a Podkarpatskou Rus.

§ 45.

Na území Slovenska a Podkarpatské Rusi vyhotoven buď trestní list a sčítací trestní list též o každém odsouzení úřadem správním jako soudem policejním pro přestupky § 1 zák. čl. XXI z roku 1913 o veřejně nebezpečných zahalečích a §§ 66-68, 70 přest. Zák. čl. XL z roku 1879 a budiž s ním naloženo podle ustanovení odd. I. tohoto nařízení.

O opatřeních výchovných podle § 17, č. 2. a 3., zák. čl. XXXVI z roku 1908 nebudiž trestní list a sčítací list vyhotovován.

§ 46.

Zjistí-li úřad rejstříku trestů, že trestný čin byl spáchán v době před vynesením jiného již zaznamenaného rozsudku, oznámí to soudu

vynesšímu poslední rozsudek za účelem uložení úhrnného trestu (§§ 517, 518 uh. tr.ř.).

§ 47.

Sedrie zasílají evidenční listy o výkonu trestu (§§ 28, 33) příslušnému státnímu zastupitelství celé.

Státní zastupitelství vyznačí v útržcích A. povolené odklady trestů.

Útržky B. a C. odevzdá správě věznice (ředitelství trestnice) s nařízením výkonu trestu.

§ 48.

Dojde-li dodatečně k výměře úhrnného trestu, budiž vyhotoven nový evidenční list o výkonu trestu nastupující na místo všech evidenčních listů o výkonu trestů, jež byly podkladem uložení úhrnného trestu, a zaslán budiž státnímu zastupitelství, v jehož sídle nalézá se soud vyměřivší úhrnný trest.

Tyto evidenční listy o výkonu trestu buďtež vyřazeny a zničeny a s novým evidenčním listem budiž naloženo podle ustanovení odd. III. tohoto nařízení.

VI.

Ustanovení přechodná a závěrečná.

§ 49.

Veškeré v dosavadních rejstřících trestů státních zastupitelství uložené trestní listy a zprávy (§ 13) buďtež postoupeny nejdéle do dvou let příslušnému úřadu rejstříku trestů.

Pokud se tak nestane, třeba žádati o výpis z rejstříku trestů u státního zastupitelstva dosud příslušného i u úřadu rejstříku trestů příslušného podle tohoto nařízení.

Ministerstvo spravedlnosti vyhlásí ve Sbírce zákonů a nařízení. jakmile toto postoupení bude všeobecně provedeno.

§ 50.

Na území Slovenska a Podkarpatské Rusi buďtež vyhotoveny a do rejstříku trestů uloženy postupně nejdéle do jednoho roku trestní listy o všech odsouzeních do 28. října 1918, pokud se tak již podle dosavadních předpisů nestalo.

Kdykoliv bude soudu nebo státnímu zastupitelství dodán výpis trestů ze zemského trestního evidenčního úřadu v Budapešti,

bud'tež záznamy rejstříku trestů doplněny, případně vyhotoven trestní list a zaslán příslušnému úřadu rejstříku trestů.

V každém případě, kdy soudy a státní zastupitelství žádají za výpis z rejstříku trestů, budiž učiněn též dotaz o předchozích trestech u administrativního úřadu první stolice domovské příslušnosti obviněného.

§ 51.

Tímto nařízením se nař. min. z 5. března 1853, č. 44 ř.z., min. nař. Z 15.června 1888, č. 91 ř.z., § 8, odst. 2. – 4., § 11, § 26, odst. 2. a 3., § 38 nařízení vlády z 11. listopadu 1919, č. 598 Sb. z. a n., jakož i veškery předpisy instrukce pro soudy trestní ze dne 16. června 1854, č. 165 ř.z., a prov. nař. k trestnímu řádu z 19. listopadu 1873, č. 152 ř. z., vztahující se na tabely, veškery další předpisy o rejstříku trestů, trestních listech, sčítacích listech, daktyloskopování a fotografování soudních provinilců, pokud nejsou výslovně zachovány v platnosti, nařízení uherského ministra spravedlnosti ze dne 15. října 1908, č. 24300/1908, ze dne 20. listopadu 1908, č. 27000/1908, a ze dne 20. prosince 1913, č. 66200/1913, pokud vztahují se na individuální listy sčítací.

§ 52.

Toto nařízení nabývá účinnosti dnem 1. ledna 1923.

Jeho provedení ukládá se ministrům spravedlnosti, vnitra a národní obrany, kteří se zmocňují, aby učinili nutná opatření ke spotřebě dosavadních vzorců a aby v dohodě se Státní statistickou radou nařídili za účely trestního soudnictví, správy bezpečnostní a kriminální statistiky změny anebo doplnění vzorců v tomto nařízení stanovených.

Dr. Beneš v.r.

Udržal v.r.	Černý v.r.
A. Novák v.r.	Dr. Dolanský
L. Novák v.r.	Habrman v.r.
Tučný v.r.	Staněk v.r.
Dr. Vrbenský v.r.	

Příloha č. 2

Sbírka zákonů a nařízení č. 198

V Z O R C E

I. – II.

**k Nařízení vlády republiky Československé
ze dne 14. července 1922, č. 198 Sb. z. a n.,**

**o evidenci soudních provinilců a sbírání dat
pro účely kriminální statistiky.**

Sbírka zákonů a nařízení, č. 198.

Vzorec I.

Do roku
okresní v č. /
Soud sborový v č. /
porotní v č. /
divisní v č. /
brigádní v č. /
Správní úřad jako policejní v č. /

Trestní list.

1. Jméno a příjmení
2. Přezdívka
3. Doba a místo (soudní okres) narození
4. Jméno a příjmení rodičů a) otce
b) matky
5. Domovská příslušnost (místo a soudní okres)
6. Poslední bydliště (místo a soudní okres)
7. Stav rodinný: svobodn, ženat (vdaná), vdovec (vdova),
soudně rozvedený nebo rozloučený
8. Povolání a postavení v něm
9. Vojenská služba (branný poměr)
10. Odsouzen rozsudkem ze dne č.j.
11. Trestný čin
12. Den spáchání činu
13. Způsob provedení a pohnutka činu
14. Trest
15. Trest vykonán dne
16. Další opatření
17. Výrok o ztrátě politických práv
18. Odsouzení a) nepodmíněné
b) podmíněné
19. Zkušební doba a) trvání
b) konec dne
20. Zaveden ochranný dozor
po vystoupení z činné služby vojenské
21. Uloženo jiné obmezení a jaké
22. Poznámka

Tresty dřívější.

Běž. č.	Soud	Den	číslo	Trestný čin	Způsob provedení činu a pohnutka	Trest	Vykonán dne	Poznámka
		rozsudku						

Sbírka zákonů a nařízení, č. 198.

Vzorec II.

Do roku
okresní v č. /
Sborový v č. /
Soud porotní v č. /
divisní v č. /
brigádní v č. /
Správní úřad jako policejní v č. /

Sčítací trestní list.

1. Jméno a příjmení
2. Přezdívka
3. Doba a místo (soudní okres) narození
4. Jméno a příjmení rodičů a) otce
b) matky
5. Domovská příslušnost (místo a soudní okres)
6. Poslední bydliště (místo a soudní okres)
7. Stav rodinný: svobodn , ženat (vdaná) , vdovec (vdova) ,
soudně rozvedený nebo rozloučený
8. Povolání a postavení v něm
9. Vojenská služba (branný poměr)
10. Odsouzen rozsudkem ze dne č.j.
11. Trestný čin
12. Den spáchání činu
13. Způsob provedení a pohnutka činu
14. Trest
15. Trest vykonán dne
16. Další opatření
17. Výrok o ztrátě politických práv
18. Odsouzení a) nepodmíněné
c) podmíněné
19. Zkušební doba a) trvání
b) konec dne
20. Zaveden ochranný dozor
po vystoupení z činné služby vojenské
21. Uloženo jiné obmezení a jaké
22. Poznámka

Sbírka zákonů a nařízení, č. 198.

23. Nemírný požitek lihovin
24. Vzdělání školní: neumí číst a psát, umí číst a neumí psát,.....
umí číst i psát, vyšší vzdělání
25. Vyznání
26. Národnost
27. Počet členů rodiny, jež živí
28. Místo činu (místo a soudní okres)
29. Byl čin spáchán ve stavu podnapilém?
30. Způsobena škoda hospodářská

31. Osířel: po otci od roku svého věku
po matce od roku svého věku.
32. Povolání a postavení rodičů a) otce
b) matky
33. Výchova a) v domě otcovském do roku.
b) mimo otcovský dům do roku.
34. Navštěvoval školu do roku.
35. Byl v ústavě polepšovacím v
od do roku.
36. Duševní a tělesné vady
37. Náruživosti

Datum

Podpis

Zpětnost.

Vyplňuje úřad rejstříku trestů.

	Krádež		Podvod		Zpronevěra		Poškození věci		Trestné činy proti bezpečnosti těla a životu		Trestné činy proti mravnosti		Tuláctví		Jiné trestné činy	
	z.	p.	z.	p.	z.	p.	z.	p.	z.	p.	z.	p.	z.	p.	z.	p.
Trest pro první trestný čin vůbec uložen																
Trest pro poslední trestný čin téhož druhu vykonán																
Celkem trestán dosud krát																

Úřad rejstříku trestů.....

Datum

Podpis

Příloha č. 3

Dotazník na zjišťování latentní kriminality

Dobrý den. Jmenuji se a jsem tazatelem/kou agentury....., která se zabývá výzkumem trhu a veřejného mínění. Provádíme průzkum problematiky týkající se kriminality.

Tento výzkum je součástí projektu, kterým se každoročně zjišťují zkušenosti občanů České republiky s některými skutečnostmi týkajícími se kriminality.

Rád/a bych Vám položil/a několik otázek.

Vaše odpovědi budou samozřejmě brány jako **důvěrné a anonymní**.

1 Začal/a bych obecně na téma kriminality. Mluvil/a jste někdy v posledních dvou týdnech s členy rodiny, přáteli nebo kolegy o kriminalitě?

1. ano → jděte na O 2
2. ne → jděte na O 3

2 O čem jste mluvili?

//TAZ.: Stručně zaznamenejte téma rozhovoru//

.....

Nyní se Vás chci zeptat na trestné činy, se kterými jste se mohl/a setkat Vy nebo členové Vaší rodiny či domácnosti **během roku xy**.

Někdy je obtížné si na některé incidenty vzpomenout, takže budu pomalu číst otázky a Vy se zamyslete nad tím, zda se **vás nebo některého člena vaší rodiny týkají**.

Začnu některými delikty, které se týkají vašeho obydlí

// TAZ.: Zopakujte, že se ptáte na události, které se staly v roce XY//

VLOUPÁNÍ DO OBYDLÍ

3 Vloupal někdo během roku XY do Vašeho domu nebo bytu a ukradl nebo se pokusil něco ukradnout? Vezměte v úvahu i vloupání do sklepa a na půdu (dotaz se netýká garáží, nezahrnujte rekreační rodinné chaty/chalupy).

1. ano → jděte na O 3a
2. ne → jděte na O 4
3. neví, bez odpovědi → jděte na O 4

3a Kolikrát se to během roku XY stalo?

1. jednou
2. dvakrát
3. tři a vícekrát
4. neví, bez odpovědi

→ jděte na O 4

VLOUPÁNÍ DO CHATY/CHALUPY

4 Chci se Vás zeptat také na vloupání do Vaší rekreační chaty/chalupy. Máte rekreační chatu nebo chalupu? (Jde nám nejen o chatu nebo chalupu, která je ve Vašem soukromém vlastnictví, ale i o takovou, kterou používáte, ale která patří někomu z Vaší rodiny)

1. má chatu/chalupu → jděte na O 4a
2. nemá chatu/chalupu → jděte na O 5

4a Vloupal se někdo během roku XY do Vaší rekreační chaty nebo chalupy a ukradl nebo se pokusil něco ukradnout? Vezměte v úvahu i vloupání do sklepa či na půdu chaty/chalupy. Ostatní objekty, které k Vaší rekreační chatě/chalupě patří nezahrnujte.

1. ano → jděte na O 4b
2. ne → jděte na O 5
3. neví, bez odpovědi → jděte na O 5

4b Kolikrát se to během roku XY stalo?

1. jednou
2. dvakrát
3. tři a vícekrát
4. neví, bez odpovědi

→ jděte na O 5

VLOUPÁNÍ DO JINÝCH OBJEKTŮ NEŽ DO OBYDLÍ A REKR. CHAT/CHALUP

5 Dále by nás zajímalo, zda užíváte Vy nebo někdo z Vaší rodiny nějaké objekty jako např. dílnu pro různé drobnější opravy, garáž, kůlnu či jiný objekt např. na uskladnění různých věcí z domácnosti, uhlí, dřeva na topení apod.? Jedná se nám o objekty, které nesouvisí s podnikatelskými aktivitami Vašimi ani členů Vaší rodiny. Tyto objekty mohou patřit jak k Vašemu obydlí, tak případně k Vaší chatě/chalupě, nebo i mohou stát samostatně.

// TAZ: Ptám se nikoli na vlastnictví uvedených objektů, ale na jejich užívání//

1. užívá takový objekt/y → jděte na O 5a
2. neužívá takový objekt/y → jděte na O 6

5a Vloupal se Vám někdo během roku XY do takového objektu a ukradl nebo se pokusil něco ukradnout?

1. ano → jděte na O 5b
2. ne → jděte na O 6
3. neví, bez odpovědi → jděte na O 6

5b Kolikrát se to během roku XY stalo?

1. jednou
 2. dvakrát
 3. tři a vícekrát
 4. neví, bez odpovědi
- jděte na O 6

VLOUPÁNÍ DO ZEMĚDĚLSKÝCH OBJEKTŮ RODINY

6 Používáte Vy nebo někdo z Vaší rodiny nějaké zemědělské objekty (např. chovné objekty pro zvěř a ptactvo jako jsou stáje, voliéry, králíkárný, kurníky apod., sklady na krmivo, na úrodu, stodoly nebo nějaké jiné objekty sloužící k zemědělským aktivitám)? Jedná se nám o objekty, které nesouvisí s podnikatelskými aktivitami Vašimi ani členů Vaší rodiny, ale používáte je pro soukromé potřeby své rodiny.

// TAZ: Ptám se nikoli na vlastnictví uvedených objektů, ale na jejich užívání//

1. užívá takový objekt/y → jděte na O 6a
2. neužívá takový objekt/y → jděte na O 7

6a Vloupal se Vám někdo v roce XY do takového objektu a ukradl nebo se pokusil něco ukradnout?

1. ano → jděte na O 6b
2. ne → jděte na O 7
3. neví, bez odpovědi → jděte na O 7

6b Kolikrát se to během roku XY stalo?

1. jednou
 2. dvakrát
 3. tři a vícekrát
 4. neví, bez odpovědi
- jděte na O 7

KRÁDEŽE Z POLÍ, ZAHRAD, SADŮ APOD.

7 Užíváte Vy nebo někdo z Vaší rodiny nějaká pole, pastviny, sady, zahrady, zahrádky, vinohrady apod.? Jedná se nám o objekty, které nesouvisí s podnikatelskými aktivitami Vašimi ani členů Vaší rodiny, ale používáte je pro soukromé potřeby své rodiny.

// TAZ: Ptám se nikoli na vlastnictví uvedených pozemků, ale na jejich používání//

1. užívá takové pozemky → jděte na O 7a
2. neužívá takové pozemky → jděte na O 8

7a Ukradl Vám někdo během roku XY něco z těchto polí, sadů, zahrad, zahrádek apod.?

1. ano → jděte na O 7b
2. ne → jděte na O 8
3. neví, bez odpovědi → jděte na O 8

7b Kolikrát se to během roku XY stalo?

1. jednou
2. dvakrát
3. tři a vícekrát
4. neví, bez odpovědi → jděte na O 8

KRÁDEŽE VĚCÍ Z AUTA

8 Využíval jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny během roku XY nějaký automobil (osobní, dodávkový nebo nákladní) pro soukromé účely? Mohlo jít jak o auta v soukromém vlastnictví, tak i o auta která jsou firemní, ale Vy nebo někdo z Vaší rodiny je používáte i k soukromým účelům.

// TAZ: Ptám se nikoli na vlastnictví aut, ale na používání aut domácností pro její soukromé účely//

1. ano → jděte na O 8a
2. ne → jděte na O 9
3. neví, bez odpovědi → jděte na O 9

8a Během roku XY byl jste Vy nebo někdo z Vaší rodiny obětí krádeže věcí, které jste nechali v autě nebo jste byl/a obětí krádeže nějaké součásti automobilu?

// TAZ: *Vandalismus (tj. záměrné poškození či zničení některých dílů auta) se zde neuvádí; pokud byl spolu s věcmi ukraden i celý automobil, krádež se zde neuvádí//*

1. ano → jděte na O 8b
2. ne → jděte na O 9
3. neví, bez odpovědi → jděte na O 9

8b Kolikrát se to během roku XY stalo?

1. jednou
 2. dvakrát
 3. tři a vícekrát
 4. neví, bez odpovědi
- jděte na O 9

*V DALŠÍ ČÁSTI ROZHOVORU SE VÁS CHCI ZEPTAT NA TO, **CO SE STALO VÁM OSOBNĚ**. PROSÍM NEUVAŽUJTE JIŽ O PŘÍPADECH, KTERÉ SE STALY OSTATNÍM ČLENŮM VAŠÍ RODINY NEBO DOMÁCNOSTI.*

LOUPEŽNÉ PŘEPADENÍ

//TAZ: *Zopakujte respondentovi, že se rozhovor stále týká událostí, které se staly v roce XY//*

9 Ukradl Vám osobně někdo v roce XY něco za použití násilí nebo pod pohrůzkou násilí? Nebo se o to někdo pokoušel? Nemám na mysli kapesní krádeže nebo krádeže bez použití násilí/pohrůžky násilím, těm se budeme věnovat dále.

1. ano → jděte na O 9a
2. ne → jděte na O 10
3. neví, bez odpovědi → jděte na O 10

9a Kolikrát se to během roku XY stalo?

1. jednou
 2. dvakrát
 3. tři a vícekrát
 4. neví, bez odpovědi
- jděte na O 10

KAPESNÍ A JINÉ KRÁDEŽE OSOBNÍCH VĚCÍ

10 Kromě krádeží za použití síly existuje mnoho dalších způsobů krádeže osobních věcí, např. kapesní krádeže nebo krádež tašky, peněženky, oblečení, šperků nebo sportovního vybavení ve škole, v restauraci, v hromadné dopravě, na ulici apod. Stal/a jste se během roku XY obětí nějaké takové krádeže?

1. ano → jděte na O 10a
2. ne → jděte na O 11
3. neví, bez odpovědi → jděte na O 11

10a Kolikrát se to během roku XY stalo?

1. jednou
 2. dvakrát
 3. tři a vícekrát
 4. neví, bez odpovědi
- jděte na O 11

SEXUÁLNĚ MOTIVOVANÉ DELIKTY

11 Položím Vám nyní dosti osobní otázku. Někteří lidé se mohou setkat s tím, že se jich jiní lidé velmi nevybíravě fyzicky dotýkají, hrubě je ze sexuálních důvodů obtěžují, nebo je dokonce fyzicky napadnou ze sexuálních důvodů. Může se to stát doma nebo jinde, třeba na pracovišti, v restauraci, v kině, ve škole, v hromadné dopravě apod. Stalo se Vám něco takového během roku XY?

1. ano → jděte na O 11a
2. ne → jděte na O 12
3. neví, bez odpovědi → jděte na O 12

11a Kolikrát se to během roku XY stalo?

1. jednou
 2. dvakrát
 3. tři a vícekrát
 4. neví, bez odpovědi
- jděte na O 12

FYZICKÉ NAPADENÍ I - násilí způsobené cizími lidmi

12 Když pomíneme sexuální incidenty, na které jsme se ptali výše, stalo se Vám v roce XY doma nebo jinde (např. na ulici, v restauraci, v zaměstnání, ve škole, v hromadné dopravě apod.), že Vás *někdo cizí* úmyslně uštkl, kopl vás nebo jinak proti Vám použil sílu nebo fyzické násilí?

1. ano → jděte na O 12a
2. ne → jděte na O 13
3. neví, bez odpovědi → jděte na O 13

12a Kolikrát se to během roku XY stalo?

1. jednou
2. dvakrát
3. tři a vícekrát
4. neví, bez odpovědi → jděte na O 13

FYZICKÉ NAPADENÍ II - násilí způsobené členy rodiny/domácnosti, příp. osobami často do rodiny docházejícími

13 Stalo se Vám během roku XY, že *někdo z Vaší rodiny/domácnosti* nebo někdo, kdo do Vaší rodiny *často dochází*, proti Vám úmyslně použil sílu či fyzické násilí?

1. ano → jděte na O 13a
2. ne → jděte na O 14
3. neví, bez odpovědi → jděte na O 14

13a Kolikrát se to během roku XY stalo?

1. jednou
2. dvakrát
3. tři a vícekrát
4. neví, bez odpovědi → jděte na O 14

VYHROŽOVÁNÍ FYZICKÝM NÁSILÍM I (od cizích osob)

14 Došlo během roku XY k tomu, že Vám někdo vyhrožoval *fyzickým násilím* tak, že Vás to opravdu vyděsilo? K tomuto vyhrožování mohlo dojít např. na ulici, ve škole, na pracovišti, v hromadné dopravě, v restauraci, a to buď přímo z očí do očí, nebo jinak, např. telefonicky, poštou, e- mailem atd.?

1. ano → jděte na O 14a
2. ne → jděte na O 15
3. neví, bez odpovědi → jděte na O 15

14a Kolikrát se to během roku XY stalo?

1. jednou
2. dvakrát
3. tři a vícekrát
4. neví, bez odpovědi

→ jděte na O 15

VYHROŽOVÁNÍ FYZICKÝM NÁSILÍM II (doma)

15 Došlo během roku XY k tomu, že Vám někdo z rodiny/domácnosti, nebo někdo, kdo do Vaší rodiny často dochází, vyhrožoval *fyzickým násilím* tak, že Vás to opravdu vyděsilo? Mohlo se jednat o vyhrožování buď přímo z očí do očí, nebo jinak, např. telefonicky, poštou, e-mailem atd.?

1. ano → jděte na O 15a
2. ne → jděte na O 16
3. neví, bez odpovědi → jděte na O 16

15a Kolikrát se to během roku XY stalo?

1. jednou
2. dvakrát
3. tři a vícekrát
4. neví, bez odpovědi

→ jděte na O 16

DÁLE BYCH SE VÁS CHTĚLA ZEPTAT JEŠTĚ NA TŘI DELIKTY. ZAMYSLETE SE PROSÍM A UVEĎTE, ZDA VÁM OSOBNĚ SE V ROCE XY PŘIHOĎILY.

POMLUVA

16 Došlo během roku XY k tomu, že Vás někdo zásadně poškodil nějakou nepravdivou informací např. u obchodního partnera, ve Vašem zaměstnání, ve Vaší rodině nebo i jinde tak, že to pro Vás mělo *opravdu závažné nepříznivé následky*?

// TAZ: Zdůrazněte, že se jedná se o šíření informací, které byly nepravdivé//

// TAZ.: Zopakujte, že se stále ptáte na události, které se staly v roce XY//

1. ano → jděte na O 16a
2. ne → jděte na O 17
3. neví, bez odpovědi → jděte na O 17

16a Kolikrát se to během roku XY stalo?

1. jednou
2. dvakrát
3. tři a vícekrát
4. neví, bez odpovědi

→ jděte na O 17

VYDÍRÁNÍ

17 Použil někdo v roce XY proti Vám nátlak, abyste něco dělal či strpěl, případně opominul, tak jak to on chtěl? (Pokud jde o nátlak mohlo se jednat jak o přímé fyzické násilí, tak pohrůžku fyzickým násilím, nebo o výhrůžku jiným poškozením např. sdělením někomu o Vás nějaké nežádoucí informace, o výhrůžku neposkytnutí něčeho důležitého, co bylo dohodnuto apod. Osoba, která na Vás vyvíjela nátlak mohla požadovat např. abyste na něco přistoupil/a, abyste strpěl/a nějakou situaci, poskytl/a nějakou službu, něco podepsal/a, vydal/a peníze apod.).

1. ano → jděte na O 17a
2. ne → jděte na O 18
3. neví, bez odpovědi → jděte na O 18

17a Kolikrát se to během roku XY stalo?

1. jednou
2. dvakrát
3. tři a vícekrát
4. neví, bez odpovědi

→ jděte na O 18

PODVOD

18 Stal/a jste se během roku XY obětí podvodu např. při sjednávání peněžní půjčky, pojištění apod. nebo při uplatňování nároků plynoucích z těchto a podobných smluv? To znamená, že Vás při sjednávání uvedených smluv někdo nepravdivě informoval, něco zamlčel nebo zkreslil?

1. ano → jděte na O18a
2. ne → jděte na klíč
3. neví, bez odpovědi → jděte na klíč

18a Kolikrát se to během roku XY stalo?

1. jednou
2. dvakrát
3. tři a vícekrát
4. neví, bez odpovědi

→ jděte na klíč

KLÍČ

PROJDĚTE DELIKTY JEDEN PO DRUHÉM A UČIŇTE ZÁZNAM NA KLÍČ TRESTNÝCH ČINŮ. POKUD SE STAL RESPONDENT V ROCE XY OBĚTÍ NĚKTERÉHO TRESTNÉHO ČINU, PŘEJDĚTE NA PŘÍSLUŠNOU OTÁZKU PODLE POKYNU V POSLEDNÍM SLOUPCI.

Např. stal-li se obětí vykradení auta, přejděte na otázku č. 24

POKUD SE STAL RESPONDENT V ROCE XY OBĚTÍ VÍCE NEŽ JEDNOHO TRESTNÉHO ČINU, PROJDĚTE OTÁZKY POPOŘADĚ.

Např. stal-li se obětí vloupání do obydlí a loupeže přejděte na otázku 19 a postupujte až k otázce 19e. Poté se vraťte ke klíči, přejděte na otázku 25 a postupujte k otázce č. 25i.

Když vše porovnáte s klíčem a zaznamenáte údaje o všech deliktech, přejděte na otázku č. 35.

Klíč k postupu dotazování

Ano v otázce	část	Vyplňte část
3	Vloupání do obydlí	19
4a	Vloupání do chaty/chalupy	20
5a	Vloupání do dalších rodinných objektů	21
6a	Vloupání do zemědělských objektů	22
7a	Krádež z polí, sadů, zahrad apod.	23
8a	Krádež věcí z aut	24
9	Loupežné přepadení	25
10	Kapesní a jiné krádeže osob. věcí	26
11	Sexuálně motivované delikty	27
12	Fyzické násilí od cizích osob	28
13	Fyzické násilí od členů rodiny apod.	29
14	Vyhrožování fyzickým násilím od cizích osob	30
15	Vyhrožování fyzickým násilím od členů rodiny	31
16	Pomluva	32
17	Vydírání	33
18	Podvod	34

POKUD SE RESPONDENT NESTAL OBĚTÍ ANI JEDNOHO ZE SLEDOVANÝCH DELIKTŮ, PŘEJDĚTE AŽ NA OTÁZKU Č. 35

NYNÍ VÁM POLOŽÍM NĚKOLIK OTÁZEK TÝKAJÍCÍCH SE DELIKTŮ, SE KTERÝMI JSTE SE SETKAL/A VY NEBO NĚKDO Z VAŠÍ RODINY/DOMÁCNOST V ROCE XY. POKUD SE VÁM NĚKTERÝ TRESTNÝ ČIN STAL BĚHEM ROKU XY OPAKOVANĚ, NAPŘ. NĚKOLIKRÁT VÁM VYKRADLI BYT, PAK SI BUDEME POVÍDAT O POSLEDNÍM Z NICH.

OBĚTI VLOUPÁNÍ DO OBYDLÍ

19 Zmínil/a jste se o tom, se Vám někdo během roku XY vloupal do Vašeho domova. Bylo Vám něco ukradeno?

//TAZ: budeme zde mluvit o posledním incidentu, pokud se stal během roku XY vícekrát//

1. ano → jděte na O 19a
2. ne → jděte na O 19a
3. neví, bez odpovědi → jděte na O 19a

19a Ohlásil jste Vy nebo někdo jiný tento incident policii?

1. ano → jděte na O 19c
2. ne → jděte na O 19b
3. neví, bez odpovědi → jděte na O 19e

19b Proč jste Vy nebo někdo jiný delikt nenahlásili policii? Můžete uvést i více důvodů.

*//TAZ: podejte respondentovi kartičku **PI** a odpovědi zaznamenejte v dotazníku//*

a/ protože celá věc či škoda, nebyly tak závažné

b/ protože Vám to nestálo za námahu spojenou s oznamováním

c/ protože podle Vás byl nedostatek důkazů

d/ protože jste nevěřil/a, že by to policie vyřešila

e/ protože jste měl/a moc práce a neměl/a jste čas delikt nahlásit

f/ protože se Vám nepodařilo kontaktovat policii, i když jste se o to pokoušel/a

g/ protože jste nemohl/a škodu uplatnit u pojišťovny (nebyl/a jste pojištěn/a)

h/ protože jste měl/a špatné zkušenosti s policií z minulosti

ch/ protože jste si událost vyřešil/a sám/sama

i/ protože jste měl/a obavu z pomsty pachatele

j/ protože jste incident oznámil/a jinde, jiné organizaci

k/ protože jste událost odhalil/a za delší dobu

l/ měl/a jste ještě jiný důvod - jaký: *// TAZ: zaznamenejte//*.....

→ jděte na O 19e

19c Byl/a jste spokojen/a s tím, jak policie naložila s Vaším případem?

1. spokojen/a → jděte na O 19e
2. nespokojen/a → jděte na O 19d
3. neví, bez odpovědi → jděte na O 19e

19d Proč jste byl /a nespokojen/a. Můžete uvést i více důvodů
//TAZ: předčítejte//

1. neudělali vše, co mohli
2. nezajímalo je to
3. nenašli/nezatkli pachatele
4. nenašli můj majetek
5. nedostatečně mne informovali
6. nechovali se ke mně dobře/byli nezdvořilí
7. dorazili pozdě
8. jiné důvody (napište).....
9. nevím, bez odpovědi

→ jděte na O 19e

19e Když to celkově posoudíte, jak vážný byl tento incident pro Vás, pro Vaši rodinu/ domácnost?

1. velmi závažný
2. docela závažný
3. ne až tak velmi závažný
4. nevím, bez odpovědi

NAJDĚTE V KLÍČI TRESTNÝCH ČINŮ DALŠÍ DELIKT

OBĚTI VLOUPÁNÍ DO CHATY/CHALUPY

20 Zmínila/a jste se o tom, že se Vám někdo vloupal v roce XY do Vaší rekreační chaty/chalupy. Bylo Vám něco ukradeno?

//TAZ: budeme zde mluvit o posledním incidentu, pokud se stal během roku XY vícekrát//

1. ano → jděte na O 20a
2. ne → jděte na O 20a
3. nevím, bez odpovědi → jděte na O 20a

20a Ohlásil/a jste Vy nebo někdo jiný tento incident policii?

1. ano → jděte na O 20c
2. ne → jděte na O 20b
3. nevím, bez odpovědi → jděte na O 20e

20b Proč jste Vy nebo někdo jiný delikt nenahlásili policii? Můžete uvést i více důvodů.

//TAZ: podejte respondentovi kartičku **PI** a odpovědi zaznamenejte v dotazníku //

- a/ protože celá věc či škoda, nebyly tak závažné
- b/ protože Vám to nestálo za námahu spojenou s oznamováním
- c/ protože podle Vás byl nedostatek důkazů
- d/ protože jste nevěřil/a, že by to policie vyřešila
- e/ protože jste měl/a moc práce a neměl/a jste čas delikt nahlásit
- f/ protože se Vám nepodařilo kontaktovat policii, i když jste se o to pokoušel/a
- g/ protože jste nemohl/a škodu uplatnit u pojišťovny (nebyl/a jste pojištěn/a)
- h/ protože jste měl/a špatné zkušenosti s policií z minulosti
- ch/ protože jste si událost vyřešil/a sám/sama
- i/ protože jste měl/a obavu z pomsty pachatele
- j/ protože jste incident oznámil/a jinde, jiné organizaci
- k/ protože jste událost odhalil/a za delší dobu
- l/ měl/a jste ještě jiný důvod - jaký: // TAZ: zaznamenejte//.....

→ jděte na O 20e

20c Byl/a jste spokojen/a s tím, jak policie naložila s Vaším případem?

- 1. spokojen/a → jděte na O 20e
- 2. nespokojen/a → jděte na O 20d
- 3. neví, bez odpovědi → jděte na O 20e

20d Proč jste byl/a nespokojen/a. Můžete uvést i více důvodů

//TAZ: předčítejte//

- 1. neudělali vše, co mohli
- 2. nezajímalo je to
- 3. nenašli/nezatkli pachatele
- 4. nenašli můj majetek
- 5. nedostatečně mne informovali
- 6. nechovali se ke mně dobře/byli nezdvořilí
- 7. dorazili pozdě
- 8. jiné důvody (napište).....
- 9. nevím, bez odpovědi

→ jděte na O 20e

20e Když to celkově posoudíte, jak vážný byl tento incident pro Vás, pro Vaši rodinu/ domácnost?

- 1. velmi závažný
- 2. docela závažný
- 3. ne až tak velmi závažný
- 4. neví, bez odpovědi

NAJDĚTE V KLÍČI TRESTNÝCH ČINŮ DALŠÍ DELIKT

OBĚTI VLOUPÁNÍ DO JINÝCH RODINNÝCH OBJEKTŮ

21 Zmínil/a jste se, že se Vám v roce XY někdo vloupal do garáže, kůlny, dílny nebo dalších objektů, které slouží vedle bytu/domu, případně chaty/chalupy k životu Vaší rodiny/domácnosti, ale nesouvisí s případnými podnikatelskými aktivitami Vás, ani členů Vaší rodiny. Bylo Vám z těchto objektů něco ukradeno?

//TAZ: budeme zde mluvit o posledním incidentu, pokud se stal během roku XY vícekrát//

1. ano → jděte na O 21a
2. ne → jděte na O 21a
3. neví, bez odpovědi → jděte na O 21a

21a Ohlásil/a jste Vy nebo někdo jiný tento incident policii?

1. ano → jděte na O 21c
2. ne → jděte na O 21b
3. neví, bez odpovědi → jděte na O 21e

21b Proč jste Vy nebo někdo jiný delikt nenahlásili policii? Můžete uvést i více důvodů.

*//TAZ: podejte respondentovi kartičku **PI** a odpovědi zaznamenejte v dotazníku //*

- a/ protože celá věc či škoda, nebyly tak závažné
- b/ protože Vám to nestálo za námahu spojenou s oznamováním
- c/ protože podle Vás byl nedostatek důkazů
- d/ protože jste nevěřil/a, že by to policie vyřešila
- e/ protože jste měl/a moc práce a neměl/a jste čas delikt nahlásit
- f/ protože se Vám nepodařilo kontaktovat policii, i když jste se o to pokoušel/a
- g/ protože jste nemohl/a škodu uplatnit u pojišťovny (nebyl/a jste pojištěn/a)
- h/ protože jste měl/a špatné zkušenosti s policií z minulosti
- ch/ protože jste si událost vyřešil/a sám/sama
- i/ protože jste měl/a obavu z pomsty pachatele
- j/ protože jste incident oznámil/a jinde, jiné organizaci
- k/ protože jste událost odhalil/a za delší dobu
- l/ měl/a jste ještě jiný důvod - jaký: *// TAZ: zaznamenejte//*.....

→ jděte na O 21e

21c Byl/a jste spokojen/a s tím, jak policie naložila s Vaším případem?

1. spokojen/a → jděte na O 21e
2. nespokojen/a → jděte na O 21d
3. neví, bez odpovědi → jděte na O 21e

21d Proč jste byl /a nespokojen/a. Můžete uvést i více důvodů

1. neudělali vše, co mohli
2. nezajímalo je to
3. nenašli nebo nezatkli pachatele
4. nenašli můj majetek
5. nedostatečně mne informovali
6. nechovali se ke mně dobře/byli nezdvořilí
7. dorazili pozdě
8. jiné důvody (napište).....
9. nevím, bez odpovědi

→ jděte na O 21e

21e Když to celkově posoudíte, jak vážný byl tento incident pro Vás, pro Vaši rodinu/ domácnost?

1. velmi závažný
2. docela závažný
3. ne až tak velmi závažný
4. nevím, bez odpovědi

NAJDĚTE V KLÍČI TRESTNÝCH ČINŮ DALŠÍ DELIKT

VLOUPÁNÍ DO ZEMĚDĚLSKÝCH OBJEKTŮ (rodiny)

22 Zmínil/a jste se, že se Vám v roce XY někdo vloupal do zemědělských objektů, které slouží Vaší rodině/domácnosti a nevztahují se k podnikatelským aktivitám Vaším, ani členů Vaší rodiny. Bylo Vám něco z těchto objektů ukradeno?

//TAZ: budeme zde mluvit o posledním incidentu, pokud se stal během roku XY vícekrát//

1. ano → jděte na O 22a
2. ne → jděte na O 22a
3. nevím, bez odpovědi → jděte na O 22a

22a Ohlásil jste Vy nebo někdo jiný tento incident policii?

1. ano → jděte na O 22c
2. ne → jděte na O 22b
3. nevím, bez odpovědi → jděte na O 22e

22b Proč jste Vy nebo někdo jiný delikt nenahlásili policii? Můžete uvést i více důvodů.

//TAZ: podejte respondentovi kartičku **PI** a odpovědi zaznamenejte v dotazníku //

- a/ protože celá věc či škoda, nebyly tak závažné
- b/ protože Vám to nestálo za námahu spojenou s oznamováním
- c/ protože podle Vás byl nedostatek důkazů
- d/ protože jste nevěřil/a, že by to policie vyřešila
- e/ protože jste měl/a moc práce a neměl/a jste čas delikt nahlásit

- f/ protože se Vám nepodařilo kontaktovat policii, i když jste se o to pokoušel/a
g/ protože jste nemohl/a škodu uplatnit u pojišťovny (nebyl/a jste pojištěn/a)
h/ protože jste měl/a špatné zkušenosti s policií z minulosti
ch/ protože jste si událost vyřešil/a sám/sama
i/ protože jste měl/a obavu z pomsty pachatele
j/ protože jste incident oznámil/a jinde, jiné organizaci
k/ protože jste událost odhalil/a za delší dobu
l/ měl/a jste ještě jiný důvod - jaký: // TAZ: zaznamenejte//.....

→ jděte na O 22e

22c Byl/a jste spokojen/a s tím, jak policie naložila s Vaším případem?

1. spokojen/a → jděte na O 22e
2. nespokojen/a → jděte na O 22d
3. neví, bez odpovědi → jděte na O 22e

22d Proč jste byl /a nespokojen/a. Můžete uvést i více důvodů
//TAZ: předčítejte//

1. neudělali vše, co mohli
2. nezajímalo je to
3. nenašli/nezatkli pachatele
4. nenašli můj majetek
5. nedostatečně mne informovali
6. nechovali se ke mně dobře/byli nezdvořilí
7. dorazili pozdě
8. jiné důvody (napište).....
9. nevím, bez odpovědi

→ jděte na O 22e

22e Když to celkově posoudíte, jak vážný byl tento incident pro Vás, pro Vaši rodinu/ domácnost?

1. velmi závažný
2. docela závažný
3. ne až tak velmi závažný
4. neví, bez odpovědi

NAJDĚTE V KLÍČI TRESTNÝCH ČINŮ DALŠÍ DELIKT

KRÁDEŽE Z POLÍ, SADŮ, ZAHRAD APOD.

23 Zmínil/a jste se, že Vám v roce XY někdo něco ukradl z polí, sadů, zahrad, luk apod., které slouží Vaší rodině, ale nevztahují se k podnikatelským aktivitám Vaším, ani členů Vaší rodiny. Ohlásil/a jste krádež Vy nebo někdo jiný na policii?

//TAZ: *budeme zde mluvit o posledním incidentu, pokud se stal během roku XY vícekrát//*

1. ano → jděte na O 23b
2. ne → jděte na O 23a
3. neví, bez odpovědi → jděte na O 23d

23a Proč jste Vy nebo někdo jiný delikt nenahlásili policii? Můžete uvést i více důvodů.

//TAZ: *podejte respondentovi kartičku **PI** a odpovědi zaznamenejte v dotazníku //*

- a/ protože celá věc či škoda, nebyly tak závažné
- b/ protože Vám to nestálo za námahu spojenou s oznamováním
- c/ protože podle Vás byl nedostatek důkazů
- d/ protože jste nevěřil/a, že by to policie vyřešila
- e/ protože jste měl/a moc práce a neměl/a jste čas delikt nahlásit
- f/ protože se Vám nepodařilo kontaktovat policii, i když jste se o to pokoušel/a
- g/ protože jste nemohl/a škodu uplatnit u pojišťovny (nebyl/a jste pojištěn/a)
- h/ protože jste měl/a špatné zkušenosti s policií z minulosti
- ch/ protože jste si událost vyřešil/a sám/sama
- i/ protože jste měl/a obavu z pomsty pachatele
- j/ protože jste incident oznámil/a jinde, jiné organizaci
- k/ protože jste událost odhalil/a za delší dobu
- l/ měl/a jste ještě jiný důvod - jaký: // TAZ: *zaznamenejte//*.....

→ jděte na O 23d

23b Byl/a jste spokojen/a s tím, jak policie naložila s Vaším případem?

1. spokojen/a → jděte na O 23d
2. nespokojen/a → jděte na O 23c
3. neví, bez odpovědi → jděte na O 23d

23c Proč jste byl/a nespokojen/a. Můžete uvést i více důvodů

1. neudělali vše, co mohli
2. nezajímalo je to
3. nenašli/nezatkli pachatele
4. nenašli můj majetek
5. nedostatečně mne informovali
6. nechovali se ke mně dobře/byli nezdvořilí
7. dorazili pozdě
8. jiné důvody (napište).....
9. nevím, bez odpovědi

→ jděte na O 23d

23d Když to celkově posoudíte, jak vážný byl tento incident pro Vás, pro Vaši rodinu/ domácnost?

1. velmi závažný
2. docela závažný
3. ne až tak velmi závažný
4. neví, bez odpovědi

NAJDĚTE V KLÍČI TRESTNÝCH ČINŮ DALŠÍ DELIKT

KRÁDEŽ VĚCÍ Z AUTA

24 Zmínil/a jste se o tom, že Vám v roce XY ukradli něco z auta. Jaká byla hodnota ukradených věcí (pokud přesně nevíte, odhadněte ji)

//TAZ: budeme zde mluvit o posledním incidentu, pokud se stal během roku XY vícekrát//

1. do 5 000 Kč → jděte na O 24a
2. nad 5 000 Kč → jděte na O 24a
3. neví, bez odpovědi → jděte na O 24a

24a Ohlásil/a jste Vy nebo někdo jiný tento incident policii?

1. ano → jděte na O 24c
2. ne → jděte na O 24b
3. neví, bez odpovědi → jděte na O 24e

24b Proč jste Vy nebo někdo jiný delikt nenahlásili policii? Můžete uvést i více důvodů.

*//TAZ: podejte respondentovi kartičku **PI** a odpovědi zaznamenejte v dotazníku //*

a/ protože celá věc či škoda, nebyly tak závažné

b/ protože Vám to nestálo za námahu spojenou s oznamováním

c/ protože podle Vás byl nedostatek důkazů

d/ protože jste nevěřil/a, že by to policie vyřešila

e/ protože jste měl/a moc práce a neměl/a jste čas delikt nahlásit

f/ protože se Vám nepodařilo kontaktovat policii, i když jste se o to pokoušel/a

g/ protože jste nemohl/a škodu uplatnit u pojišťovny (nebyl/a jste pojištěn/a)

h/ protože jste měl/a špatné zkušenosti s policií z minulosti

ch/ protože jste si událost vyřešil/a sám/sama

i/ protože jste měl/a obavu z pomsty pachatele

j/ protože jste incident oznámil/a jinde, jiné organizaci

k/ protože jste událost odhalil/a za delší dobu

l/ měl/a jste ještě jiný důvod - jaký: *// TAZ: zaznamenejte//*.....

→ jděte na O 24e

24c Byl/a jste spokojen/a s tím, jak policie naložila s Vaším případem?

1. spokojen/a → jděte na O 24e
2. nespokojen/a → jděte na O 24d
3. neví, bez odpovědi → jděte na O 24e

24d Proč jste byl /a nespokojen/a. Můžete uvést i více důvodů

1. neudělali vše, co mohli
 2. nezajímalo je to
 3. nenašli/nezatkli pachatele
 4. nenašli můj majetek
 5. nedostatečně mne informovali
 6. nechovali se ke mně dobře/byli nezdvořilí
 7. dorazili pozdě
 8. jiné důvody (napište).....
 9. neví, bez odpovědi
- jděte na O 24e

24e Když to celkově posoudíte, jak vážný byl tento incident pro Vás, pro Vaši rodinu/ domácnost?

1. velmi závažný
2. docela závažný
3. ne až tak velmi závažný
4. neví, bez odpovědi

NAJDĚTE V KLÍČI TRESTNÝCH ČINŮ DALŠÍ DELIKT

LOUPEŽNÉ PŘEPADENÍ

25 Zmínil/a jste se o loupežném přepadení, které se Vás stalo v roce XY. Ukradl/i Vám pachatel/é něco při tomto loupežném přepadení?

//TAZ: budeme zde mluvit o posledním incidentu, pokud se stal během roku XY vícekrát//

1. ano → jděte na O 25a
2. ne → jděte na O 25a
3. neví, bez odpovědi → jděte na O 25a

25a Utrpěla jste při tomto incidentu nějaké zranění?

1. ano → jděte na O 25b
2. ne → jděte na O 25c
3. neví, bez odpovědi → jděte na O 25c

25b Navštívila/a jste kvůli tomu zranění lékaře?

1. ano → jděte na O 25c
2. ne → jděte na O 25c
3. neví, bez odpovědi → jděte na O 25c

25c Měl pachatel nebo někdo z pachatelů nůž, střelnou zbraň, jinou zbraň nebo něco, co se dá použít jako zbraň?

1. ano → jděte na O 25d
2. ne → jděte na O 25e
3. neví, bez odpovědi → jděte na O 25e

25d Byla proti Vám použita zbraň /nebo něco, co se dá jako zbraň využít/?

Použitím máme na mysli vedle úderu zbraní, pořezání, bodnutí, výstřelu apod. i vážné vyhrožování použitím zbraně. Pokud jde o střelnou zbraň, jestliže ji pachatel/é měl/i, tak vedle výstřelu míníme jejím použitím i vyhrožování zbraní, i když se z ní nevystřelilo.

1. ano
 2. ne
 3. neví, bez odpovědi
- jděte na O 25e

25e Ohlásil jste Vy nebo někdo jiný tento incident policii?

1. ano → jděte na O 25g
2. ne → jděte na O 25f
3. neví, bez odpovědi → jděte na O 25i

25f Proč jste Vy nebo někdo jiný delikt nenahlásili policii? Můžete uvést i více důvodů.

//TAZ: podejte respondentovi kartičku P2 a odpovědi zaznamenejte v dotazníku //

a/ protože celá věc nebyla tak závažná

b/ protože Vám to nestálo za námahu spojenou s oznamováním

c/ protože podle Vás byl nedostatek důkazů

d/ protože jste nevěřil/a, že by to policie vyřešila

e/ protože jste měl/a moc práce a neměl/a jste čas delikt nahlásit

f/ protože se Vám nepodařilo kontaktovat policii, i když jste se o to pokoušel/a

g/ styděl/a jste se incident nahlásit

h/ protože jste měl/a špatné zkušenosti s policií z minulosti

ch/ protože jste měl/a pocit viny, že k incidentu/události došlo

i/ protože jsem měl/a obavu z pomsty pachatele

j/ měl/a jste za to, že to byla soukromá/osobní/rodinná záležitost

k/ protože jste pachatele znal/a a nechtěl/a jsme mu způsobit nepříjemnosti

l/ protože jste si událost vyřešil/a sám/sama

m/ protože jste incident oznámil/a jinde, jiné organizaci

n/ měl/a jste ještě jiný důvod - jaký: *// TAZ: zaznamenejte.....//*

→ jděte na O 25 i

25g Byl/a jste spokojen/a s tím, jak policie naložila s Vaším případem?

1. spokojen/a → jděte na O 25i
2. nespokojen/a → jděte na O 25h
3. neví, bez odpovědi → jděte na O 25i

25h Proč jste byl/a nespokojen/a. Můžete uvést i více důvodů

1. neudělali vše, co mohli
 2. nezajímalo je to
 3. nenašli nebo nezatkli pachatele
 4. nenašli můj majetek
 5. nedostatečně mne informovali
 6. nechovali se ke mně dobře/byli nezdvořilí
 7. dorazili pozdě
 8. jiné důvody (napište).....
 9. neví, bez odpovědi
- jděte na O 25 i

25i Když to celkově posoudíte, jak vážný byl pro Vás tento incident?

1. velmi závažný
2. docela závažný
3. ne až tak velmi závažný
4. neví, bez odpovědi

NAJDĚTE V KLÍČI TRESTNÝCH ČINŮ DALŠÍ DELIKT

KAPESNÍ A JINÉ KRÁDEŽE OSOBNÍCH VĚCÍ

26 Zmínila jste se o krádeži osobních věcí, jako jsou kapesní krádeže, krádeže kabelek, šperků, oblečení apod. , která se Vám stala v roce XY. Když ke krádeži došlo, držel/a jste nebo nesl/a jste to, co Vám bylo ukradeno? (např. při krádeži jste peněženku nesl/a v kabelce apod.)

//TAZ: budeme zde mluvit o posledním incidentu, pokud se stal během roku XY vícekrát//

1. ano → jděte na O 26a
2. ne → jděte na O 26a
3. neví, bez odpovědi → jděte na O 26a

26a Krádež jste zjistil/a až později nebo jste pachatele přistihl/a při činu?

1. krádež zjistil/a později → jděte na O 26b
2. zloděje přistihla při činu → jděte na O 26b
3. neví, bez odpovědi → jděte na O 26b

26b Ohlásil/a jste Vy nebo někdo jiný tento incident policii?

1. ano → jděte na O 26d
2. ne → jděte na O 26c
3. neví, bez odpovědi → jděte na O 26f

26c Proč jste Vy nebo někdo jiný delikt nenahlásili policii? Můžete uvést i více důvodů.
*//TAZ: podejte respondentovi kartičku **PI** a odpovědi zaznamenejte v dotazníku //*

- a/ protože celá věc či škoda, nebyly tak závažné
- b/ protože Vám to nestálo za námahu spojenou s oznamováním
- c/ protože podle Vás byl nedostatek důkazů
- d/ protože jste nevěřil/a, že by to policie vyřešila
- e/ protože jste měl/a moc práce a neměl/a jste čas delikt nahlásit
- f/ protože se Vám nepodařilo kontaktovat policii, i když jste se o to pokoušel/a
- g/ protože jste nemohl/a škodu uplatnit u pojišťovny (nebyl/a jste pojištěn/a)
- h/ protože jste měl/a špatné zkušenosti s policií z minulosti
- ch/ protože jste si událost vyřešil/a sám/sama
- i/ protože jste měl/a obavu z pomsty pachatele
- j/ protože jste incident oznámil/a jinde, jiné organizaci
- k/ protože jste událost odhalil/a za delší dobu
- l/ měl/a jste ještě jiný důvod - jaký: // TAZ: zaznamenejte//.....

→ jděte na O 26f

26d Byl/a jste spokojen/a s tím, jak policie naložila s Vaším případem?

1. spokojen/a → jděte na O 26f
2. nespokojen/a → jděte na O 26e
3. neví, bez odpovědi → jděte na O 26f

26e Proč jste byl/a nespokojen/a. Můžete uvést i více důvodů

1. neudělali vše, co mohli
2. nezajímalo je to
3. nenašli nebo nezatkli pachatele
4. nenašli můj majetek
5. nedostatečně mne informovali
6. nechovali se ke mně dobře/byli nezdvořilí
7. dorazili pozdě
8. jiné důvody (napište).....
9. nevím, bez odpovědi

→ jděte na O 26f

26f Když to celkově posoudíte, jak vážný byl pro Vás tento incident?

1. velmi závažný
2. docela závažný
3. ne až tak velmi závažný
4. neví, bez odpovědi

NAJDĚTE V KLÍČI TRESTNÝCH ČINŮ DALŠÍ DELIKT

SEXUÁLNĚ MOTIVOVANÉ DELIKTY

27 Mluvil/a jste o tom, že jste se v roce XY stal/a obětí sexuálního incidentu. Popsal/a byste ten případ, který se Vám stal jako znásilnění, pokus o znásilnění, neslušné obtěžování nebo prostě hrubé chování?

//TAZ: budeme zde mluvit o posledním incidentu, pokud se stal během roku XY vícekrát//

1. znásilnění
2. pokus o znásilnění
3. neslušné obtěžování
4. hrubé chování
5. neví, bez odpovědi

→ jděte na O 27a

27a Měl pachatel nebo někdo z pachatelů nůž, střelnou zbraň, jinou zbraň nebo něco, co se dá použít jako zbraň?

1. ano → jděte na O 27b
2. ne → jděte na O 27c
3. neví, bez odpovědi → jděte na O 27c

27b Byla proti Vám použita zbraň /nebo něco, co se dá jako zbraň využít/?

Použitím máme na mysli vedle úderu zbraní, pořezání, bodnutí, výstřelu apod. i vážné vyhrožování použitím zbraně. Pokud jde o střelnou zbraň, jestliže ji pachatel/é měl/i, tak vedle výstřelu míníme jejím použitím i vyhrožování zbraní, i když se z ní nevystřelilo.

1. ano → jděte na O 27c
2. ne → jděte na O 27c
3. neví, bez odpovědi → jděte na O 27c

27c Ohlásil/a jste Vy nebo někdo jiný tento incident policii?

1. ano → jděte na O 27e
2. ne → jděte na O 27d
3. neví, bez odpovědi → jděte na O 27g

27d Proč jste Vy nebo někdo jiný delikt nenahlásili policii? Můžete uvést i více důvodů.
//TAZ: podejte respondentovi kartičku P2 a odpovědi zaznamenejte v dotazníku //

- a/ protože celá věc nebyla tak závažná
- b/ protože Vám to nestálo za námahu spojenou s oznamováním
- c/ protože podle Vás byl nedostatek důkazů
- d/ protože jste nevěřil/a, že by to policie vyřešila
- e/ protože jste měl/a moc práce a neměl/a jste čas delikt nahlásit
- f/ protože se Vám nepodařilo kontaktovat policii, i když jste se o to pokoušel/a
- g/ styděl/a jste se incident nahlásit
- h/ protože jste měl/a špatné zkušenosti s policií z minulosti
- ch/ protože jste měl/a pocit viny, že k incidentu/události došlo
- i/ protože jsem měl/a obavu z pomsty pachatele
- j/ měl/a jste za to, že to byla soukromá/osobní/rodinná záležitost
- k/ protože jste pachatele znal/a a nechtěl/a jsme mu způsobit nepříjemnosti
- l/ protože jste si událost vyřešil/a sám/sama
- m/ protože jste incident oznámil/a jinde, jiné organizaci
- n/ měl/a jste ještě jiný důvod - jaký: // TAZ: zaznamenejte.....//

→ jděte na O 27g

27e Byl/a jste spokojen/a s tím, jak policie naložila s Vaším případem?

- 1. spokojen/a → jděte na O 27g
- 2. nespokojen/a → jděte na O 27f
- 3. neví, bez odpovědi → jděte na O 27g

27f Proč jste byl /a nespokojen/a. Můžete uvést i více důvodů

- 1. neudělali vše, co mohli
- 2. nezajímalo je to
- 3. nenašli nebo nezatkli pachatele
- 4. nedostatečně mne informovali
- 5. nechovali se ke mně dobře/byli nezdvořilí
- 6. dorazili pozdě
- 7. jiné důvody (napište).....
- 8. nevím, bez odpovědi

→ jděte na O 27g

27g Když to celkově posoudíte, jak vážný byl pro Vás tento incident?

- 1. velmi závažný
- 2. docela závažný
- 3. ne až tak velmi závažný
- 4. neví, bez odpovědi

NAJDĚTE V KLÍČI TRESTNÝCH ČINŮ DALŠÍ DELIKT

FYZICKÉ NAPADENÍ (OD CIZÍCH OSOB)

28 Nyní přejdeme k fyzickému napadení ze strany cizích osob, které Vás potkalo v roce XY, o kterém jste se zmínil/a. Utrpěl/a jste při tomto incidentu nějaké zranění?

//TAZ: budeme zde mluvit o posledním incidentu, pokud se stal během roku XY vícekrát//

1. ano → jděte na O 28a
2. ne → jděte na O 28b
3. neví, bez odpovědi → jděte na O 28b

28a Navštívila/a jste kvůli tomu zranění lékaře?

1. ano → jděte na O 28b
2. ne → jděte na O 28b
3. neví, bez odpovědi → jděte na O 28b

28b Měl pachatel nebo někdo z pachatelů nůž, střelnou zbraň, jinou zbraň nebo něco, co se dá použít jako zbraň?

1. ano → jděte na O 28c
2. ne → jděte na O 28d
3. neví, bez odpovědi → jděte na O 28d

28c Byla proti vám použita zbraň /nebo něco, co se dá využít jako zbraň/? Použitím máme na mysli vedle úderu zbraní, pořezáním, bodnutí, výstřelu apod. i vážné vyhrožování použitím zbraně. Pokud jde o střelnou zbraň, jestliže ji pachatel/é měl/i, tak vedle výstřelu míníme jejím použitím i vyhrožování zbraní, i když se z ní nevystřelilo.

1. ano → jděte na o 28d
2. ne → jděte na o 28d
3. neví, bez odpovědi → jděte na o 28d

28d Ohlásil/a jste Vy nebo někdo jiný tento incident policii?

1. ano → jděte na O 28f
2. ne → jděte na O 28e
3. neví, bez odpovědi → jděte na O 28h

28e Proč jste Vy nebo někdo jiný delikt nenahlásili policii? Můžete uvést i více důvodů.

//TAZ: podejte respondentovi kartičku P2 a odpovědi zaznamenejte v dotazníku //

a/ protože celá věc nebyla tak závažná

b/ protože Vám to nestálo za námahu spojenou s oznamováním

c/ protože podle Vás byl nedostatek důkazů

d/ protože jste nevěřil/a, že by to policie vyřešila

e/ protože jste měl/a moc práce a neměl/a jste čas delikt nahlásit

f/ protože se Vám nepodařilo kontaktovat policii, i když jste se o to pokoušel/a
g/ styděl/a jste se incident nahlásit
h/ protože jste měl/a špatné zkušenosti s policií z minulosti
ch/ protože jste měl/a pocit viny, že k incidentu/události došlo
i/ protože jsem měl/a obavu z pomsty pachatele
j/ měl/a jste za to, že to byla soukromá/osobní/rodinná záležitost
k/ protože jste pachatele znal/a a nechtěl/a jsme mu způsobit nepříjemnosti
l/ protože jste si událost vyřešil/a sám/sama
m/ protože jste incident oznámil/a jinde, jiné organizaci
n/ měl/a jste ještě jiný důvod - jaký: // TAZ: zaznamenejte.....//

→ jděte na O 28h

28f Byl/a jste spokojen/a s tím, jak policie naložila s Vaším případem?

1. spokojen/a → jděte na O 28h
2. nespokojen/a → jděte na O 28g
3. neví, bez odpovědi → jděte na O 28h

28g Proč jste byl/a nespokojen/a. Můžete uvést i více důvodů.

1. neudělali vše, co mohli
2. nezajímalo je to
3. nenašli nebo nezatkli pachatele
4. nedostatečně mne informovali
5. nechovali se ke mně dobře/byli nezdvořilí
6. dorazili pozdě
7. jiné důvody (napište).....
8. nevím, bez odpovědi

→ jděte na O 28h

28h Když to celkově posoudíte, jak vážný byl pro Vás tento incident?

1. velmi závažný
2. docela závažný
3. ne až tak velmi závažný
4. neví, bez odpovědi

NAJDĚTE V KLÍČI TRESTNÝCH ČINŮ DALŠÍ DELIKT

FYZICKÉ NÁSILÍ OD ČLENŮ RODINY/DOMÁCNOSTI APOD.

29 Nyní přejdeme k použití síly nebo fyzického násilí proti Vám ze strany někoho z rodiny/domácnosti nebo od osob, které do rodiny často docházejí, se kterým jste se setkala v roce XY a o kterém jste se zmínil/a. Ohlásil/a jste Vy nebo někdo jiný tento incident policii?
//TAZ: budeme zde mluvit o posledním incidentu, pokud se stal během roku XY vícekrát//

1. ano → jděte na O 29b
2. ne → jděte na O 29a
3. neví, bez odpovědi → jděte na O 29d

29a Proč jste Vy nebo někdo jiný delikt nenahlásili policii? Můžete uvést i více důvodů.

//TAZ: podejte respondentovi kartičku P2 a odpovědi zaznamenejte v dotazníku //

- a/ protože celá věc nebyla tak závažná
- b/ protože Vám to nestálo za námahu spojenou s oznamováním
- c/ protože podle Vás byl nedostatek důkazů
- d/ protože jste nevěřil/a, že by to policie vyřešila
- e/ protože jste měl/a moc práce a neměl/a jste čas delikt nahlásit
- f/ protože se Vám nepodařilo kontaktovat policii, i když jste se o to pokoušel/a
- g/ styděl/a jste se incident nahlásit
- h/ protože jste měl/a špatné zkušenosti s policií z minulosti
- ch/ protože jste měl/a pocit viny, že k incidentu/události došlo
- i/ protože jsem měl/a obavu z pomsty pachatele
- j/ měl/a jste za to, že to byla soukromá/osobní/rodinná záležitost
- k/ protože jste pachatele znal/a a nechtěl/a jsme mu způsobit nepříjemnosti
- l/ protože jste si událost vyřešil/a sám/sama
- m/ protože jste incident oznámil/a jinde, jiné organizaci
- n/ měl/a jste ještě jiný důvod - jaký: *// TAZ: zaznamenejte.....//*
→ jděte na O 29d

29b Byl/a jste spokojen/a s tím, jak policie naložila s Vaším případem?

1. spokojen/a → jděte na O 29d
2. nespokojen/a → jděte na O 29c
3. neví, bez odpovědi → jděte na O 29d

29c Proč jste byl /a nespokojen/a. Můžete uvést i více důvodů

1. neudělali vše, co mohli
2. nezajímalo je to
3. nezatkli pachatele
4. nedostatečně mne informovali
5. nechovali se ke mně dobře/byli nezdvořilí
6. dorazili pozdě
7. jiné důvody (napište).....
8. nevím, bez odpovědi
→ jděte na O 29d

29d Když to celkově posoudíte, jak vážný byl pro Vás tento incident?

1. velmi závažný
2. docela závažný
3. ne až tak velmi závažný
4. neví, bez odpovědi

NAJDĚTE V KLÍČI TRESTNÝCH ČINŮ DALŠÍ DELIKT

VYHROŽOVÁNÍ FYZICKÝM NÁSILÍM OD CIZÍCH OSOB

30 Nyní přejdeme k výhrůžkám fyzickým násilím od cizích lidí, které Vás opravdu vyděsily a se kterými, jak jste uvedl/a, jste se setkal/a v roce XY. Co Vám vyhrožující osoba/osoby hrozila/hrozily udělat?

//TAZ: budeme zde mluvit o posledním incidentu, pokud se stal během roku XY vícekrát//

1. udeřit, dát facku, kopnout, zbít
2. udeřit zbraní/použít něco jako zbraň (útočník ukázal zbraň)
3. udeřit zbraní/použít něco jako zbraň (útočník neukázal zbraň)
4. sexuální násilí (např. znásilnit)
5. zabít
6. zničit majetek nebo poškodit majetek
7. spáchat násilí na někom jiném
8. hrozba naznačující fyzickou újmu (např. zlomení ruky)
9. obecně urážlivé a zastrašující chování
10. bez odpovědi
11. jiné (uved'te).....

→ jděte na O 30a

30a Ohlásil/a jste Vy nebo někdo jiný tento incident policii?

1. ano → jděte na O 30c
2. ne → jděte na O 30b
3. neví, bez odpovědi → jděte na O 30e

30b Proč jste Vy nebo někdo jiný delikt nenahlásili policii? Můžete uvést i více důvodů.

//TAZ: podejte respondentovi kartičku P2 a odpovědi zaznamenejte v dotazníku //

- a/ protože celá věc nebyla tak závažná
- b/ protože Vám to nestálo za námahu spojenou s oznamováním
- c/ protože podle Vás byl nedostatek důkazů
- d/ protože jste nevěřil/a, že by to policie vyřešila
- e/ protože jste měl/a moc práce a neměl/a jste čas delikt nahlásit
- f/ protože se Vám nepodařilo kontaktovat policii, i když jste se o to pokoušel/a
- g/ styděl/a jste se incident nahlásit
- h/ protože jste měl/a špatné zkušenosti s policií z minulosti
- ch/ protože jste měl/a pocit viny, že k incidentu/události došlo

- i/ protože jsem měl/a obavu z pomsty pachatele
- j/ protože jste měl/a za to, že to byla soukromá/osobní/rodinná záležitost
- k/ protože jste pachatele znal/a a nechtěl/a jsme mu způsobit nepříjemnosti
- l/ protože jste si událost vyřešil/a sám/sama
- m/ protože jste incident oznámil/a jinde, jiné organizaci
- n/ měl/a jste ještě jiný důvod - jaký: // TAZ: zaznamenejte.....//

→ jděte na O 30e

30c Byl/a jste spokojen/a s tím, jak policie naložila s Vaším případem?

- 1. spokojen/a → jděte na O 30e
- 2. nespokojen/a → jděte na O 30d
- 3. neví, bez odpovědi → jděte na O 30e

30d Proč jste byl /a nespokojen/a. Můžete uvést i více důvodů

- 1. neudělali vše, co mohli
- 2. nezajímalo je to
- 3. nenašli/nezatkli pachatele
- 4. nedostatečně mne informovali
- 5. nechovali se ke mně dobře/byli nezdvořilí
- 6. dorazili pozdě
- 7. jiné důvody (napište).....
- 8. nevím, bez odpovědi

→ jděte na O 30e

30e Když to celkově posoudíte, jak vážný byl pro Vás tento incident?

- 1. velmi závažný
- 2. docela závažný
- 3. ne až tak velmi závažný
- 4. neví, bez odpovědi

NAJDĚTE V KLÍČI TRESTNÝCH ČINŮ DALŠÍ DELIKT

VYHROŽOVÁNÍ FYZICKÝM NÁSILÍM OD ČLENŮ RODINY/DOMÁCNOSTI

31 Nyní se zastavíme u Vámi zmíněných výhrůžek fyzickým násilím, od členů rodiny/domácnosti, které Vás opravdu vyděsily a s nimiž jste se setkala v roce XY. Ohlásil/a jste Vy nebo někdo jiný tento incident policii?

//TAZ: budeme zde mluvit o posledním incidentu, pokud se stal během roku XY vícekrát//

- 1. ano → jděte na O 31b
- 2. ne → jděte na O 31a
- 3. neví, bez odpovědi → jděte na O 31d

31a Proč jste Vy nebo někdo jiný delikt nenahlásili policii? Můžete uvést i více důvodů.
//TAZ: podejte respondentovi kartičku P2 a odpovědi zaznamenejte v dotazníku //

- a/ protože celá věc nebyla tak závažná
- b/ protože Vám to nestálo za námahu spojenou s oznamováním
- c/ protože podle Vás byl nedostatek důkazů
- d/ protože jste nevěřil/a, že by to policie vyřešila
- e/ protože jste měl/a moc práce a neměl/a jste čas delikt nahlásit
- f/ protože se Vám nepodařilo kontaktovat policii, i když jste se o to pokoušel/a
- g/ styděl/a jste se incident nahlásit
- h/ protože jste měl/a špatné zkušenosti s policií z minulosti
- ch/ protože jste měl/a pocit viny, že k incidentu/události došlo
- i/ protože jsem měl/a obavu z pomsty pachatele
- j/ měl/a jste za to, že to byla soukromá/osobní/rodinná záležitost
- k/ protože jste pachatele znal/a a nechtěl/a jsme mu způsobit nepříjemnosti
- l/ protože jste si událost vyřešil/a sám/sama
- m/ protože jste incident oznámil/a jinde, jiné organizaci
- n/ měl/a jste ještě jiný důvod - jaký: // TAZ: zaznamenejte.....//
→ jděte na O 31d

31b Byl/a jste spokojen/a s tím, jak policie naložila s Vaším případem?

- 1. spokojen/a → jděte na O 31d
- 2. nespokojen/a → jděte na O 31c
- 3. neví, bez odpovědi → jděte na O 31d

31c Proč jste byl /a nespokojen/a. Můžete uvést i více důvodů

- 1. neudělali vše, co mohli
- 2. nezajímalo je to
- 3. nezatkli pachatele
- 4. nedostatečně mne informovali
- 5. nechovali se ke mně dobře/byli nezdvořilí
- 6. dorazili pozdě
- 7. jiné důvody (napíšte).....
- 8. nevím, bez odpovědi
→ jděte na O 31d

31d Když to celkově posoudíte, jak vážný byl pro Vás tento incident?

- 1. velmi závažný
- 2. docela závažný
- 3. ne až tak velmi závažný
- 4. neví, bez odpovědi

NAJDĚTE V KLÍČI TRESTNÝCH ČINŮ DALŠÍ DELIKT

POMLUVA

32 Zmínil/a jste se o tom, že Vás někdo velmi závažně v roce XY poškodil rozšířením nepravdivých informací, tedy pomluvou. Ohlásil/a jste Vy nebo někdo jiný tento incident policii?

//TAZ: budeme zde mluvit o posledním incidentu, pokud se stal během roku XY vícekrát//

1. ano → jděte na O 32b
2. ne → jděte na O 32a
3. neví, bez odpovědi → jděte na O 32d

32a Proč jste Vy nebo někdo jiný delikt nenahlásili policii? Můžete uvést i více důvodů.

*//TAZ: podejte respondentovi kartičku **PI** a odpovědi zaznamenejte v dotazníku //*

- a/ protože celá věc či škoda, nebyly tak závažné
- b/ protože Vám to nestálo za námahu spojenou s oznamováním
- c/ protože podle Vás byl nedostatek důkazů
- d/ protože jste nevěřil/a, že by to policie vyřešila
- e/ protože jste měl/a moc práce a neměl/a jste čas delikt nahlásit
- f/ protože se Vám nepodařilo kontaktovat policii, i když jste se o to pokoušel/a
- g/ protože jste nemohl/a škodu uplatnit u pojišťovny (nebyl/a jste pojištěn/a)
- h/ protože jste měl/a špatné zkušenosti s policií z minulosti
- ch/ protože jste si událost vyřešil/a sám/sama
- i/ protože jste měl/a obavu z pomsty pachatele
- j/ protože jste incident oznámil/a jinde, jiné organizaci
- k/ protože jste událost odhalil/a za delší dobu
- l/ měl/a jste ještě jiný důvod - jaký: *// TAZ: zaznamenejte//*.....

→ jděte na O 32d

32b Byl/a jste spokojen/a s tím, jak policie naložila s Vaším případem?

1. spokojen/a → jděte na O 32d
2. nespokojen/a → jděte na O 32c
3. neví, bez odpovědi → jděte na O 32d

32c Proč jste byl /a nespokojen/a. Můžete uvést i více důvodů

1. neudělali vše, co mohli
2. nezajímalo je to
3. nenašli/nezatkli pachatele
4. nedostatečně mne informovali
5. nechovali se ke mně dobře/byli nezdvořilí
6. dorazili pozdě
7. jiné důvody (napište).....
8. nevím, bez odpovědi

→ jděte na O 32d

32d Když to celkově posoudíte, jak vážný byl pro Vás tento incident?

1. velmi závažný
2. docela závažný
3. ne až tak velmi závažný
4. neví, bez odpovědi

NAJDĚTE V KLÍČI TRESTNÝCH ČINŮ DALŠÍ DELIKT

VDÍRÁNÍ

33 Uvedl/a jste, že v roce XY byl na Vás činěn nátlak, abyste někomu něco dělal, strpěl či opomenul tak, jak dotyčná osoba chtěla - tedy někdo Vás vydíral. Ohlásil/a jste Vy nebo někdo jiný tento incident policii?

//TAZ: budeme zde mluvit o posledním incidentu, pokud se stal během roku XY vícekrát//

1. ano → jděte na O 33b
2. ne → jděte na O 33a
3. neví, bez odpovědi → jděte na O 33d

33a Proč jste Vy nebo někdo jiný delikt nenahlásili policii? Můžete uvést i více důvodů.

*//TAZ: podejte respondentovi kartičku **PI** a odpovědi zaznamenejte v dotazníku //*

- a/ protože celá věc či škoda, nebyly tak závažné
- b/ protože Vám to nestálo za námahu spojenou s oznamováním
- c/ protože podle Vás byl nedostatek důkazů
- d/ protože jste nevěřil/a, že by to policie vyřešila
- e/ protože jste měl/a moc práce a neměl/a jste čas delikt nahlásit
- f/ protože se Vám nepodařilo kontaktovat policii, i když jste se o to pokoušel/a
- g/ protože jste nemohl/a škodu uplatnit u pojišťovny (nebyl/a jste pojištěn/a)
- h/ protože jste měl/a špatné zkušenosti s policií z minulosti
- ch/ protože jste si událost vyřešil/a sám/sama
- i/ protože jste měl/a obavu z pomsty pachatele
- j/ protože jste incident oznámil/a jinde, jiné organizaci
- k/ protože jste událost odhalil/a za delší dobu
- l/ měl/a jste ještě jiný důvod - jaký: *// TAZ: zaznamenejte//.....*
→ jděte na O 33d

33b Byl/a jste spokojen/a s tím, jak policie naložila s Vaším případem?

1. spokojen/a → jděte na O 33d
2. nespokojen/a → jděte na O 33c
3. neví, bez odpovědi → jděte na O 33d

33c Proč jste byl /a nespokojen/a. Můžete uvést i více důvodů

1. neudělali vše, co mohli
2. nezajímalo je to
3. nenašli/nezatkli pachatele
4. nedostatečně mne informovali
5. nechovali se ke mně dobře/byli nezdvořilí
6. dorazili pozdě
7. jiné důvody (napište).....
8. nevím, bez odpovědi

→ jděte na O 33d

33d Když to celkově posoudíte, jak vážný byl pro Vás tento incident?

1. velmi závažný
2. docela závažný
3. ne až tak velmi závažný
4. nevím, bez odpovědi

NAJDĚTE V KLÍČI TRESTNÝCH ČINŮ DALŠÍ DELIKT

PODVOD

34 Uvedl jste, že jste se stal/a v roce XY obětí podvodu při sjednávání peněžní půjčky, pojištění apod. nebo při uplatňování nároků plynoucích z těchto a podobných smluv. Ohlásil/a jste Vy nebo někdo jiný tento incident policii?

//TAZ: budeme zde mluvit o posledním incidentu, pokud se stal během roku XY vícekrát//

1. ano → jděte na O 34b
2. ne → jděte na O 34a
3. nevím, bez odpovědi → jděte na O 34d

34a Proč jste Vy nebo někdo jiný delikt nenahlásili policii? Můžete uvést i více důvodů.

*//TAZ: podejte respondentovi kartičku **PI** a odpovědi zaznamenejte v dotazníku //*

a/ protože celá věc či škoda, nebyly tak závažné

b/ protože Vám to nestálo za námahu spojenou s oznamováním

c/ protože podle Vás byl nedostatek důkazů

d/ protože jste nevěřil/a, že by to policie vyřešila

e/ protože jste měl/a moc práce a neměl/a jste čas delikt nahlásit

f/ protože se Vám nepodařilo kontaktovat policii, i když jste se o to pokoušel/a

g/ protože jste nemohl/a škodu uplatnit u pojišťovny (nebyl/a jste pojištěn/a)

h/ protože jste měl/a špatné zkušenosti s policií z minulosti

ch/ protože jste si událost vyřešil/a sám/sama

i/ protože jste měl/a obavu z pomsty pachatele

j/ protože jste incident oznámil/a jinde, jiné organizaci

k/ protože jste událost odhalil/a za delší dobu

l/ měl/a jste ještě jiný důvod - jaký: // TAZ: zaznamenejte//.....

→ jděte na O 34d

34b Byl/a jste spokojen/a s tím, jak policie naložila s Vaším případem?

1. spokojen/a → jděte na O 34d
2. nespokojen/a → jděte na O 34c
3. neví, bez odpovědi → jděte na O 34d

34c Proč jste byl /a nespokojen/a. Můžete uvést i více důvodů

1. neudělali vše, co mohli
 2. nezajímalo je to
 3. nenašli/nezatkli pachatele
 4. nenašli můj majetek
 5. nedostatečně mne informovali
 6. nechovali se ke mně dobře/byli nezdvořilí
 7. dorazili pozdě
 8. jiné důvody (napište).....
 9. neví, bez odpovědi
- jděte na O 34d

34d Když to celkově posoudíte, jak vážný byl pro Vás tento incident?

1. velmi závažný
 2. docela závažný
 3. ne až tak velmi závažný
 4. neví, bez odpovědi
- jděte na O 35

VŠICHNI RESPONDENTI

ÚPLATKÁŘSTVÍ

35 V některých oblastech existuje u státních nebo veřejných zaměstnanců problém s úplatkářstvím. Požádal Vás v naší republice během roku XY nějaký státní nebo veřejný zaměstnanec např. policista, kontrolor apod. o úplatek za své služby nebo Vám dal jasně najevo, že úplatek očekává? (Nemuselo se vždy jednat jen o peníze, ale o nějaký dárek či protislužbu apod.)

1. ano → jděte na O 35a
2. ne → jděte na O 36
3. neví, bez odpovědi → jděte na O 36

35a O jaký typ úředníka, státního zaměstnance se jednalo? Jestliže se Vám to stalo během roku XY vícekrát tak si budeme povídat **pouze o posledním případě**.

- a. Státní úředník
- b. Celník
- c. Policista
- d. Pracovník inspekce či revizor
- e. Volený obecní radní
- f. Obecní úředník
- g. Daňový/finanční úředník
- h. Soudce
- i. Státní zástupce
- j. Jiné (specifikujte kdo).....

→ jděte na O 35b

35b Ohlásil/a jste Vy nebo někdo jiný tento případ policii?

// TAZ.: *mluvíme o posledním deliktu, pokud se stal během roku XY vícekrát//*

1. ano → jděte na O 35c
2. ne → jděte na O 36
3. neví, bez odpovědi → jděte na O 36

35c Byl/a jste spokojen/a s tím, jak policie naložila s Vaším případem?

1. spokojen/a → jděte na O 36
2. nespokojen/a → jděte na O 36
3. neví, bez odpovědi → jděte na O 36

RÁD/A BYCH VÁM POLOŽILA JEŠTĚ NĚKOLIK OTÁZEK TÝKAJÍCÍCH SE VAŠEHO NÁZORU NA KRIMINALITU A NA NĚKTERÉ DALŠÍ JEVY V MÍSTĚ VAŠEHO BYDLIŠTĚ

// TAZ: *podejte respondentovi kartičku P3//*

36 Řekněte mi prosím, zda a jak často jste v místě Vašeho bydliště v roce XY osobně viděl nebo zažil následující v tabulce popsané události a skutečnosti. Odpovídejte prosím podle tohoto lístku.

//TAZ: *zaznamenejte odpovědi respondenta zatržením příslušného čísla v kolonce//*

		několikrát	jednou	nikdy	neví
a/	fyzické napadení osob na veřejných prostranstvích	1	2	3	4
b/	domácí násilí nebo jiné násilí doma	1	2	3	4
c/	lidé prodávající drogy	1	2	3	4
d/	stopy po užití drog, např. injekční stříkačky	1	2	3	4
e/	graffiti a jiné svévolné ničení majetku nebo dopravních prostředků	1	2	3	4
f/	chroničtí opilci na veřejných místech	1	2	3	4
g/	provozování prostituce	1	2	3	4
h/	urážení, obtěžování nebo zastrašování lidí na ulici, na nádražích, v parcích	1	2	3	4
i/	žebrající lidé	1	2	3	4
j/	prodej pravděpodobně či evidentně kradených věcí, věcí prapodivného původu	1	2	3	4

→ jděte na O 37

37 Vyskytují se případy, že někteří jednotlivci závažným způsobem ubližují druhým lidem (např. týrají svoje děti, svoje partnery, staré příbuzné apod.). Lidem, kterým je ubližováno, žijí často v našem nejbližším okolí (např. vedle v bytě, domě), známe je z práce, ze školy.

Využil/a byste možnosti upozornit na takovéto případy ubližování např. prostřednictvím nějaké formy anonymního oznámení (třeba přes internet nebo telefonem, kde byste nemusel/a uvést svoje jméno ani adresu) nebo si spíše myslíte, že tyto záležitosti není třeba oznamovat, protože si je dotyční lidé postupně vyřeší sami.

1. ohlásil/a byste to anonymně
2. spíše byste to neohlásil/a, protože lidé si to vyřeší sami
3. ohlásil/a byste to v každém případě, i když by to nebylo anonymní
4. neví, bez odpovědi

→ jděte na O 38

38 Když vezmete všechno v potaz, nakolik byste řekl/a, že policie v místě Vašeho bydliště má kriminalitu pod kontrolou? Myslíte si, že se jí to daří velmi dobře, dost dobře, dost špatně nebo velmi špatně?

1. velmi dobře
2. dost dobře
3. dost špatně
4. velmi špatně
5. neví, bez odpovědi

→ jděte na O 39

39 Nakolik Vám připadá bezpečné, když jdete po setmění v místě Vašeho bydliště sám/sama venku? Je to velmi bezpečné, dost bezpečné, trochu nebezpečné, nebo velmi nebezpečné?

//TAZ: pokud respondent říká, že tou dobou nikdy nevychází, zeptejte se „nakolik by vám připadalo bezpečné“//

1. velmi bezpečné
2. dost bezpečné
3. trochu bezpečné
4. velmi bezpečné
5. neví, vez odpovědi

→ jděte na O 40

40 Nakolik je podle Vás pravděpodobné, že se Vám v průběhu následujících dvanácti měsíců někdo pokusí vloupat do obydlí? Myslíte si, že je to velmi pravděpodobné, pravděpodobné nebo nepravděpodobné?

1. velmi pravděpodobné
2. pravděpodobné
3. nepravděpodobné
4. neví, bez odpovědi

→ jděte na O 41

NA ZÁVĚR SE VÁS ZEPTÁM NA NĚKOLIK ÚDAJŮ, KTERÉ BUDOU POUŽITY PRO STATISTICKÉ VYHODNOCENÍ VÝZKUMU:

41 Kolik je Vám let?

Vypište let

→ jděte na O 42

42 Jste....

1. ženatý/vdaná
2. svobodný/á
3. žijete s partnerem/kou (druh/družka)
4. rozvedený/á nebo žijí odděleně
5. vdovec/vdova
6. bez odpovědi

→ jděte na O 43

43 Jaké je Vaše nejvyšší ukončené vzdělání?

1. základní
2. vyučen
3. vyučen s maturitou
4. střední s maturitou
5. pomaturitní studium
6. vysokoškolské
7. bez odpovědi

→ jděte na O 44

44 Jak byste popsal/a Vaši současnou situaci z hlediska zaměstnání? Pracujete, jste v domácnosti, chodíte do školy? Nebo jste v důchodu, nezaměstnaný/á, ale hledáte práci?

1. pracuji
2. hledám práci (nezaměstnaný/á)
3. v domácnosti
4. ve starobním důchodu, v invalidním důchodu
5. student/ka
6. jiné (specifikujte).....
7. bez odpovědi

→ jděte na O 45

45 Kolik osob má vaše domácnost?

1. 1 osoba
2. 2 osoby
3. 3 osoby
4. 4 osoby
5. 5 osob a více
6. bez odpovědi

→ jděte na O 46

46 //TAZ. podejte lístek P4 a odpověď zaznamenejte v dotazníku //

Sečtěte prosím v duchu všechny hrubé příjmy všech osob ve Vaší domácnosti v průměru za měsíc. Jedná se nám o mzdu, důchod, různé dávky od státu a o to, co si vyděláte třeba na melouchu. Všechny tyto měsíční příjmy sečtěte a pak mi řekněte, do které příjmové skupiny Vaše domácnost patří.

- a. do 5 000 Kč měsíčně
- b. 5 001- 7000 Kč měsíčně
- c. 7 000 - 10 000 Kč měsíčně
- d. 10 001 - 15 000 Kč měsíčně
- e. 15 001 - 20 000 Kč měsíčně
- f. 20 001 - 25 000 Kč měsíčně
- g. 25 001 - 30 000 Kč měsíčně
- h. 30 001 - 35 000 Kč měsíčně
- i. 35 001 - 40 000 Kč měsíčně
- j. 40 001 - 45 000 Kč měsíčně
- k. 45 001 Kč a více
- l. neuvedl/a, neví

→ jděte na O 47

DĚKUJEME VÁM ZA ROZHOVOR

OTÁZKY PRO TAZATELE:

47 Pohlaví respondenta:

1. muž
2. žena

→ jděte na O 48

48 Vyšší územně správní celek (kraj), ve kterém dotázaný/á žije:

1. Praha
2. Středočeský kraj
3. Jihočeský kraj
4. Plzeňský kraj
5. Karlovarský kraj
6. Ústecký kraj
7. Liberecký kraj
8. Královéhradecký kraj
9. Pardubický kraj
10. Vysočina
11. Jihomoravský kraj
12. Olomoucký kraj
13. Zlínský kraj
14. Moravskoslezský kraj

→ jděte na O 49

49 Velikost místa bydliště respondenta:

1. do 999 obyvatel
2. 1 000 – 4 999 obyvatel
3. 5 000 – 19 999 obyvatel
4. 20 000 – 99 999 obyvatel
5. 100 tisíc obyvatel a více

→ jděte na O 50

50 Označte typ bydlení respondenta

1. Byt
2. Dům/domek
3. Instituce (nemocnice, domov důchodců)
4. „Přístřešek“
5. Jiné

KARTIČKA P3

	Jev:	Častost setkání			
		několikrát	jednou	nikdy	neví
a/	fyzické napadení osob na veřejných prostranstvích	1	2	3	4
b/	domácí násilí nebo jiné násilí doma	1	2	3	4
c/	lidé prodávající drogy	1	2	3	4
d/	stopy po užití drog, např. odhozené injekční stříkačky	1	2	3	4
e/	graffiti a jiné svévolné ničení majetku nebo dopravních prostředků	1	2	3	4
f/	chroničtí opilci na veřejných místech	1	2	3	4
g/	provozování prostituce	1	2	3	4
h/	urážení, obtěžování nebo zastrašování lidí na ulici, na nádražích, v parcích	1	2	3	4
i/	žebrající lidé	1	2	3	4
j/	prodej pravděpodobně či evidentně kradených věcí, věcí prapodivného původu	1	2	3	4

KARTIČKA P4

a.	do 5 000 Kč měsíčně
b.	5001- 7000 Kč měsíčně
c.	7000 - 10 000 Kč měsíčně
d.	10 001 - 15 000 Kč měsíčně
e.	15 001 - 20 000 Kč měsíčně
f.	20 001 - 25 000 Kč měsíčně
g.	25 001 - 30 000 Kč měsíčně
h.	30 001 - 35 000 Kč měsíčně
i.	35 001 - 40 000 Kč měsíčně
j.	40 001 - 45 000 Kč měsíčně
k.	45 001 Kč a více

KARTIČKA P1

**DŮVODY PROČ JSTE DELIKT NENAHLÁSIL/A NA POLICII
(můžete uvést více odpovědí)**

A/	protože celá věc či škoda, nebyly tak závažné
B/	protože Vám to nestálo za námahu spojenou s oznamováním
C/	protože podle Vás byl nedostatek důkazů
D/	protože jste nevěřil/a, že by to policie vyřešila
E/	protože jste měl/a moc práce a neměl/a jste čas delikt nahlásit
F/	protože se Vám nepodařilo kontaktovat policii, i když jste se o to pokoušel/a
G/	protože jste nemohl/a škodu uplatnit u pojišťovny (nebyl/a jste pojištěn/a)
H/	protože jste měl/a špatné zkušenosti s policií z minulosti
Ch/	protože jste si událost vyřešil/a sám/sama
I/	protože jste měl/a obavu z pomsty pachatele
J/	protože jste incident oznámil/a jinde, jiné organizaci
K/	protože jste událost odhalil/a za delší dobu
L/	měl/a jste ještě jiný důvod - jaký: uveďte:.....

KARTIČKA P2

**DŮVODY PROČ JSTE DELIKT NENAHLÁSIL/A NA POLICII
(můžete uvést více odpovědí)**

A/	protože celá věc nebyla tak závažná
B/	protože Vám to nestálo za námahu spojenou s oznamováním
C/	protože podle Vás byl nedostatek důkazů
D/	protože jste nevěřil/a, že by to policie vyřešila
E/	protože jste měl/a moc práce a neměl/a jste čas incident nahlásit
F/	protože se Vám nepodařilo kontaktovat policii, i když jste se o to pokoušel/a
G/	protože jste se styděl/a incident nahlásit
H/	protože jste měl/a špatné zkušenosti s policií z minulosti
Ch/	protože jste měl/a pocit viny, že k incidentu/události došlo
I/	protože jste měl/a obavu z pomsty pachatele
J/	protože jste měl/a za to, že to byla soukromá/osobní/rodinná záležitost
K/	protože jste pachatele znal/a a nechtěl/a jsme mu způsobit nepříjemnosti
L/	protože jste si událost vyřešil/a sám/sama
M/	protože jste incident oznámil/a jinde, jiné organizaci
N/	měl/a jste ještě jiný důvod - jaký: uveďte:.....

RESORTNÍ STATISTIKY – ZÁKLADNÍ ZDROJ INFORMACÍ O KRIMINALITĚ V ČESKÉ REPUBLICĚ

Autor: Alena Marešová
Vydavatel: Institut pro kriminologii a sociální prevenci
Nám. 14. října 12, Praha 5
Určeno: Pro odbornou veřejnost
Tiskárna: Vydavatelství KUFR s.r.o.
Naskové 3, Praha 5
Dáno do tisku: září 2011
Edice: Studie
Řada: Vybrané metody kriminologického výzkumu
Svazek: druhý
Vydání: první
Náklad: 200 ks

www.kriminologie.cz

ISBN 978-80-7338-110-3